

Uluslararası

Yıl 2
Sayı 4
2021

maarif

Dergisi

DEĞİŞEN YETERLİLİKLER ve EĞİTİM

ALEV ALATLI:
“Karşınızdakini
Tanımadan Kendinizi
Tanıyamazsınız”

Yeni Mesleki Eğilimler
ve Yükseköğretimde
Dönüşüm

HALUK BAYRAKTAR:
“Eğitim İmkân ve Fırsat
Varsa Değer Kazanır”

UNESCO 2021 Yunus
Emre ve Türkçe Yılı

Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu
Bilime, Türk Diline ve
Kültürüne Adanmış
Bir Ömür

184 ülkeden 72.000'i aşkın uluslararası şirket güven ve istikrar için **TÜRKİYE**'yi seçti



Son 18 yılda uluslararası yatırımcılar Türkiye'de **220 milyar doların** üzerinde doğrudan yatırım yapmıştır.

(TCMB, 2002-2020 Nisan)

Türkiye'de 200'ün üzerinde Ar-Ge merkezi uluslararası yatırımcılar tarafından işletilmekte ve teknoloji transferi sağlamaktadır.

(Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Mayıs 2020)

Türkiye'nin en büyük 5 ihracatçı şirketi arasında 3 uluslararası sermayeli şirket bulunmaktadır.

(Türkiye İhracatçılar Meclisi)

2001-2020 yılları arasında uluslararası şirketler, 4 binden fazla teşvik belgesi ile

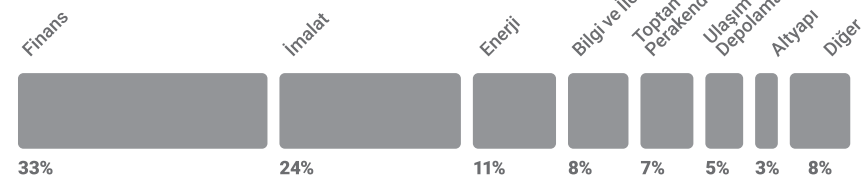
320 Milyar TL yatırım

yaparak, 350 bin kişiye istihdam sağlamıştır.

(Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Mayıs 2020)

Birçok farklı sektöre yatırım yapan uluslararası yatırımcılar Türkiye'nin sektörel gelişimine ve çeşitliliğine katkı sağlamıştır.

Kaynak: TCMB



Türkiye'ye Gelen Uluslararası Doğrudan Yatırım Sermayenin Sektörel Dağılımı ve Kırılımı (%) (2002-2019)



T.C. Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi, Türkiye'nin sunduğu yatırım fırsatlarını küresel iş dünyasına tanıtmaya ve yatırımcılara Türkiye'ye yapacakları yatırımın her aşamasında destek verme görevini üstlenmiş tek resmi kuruluştur.



TÜRKİYE MAARİF VAKFI

Eğitime değer!



Türkiye Maarif Vakfı

E-posta: iletisim@turkiyemaarif.org | Tel.: +90 216 323 35 35

www.turkiyemaarif.org tmaarifvakfi



Uluslararası Maarif Dergisi'nin dördüncü sayısında, "Değişen Yeterlilikler ve Eğitim" konuları, akademisyen ve uzman yazarlar tarafından farklı yönleriyle değerlendiriliyor.



İÇİNDEKİLER

Yıl: 2, Sayı: 4, 2021



EĞİTİM TEORİLERİ

BİR İNŞA SÜRECİ OLARAK EĞİTİM: YAPILANDIRMACILIK

Doç. Dr. Kerim Karabacak

Yapılandırmacılık her insanın kendi bilgisini inşa etmesi anlamına gelmektedir. Başka bir ifade ile yapılandırmacılık bireyin kendi bilgilerini tıpkı inşaatı devam eden bir bina gibi oluşturmasıdır. **S. 66**



Uluslararası
maarif
Dergisi

İmtiyaz Sahibi
Türkiye Maarif Vakfı Adına
Prof. Dr. Birol Akgün

Genel Yayın Yönetmeni
Prof. Dr. Cihad Demirli

Danışma Kurulu
Zekeriya Akçam
Prof. Dr. Aşkın Asan
Prof. Dr. Ahmet Emre Bilgili
Selim Cerrah
Tuğba Işık Ercan
Prof. Dr. Ayşen Gürcan
Prof. Dr. Mahmut Özer
Prof. Dr. Semih Aktekin
Prof. Dr. M. Akif Kireççi
Prof. Dr. Zarife Seçer

Yayın Kurulu
Doç. Dr. Cahit Bağcı
Dr. Hasan Taşçı
Nedim Kaya
Mahmut Mustafa Özdil
Ahmet Türkben
Doç. Dr. Yusuf Alpaydın
Dr. Metin Çelik
Ali Çiçek
Sait Karahasanoğlu
Ahmet Yavuz

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Bekir Bilgili
bbilgili@turkiyemaarif.org

Muhabir
Menekşe Olgun
Röportajlar
Esra Süzen
Fotoğraf
Zekeriya Güneş
Tasarım
Ahmet Said Çelik

Yönetim Adresi
Altunizade Mah.
Ord. Prof. Dr. Fahrettin
Kerim Gökay Cad.
Erdem Sk. No: 5
Üsküdar - İstanbul
0 216 323 35 35

www.maarifdergisi.com

instagram.com/maarifdergisi
facebook.com/MaarifDergisi
twitter.com/MaarifDergisi

ISSN 2717-9222

Baskı ve Cilt
Özlem Matbaacılık ve
Reklamcılık LTD. ŞTİ.
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sit.
A Blok Bodrum Kat No:1BA11
Topkapı/İstanbul
0212 612 06 62

Dergide yer verilen yazıların bütün sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazıların yayın ve her türlü telif hakkı Uluslararası Maarif Dergisi'ne aittir. Makale gönderen yazarlar bu durumu baştan kabul etmiş sayılırlar. Dergide yayınlanan yazılardan kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

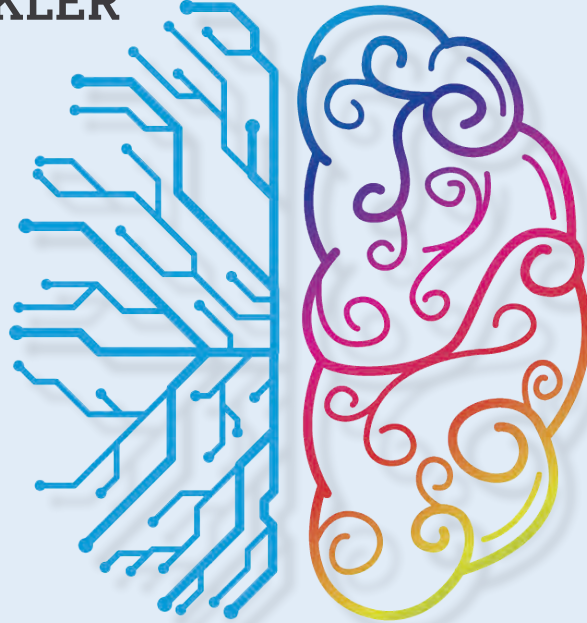
DEĞİŞEN YETERLİLİKLER VE EĞİTİM

DOSYA

25 / Yeterlilikler Çerçevesinde Eğitim ve Becerileri
Prof. Dr. Erdoğan Tezci

30 / İş Piyasası İle Mesleki ve Teknik Eğitim Arasındaki Köprü: Öğretim Programları
Prof. Dr. Kemal Varın Numanoglu

34 / İnsanın Başkalaşımı ve Değişen Paradigmalara Uygun Bir Yaklaşım: STEM Eğitimi Yaklaşımı
Doç. Dr. Rıdvan Elmas



39 / Dijital Çağda Öğretmen Yeterlilikleri
Doç. Dr. Sedef Canbazoglu Bilici

44 / Yeni Mesleki Eğilimler ve Yükseköğretimde Dönüşüm
Prof. Dr. Sina Ercan

50 / Dijitalleşme Bağlamında Değişen Yeterlilikler ve Eğitim
Dr. Betül Tonbuloglu

58 / Mesleki Yeterlilik Kurumu: Kalite Güvenceli Belgelendirme
Prof. Dr. Oğuz Borat

RÖPORTAJ

Alev Alath

“Karşımdakini Tanımadan Kendinizi Tanıyamazsınız”

Eğer bu gezegen yaşayacaksa Aydınlanmanın tezgahından geçmemiş insanlar sayesinde yaşayacak. Aydınlanmanın ne olduğunu bileceksiniz. Unutmayın; kendinizi tarif etmeniz için karşımdakini tarif etmeniz lazım. Hiçbir çizgi başka türlü çizilmez...
S. 18



SUNUŞ

04 / EĞİTİM YENİ DÜNYAYA HAZIR MI?
Prof. Dr. Birol Akgün

EĞİTİM GÜNDEMİ

05 / Afrika'da Eğitimde Dijital Dönüşüm Tartışıldı

05 / YEE'nin Türkçe Yeterlilik Sınavına Büyük İlgi

06 / MEB'den Mesleki Eğitimle İlgili Yeni Projeler

07 / Siber Zorbalık Şaka Değil

08 / Türkiye'den Filistinli çocuklara 'oyun sandığı'

EĞİTİM DÜNYASINDAN

10 / Kendi Kendine Zarar Verme Belirtileri Erken Farkedilebilir

11 / Aktif Bir Beyin İçin Matematik

12 / Yeni Dönem Hastalığı: Dijital Toplantı Yorgunluğu

13 / Çocuğunuzun Duygusal Gelişimi İçin Neler Yapabilirsiniz?

İNGOĞRAFİK

14 / Dünyada Okul Çağındaki Çocuk İşçi Sayısı 160 Milyona Yükseldi

KİTAP

16 / Eğitime Bakışımızı Değiştirecek Kitaplar



ÜLKELER VE KÜLTÜRLER

Kafkasların İncisi Azerbaycan

Azerbaycan - misafirperver, güzel insanların yurdu, yer altı ve yer üstü kaynakları bakımından zengin, Türkiye ile ilişkiler söz konusu olduğunda "Bir millet, iki devlet" idealine bağlı kardeş ülke. **S.70**

78 / Azerbaycan'da Türkiye Maarif Vakfı

ANALİZ

80 / Eğitim Raporları Hakkında
Prof. Dr. Bayram Çetin



EĞİTİM TARİHİ

95 / Eğitimde Çığır Açan Kurum İnas Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi
Araş. Gör. Gülден Günaydın

RÖPORTAJ

Haluk Bayraktar

“Eğitim İmkân ve Fırsat Varsa Değer Kazanır”

Teknoloji alanında ilerlememizin, iyi eğitimin öğrencilerin önüne çıkarılan iyi fırsatlarla harmanlanarak gerçekleşebileceğini düşünüyorum. Artık gençlerimiz, teknolojiye daha çok yatırım yapan bir Türkiye sayesinde potansiyellerini değerlendirebiliyorlar. **S. 84**

KÜLTÜR SANAT

108 / Yaz Tatilinde Çocuklarınızla İzleyebileceğiniz Filmler
Minşa Gültür

Uzun tatil dönemlerinde çocuklarınızla iyi vakit geçirmenin en güzel yollarından biridir onlarla birlikte film izlemek. Bu yaz tatilinde ailece izleyebileceğiniz, insana dokunan, ortak değerleri hatırlatan filmleri sizin için listeledik.

KÜLTÜR SANAT

108 / Bizim Yunus: Gelün Tanşuk İdelüm
Furkan Güleç

Yunus Emre'nin vefatının 700. sene-i devriyesi UNESCO tarafından yapılacak anma ve kutlama yıl dönümleri arasında alınmıştır. 2021 yılı T.C. Cumhurbaşkanlığı tarafından "Bizim Yunus" ve "Dünya Dili Türkçe" ifadeleriyle 2021 Yunus Emre ve Türkçe Yılı olarak ilan edilmiştir.





PROF. DR. BİROL AKGÜN
TÜRKİYE MAARİF VAKFI
MÜTEVELLİ HEYETİ BAŞKANI

EĞİTİM YENİ DÜNYAYA HAZIR MI?

2020 yılının Temmuz ayında ilk sayısı yayınlanan Uluslararası Maarif Dergisi, elinizdeki bu sayıyla birinci yılını tamamlamanın haklı gururunu yaşıyor. Başlangıçta, küresel boyutta dünyanın en yaygın eğitim kurumlarından biri olan Türkiye Maarif Vakfının eğitim alanındaki birikimini dünyayla paylaşmak hedefiyle çıktığımız yolda, dergimizin kısa sürede eğitimin sorunlarıyla ilgilenen akademisyen ve yazarlar için bir buluşma noktası olduğunu görmek bizleri mutlu ediyor. Geçen bir yılda dergimiz çok yol kat etti. Sizden gelen olumlu geri dönüşler ve eleştirilerle çok daha etkili bir yayın çizgisine kavuştu. Bundan sonra da dergimiz, siz okuyucularımızdan aldığı güçle hedeflerine kararlılıkla yürümeye devam edecektir.

Dergimizin bu sayısında “Değişen Yeterlilikler ve Eğitim” konusunu masaya yatırıyoruz. Teknolojik gelişmelere bağlı otomasyonun yaygınlaşması ve üretim süreçlerindeki dönüşüm, her alanda artan dijitalleşme, bilgiye erişimin bu denli kolay hale gelmesi ve daha onlarca gelişme, yeni kuşağın yeterlilikleri konusunda düşünmemizi zorunlu kılıyor. Günümüzde “meslek” kavramı son derece esnek ve geçmişte olduğundan çok farklı anlamlara gelebiliyor. Artık bir meslekte uzmanlaşıp ilanihaye aynı işi yapip emekli olmak mümkün görünmüyor. Amerikan İş İstatistikleri Bürosu'nun (Bureau of Labor Statistics) 2019 yılında yaptığı bir araştırmaya göre ortalama bir insan hayatı boyunca 12 kez iş değiştirmektedir. Bu durum, bireylerin çalışma hayatları boyunca

yeni öğrenmelerle uzmanlık alanlarını değiştirebildiklerinin bir kanıtı olarak da okunabilir. Öyle görünüyor ki, gelişmelere adapte olabilen, disiplinlerarası düşünebilme ve çevresini yorumlayabilme kapasitesine sahip, bir fark ortaya koyabilen bireylerin etkili olduğu bir dünyaya adım atıyoruz. Bu nitelikleri taşıyan, bilgiyi yorumlama becerisine sahip insanlar yetiştirmek ve geleceğin dünyasına hazırlanmak için eğitim sistemimizde gerekli dönüşümü başarmak zorundayız.

Uluslararası Maarif Dergisi bu düşünceyle, dördüncü sayısında “değişen yeterlilikler ve eğitim” konusunu kapağa taşıyarak, çok değerli akademisyen ve yazarların katkılarıyla konuyu bütün yönleriyle tartışmaya açıyor. Covid 19 salgını dolayısıyla yaşadığımız sürecin, başta eğitim olmak üzere bazı sektörlerde geri döndürülemez bir dönüşüme yol açtığı; ya da en azından bu dönüşümü hızlandırdığı bir gerçek. Dijitalleşme ile birlikte pek çok meslek dalı geleneksel dönemdeki işlevini yitirecek veya ortadan kalkacak. Bununla birlikte yeni meslekler, yeni iş kolları hayatımıza girecek. Gelecek kuşakları dünyanın geldiği noktanın bizden beklediği yeterlilikleri karşılayabilecek nitelikte hayata hazırlamak, en çok da eğitimcilerin üzerine büyük bir sorumluluk yüklemektedir.

Dergimizin böylesi hayati bir konuya eğilerek, dünyadaki gelişmelerin akıl almaz bir hızla toplumları dönüştürdüğü bir dönemde, eğitime düşen sorumluluklar konusunda tartışmalara katkı sağlayacağını umuyorum.



Gelecek kuşakları dünyanın geldiği noktanın bizden beklediği yeterlilikleri karşılayabilecek nitelikte hayata hazırlamak, en çok da eğitimcilerin üzerine büyük bir sorumluluk yüklemektedir.”



%34
Afrika'da internet erişimi olan hane oranı



%89
Afrika'da bilgisayar olmayan hane oranı

Afrika'da Eğitimde Dijital Dönüşüm Tartışıldı

UNESCO, 25 Mayıs 2021'de Afrika Günü vesilesiyle Afrika kıtasından bakanları, eğitim paydaşlarını ve özel sektör temsilcilerini "The Digital Learning Turn in Africa: The Role of Africa' başlıklı çevrimiçi Küresel Eğitim Koalisyonu (GEC) Forumunda bir araya getirdi.

Dünyanın diğer bölgelerinde olduğu gibi, Afrika'da COVID-19 nedeniyle okulların kapanması, milyonlarca öğrencinin sağlıklı eğitim almasını engelledi, mevcut eşitsizlikleri artırdı. Bu durumdan dezavantajlı gruplar; özellikle kız çocuklar, engelli çocuklar ve kırsal alanlarda yaşayan öğrenciler daha da çok etkilendiler. Bu süreçte, Afrika'daki birçok hükümet televizyon, radyo veya çevrimiçi olarak eğitim yayınlarını hızla başlattı. Bu girişimler olumlu olmakla birlikte, hanelerin yalnızca %34'ünün internete erişimi var.

Öğrenenlerin yaklaşık %89'unun evinde bilgisayar bulunmuyor. Bütün bu imkansızlıklar, dijital uçurumu

öğrenmenin devamlılığının önünde büyük bir engel haline getiriyor.

Eğitim sistemlerini güçlendirmek için teknolojiye yararlanmaya yönelik artan ilgi, farklı sektörler arası

ortaklıklar aracılığıyla Afrika kıtası için eğitimin geleceğini yeniden tasarlama fırsatı sunuyor, Afrika 2063, Afrika için Kıta Eğitim Stratejisi (CESA) hedefleri üzerine inşa ediyor. Kaynak: UNESCO



YEE'nin Türkçe Yeterlik Sınavına Büyük İlgi

Yunus Emre Enstitüsü'nün (YEE) 36 ülke ve 40 merkezde eş zamanlı gerçekleştirdiği Türkçe Yeterlik Sınavı (TYS) 1639 kişinin katılımıyla gerçekleştirildi.



YEE'den yapılan yazılı açıklamaya göre, Türkçeyi yabancı dil veya ikinci dil olarak öğrenenlerin dil yeterliliklerini belgelemek için gerçekleştirdiği YYS, 36 ülke ve 40 merkezde yüz yüze ve eş zamanlı yapıldı.

Yılın ilk sınavına rekor katılım önceki yıllarda olduğu gibi Azerbaycan'da gerçekleşirken, Bakü'deki YEE merkezinde yapılan sınavta 1088 aday katıldı.

İlk uygulaması 2013'te gerçekleştirilen YYS, Türkçenin uluslararası geçerliğe sahip standart bir

sınavı kavuşması ve yabancı öğrenci kabulünü kolaylaştıran politikalara destek olunması amacıyla, Türkçeyi yabancı ya da ikinci dil olarak öğrenen bireylerin dil yeterliliklerini ölçmek üzere YEE Sınav Merkezi tarafından Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni'ne (CEFR) göre geliştirilen bir dil yeterlik sınavı. Sınavda başarılı olarak Türkçe Yeterlik Belgesine sahip olan kişiler Türkiye'de üniversite eğitimi alma hakkı kazandıklarında hazırlık sınıfı okumaktan muaf tutuluyor.

MEB'den Mesleki Eğitimle İlgili Yeni Projeler

Son yıllarda mesleki eğitimde önemli bir dönüşüm sağlayan MEB, mesleki eğitimle iş gücü piyasasının ihtiyaç duyduğu insan kaynağının yetiştirilmesine de büyük önem veriyor.

Milli Eğitim Bakan Yardımcısı Mahmut Özer Bursa ziyaretinde mesleki eğitimle ilgili açıklamalarda bulundu. Mesleki eğitimle işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu insan kaynağını yetiştirdiklerini



vurgulayan Milli Eğitim Bakan Yardımcısı Özer, "Mesleki eğitimin, doğası gereği iş gücü piyasasıyla oldukça güçlü bağlantılara sahip olması gerekiyor. Ancak bu bağlantıların mezuniyet sonrası değil eğitim sürecinin tamamını kapsamaması lazım. MEB olarak üzerinde durduğumuz en önemli konu bu." dedi.

MESLEKİ EĞİTİMDE AR-GE ÇALIŞMALARINA ÖZEL ÖNEM

Özer, mesleki eğitimde Ar-Ge

çalışmalarına da yatırım yaptıklarını dile getirerek, şunları kaydetti: "Ülkemizde mesleki eğitimle fikri mülkiyet çalışmalarını birlikte yürütmek üzere 2019 yılında önemli adım attık. 2021 yılının ilk altı ayında geliştirdikleri projeler için 6 milyon liralık finansman kaynağı sağladık. Bu desteklerimiz sürekli artacak. Buralarda ülkemizin üretim kapasitesini artırmak için çok önemli projeler gerçekleştirilecek."



%45
Türkiye'de kadın akademisyen oranı

Türk Üniversitelerindeki Kadın Profesör Oranı, Avrupa Ortalamasını Geride Bıraktı

Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) verilerine göre, Türkiye'deki yüzde 32,5 orana sahip kadın profesör oranı, yüzde 20,8 ortalamaya sahip Avrupa Birliği ülkelerini geride bırakırken, yüzde 32,5 ile ABD ile eşit orana ulaştı.

Akademisyen sayısı 2003'te 74 bin 134 iken bu sayı, 2020'de 98 bin 404'i erkek, 81 bin 661'i kadın olmak üzere 180 bin 65'e ulaştı. Toplam akademisyenler içinde kadın akademisyenlerin oranı yüzde 45'in üzerine çıkarken, bu akademisyenlerin 10 bin 11'i kadın profesörlerden, 7 bin 190'ı doçentlerden, 18 bin 736'sı kadın doktor öğretim üyelerinden, 45 bin 724'ü ise kadın öğretim görevlilerinden oluşuyor.

Türkiye'de 17 kadın rektör görev yaparken Avrupa Üniversiteler Birliğinin yayınladığı rapora göre, 48 üye ülkede kadın rektör oranı ortalaması yüzde 15 ve bu ülkelerin 20'sinde bu görevde hiç kadın bulunmuyor.

Kaynak: <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2021/turk-universitelerindeki-kadin-profesör-orani-avrupa-ortalamasini-gecti.aspx>



Siber Zorbalık Şaka Değil

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümünden Dr. Yeşim Yurdakul'un doktora tezine dayanak olan araştırmasının sonuçlarına göre özellikle ergenliğe yeni adım atan gençlerin siber zorbalık konusunda yeterince farkındalık geliştiremedikleri görülüyor. Gençler, bu tür zorbalıkla nasıl baş edebilecekleri konusunda da yeterli donanıma sahip değiller.

Araştırmaya göre 12-14 yaş aralığındaki ergenlerin yarısından fazlası, şaka olduğunu düşünerek siber zorbalık yapıyor, öne çıkan bir diğer gerekçe intikam alma isteği.

ERGENLİĞE YENİ ADIM ATANLAR DAHA FAZLA MARUZ KALYOR

Yurdakul, araştırma sürecinde elde ettiği verilere dayanarak 12-18 yaş aralığındaki gençlerde zorba, mağdur ya da izleyici olarak siber zorbalığın yoğun olarak görüldüğünü ancak 12-14 yaş grubunda en yüksek seviyeye çıktığını söylüyor.



MAĞDURLARIN YARISINDAN FAZLASI ZORBAYI TANIYOR

Siber zorbalık, geleneksel olarak nitelendirilebilecek olan akran zorbalığından farklı olarak anonim olarak yapılabilir. Kişilerin, sosyal medyada kimlik bilgilerini gizleyerek hedef aldıkları kişilerle iletişime geçmesinin oldukça sık karşılaşılan bir durum olması mağdur ve zorbanın birbirini tanımadığı ön kabulüne sebep olabiliyor ancak durum böyle değil. Yurdakul'un araştırma sonuçlarına göre, ergen yaştaki çocukların yarısından fazlası arkadaşı olan/tanıdığı kişilere siber zorbalık yapıyor. Ayrıca siber zorbalık söz konusu olduğunda mağdurlar yaşadıkları hem fiziksel boyuttan uzaklaşıyor hem de yaşananlara çok daha geniş bir kitle şahit oluyor. Mağduriyetinin yüzlerce hatta belki binlerce insanın gözünün önüne serilmesi ergenlerde özgüven eksikliği ve içe kapanmaya sebep oluyor.

<https://www.hurriyet.com.tr/egitim/siber-zorbalik-saka-degil-41820367>

Robotlar Otizmlili Çocukların Sosyal Becerilerini Geliştirmeye Yardımcı Olabilir

Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nden araştırmacılar otizmlili çocuklarda terapi amaçlı kullanılacak robotlar için bir yapay zekâ uygulaması geliştirdi. Robot destekli terapilerin otizmlili çocuklarda yararlı olduğu geçmişte yapılan araştırmalarda gösterilmişti. Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nden araştırmacılar bu amaçla kullanılacak robotlar için bir yapay zekâ uygulaması geliştirdi. Lüksemburg Üniversitesi'nden bilim insanları ise bu amaçla QT ismini verdikleri bir robot tasarladı. Araştırmacılar otizmlili çocukların odaklanma becerilerini ve tekrar eden davranışlarını

değerlendirerek robotun sosyal yardımcı robot olarak kullanılıp kullanılmayacağını belirlemeye çalıştı. Araştırmada 4 ila 14 yaşlarında on beş otizmlili çocuk yer aldı. Deneyler sırasında otizmlili çocuklar bir insanla ve QT robot ile kısa bir görüşme gerçekleştirdi. Sonuçlar araştırmada yer alan otizmlili çocukların bakışlarını QT robota insana kıyasla daha fazla yönlendirdiğini ve robotla yaptıkları görüşme sırasında insanla yaptıkları görüşmeye kıyasla daha az tekrarlayıcı hareket (örneğin el çırpma) sergilediklerini gösteriyor.

Sosyal yardımcı robotların kullanıldığı terapiler sayesinde otizmlili çocukların iletişim becerilerinin gelişmesine ve öğrenme konusunda yaşadıkları sorunların azaltılmasına yardımcı olunabileceği düşünülüyor.

Kaynak: <https://oecdutoday.com/educating-healthy-happy-children-digital-age/>



YÖK, Uluslararası Soykırım ve İnsanlık Suçlarını Araştırmak Üzere Enstitü Kuruyor

Yükseköğretim Kurulu (YÖK), soykırım ve insanlığa karşı işlenen suçları araştırmak üzere bir üniversite bünyesinde "Uluslararası Soykırım ve İnsanlığa Karşı İşlenen Suçlar Enstitüsü" kurulması için çalışmalara başladı. YÖK yetkilileri, emperyalist devletlerin tarihin çeşitli dönemlerinde giriştikleri soykırım ya da insanlık suçu kavramı çerçevesinde değerlendirebilecek uygulamalarının, kimi coğrafyalarda halen devam ettiğine işaret ederek, insanlık



YÜKSEKÖĞRETİM KURULU

tarihinin bu emperyalist ülkelerin işgal ettikleri ve sömürdükleri topraklarda yaşayan halkların egemenlik haklarını yok sayma, onları katletme, sürgün etme, dillerini değiştirme, asimilasyona tabi tutma, dini yaşayışlarına müdahale etme ve onlara gaddarca davranma gibi pek çoğu insanlık suçu oluşturan

politikalarına tanıklık ettiğine dikkati çekti.

İnsanlık suçları raporlaştırılarak ulusal ve uluslararası kamuoyu ile paylaşılacak. Dünyanın neresinde olursa olsun bu ülkelerin geçmişte veya halihazırda işlediği suçlar, kurulacak enstitü bünyesinde bilim ve hukuk düzleminde akademik bir üslupla ele alınacak. Araştırmaların sonuçları ulusal ve uluslararası kamuoyu ile paylaşılacak üzere raporlanacak. Yerli ve yabancı akademisyenlerin görev alacağı enstitüde Talep eden ülkelere bilimsel destek verilecek. YÖK 100/2000 Doktora Projesi'ndeki insan kaynağı da bu enstitüye katkı sağlayacak.

25 bin gence dijital yetkinlik eğitimi

Microsoft Türkiye'nin MEB ve İŞKUR ile iş birliği içinde hayata geçirdiği "21. Yüzyıl Dijital ve Kariyer Yetkinlikleri Programı" ile 18-30 yaş arası gençlerin dijital yetkinliklerinin artırılması ve böylece istihdam edilmelerinin kolaylaştırılması hedefleniyor. 6 modülden oluşan 30 saatlik ücretsiz eğitim programıyla 81 ilde 25 bin gence ulaşılacak.

Microsoft Türkiye tarafından Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ve İŞKUR ile iş birliği içinde hayata geçirilen "21. Yüzyıl Dijital ve Kariyer Yetkinlikleri Programı", 25 bin gence istihdam edilmelerini kolaylaştıracak temel dijital yetkinlikleri kazandırmayı amaçlıyor. Yıl boyunca, 81 ildeki Halk Eğitimi Merkezleri aracılığıyla verilecek olan kurslara katılacak olan 18-30 yaş arası gençler, 500 eğitmenin yanı sıra, özel sektör liderleri ve uzmanlarla da bir araya gelecek.

Yaklaşık 30 saatlik bir programdan oluşan eğitim kapsamında, dijital okuryazarlıktan iş hayatında kullanılan temel programlara kadar birçok konu işleniyor.



Zeka Gücü Projesi uluslararası yarışmada 1'inci oldu

Turkcell, 5 yılda 100 binden fazla özel yetenekli çocuğun yaşamını değiştiren Zeka Gücü Projesi ile WSIS (Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi) Ödüllerinde 1.270 proje arasından birinci oldu.

Zeka Gücü Projesi (The Whiz Kids Project), dünya genelinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin gücünden yararlanan projeleri ödüllendiren WSIS Ödüllerinde e-learning kategorisinin birincisi seçildi. Ülkelerin bilimsel altyapılarını iyileştirmeye teşvik eden WSIS Ödüllerinde bu sene 126 ülkeden 1.270 proje yarıştı.

41 İLE 59 LABORATUVAR

Şirketin Milli Eğitim Bakanlığı iş birliğiyle özel yetenekli öğrenciler için 2016'da hayata geçirdiği Zeka Gücü Projesi, Türkiye'de sınıf içi eğitimlerle desteklenen ve mobil uygulama olarak çocuklara ulaşan tek proje olma özelliğini taşıyor.

Proje kapsamında 41 ilde kurulan 59 laboratuvar ve çevrim içi eğitimler aracılığıyla yapay zeka, kodlama, uzay bilimleri, robotik, akıllı ev ve bulut teknolojileri eğitimleri binlerce öğrenciye ulaştırıldı.



Eğitimi Yeniden Hayal Edin

Dünya bir öğrenme kriziyle karşı karşıya. Milyonlarca çocuk ve genç, yoksulluktan kurtulmak için ihtiyaç duydukları becerileri geliştiremiyor. Dünyadaki çocukların ve gençlerin yarısından fazlası, dijital uçurumun yanlış tarafında yer almakta ve dünyanın gelişmiş bölgelerindeki akranlarıyla aynı fırsatlara erişim imkanından mahrum bulunmaktadır.

Eylemsizliğin Maliyeti Yüksek Olacaktır

Dünya Bankası, öğrenme krizini ele almak için acil önlem alınmazsa, yeni nesil çocuk ve gençlerin yaşamları boyunca 10 trilyon ABD Doları tutarında mali fatura doğuracağı endişesini dile getiriyor.

Uzmanlar, eğitimi acilen yeniden tasarlamamız gerektiğine dikkat çekiyorlar. Modern bir eğitim, temel becerilerin (okuma, yazma ve matematik) yanı sıra gençlerin çalışmak, bir iş kurmak ve toplumsal hayata üretken bir şekilde katılmak için ihtiyaç duyduğu problem çözme, yaratıcılık, eleştirel düşünme becerilerini kazandıracak şekilde yeniden formüle edilmelidir. 2030 yılına kadar yaklaşık 3,5 milyar çocuğu ve genci, daha parlak bir geleceğe hazırlamak için kişiselleştirilmiş öğrenme sunan birinci sınıf dijital çözümlerle buluşturmak gerekiyor.

Kaynak: <https://www.unicef.org/reimagine/education>

Milli Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitime erişemeyen çocuklara evlerinde ulaşmak için hazırladığı 'Benim Oyun Sandığım' eğitim setini bu kez Filistinli çocuklar için hazırladı.

Çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyecek nitelikte hazırlanan Filistinli 1000 aileye ulaştırılacak oyun sandıklarının içinde çocukların bilişsel ve motor gelişimlerine yardımcı olacak bir çok materyal yer alıyor.

Konuyla ilgili değerlendirmelerde bulunan Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, geçen günlerde Filistin'de üzücü olaylar yaşandığını belirterek, "Filistin tüm İslam aleminin tüm insanlığın bir meselesi ve kanayan bir yarası. Hepimiz Filistinli kardeşlerimiz için elimizden geleni yapmak ve özellikle çocuklar için neler yapabileceğimiz konusunda daha fazla duyarlı olmak durumundayız." Dedi.



Kendi Kendine Zarar Verme Belirtileri Erken Farkedilebilir

Araştırmacılara göre, çocuklarda kendine zarar vermenin erken işaretleri, bu eğilim başlamadan neredeyse on yıl önce ortaya çıkabilir.

Cambridge Üniversitesi'ndeki ekip, kendilerine zarar verme olasılığı daha yüksek olan iki farklı grup üzerinde bir araştırma yürüttü.

Gruplardan ilki, duygularını kontrol etmekte zorlananları içeriyordu; ikinci grup ise kendi yaşlarına göre risk almaya daha istekli gençlerden oluşuyordu.

Çalışmada çocukların yaklaşık altıda birinin 14 yaşına kadar kendine zarar verdiği tespit edildi. Araştırmacılar, kendine zarar vermenin daha yüksek intihar riskiyle bağlantılı olduğuna da dikkat çektiler.

Araştırmacılardan biri olan Dr Duncan Astle, "Onları desteklemek için klasik yöntemlerimiz tıkanmış durumda, alışlageldik biçimde sorunların artmasını bekliyoruz ve ardından bir şey yapıp yapamayacağımızı görmek için harekete geçiyoruz. Gerçekten önleyici, proaktif bir modele geçmemiz gerekiyor." dedi.

Araştırma ekibi, milenyumun başında Birleşik Krallık'ta doğan 11.000 çocuğun

verilerini analiz etmek için bir tür yapay zeka kullandı. Yapay zeka, hangi çocukların kendilerine zarar verme olasılığının daha yüksek olduğunu ve risk faktörlerini anlamak için verilerdeki kalıpları aradı.

İlk grubun uzun süreli psikolojik rahatsızlık geçmişleri vardı. Duygularını kontrol etmede zorluk, zorbalık ve zihinsel sağlık sorunları olan ebeveynlere sahiptiler ve bu riski artıran bir durumdu. Beş yaşında duygusal düzensizlik yaşayan çocuklarda riskin diğerlerine göre %30 ila 50 arasında daha yüksek olduğu görüldü.

Araştırmacı Stepheni Uh, İkinci, çok daha büyük grup, kendine zarar verenlerle ilgili tipik özellikleri göstermedikleri için çok daha şaşırtıcı olduklarına dikkat çekiyor. Bu grup için geçerli risk faktörleri, risk alma davranışlarıyla ve destekleyici bir arkadaş grubunun olmamasıyla bağlantılı. Kötü uyku ve düşük benlik saygısı gibi her iki grupta da kendine zarar verme riskini artıran faktörler olduğu tespitine varılıyor.

Araştırmacılar, bulguların müdahale etme ve çocukların kendine zarar verme ihtimallerini azaltmak için önemli veriler içerdiğini de belirtiyorlar.

Çocukların benlik saygısını artıracak programlar, okullarda zorbalığa karşı önlemler ve uyku kalitesini iyileştirmeye yönelik tavsiyeler, yaşamın ilerleyen dönemlerinde kendine zarar vermeyi azaltabilir.

Ruh sağlığı konusunda geçmişe göre daha fazla farkındalık olsa da kendine zarar veren birçok gencin kriz noktasına gelene kadar yardım alabileceği yol ve yöntemler konusunda yeterince bilgi sahibi olmadığı araştırma verilerine yansıyan bir diğer önemli sonuç olarak öne çıkıyor.

Kaynak: <https://www.bbc.com/news/health-57468584>

Aktif Bir Beyin İçin Matematik

Oxford Üniversitesi'ndeki araştırmacılar, GCSE'lerinden (The General Certificate of Secondary Education/Ortaöğretim Sertifikası) sonra matematiği bırakanların, 16 yaşından sonra matematiği takip eden meslektaşlarına göre beyin plastisitesi için çok önemli bir kimyasal olan gama-aminobütirik aside daha az sahip olduklarını buldular.

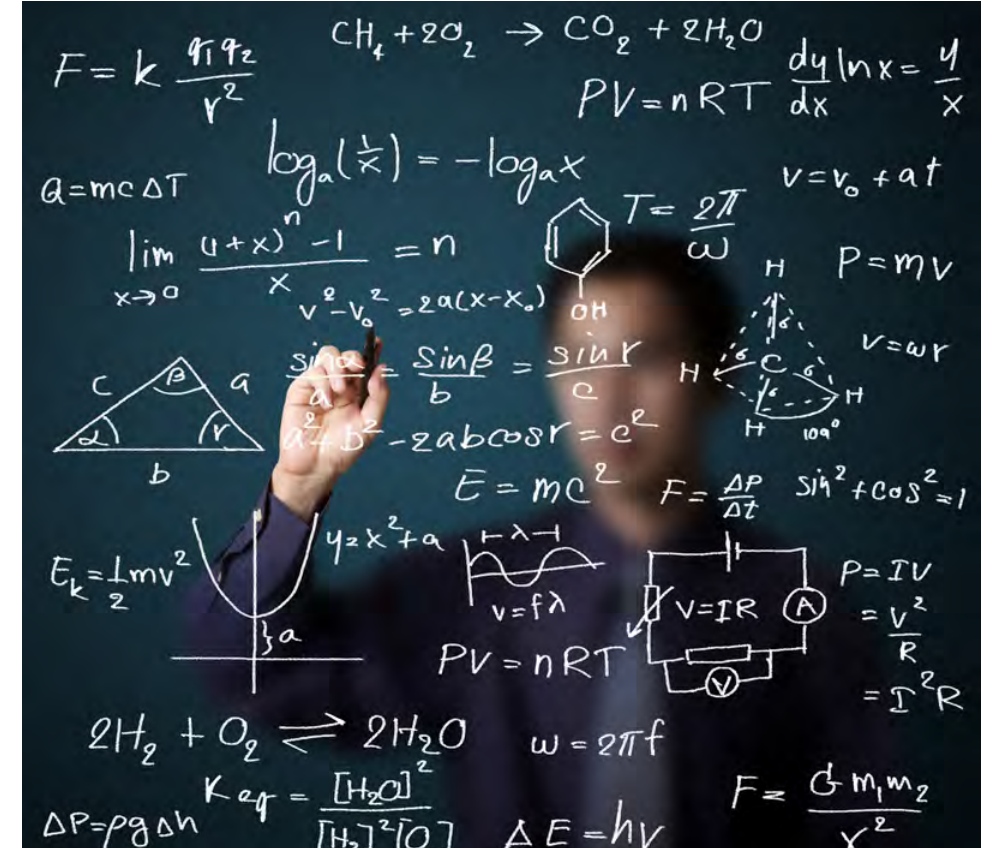
Huriye Merve Emiroğlu

Bir nörotransmitter (Nöronlar arasında veya bir nöron ile başka tür bir hücre arasında iletişimi sağlayan kimyasallar) olarak çalışan salgıdaki azalma, beynin matematik, hafıza, öğrenme, akıl yürütme ve problem çözme destekleyen kilit bir alanında bulunuyor.

Üniversitenin deneysel psikoloji bölümünden araştırmacıların yaptığı araştırmaya 14-18 yaş arası 130'dan fazla öğrenci katıldı. 16 yaşından büyük öğrencilere matematiği bırakıp bırakmadıkları, daha genç öğrencilere ise matematiği bırakmayı planlayıp planlamadıkları soruldu.

Akabinde, her birine beyin taraması ve bilişsel değerlendirme yapılan öğrenciler 19 ay sonra takibe alındı. Ulusal Bilimler Akademisi Bildiriler Kitabı'nda yayımlanan makaleye göre, araştırmacılar, her öğrencideki beyin kimyasallarının konsantrasyonlarına dayanarak 16 yaşından sonra matematik çalışıp çalışmayanları tespit ettiler.

Ayrıca, yaklaşık 19 ay sonra matematiksel kazanımda öngörülen beyin kimyasallarının miktarını da tespit eden araştırmacılar, ergenlerde matematik çalışmayı



"Ergenlik, önemli beyin ve bilişsel değişikliklerin yaşandığı bir dönemdir. Ne yazık ki, bu yaşta öğrencilerin matematik çalışmayı bırakmalarına bir seçenek olarak izin verilmesi, matematik eğitimini bırakan ergenler ile devam edenler arasında bir uçuruma yol açıyor gibi görünüyor. Çalışmamız, eğitimin gelişen beyin üzerindeki etkisine ve biyolojik gelişim ile eğitim arasındaki karşılıklı etkiye ilişkin yeni bir yaklaşım ortaya koymamıza imkan sağlıyor. Bu eşitsizliğin veya uzun vadeli etkilerinin nasıl önlenebileceği ise mutlaka tartışılmalı."

bırakmadan önce mevcut kimyasalın seviyelerinde bir fark olmadığı sonucuna vardılar.

Çalışmayı yöneten Oxford'daki bilişsel sinirbilimci Prof Roi Cohen Kadosh şu tespitlerde bulunuyor: "Ergenlik, önemli beyin ve bilişsel değişikliklerin yaşandığı bir

dönemdir. Ne yazık ki, bu yaşta öğrencilerin matematik çalışmayı bırakmalarına bir seçenek olarak izin verilmesi, matematik eğitimini bırakan ergenler ile devam edenler arasında bir uçuruma yol açıyor gibi görünüyor. Çalışmamız, eğitimin gelişen beyin üzerindeki etkisine ve biyolojik gelişim ile eğitim arasındaki karşılıklı etkiye ilişkin yeni bir yaklaşım ortaya koymamıza imkan sağlıyor. Bu eşitsizliğin veya uzun vadeli etkilerinin nasıl önlenebileceği ise mutlaka tartışılmalı."

Kadosh açıklamasının devamında, her ergenin matematikten hoşlanmadığını kabul ederek, matematikle aynı beyin bölgesini meşgul eden mantık ve akıl yürütme eğitimi de dahil olmak üzere aynı etkiyi yaratan alternatiflerin araştırılması gerektiğini belirtiyor.

Kaynak: <https://www.theguardian.com/education/2021/jun/07/studying-maths-beyond-gcse-helps-brain-development-say-scientists>

Yeni Dönem Hastalığı: Dijital Toplantı Yorgunluğu

Dijital toplantı yorgunluğu görüntülü iletişim programlarıyla çok fazla iletişim kuran bireylerde ortaya çıkan bir tür rahatsızlık olarak tanımlanıyor. İş toplantıları ve derslerin büyük oranda çevrimiçi yapıldığı salgın sürecinde ekrana bağlı birçok rahatsızlık da gün yüzüne çıktı. 'Dijital toplantı yorgunluğu'da bunlardan biri.

Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. M. Engin Deniz ve arkadaşları konuyla ilgili Türkiye'deki üniversite öğrencileri üzerinde bir çalışma gerçekleştirdiler. 470 kişinin katıldığı çalışmada, üniversite öğrencilerinin yüksek düzeyde dijital toplantı yorgunluğu oldukları ortaya çıktı. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre katılımcıların depresyon düzeyleri, anksiyete düzeyleri ve stres düzeyleri dijital toplantı yorgunluğu ile yakından ilişkili bulundu. Çevrimiçi ortamdaki yorgunluk, gerçek hayattaki olumsuz psikolojik durumların da ortaya çıkmasında etkili. Araştırmaya göre katılımcıların depresyon düzeylerinin yaklaşık yüzde 29'u anksiyete, yüzde 19'u stres ve yüzde 25'i de dijital toplantı yorgunluğu ile açıklanıyor. Bununla birlikte dijital toplantı yorgunluğu yaşam doyumu ve akademik başarıyı da olumsuz olarak etkileme potansiyeli taşıyor. İnsanların uzaktan çalışmaya ve eğitime başlamaları ile birlikte video konferansların önemi ve kullanımı artmaya başladı. Sadece geçtiğimiz ay içerisinde zoom üzerinden yapılan 3 milyon saat ders yaşanan yorgunluğun şiddetini gözler önüne seriyor.



DİJİTAL TOPLANTI YORGUNLUĞUNUN DÖRT NEDENİ

Stanford Üniversitesi iletişim uzmanı Profesör Jeremy Bailenson görüntülü toplantıların insanları yorgun hissettiren yönlerini şöyle açıklıyor:

AYNA EFEKTİ

Birçok görüntülü toplantı uygulamasında katılımcılar her zaman kendilerini görüyorlar. Bu, sürekli yüzünüzün önünde bir ayna buldurmaya benzer ve insanlar kendilerini görebildikleri zaman daha fazla özelleştirme eğilimindedirler.

FİZİKSEL HAPSEDİLME HİSSİ

Kamera merceği toplantı sırasında hareket alanımızı sınırlar ve vücudumuzu hareket ettirme özgürlüğüne sahip olmanın yaratıcılık ve öğrenme ile güçlü bir bağlantısı vardır.

BAKILIYORMUŞ HİSSİ

Görüntülü toplantıda ekran yüzlerle doludur ve hepsi doğrudan bize bakıyormuş gibi görünür. Geleneksel toplantılarda ise sadece söyleyecek bir şeyimiz olduğunda dikkatin öznesi olduğumuzu hissederiz.

KENDİNİ İFADE ETMEK İÇİN ARTAN ÇABA

Gerçek hayatta tanıştığımızda, birbirimizin beden dilini sezgisel olarak anlarız. Görüntülü toplantılarda ise, bir yandan konuşmak istediğimizi veya biriyle hemfikir olduğumuzu açıkça belirtmek ve diğer yandan diğer insanların vücut dilini video aracılığıyla yorumlamak için daha çok enerji harcıyoruz.

Çocuğunuzun Duygusal Gelişimi İçin Neler Yapabilirsiniz?

Çocuğunuzla iyi geçiniyor veya zorluklar yaşıyor olsanız da onları sevdiğinizi ve desteklediğinizi, zor zamanlarında onlara yardımcı olabileceğinizi ve her zaman yanlarında olduğunuzu göstermeniz önemlidir.

Çocuğunuzla günlük konuşmalar yaparken ve daima onların yanında olduğunuzu göstermek için şu kuralları aklınızda bulundurmanız yararlı olabilir:

1. DUYGULARINI PAYLAŞMALARINI İÇİN ONLARI CESARETLENDİRİN

● Çocuğunuzla günlük kontroller yapmanın yollarını arayın. Onlara günlerinin nasıl geçtiğini ve ne yaptıklarını sorun. Akşam yemeği hazırlamak gibi bir görevde size katılmaları için onları davet edip bu arada geçen zamanı günlerini nasıl geçirdikleri hakkında hakkında sohbet etmek için değerlendirilebilirsiniz.

● Ne olursa olsun onların yanında olduğunuzu, nasıl hissettiklerini ve ne düşündüklerini duymak istediğinizi onlara hatırlatın. Birkaç basit cesaretlendirme sözü, duygularını sizinle paylaşırken kendilerini rahat hissetmelerine yardımcı olabilir.

● Rahatsız olsalar bile, deneyimleyebilecekleri duyguları kabul etmek ve anlamak önemlidir. Size açıldıklarında, "anlıyorum", "zor bir duruma benziyor" veya "mantıklı" şeklinde cevaplar verebilirsiniz.



Çocuğunuza karşı dürüst ve şeffaf olun. Yaşadığınız stresin büyüklüğünü onlara bildirebilirsiniz. Onlarla aşılmazmış gibi gelen duygusal sorunlarınızla başa çıkma konusundaki tecrübelerinizi paylaşabilirsiniz.

● Çocuğunuzun sevmediğiniz davranışlarını kolayca fark edebilirsiniz. Asıl iş, iyi davranışlarını da görmektir. Çocukların güzel davranışlarını da fark edip onları teşvik edin.

2. ONLARI DESTEKLEMELERİN İÇİN ZAMAN AYIRIN

● Yeni rutinler ve uygulanabilir günlük hedefler oluşturmak için birlikte çalışın. Örneğin akşam yemeğinden önce ödev yapmak gibi bir hedef belirleyebilirsiniz.

● Ergenlikte çocuklar bazen bağımsız hareket etmek isteyebilirler. Çocuğunuza kendi başına olması için uygun zamanı ve ortamı sağlamaya çalışın. Sadece kendilerine ait bir zaman ihtiyacı, büyümenin normal bir parçasıdır.

● Çocuğunuzun hoşlandıkları şeyleri yapmaları için (ödevlerinden, ev işlerinden ve diğer görevlerinden bağımsız) zaman ayırmaları konusunda yol gösteri-

ci ve destekleyici olun. Çocuğunuz sınırlı hissediyorsa, sorunlarını çözmek için onlarla birlikte çalışın. Ama asla sorunlarını devralmayın.

3. ÇATIŞMANIN ÜSTESİNDEN BİRLİKTE GELİN

● Çocuğunuzun görüşlerini dinleyin ve anlaşmazlıkları sakince çözmeye çalışın. Unutmayın: herkes stresli olur! ● Kızginken asla bir konuyu tartışmayın. Uzaklaşın, bir nefes alın ve sakinleşin - bu konuyu daha sonra çocuğunuzla konuşabilirsiniz.

● Güç mücadelelerinden kaçının. Şu anda ne kadar zor olursa olsun, onunla savaşılmaya veya onu alt etmeye çalışmak yerine, kritik süreçlerde kontrolü ele geçirme düşüncesiyle çocuğunuzla empati kurun.

● Çocuğunuza karşı dürüst ve şeffaf olun. Yaşadığımız stresin büyüklüğünü onlara bildirebilirsiniz. Onlarla aşılmazmış gibi gelen duygusal sorunlarınızla başa çıkma konusundaki tecrübelerinizi paylaşabilirsiniz. Bu, yaşadıkları duygusal yoğunluğun normal olduğunu anlamalarına yardımcı olabilir.

● Bir anlaşmazlık olduğunda, anlaşmazlığın çözümü için kendinize ve çocuğunuza zaman tanıyın. Aklınıza gelen fikirleri onlarla tartışın, böylece sorunların çözümü için nasıl akıl yürüttüğünüzü görebilirler.

Kaynak: UNICEF

Dünyada Okul Çağındaki Çocuk İşçi Sayısı 160 Milyona Yükseldi

Uluslararası Çalışma Örgütü ve Unicef'e göre, son dört yılda dünya genelinde işçi olarak istihdam edilen çocukların sayısı 8,4 milyon artarak 160 milyona ulaşırken, 9 milyon çocuk daha koronavirüs pandemisi dolayısıyla riski altında.

SON DÖRT YILDA ÇOCUK İŞÇİ SAYISI

8.4 MİLYON ARTTI.

Gerekli önlemler alınmazsa çocuk işçi sayısının 2022 sonunda 169 milyona çıkacağından endişe ediliyor.



DÜNYADA HALEN
160
MİLYON
ÇOCUK İŞÇİ
BULUNUYOR



5-17 YAŞ ARASI AĞIR İŞLERDE ÇALIŞAN ÇOCUK SAYISI



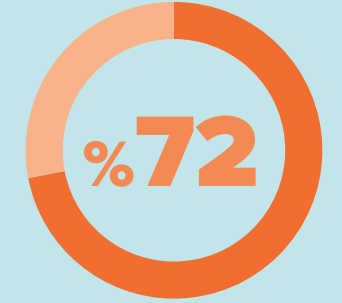
%28

5-11 yaş aralığında okula gitmeyen çocuk işçilerin oranı

%35

12-14 yaş aralığında okula gitmeyen çocuk işçilerin oranı

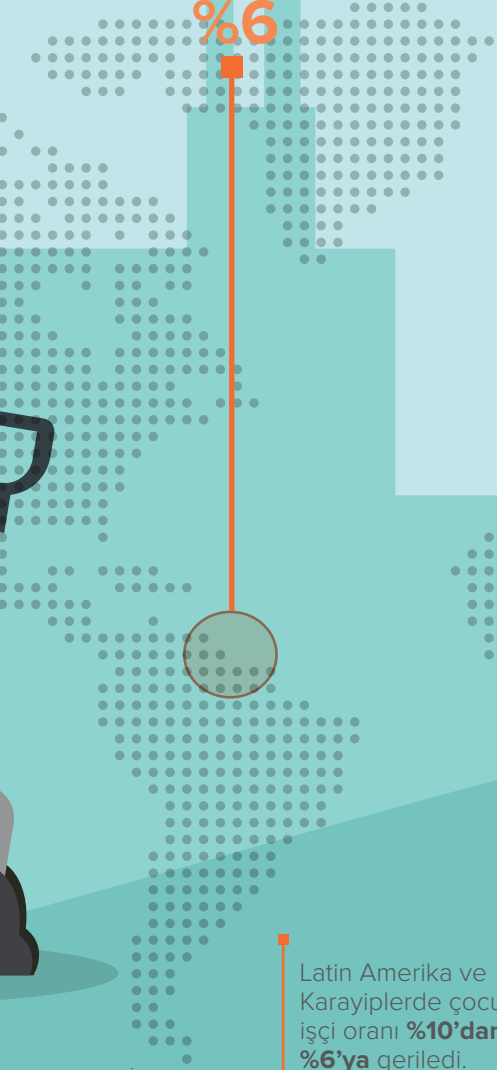
AİLELERİYLE BİRLİKTE ÇALIŞAN ÇOCUK İŞÇİLERİN ORANI



ÇOCUK İŞÇİ ORANLARI

LATİN AMERİKA VE KARAYİPLER

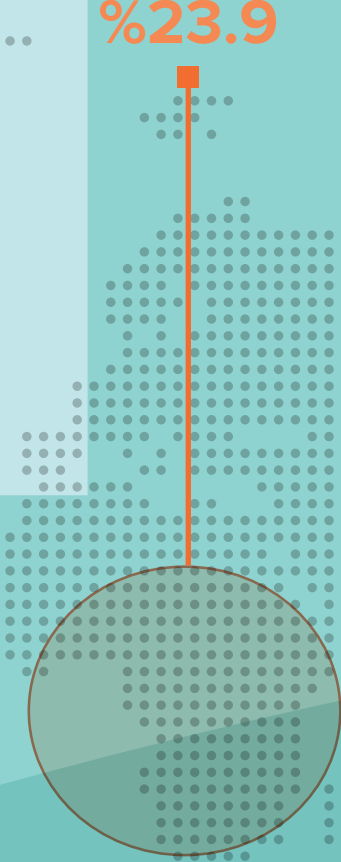
%6



Latin Amerika ve Karayiplerde çocuk işçi oranı **%10'dan %6'ya** geriledi.

SAHRA ALTI AFRIKA

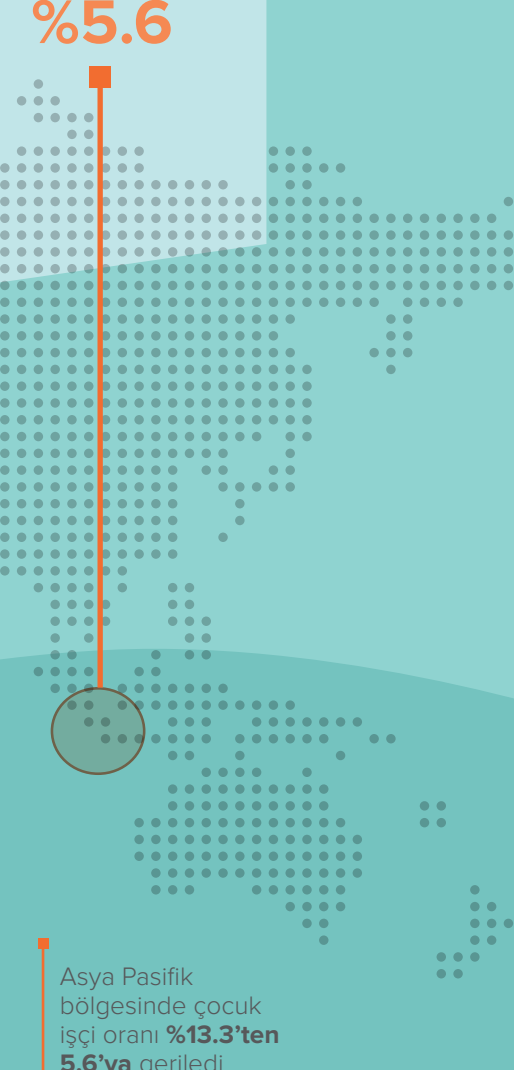
%23.9



2012 yılında çocuk işçi oranı **%21.4** olan Sahra altı Afrika'da 2008-2012 yılları arasında düşüş gözlenmesine rağmen bugünkü çocuk işçi oranı **%23.9**

ASYA PASİFİK

%5.6



Asya Pasifik bölgesinde çocuk işçi oranı **%13.3'ten %5.6'ya** geriledi

Kaynak: UNICEF

Eğitime Bakışımızı Değiştirecek Kitaplar

Eğitim, son günlerde gündemimizin ilk sıralarındaki konuların başında geliyor. Tüm dünyada eğitimin sorunları ve çözüm önerileriyle insanlar daha çok ilgileniyorlar. Bunda salgın sürecinde eğitim faaliyetlerinin büyük oranda evlere taşınmasının da önemli rolü var. Dolayısıyla başta veliler olmak üzere, eğitimciler ve öğrenciler de eğitimdeki gelişmeleri yakından takip etmek ihtiyacı hissetmektedirler. Dergimizin 4. sayısında da eğitim konusunda farklı bakış açıları kazanmamıza yardım edebilecek yayınları sizler için derledik. İyi okumalar...

EZİLENLERİN PEDAGOJİSİ

PEDAGOGIA DO OPRIMIDO

Yazar: Paulo Freire

Çeviren: Dilek Hattatoğlu - Erol Özbek

Yayınevi: Ayrıntı Yayınları

Bankacı, eğitim kavramını eğitim literatürüne kazandıran Brezilyalı eğitimci Paulo Freire, "Ezilenlerin Pedagojisi" kitabına ezilenlerin pedagojisinin gerekçelerini açıklayarak başlıyor. Ezen ve ezilen arasındaki çelişkileri anlatarak, kendisini çevreleyen her şeyi egemenliğinin bir nesnesine dönüştürme eğiliminde olan ezenlerin bilincini; Yeryüzünü, toprağı, üretimi, insanların yarattıklarını, insanların kendilerini, zamanı ve her şeyi kendi tasarrufundaki nesnelere statüsüne indirgediğini söyleyerek ezenlerin ezilenleri nesneleştirdiğine vurgu yapıyor.

Ezmenin aracı olarak bankacı eğitim modelini örnek vererek; öğretmenin depolayan, öğrencinin ise depolanan bir araç olarak benimsendiğinden bahisle; bilgiyi bir yatırım aracı olarak gören anlayış karşısında öğrenciler ile bankalar arasında bir analogi kuruyor. Öğrencilerin bankalardaki vездarlar gibi çeşitli konularda bilgileri alıp gerektiğinde bu bilgileri harcadıklarını söyleyerek ezenin egemenliği altındaki eğitim anlayışına eleştiri getiriyor.

ÇOCUK PSİKOLOJİSİ

LA PSYCHOLOGIE DE L'ENFANT

Yazar: Olivier Houdé

Çeviren: İsmail Yerguz

Yayınevi: Dost Kitapevi



Ezilenlerin Pedagojisi



"Bankacı eğitimin öğrencilerin yaratıcı gücünü asgarileştirme veya mahvetme ve safdilliklerini körükleme imkânının, dünyanın ne tanınmasını ne de dönüştürülmesini isteyen ezenlerin çıkarına hizmet ettiğini" söyleyerek bankacı eğitim modelinin insanın gelişiminin önünde engel teşkil ettiğine vurgu yapıyor. Sözlerini son bölümde toparlarken sözün diyalog aracı olmanın ötesinde dünyayı değiştiren şey olduğu vurgulayarak diyaloga dair derin tahlillerde bulunuyor. Diyalogcu insanın sözünde yani iletişiminde sevgi, alçakgönüllülük, umut ve inanç üzerine olan ihtiyacı öne çıkarıyor.

Yakın zamanda zekanın ve beyin gelişimi hakkında yapılan araştırma bulgularında çocuk psikolojisine dair mevcut bilgi, teori ve varsayımlar köklü bir değişime uğradı. Öyle ki Jean Piaget'in bilişsel gelişim alanında yaptığı çalışmalardan sonra alanın ufkunu genişleten birçok bilimsel bulgu ortaya kondu. Yapılan bilişsel araştırma ve inceleme verileri, sadece çocuk psikolojisi alanında değil, tüm bir bilişsel araştırmalar sahasındaki gelişmeleri biçimlendirdi.

Sorbon Üniversitesi Zihin Becerileri ve Zihinsel Gelişim Ekibi Yöneticisi olan Profesör Olivier Houdé, Piaget'in zihinsel gelişim modeline, "Merdiven Gelişim Modeli" adını vererek, Piaget'in bilişsel alan basamaklarının her birinin bir gelişmeye karşılık geldiğini söylüyor. Houdé, yapılan yeni araştırma ve teorilere göre çocukta zihinsel gelişimin düz bir çizgi şeklinde olmadığını açıklayarak, çocuğun bilişsel gelişimine dair bazen değişimler ve gerilemelerin olduğunu araştırmalardan referanslar vererek ortaya koyuyor. Çocuk psikolojisi açısından kılavuz niteliğinde olan kitapta; sinir sistemi ile bilişsel sistem ilişkisi, objenin oluşturulması, sayı ve kategorizasyon, mantıksal düşünce ve psikolog çocuk başlıkları altında beş bölüm bulunuyor.

EĞİTİM VE TOPLUM DÜZENİ

EDUCATION AND SOCIAL ORDER

Yazar: Bertrand Russell

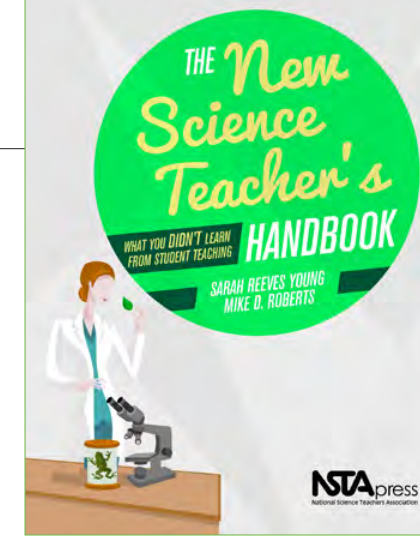
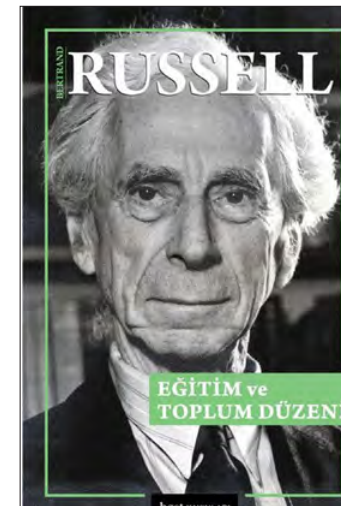
Çeviren: Şebnem Duran

Yayınevi: BGST yayınları

Eğitimin amaçları nedir? Eğitim ne için verilir ve nasıl bir eğitim verilmelidir gibi sorular her dönemin temel eğitim sorularını oluşturuyor. Russell da eğitim ve toplum düzeni kitabında aynı soruları sorarak insanın varoluş sahnesinde eğitimin rolünü sorguluyor.

Eğitimin amacının uygarlık olması gerektiğini söyleyerek uygarlık tanımını hem bireysel hem de toplumsal bir tanım olarak kavramsallaştırıyor. İş birliği gerektiren bir toplumda yaşadığımızı, eğitim ile bilim ve teknikle ilgili aktarılması gereken asgari bilgilerin aktarılması gerektiğini söyleyerek, eğitim paydaşlarının iş birliği halinde olması gerektiğine vurgu yapıyor. Bu paydaşlar arasında bir denge kurulması gerektiğini söylediikten sonra nasıl bir denge kurulması gerektiğini açıklayan yazar iyi bir toplumun oluşması için; eğitimde disiplin, kalıtım, yetenek, sınıf ayrımı, rekabet, vatanseverlik, bürokrasi, din, ekonomi ve cinsellik gibi birçok temel konuyu tartışıyor.

Kitapta otoritenin öğrenciler üzerinde aşırı yetki kullanmasının ya onları boynu bükük ya da isyankar yapacağını belirterek şöyle bir açıklama yapıyor: "Böyle eğitimciler ruhlarına deşet duygusu vermekten hoşlanan ve bundan başka hiçbir şeyden hoşlanmayan sadist disiplinçiler haline gelebilirler. Bu adamlar bilgiyi temsil ettiklerine göre öğrenciler bilgiden korku duymayı öğrenirler. Bilgiden duyulan bu korkuya insan doğasının bir parçası gözle bakılır ama aslında bu otoriter eğitime duyulan bir nefretin parçasıdır".



YENİ FEN BİLGİSİ ÖĞRETMENİNİN EL KİTABI

THE NEW SCIENCE TEACHER'S HANDBOOK

Yazar: Sarah Reeves Young & Mike Roberts

Yayınevi: NSTA Press-2015

Bu kitap, her zaman olmayı arzuladığınız öğretmen olmanıza yardımcı olmayı amaçlıyor. Önceden bırakılan bilim materyalleri ormanını organize etmek, notlandırmayı yönetilebilir kılmak da dahil olmak üzere, huysuz ebeveynlerle başa çıkmanın yolları ile ilgili öneriler de okuyucuyla paylaşıyor.

"The New Science Teacher's Handbook" kitabında, yetenekli bir sınıf öğretmeni olma yolunda size yardımcı olacak 12 özel adım öneriliyor. Kitap, yazarların kendi sınıf deneyimlerinden bir mücadele hikayesini ele alarak hikâyenin ahlaki veya manevi yönü, mücadelenin üstesinden gelmek için atılan adımları ve bu adımları izlediğinizde sizin ve sınıflarınızın başarısının nasıl etkileneceği ve daha fazla okuma için kaynak önerileri gibi bölümlerden oluşuyor.



ÇEVİRİMİÇİ GENÇLİK

Yazar: Seyfullah Şenel

Yayınevi: Vadi Yayınları

Nerede Çevrimiçisin?

Yapılan araştırmalara göre günlük kişi başı internet kullanım süresi ortalama 6 saat 43 dakika iken sosyal medya kullanımı 2 saat 24 dakika. Bu veriyi internet kullanıcısı 5 milyar insanla karşılaştığında internette harcanan vaktin ulaştığı devasa boyutu çok daha iyi anlayabilirsiniz.

Ömür sermayemizin yarısını ipotek eden sanal dünya, bizi kendi âlemine hapsedmeden önce kendimize sormamız gereken bir soru var:

"Nerede çevrimiçiyim; sanalda mı gerçekte mi?"

Cevapladıysanız artık başlayabiliriz.



EĞİTİM ÜZERİNE ÜBER PADAGOGİK

Yazar: Immanuel Kant

Çeviren: S. Emre Bekman

Yayınevi: İz yayıncılık

"Eğitim Üzerine" filozof olarak tanıdığımız Immanuel Kant'ın eğitimci kimliği ile kaleme aldığı, daha doğrusu ömrünün son yıllarında üniversitede verdiği dersler kapsamında yazdığı notlardır.

Immanuel Kant'ın eğitim üzerine yürüttüğü düşünce dizisi, ne tam bir eğitim teorisi ne de kanıt dayalı bir felsefe öğretisi olarak nitelendirilebilir; ancak aşağıdaki sorunlara ışık tutmaktadır:

İnsan ancak eğitimle insan olabilir. O sadece eğitimin onu yaptığı şeydir. Unutulmamalıdır ki, insan sadece insanlar tarafından eğitilebilir ve bu insanlar da aynı zamanda başka insanlar tarafından eğitilmiş insanlardır. [...] Normalde ebeveynler çocuklarını sadece günümüz dünyasına (ne kadar bozuk olursa olsun) uyum sağlamaları amacıyla yetiştirirler.

Fakat gelecekte bundan daha iyi bir devlet ortaya çıkabilmesi için onlara daha iyi bir eğitim vermeleri gerekir. Ancak burada iki engel önümüze çıkar:

- 1) Genel olarak anne babalar tek bir şeyi umursarlar: Çocuklarının hayatta başarılı olmaları
- 2) Prenslar (veliler) hizmetlerini (çocuklar) sadece amaçlarının aracı olarak görürler [...] Ama kimden daha iyi bir dünya beklemeliyiz? Prenslardan mı yoksa hizmetlilerden mi?

Alev Alatlı

“Karşınızdakini Tanımadan Kendinizi Tanıyamazsınız”



Eğer bu gezegen yaşayacaksa Aydınlanmanın tezgahından geçmemiş insanlar sayesinde yaşayacak. Aydınlanmanın ne olduğunu bileceksiniz. Unutmayın; kendinizi tarif etmeniz için karşınızdakini tarif etmeniz lazım. Hiçbir çizgi başka türlü çizilmez...

Yayına Hazırlayan: Zekeriya Güneş

“Gogol’un İzinde: Rusya”, Rusya’da arka plana alınan 4 ciltlik bir eserdir. Ben o kitaplarla Aleksandroviç Şolokov ödülü aldım. Bu Rusya’nın nobelidir, yüz yıllık çok önemli bir edebiyat ödülüdür. Şolokov, dünyada Lenin, Stalin ve Nobel ödülleri alan tek insandır. Rusya’daki Türkologlar eser hakkında Rusya’nın Viva la Muerte’si demişlerdi. Hakikaten de o gözle yazılmış bir kitaptır. İddia ederim ki, Gogol’un İzinde serisi okunmadan Rusya anlaşılır. Benim en onurlu ödülüm de 2014’te Sayın Cumhurbaşkanlığı tarafından verilen Türk Edebiyatı büyük ödülüdür. Bu çok önemliydi, niye önemliydi onu baştan söyleyeyim: Ben “devlet başa kuzgun leşe” tipiyim, liberal değilim. Önce Türkiye diyenlerdenim ve böyle olduğum için belki o ödül benim için çok önemlidir.

Bir de Yaser Arafat’tan aldığım bir madalya var. Yaser Arafat 1986’da Tunus’ta sürgündeydi. Bu madalyayla birlikte bir de Tunus’ta yapılmış, işlenmiş bir Filistin kadını elbisesi gönderdi. Çok uzun yıllar o elbiseyi televizyonda Filistin’le ilgili programlarda giydim. Tabii Filistin için benim yaptığım farklı bir şeydi; hiçbir zaman Filistin’e gidip de devrimci arkadaşlarla birlikte savaşayım gibi bir düşüncem olmadı. İnanmıyordum çünkü bunun işe yarayacağına. Ben de hayatımın iki buçuk yılını alan ücretsiz çeviri işlerine giriştim. Çünkü Filistin’in sorunları gibi kitaplarının da dil açısından sorunları vardı. Bir kere Türkiye’de Filistin meselesinin duyurulması gereken bir zamandı, onların da çeviriye ihtiyacı vardı. Öyle olunca onların ihtiyaçlarını gözeterek bir çalışma başlattım. Onurla sahiplendiğim bir çabadır. Medyada madalyalarla boy gösterme adetimi olmadığından bu işlerim pek bilinmez. “İyilik yap denize at; balık bilmezse Halık bilir!” ben bu söze hep inandım. Siz de inanın.



EMEK ASLA ZAYİ OLMAZ

Allah kulundan vazgeçmiyor. Ben bunu yaşayarak biliyorum. Emek asla zayı olmuyor. Dışarıdan bakıldığında nafiye bir çaba veya akıntıya kürek çekmek gibi görülen işlerin hiç de öyle olmadığını biliyorum. Akıntıya kürek çektiğimiz zamanlar olabilir ama aklımızı kullanarak durumdan zamanında geri dönmek lazım. “Stop lose” der yabancılar; “kayı önleyin”. Duracağınız yeri iyi kestirmek lazım; hayır demeyi öğrenmeli insan. Aksi takdirde hakikaten dalıp gidersunuz. Öyle de olmamak lazım.

Ben nihayet göçmen bir ailenin kızıyım; Makedonya Türküyüz. Evladı Fatihanız. Babamın soyu bilmem nereye kadar hep sınır askeridir. 1912’de gelenlerdeniz, yani mübadele yıllarından çok önce. Geldiğinizde her şeyi geride bırakıyorsunuz. Büyük babaannem dört çocukla geliyor, babaannemin babasını Bulgar haydutlar ihbar ediyorlar; adam geliyor, namazını kıyor, atını vuruyor, kendisini de vuruyor, ölüyor. On dan sonra büyük babaannem çoluk çocuk, karnı burnunda Türkiye’ye geliyor. Halam da yolda, Yunanistan’ın Dama şehrinde doğmuştur. Bir hesaba göre beş, başka bir hesaba göre üç buçuk milyon insan kaybettik. Ben kendi ailemden biliyorum, çok yakın zamana kadar aynı mezarlıkta gömülen akrabam yoktu. Herkes doğduğu, düştüğü yere gömüle gömüle geliyor. Bu sürekli üstü kapanan bir konudur; üzerinde durmayız.

Ömer Seyfettin bir tek bu konularda hikayeler yazdı. Ömer Seyfettin 1920’de, İstiklâl Savaşı’ndan önce ölmüştü. Ömer Seyfettin hikayeleri Türkiye’de okunmaz olmuştur. Ömer Seyfettin doğruları yazıyordu ama biz görmek istemiyoruz. Bir yerde haklıyız; çünkü ileriye bakmak zorundayız. Bu yaklaşım doğru olabilir ama eğer başınıza gelenleri bilmiyorsanız tedbir almakta geç kalırsınız. Belki o yüzden biz Rumeli tarafından gelenler çok ciddi milliyetçi oluruz; sert oluruz, daha gergin bir yapımız vardır. Şu bardağın yarısı doluyorsa ben dolu tarafına bakarım boş tarafına bakmam, ilk baktığımda, “ne güzel burada su varmış” derim; “bunu neden doldurmadınız?” demem. Genel Türk tavrı budur zaten ve bu bizi hayatta tutan bir tavrıdır; ama bir yere kadar.

DOĞU NE? BATI NE?

Konuşmayı başka kavramlardan götürmek istiyorum. Yaptığımız işi de bildiğimi zannediyorum. Önce şunu kafanızda bir yerine oturtun: Doğu ne; Batı ne? Doğu medeniyeti ne; Batı medeniyeti ne? Şimdi göreceksiniz ki, Doğu-Batı diye bir şey yok. Sadece dünyanın yuvarlaklığından hareketle bir tanım yapmıyorum. Hakikaten de Doğu Batı diye bir şey yok; peki ne var? **Aydınlanmanın tezgahından geçenler ve geçmeyenler** var. Batı Avrupa aydınlanmasından bahsediyorum. Aydınlanma tezgahının içinden geçtiyse şayet, Kamçatka’da da Batılı bulursunuz; görevler yaptığımız, Somali’de de, Çad’da da, Madagaskar’da da bulursunuz; Çin’de, Maçin’de Türkiye’de de bulursunuz. Bunu çok önemsiyorum ben. Coğrafyaya, ırka göre bir tasnif yapmıyorum. Adam beş vakit namaz kılar ama öyle bir Batıcıdır ki tartışamazsınız. Bu tezgahtan geçenler her zaman bir tür ittifak halinde olurlar, dışardan seyrettiğiniz zaman bu sizi yorar ve çoğu zaman da bu durumu yanlış yorumlarsınız. Hain olmakla itham edebilirsiniz mesela bu insanları. Oysa bu hep oradadır, siz farkına varmamışsınızdır.



Kainatın bir yaratıcısı yoksa başka hiçbir değer kalmaz. Şunu söylemeye çalışıyorum: Her türlü şey size mübah olur. Sorun buradadır ve bizim gibi eşref-i mahlukatsın, yaratıklardan sorumlusun diye düşünmek zorunda olmazsınız; olmadıkları için de bilimde çok ileri gitmişlerdir.

Bu aydınlanma tezgahı nasıl bir şey peki? Aydınlanma dediğimiz şey Kopernik, Galileo Isaac Newton ile başlayan bir süreç. Peki önemi nerede? Öncelikle kainatın merkezinden Allah'ı çıkarıyorsunuz, yerine insanı koyuyorsunuz; yapılan iş bu. Ne demek yerine insan koyuyoruz? Artık hiçbir eylemi Allah istedi diye yapmıyorsunuz, insanın aklı bu dünyaya iyiliği getirmek için yeter diyorsunuz. Devamında şu tarz çıkarımlar yapmanız mümkün hale geliyor. "Akıllı adam göz göre göre Çekmece Gölü'ne atar mı kendini? Akıllı adam bindiği dalı keser mi?" İnsan aklını tek ölçü haline getiriyorsunuz. Bunu bu hale getirenler, Voltaireler, Diderotlar gibi Katolik kilisesinden bunalmış tipler. Bunlar bunalmakta da sonuna kadar haklılar. Adam Haçlı seferlerine çıkıyor, barbar Türklerle savaşıyor. Bunun için Kiliseye aidat ödemesi lazım. Bunu hiç düşünmemişsinizdir; önce parasını yatırıyor, sonra savaşmaya gidiyor, niye? Savaşta ölürse, cennete gi-

derse onun bir bedeli var; cennetin parasını papaya ödemek. Bunlar gerçekten bizim aklımızın, hayalimizin hiç ermediği işlerdir. Şimdi bu adamların kiliseden "yeter artık" diye bir boşanması var; durdurabileceğine aşk olsun. Müslümanın Allah'ı Hristiyanın Allah'ı değildir; buna dikkat edin. Hristiyanın Allah'ı başka bir şeydir, Müslümanın Allah'ı Yahudinin de Allah'ı değildir; uygulamadan, pratikten bahsediyorum. Örneğin Yahudilerin Allah'ı faşist bir ilah tipolojisidir; dur durak bilmez, asar, keser vs. Yurtdışında görev yapanlarınıza Eski ve Yeni Ahit'i okumadan bir yere gitmemelerini tavsiye ederim. Bilmemiz lazım; şu kısa kitabı alın ve okuyun. Rab Yahova kime ne demiş, İsrail'in bu tavırlarının kökeni nereye dayanıyor, bir görün. Onunla beraber her pazar günü kilise de Eski ve Yeni Ahit'i birlikte açarlar. Bu ikisini nasıl bütünleştirdiler de Neoconlar çıktı ortaya? Neoconlar tarafından Rab Yahova ile İsa evlendirilmiştir. Bunu bilmeniz lazım.

AYDINLANMANI TEZGAHINDAN GEÇENLER VE GEÇMEYENLER

Dinin bir büyüğü vardır. Dinin büyüğü üstüne çıkamazsınız. İstedığınız kadar Batılı olun, dini bir türlü yedeğinize almanız lazım; onun için dini yeniler yutulur bir hale getirmeye çalışırlar. Dolayısıyla yeryüzünde iki tür kafa vardır: Aydınlanmanın tezgahından geçenler ve geçmeyenler. Geçmeyenler biziz. Asya kavimleri... Kimimiz sonradan Müslüman olduk kimimiz olmadık ama Asya, Afrika, Güney Asya, Orta Asya kavimleri, bu insanlar kainatın bir sahibi olduğuna, bir yaratıcısı olduğuna inanan insanlardır; kendilerini o yaratıcının yanına koymayan insanlardır. Asla yaratıcının yerini almaya kalkan insanlar değildir. Bu çok ama çok büyük bir farktır. Çünkü kainatın yaratıcısı eğer sizseniz yapamayacağımız şey yoktur. Şunu söylemeye çalışıyorum: Her türlü şey size mübah olur, sorun buradadır ve bizim gibi eşref-i mahlukatsın, yaratıklardan sorumlusun diye düşünmek zorunda



olmazsınız; olmadıkları için de bilimde çok ileri gitmişlerdir. Edison aynı zamanda ilk elektrikli idam sandalyesini bulan adamdır. Peki ilk deneyleri nasıl yaptı biliyor musunuz? Levhalara defalarca sayısız hayvan bağlayıp cayır cayır yakarak... Bilim uğruna güya, böyle şey yapıyorsunuz. 'Herhalde ben yanlış anlıyorum' bu adamları diyerek Amerika Birleşik Devletleri'nde felsefe okumaya kalktım. Karşıda gördüğüm şeydu: Bilim bilimdir, amaç keşfetmektir. Bu arada yol kazaları olabilir. Yol kazası dediği ne? Atom bombası, yapay zeka... Geliyor, dikkat edin! Yapay zeka bizi öldürecek. Yırt at formülü, ne tutuyorsun elinde! Yani kafa yapımız çok farklı.

KENDİNİ MERKEZE ALAN İNSAN KÜSTAHLAŞIR

İnsanı merkeze koyduğunuz zaman insan inanılmaz küstah olabiliyor ve bu küstahlıkla birlikte ölümsüzlük iştiağı geliyor. Sanki ölmeyeceklermiş gibi herkes genç görünme telaşında. **Cryonics** nedir? Eğer tedavi edilemez bir hastalığınız varsa kendinizi sıvı nitrojen tanklarında donduruyorsunuz. Hastalığınızın tedavisi bulunduğu zaman sizi oradan çıkarıyorlar, kendinize geliyorsunuz, hastalığı tedavi ediyorlar ve yaşıyorsunuz. Şimdi dikkat edin, bu nasıl bir şeydir? Nasıl bir ölümsüzlük aşkıdır ki bu, seni üç yüz sene sonra tanktan çıkarttılar da iyi ol-

dun. Anne yok, baba yok, çocuk çocuk, eşin yok, yarın yok, yarenin yok; niye yaşayacağım diye düşünmez mi bir insan? Biz düşünürüz ama bunun bile ileride çok alkışlandığı bir dönem var onu düşünün.

Hemen bununla birlikte gelen öjenik nedir bilir misiniz? **Öjenik** insan embriyosunun iyisini seçmektir, yaşayacak insanları seçmek; çıkış yeri Atina Sparta. Ne yapıyorlardı Sparta'da? İhtiyar heyeti gelirdi kadın çocuk doğurunca. Çocukta bir zayıflık olduğundan şüphelenirlerse kaldırıp atarlardı. Öjenik (Eugenics) budur, insan seçimidir. İki şey istiyorum sizden. İnternette her şey var, iyi kullanın bu bir. İkinci yapmanız gereken sözlük kullanmayı öğrenin. Hepinizin elinde telefon var sözlük yükleyin ve bakın: Öjenik - Eugenics İngilizcesi. Öjenik hikayesi devam etti, Darwin'in kuzeni Sir Galton tarafından kavram yeniden canlandırıldı. 1826'da, Hitler'den en az 20 sene önce, ilk Amerikan Öjenik Cemiyeti kuruldu. Amerika'da zannedirim 26 eyalette kısırlaştırma uygulandı. Bu bağlamda bilin ki, Hitler şamar oğlandır. Bu iş Hitler'den çok daha önce yapıldı. Hatta Hitler'in Amerikalılara yazdığı teşekkür mektupları vardır. Kendini kainatın efendisi sanan bu kafa tabi ki soykırımlara da kapı açar. Yahudi soykırımını hiç kimse durdurmadı. Eğer siz Öjenik'i kabul eden bir hafa yapısına sahipseniz, matluba uymayan kim varsa rahat-

lıkla ekarte edebilirsiniz. Mesela, kavruk Afrikalı var, ilk ondan kurtulursunuz. Hiç vicdan azabı da çekmezsiniz. Sağlıklı nesiller, medeniyet inşası gibi bir sürü bahane uydurabilirsiniz. Bu bahanelerin altyapısı yıllardır hazırlanmıştır.

KARŞI KARŞIYA OLDUĞUMUZ KAFA YAPISI

Bu sözler gelişmemiş bir ulusun gelişmiş toplumlara öfkesinin bir ifadesi olarak düşünülmemelidir. Unutmayın bu gezegenin bu halinden biz sorumlu değiliz, onlar sorumlu. Ozon tabakasını biz delmedik, ormanları kurutanlar biz değiliz, Antartika'yı eriten de biz değiliz. Batı medeniyeti bu dünyayı ihya etmedi, önemli olan budur. Dünyanın iyiliği için Türkiye, bu gezegenin iyiliği için Türkiye yeni şeyler söyleyebilir. Neyle karşı olduğumuzu anlamak adına bunları söylüyorum.

Sizin vakfın sloganının sözlerini gördüm: "İyi insan!". Ne demek iyi insan? Kimin iyisi, neyin iyisi? Kimin iyiliği için? Gezegenin iyiliği için; eğer bu gezegen yaşayacaksa Aydınlanmanın tezgahından geçmemiş insanlar sayesinde yaşayacak. Aydınlanmanın ne olduğunu bileceksiniz. Unutmayın kendinizi tarif etmeniz için karşınızdakini tarif etmeniz lazım. Hiçbir çizgi başka türlü çizilmez, Eğer siborg yapmak akli gayretse vay o bilime! Akıl çeşitli şekillerde

tezahür eder. Ressamın aklı farklıdır, müzisyenin aklı farklı, bilim adamının aklı farklı çalışır. Peki bizim Türk Müslümanları ne yapar? Türk Müslümanlarının altını çizerim, İslamiyet'i bir bütün olarak görmediğimi söyleyeyim. İslam alemi diye bir şey olmaz. Farklı İslam anlayışlarını kütüphanede yan yana koysanız birbirine benzemez. Pratiğe indiğinizde İslam alemi yapay bir kavramdır. Hristiyan alemi kadar anlamı var ya da yok. Bize oryantalizm kanalıyla gelen bir düşüncedir bu. Bütün insanları bir bütün olarak görme anlayışı aydınlanmanın tezgahından geçmiş kafa yapısının ürünüdür. Bir Anadolu Yörüğü ile Sudanlı kızın nasıl ortak yanları olabilir? Tek ortak yanı Allah'a inanır. Bir bütüne, nizam-ı aleme teslim olmuştur. Nizam-ı aleme teslim olmak için ille de müslüman olmak gerekmiyor, bunu da bilin. Örneğin, Amerikan yerlileri nizam-ı aleme teslim olmuş insanlardır. İngilizler'in çok fena kazık attığı bir Amerikan yerli reisi vardır: Tecumseh. Vasiyetnamesini okuduğunuzda "euzübillahi" demesini bilmeyen bir Müslüman olduğunu düşünebilirsiniz. Afrika'da faaliyetleriniz var. Yaptıklarınızı Afrika için değil, önce kendinize onu bilin.

"Biz insanlığımızı karışımızdakinin insanlığını teyit ettiğimiz zaman onaylarız". Bu ne demek biliyor musun? Eğer sen insan değilsen ben de otomatikman değilim. Başka türlü hiçbirimiz masum değiliz. Ubuntu, hiçbirimizin şarkı olmaktan çıkıp gerçeğe döndüğü yerdir ve bu Afrika'nın Bantu halklarının dinidir ve bir deryadır. Zaman zaman bana Yunus Emre'yi hatırlatır. Amerika Birleşik Devletleri'ne, benim okuduğum okula, Afrika'dan da gelenler vardı. Martin Luther King filan oradan çıkmıştır. Çok faşist bir yerdi. Üniversitedesin, asansörde zenci bir hademe varsa, beyaz hoca onunla binmezdi. İşte Martin Luther ırkçılık karşıtı yürüyüşünü oradaki kiliseden başlattı. Afrika'nın değişik yerlerinden Gambia'dan Nijerya'dan Master yapmak için çocuklar gelirdi. Ertesi gün hepsi kendi geleneksel elbiselerini giymeye başlardı.



İnsanı merkeze koyduğunuz zaman insan inanılmaz küstah olabiliyor ve bu küstahlıkla birlikte ölümsüzlük iştiağı geliyor. Sanki ölmeyeceklermiş gibi herkes genç görünme telaşında.

Bundan hiç taviz vermezlerdi. Anladık ki, Amerikan siyahlarından kendilerini ayırmak istiyorlar. Amerikalı zencilere köleleştirilmiş oldukları için müthiş öfke duyuyorlardı. Amerikalı zencinin muti olması, uysal olmasının altında Ubuntu yatar ve Amerikan Kızılderilileri aslen bizim soydandır. Hiçbir nedenle bir araya gelememiş olmalarının nedeni de budur. Bu kadar milyon insan bu tarafta ezilir, bu kadar milyon zenci bu tarafta ezilir ne Kızılderililer bir araya gelebilmişlerdir ne zenciler ne de ikisinin ittifakı vardır; düşman gibi. Düşünsenize biri Ubuntu ötekisi Tecumseh. Aslında aynı şey. Bu nasıl bir oyun?

1811 yılında İngilizler, Amerikan müstemlekelerini zapturapt altına almaya çalışıyorlar. Orada da Kut'ül Amare'de yaptıklarını yaptılar. Güneydeki kölelere gelin bizimle savaşın, sizi azad edeceğiz dediler. Beş bin köle kaçtı yukarı gitti. Simsiyah adamlar İngiliz üniformalarıyla Kızılderililere karşı savaştı. Sonra Kızılderililere gelin bizle savaşın dediler sonra onları da ortada bıraktılar; Kut'ül Amare'de Pakistanlıları savaştırmıştı bize karşı. İstedığı zaman ortada bıraktı.

Machiavelli'yi düşünün... Aydınlanma kafası bir şey becermek üstünedir. Yapmak, uygulamak ve bitirmek. O iş için duracağı yoktur. Bu da olur mu dersiniz, olur; bugün sizden olur yarın ötekinden olur, öteki gün berikinden olur çünkü kafa böyle bir kafadır. Kendi adamını da satar hiç ondan kuşkunuz olmasın. Sanmayın Türkler'e garezi var. İşine gelmeyen herkese garezi olur; Türkler de onun yoluna çıkıyorsa ona da kinlenir.

İYİ İNSANLAR OLDUĞUNUZ İDDİASINDA BULUNMAYIN

Size Shawnee Kızılderilisi reisi Tecumseh'in vasiyetinden bir bölüm okumak istiyorum: çok tuhaf bir: **"Ecel geldiğinde yüreği ölüm korkusuyla dolanlardan,**

ağlayıp sızlayanlardan, hayatlarını yeni baştan daha farklı yaşamak için biraz daha zaman için yalvarmaktan, yalvaranlardan olmayın. Sagu'nuzu söyleyin ve sılasına dönen bir kahraman gibi ölin." Sagu, death song, yani ölüm mersiyesi. Sagu bizim Orta Asya kavimlerinde de vardır. "Sagu'nu söyle ve git!" Onura bakın. Birinde bu var, birinde az önce bahsi geçen Cryonics var. Aradaki farkı görüyor musunuz? Nizamı aleme uymak, O'na teslim olmak... Bunun başka adları var. İslam olur, olmaz önemli değil. Gerçek orada ve bunun dalga dalga nasıl yayıldığını görürsünüz. Bütün Zuluların, Bantuların inancını, kültürünü bilmek; Cibuti'den Moritanya'ya Afrika'da görev yapanlar, Ubuntu'yu bilmek zorundasınız. Medeniyet götürüyüm diye oralara giden küstah Batılılar gibi olmayın. Öğrenin gelin. Siz öğrenin, öğrendiğiniz takdirde bir o kadar iyi iş yaparsınız, faydalı olursunuz. İyi insanlar olduğunuz iddiasında bulunmayın. Kimsenin umurunda olmazsınız.

İyi insanlara tarihten bir örnek vereyim. İrlanda perişan olmuş durumda, açlık nüfusun yarısını götürdü. Amerika'ya gitmekle ülkede veya denizde ölmek arasında seçim yapmak zorunda kalan bir ülke. Patatese bir hastalık bulaştı, 50 yıl sürdü. Patates varsa var yoksa aç; böyle bir yer. 1848 yılında Abdülmecit İrlandalılara 10,000 sterlin para göndermek istiyor. İngiliz elçisine bu niyetini söylüyor. Kraliçe Elizabeth bin liradan fazla göndermesin diyor. Abdülmecit bin lirayı harzır ediyor ama içine de sinmiyor. Üç tane gemi hazırlatıp, içini patates, soğan, mercimekle doldurup İrlanda'ya gönderiyor. İngiliz donanması önlerine çıkıp yolu keşiyor. Drogheda diye bir limanları vardır. Gece gündüz çalışıp yükü boşaltıyorlar. İrlandalıları bu yardım ayakta tuttu. Bugün İrlanda'da kimse bu olayı hatırlamaz bile. Biz İrlanda'yı hiç takip etmedik; yardımı gönderdik, bıraktık. Ben bunu söy-

lemeye çalışıyorum. Ne oldu İrlanda'ya? İngilizler baş edemediklerini anlayınca bütün okulları İngilizce'ye çevirdiler. İrlanda'yı dille yendiler. Bütün okullarda İngilizce mecburi hale getirildi. Bugünkü Türkiye'nin halini düşünün. Türkiye'de iki okuldan bir tanesi yabancı dilde eğitim yapmaya çalışıyor.

MASKARA OLMAMAK İÇİN BİLMEK LAZIM

Gençlerin neredeyse tamamının internet erişimi var. Lütfen kafanızı sudan çıkarın, bizim dışımızda dünyada neler oluyor ona bakın. Çünkü bunu bilmezseniz bir başka sıkıntı doğar. İyilikte ve kötülükte kendimizi biricik zannediyoruz. Mesela İstanbul kara teslim oldu, "dünyanın hiçbir şehrinde" diye söze başlar, veryansın eder. Washington'da altı gün evinden çıkamayan sanki ben değilim. Böyle bir şey olur mu? İyilikte ve kötülükte kendimizi biricik zannetmek çok kötü bir şey. Dünyayı bilmeyen dünyanın maskarası olur. Maskara olmamak için bilmek lazım. Bu kurum, bu vakıf çok ama çok iyi bir fırsat bunun için. Yarı devlet, yarı özel bir vakıf. Öğrenmek ve öğretmek için bu statü size öyle güzel bir ufuk açar ki... Benim konuşuyor olmam da hiçbir işe yaramaz. Kendini parlatmak nasıl olur? Bilgi ile olur. Bilgi güçtür. Bilginin üzerinde başka güç yok. Siz kendiniz öğrenin, bize öğretin. Çünkü, ondan sonra ortak akılla bir değer oraya konur. Dünyanın bir köşesine Türk okulu açacağım demekle olmaz. Allah bilir bir de Atatürk heykeli koyacaksın, arkaya da bir bayrak... Yaşasın!

Biz onları yetiştirmeyeceğiz, onlar bizi yetiştirecek. Çad, Cibuti, Etiyopya o ülkelere insanları yetiştirecek bizi. Bilmedikleri şeyler yok mu? Yardım edilemez mi? Tabii edilir. Aynı şeyi ihvan için düşünmüşümdür. Bizim yapabileceğimiz bir şey varsa o da İhvan'ı eğitmek. Haritayı bilmeyen adama her şey kolay. Kahire'nin yarısını kessen Kahire'nin diğer yarısı on beş gün

sonra ya duyar ya duymaz. Bu kadar içine, kendine dönük, bu kadar kapalı.

İslamiyetle ilgili çözmeye çalıştığım meseleler vardı. Dediler ki; "El-Ezher'de bunun cevabını bulabilirsin." Kalktım gittim. O arada da İhvan'dan bir sürü insanla tanıştım. Önce tabii hafif bir dalıştık. Adın ne Alev; Alev işte. Yani öteki adın ne? Kuran'dan bir şey koyacak mıydın. Kuran'dan değil, Türk ismi; Türk Müslümanım ben, onda biraz anlaştık ama biraz buruk. Sonra bir de baktım, adam bana "madam" diyor. Adam başka isim kitapta bulamadı. "Ne diyeyim?" dedi. "Seyyide de bari" dedim. Atatürk halifeliliğin sonunu getirmiş. "1926'da toplansaydınız kura ile Bağdat'ta bir tane seçseydiniz ya!" dedim.

Aksiyon yok. Mesele burada. Şimdi bir kere sen ne anlatıyorsun? "Atatürk masondu!" İyi de son dönem Osmanlı halifelerinin arasında da mason olanlar vardı. O zaman ne yapacaksınız? İki türlü düşüneceksiniz. O zaman masonluk başka bir şey; biz bilmiyoruz. Nasıl oluyor da ikisi yan yana geliyor? Bu böyle bir hadise. Çocuklar mesele... İstiklâl Savaşı'nın i'sini bilmiyorlar. Wikipedia'ya kapandılar. Mütevelli Heyeti Başkanı olduğum üniversitedeki en büyük çabam başı suyun üstüne çıkarmak. Kötülüğün gözünün içine bakmayı öğretmek. Biz çocuklarımızı yurtdışına master doktora için gönderiyoruz ama bu çocuklardan hiçbir şey alamıyoruz. İsmet İnönü'den bu yana bir Türk büyüğü yoktur ki, çocuğunu yurtdışında okutmamış olsun. Bir bakın İsmet İnönü'ye ve diğerlerine... Hep bir gidiş ve kopuş... Orada çocuklar dikiş tutturamaz. Çünkü gururu müsaade etmez. İkinci, üçüncü sınıf vatandaş olduğunu hisseder ve elini taşın altına sokmaz.

Kaynak: Türkiye Maarif Vakfı tarafından organize edilen "Maarif Söyleşileri" programı kapsamında Sayın Alev Alatlı tarafından verilen "Dünyanın iyiliği için Türkiye" başlıklı konferanstan özetlenerek iltibas edilmiştir.

DEĞİŞEN YETERLİLİKLER VE EĞİTİM

Tüm dünyada dijitalleşme ve teknolojiadaki gelişmelere bağlı olarak büyük bir toplumsal, ekonomik ve kültürel dönüşüm yaşanıyor. **Yeni dünya, iş piyasasında, eğitimde, kültürel ve toplumsal hayatta sürekli kendini yenileyebilen yeterliliklere sahip bireylere ihtiyaç duyuyor.** “Meslek” kavramı da son derece esnek ve geçmişte olduğundan çok farklı anlamlara gelebiliyor. Öyle görünüyor ki, gelişmelere adapte olabilen, disiplinlerarası düşünebilme ve çevresini yorumlayabilme kapasitesine sahip, bir fark ortaya koyabilen bireylerin etkili olduğu bir dünyaya adım atıyoruz. Bu nitelikleri taşıyan, bilgiyi yorumlama becerisine sahip insanlar yetiştirmek ve geleceğin dünyasına hazırlanmak için eğitim sistemimizde gerekli dönüşümü başarmak zorundayız. Bu nedenle bu sayımızın kapak konusunu **“Değişen Yeterlilikler ve Eğitim”** olarak belirledik.



Prof. Dr. Erdoğan Tezci
Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi

Yeterlilikler Çerçevesinde Eğitim ve Beceriler

Geleceği kurgularken analitik bir bakış gerekir. Geçmişte eğitim ve okulların fonksiyonuna ilişkin tartışmalar irdelenmeden geleceğin okullarının nasıl olması gerektiği sorusuna sağlıklı cevaplar veremeyiz.

Her geçen gün, yeni bir günün aralayanıdır. Yeni bir gün ise kimileri için yeni bir başlangıç ve fırsattır; kimileri için güneşin altında yeni bir şey yok kabilindedir. Yeni başlangıç ve fırsatlara kapı aralayanlar, zamanın ruhunu okuyup değişime adapte olan değil, değişimi yönetenlerdir. Eğitim bu nedenle geleceğe yönelik bir tasarımdır. Geçmişten ilham alıp, “anı” yaşayarak geleceği inşa etme işidir. Geleceği kurgularken analitik bir bakış gerekir. Bununla birlikte geçmişte eğitim ve okulların fonksiyonuna ilişkin tartışmalar irdelenmeden geleceğin okullarının nasıl olması gerektiği, bu okullarda bireylere ne tür yeterlilikler kazandırılması gerektiği sorularına sağlıklı cevaplar vermek mümkün olmayacaktır.

“Okulların fonksiyonu ne olmalıdır? Okulun amacı, var oluş nedeni nedir? Bireyler hangi yeterliliklere sahip olmalıdır?” gibi soruların cevapları eğitim faaliyetlerinin kurumsallaştığı

andan beri tartışılmaktadır. Modern devletlerin ortaya çıkmasıyla tartışma daha da derinleşmiştir. Nitekim eğitim felsefelerinin eğitime ve okulların amaç ve fonksiyonlarına yönelik söylemlerinde, hatta programların yapısında da bu durumu gözlemlemek mümkündür. Son yüzyıllarda eğitim kurumlarının fonksiyonu, teknolojik gelişmeler ve modern toplum yapısının oluşturduğu şartlarla birlikte düşünülerek ele alınmaya devam etmektedir.

MODERN TOPLUM VE EĞİTİMDE PARADİGMA DEĞİŞİMİ

Eğitim ve kurumsal olarak okulların dönüşümünde önemli olayları sıralayacak olursak ciltler dolu kitap yazmak mümkündür. Ancak sanayi devrimi ve sonrasında ortaya çıkan “bilgi toplumu” (Toffler, 1981) kavramı üzerinde önemle durulması gerekir. Sanayi devrimi, toplumların yapısını değiştiren önemli bir kırılmadır. Sanayileşmenin

ardından kent ve mega kent olgusu gelişmeye başlamıştır. Kırsal nüfusun daha iyi yaşam olanaklarına kavuşmak için şehirlere göç etmesine ve böylece yeni kentlerin doğmasına, kentli nüfusunun artmasına ve nihayetinde mega kentlerin ortaya çıkmasına neden olduğu gözlenmektedir. Göç ve kentleşmeyle beraber insanlar daha iyi yaşam olanaklarına ulaşmak arzusuyla daha fazla eğitim talebinde bulunmaya başlamışlardır. (Bakınız, Külhaçı, 1995). Bir taraftan rekabetçi iş gücü piyasası daha çok üretmek için daha çok insan gücüne ihtiyaç duymuş; bu da belli oranda eğitilmiş iş gücüne gereksinimi artırmıştır. (Es ve Ateş, 2004; Hochstadt, 1981; Huff ve Angeles, 2011). Göç, toplumsal yapıda da önemli bir değişimi beraberinde getirmiştir. Geniş aileler çekirdek ailelere dönüşmüştür. (Janssens, 2002; Medick, 1976). Geniş aile içinde yaşamı, kültürü, sosyal davranışları, çevreyi, günlük yaşam pratiğini ve deneyimleri öğrenen çocuklar, çekirdek aile içinde öğrenme deneyimini elde etmemişlerdir. Çünkü sanayi devriminde değişen aile yapısı içinde çocuklar, bir dizi bilgi, beceri, değer, tutum ve alışkanlıkları doğal aile ortamlarında öğrenme imkanından mahrum kalmışlardır. Bu durum süreç içinde okulların misyonu konusunda tartışmaları beraberinde getirmiştir. Ayrıca sanayileşme ile birlikte ortaya çıkan modern toplum; arkasından gelen bilgi toplumu, bireylerden (çocuklar, gençler ve yetişkinler) yeni yeterlilikler bekleyen bir ortamı kendiliğinden oluşturmuştur.

Geniş aile içinde çocuklara bazı yaşam becerilerinin kazandırılması tüm aile bireylerinin ortaklaşa üstlendiği bir sorumluluktur. Modernleşme sonrasında ise toplumsal ve kültürel yapı ile birlikte ortaya çıkan yeni davranış formlarının okullar tarafından kazandırılması zorunluluğu gündeme gelmiştir. Çünkü iş gücü piyasasının talepleri, modern kent hayatının zorlukları, son yüzyılda güçlenen politik akımların da etkisiyle, ebeveynlerin iş yaşamına katılımı



Geniş aile içinde çocuklara bazı yaşam becerilerinin kazandırılması tüm aile bireylerinin ortaklaşa üstlendiği bir sorumluluktur. Modernleşme sonrasında ise yeni davranış formlarının okullar tarafından kazandırılması zorunluluğu gündeme gelmiştir.



konusunda ekonomik, sosyal, kültürel dayatmalar, ailenin geleneksel rolünü büyük oranda geçersiz hale getirmiştir. Artık aile sadece akşamları ve sınırlı da olsa tatil zamanlarında bir araya gelebilen bir kuruma dönüşmüştür. Anne ve babalar, çocuklarına zaman ayırıp onların eğitimiyle ilgilenme noktasında yetersiz hale gelmiştir. Diğer taraftan bilgi ve internet teknolojilerinde yaşanan baş döndürücü gelişmeler, bireylerin özellikle de çocukların sosyalleşme, iletişim becerileri, roller, görevler ve sorumluluklar konusunda eğitimlerini daha da önemli hale getirirken aileler, büyük oranda bu hızlı dönüşüme ayak uydurmakta yetersiz kalmışlardır. Gittikçe artan dijital bağımlılık (Bağcı, 2019; Li ve ark. 2021; Samli, 2019) ile mücadelede ailenin başka bir dünyaya doğan çocuklarını yönlendirebilme ihtimali çok zordur. (Shek, Zhu, ve Dou, 2019; Shek, Zhu, ve Ma, 2018).

BAŞARININ ÖLÇÜTÜ

Gerek aile yapısı gerekse bilgi teknolojilerindeki gelişmeler sonucu ortaya çıkan yeni durum, geleneksel dönemde çocukların ailede edindiği bir dizi bilgi, beceri, değer, tutum ve alışkanlıkların aktarılmasını okullara yüklemiştir. Ancak okullar sadece bilişsel davranışları içeren akademik başarıya odaklanmıştır. Bunun en temel nedeni eğitim yoluyla bireyin bir meslek edinmesinin ve yaşamını ekonomik olarak devam ettirebilecek bir donanımına sahip olmasının hedeflenmesidir. Nitekim birçok ülkede yapılan ulusal ve uluslararası sınavlardaki başarı, eğitimin niteliğinin ölçütü olarak algılanmakta, sınav sonuçlarıyla eğitim kalitesi arasında bir paralellik kurulmaktadır. Bunun sonucunda tüm dünyada sınav başarısına endeksli bir eğitim dayatılmaktadır. Oysaki, akademik başarıyı “varoluş” amacı olarak algılayan eğitim kurumlarının değişen sosyo-kültürel ve ekonomik yaşamı yönetmesi mümkün değildir. Dünya ve insanlığın iyiliği için bir değer ortaya koyma başarısıyla övünebilen kaç eğitimci

veya eğitim kurumu sayabiliriz? İnsanlığın yüz yüze kaldığı son büyük salgın Covid 19 süreci “**eğitim bağımsızlığının**” sağlanması için yaratıcı bireylere ne kadar ihtiyacımız olduğunu göstermiştir. Krizleri fırsata dönüştüren bireyler sadece kendilerine değil, insanlığa da büyük yararlar sağladılar. Ancak bilişsel davranışlara odaklı bir akademik başarıyı amaçlayan eğitim sisteminin yukarıda ele alınan değişimi algılayarak yönetmesi zordur. Bu süreci başka kurumlar yönetiyorsa o zaman eğitim kurumlarına neden ihtiyaç var denebilir. Hatta eğitim sürecini ve eğitimdeki başarıyı sadece ulusal ya da uluslararası sınavlardan elde edilen test puanları olarak gören bir kurumsal kültürün tasarlayacağı eğitim uygulamaları ile geleceği inşa edecek, değişimi yönetecek bireyler yetiştirebilmesi ne kadar mümkün olabilir? Eğitimi sadece istatistiki verilerden ibaret gören bir yaklaşımla okulların değişimi yönetmesini beklemek boş hayalden ibarettir.

DEĞİŞİM NEYİ ÖNGÖRMEKTEDİR?

Son 30-40 yıldır toplumsal yaşamda gözlenen en önemli gelişme dijital teknolojilere dayalı oluşmaya başlayan bir kültür ortamıdır. Bu yaşam tarzı bir yandan bireyciliği desteklerken bir yandan da bireyleri yalnızlığa itmektir. Önce “ben”, Ferud’un kavramsallaştırması ile “id”in baskınlığı, eğitim-öğretim ilkelerinden olan “sosyalite ilkesini” rafa kaldırmaktadır. Bu durum, toplum-birey çatışmasını da körüklemektedir. Çünkü okullar, bireyciliği özendirirken, bireyin kimlik ve kişiliğinin, toplumsal kurum ve yapılarla gelişip olgunlaştığı fikrini yok saymaktadır. Bu husus doğal olarak eğitimin “vatantaş yetiştirme” amacını da erozyona uğratmaktadır. Bu konuda örnek ülke Japonya’dır. Her Japon ‘Nihonjin’ önce Japonya ‘Nihon’ dur. Bu anlayışta birey önce ülkesine karşı sorumluluk hissetmelidir. Bir Japon’un var olma nedeni öncelikli olarak “Japonya’dır” (Mori ve

Davies, 2015; Yonezawa, Kitamura, Yamamoto, ve Tokunaga, 2018) anlayışı etrafında şekillenen Japon eğitim sistemi, bireyi hem sosyal bir varlık olarak ele alma hem de iyi bir vatandaş olarak yetiştirme konusunda örnek oluşturabilecek bir modeldir. Okulların söz konusu sınav başarısına endeksli yukarıda bahsi geçen fonksiyonu değişmeden sosyal sorumluluk sahibi ve toplumun aktif bir üyesi olan bireyleri yetiştirmek olası görünmemektedir. Ayrıca bireylerin sosyal beceriler yanında kültürel çeşitliğe dayalı hoş görü ve birlikte yaşama kültürü kazanmaları da zordur. Ancak geleceğin dünyasında bireylerin sahip olması gereken en temel yetkinlikler, vatandaşlık bilinci ve birlikte yaşama kültürüdür.

Covid 19 pandemi sürecinin en önemli sonuçlardan biri, bağımsız öğrenme becerilerinin gittikçe artan önemidir. Bu husus pandemi ile birlikte ortaya çıkmasa da pandemi süreci bağımsız öğrenme yetkinliklerinin önemi konusunda ikna edici bir deneyin sunmuştur. Kendini motive eden bireylerin bu tür süreçlerde eğitimden diğer gruplara göre daha fazla fayda sağladığı açıklıkla gözlenmiştir. (Oosterhoff, Palmer, Wilson, ve Shook, 2020; Smith ve ark., 2021). Araştırmalar öz-düzenleme becerilerine sahip öğrenenlerin öz-düzenleme becerileri daha düşük olanlara göre öğrenmede ve kendilerini kontrol etmede daha iyi performans sergilediklerini ortaya koymaktadır (Wijaya, Ying, ve Suan, 2020; Holzer, ve ark., 2021). Bu durum dijital yeterliliklerin nasıl algılanması gerektiğini göstermesi açısından önemlidir. Söz konusu dijital yeterlilikler, dijital ortamlarla öğrenme, öz-yönelimli öğrenme, öğrenmeyi öğrenme, dijital bilgiyi yönetme gibi becerileri kapsamaktadır.

Dijitalleşen dünyanın ekonomik, sosyo-kültürel ve politik yaşam biçimi, düşünme becerilerinin önemini gittikçe artırmaktadır. Yeni dönem, içeriğin öğ-



Gelecekte yeterliliğin temel göstergesi “belge” değil, bireylerin bilgilerini hayata geçirebilme kapasitesi olacaktır. Nicel başarıdan ziyade nitelik öne çıkacaktır. Başarının ölçüsünün sayısal verilerle değerlendirilmesi bizleri yanılgıya sürükleyebilir.

renilmesine odaklanmak yerine; eleştirel, yansıtıcı, analitik, yaratıcı, bilimsel düşünme becerisine sahip bireyler yetiştirmeye odaklanmamızı zorunlu kılıyor. Tecrübeye dayalı problem çözme yerine, yaratıcılık gerektiren problem çözüme becerilerine yoğunlaşmalıyız. Metodolojik

ve üst bilişsel düşünme becerileri, sorunların üstesinden gelmede ve yaratıcı çözümler üretmede daha da önemli hale gelmiştir. Proaktif, girişimci, inisiyatif alan, bağımsız karar veren, dijital okur yazarlık gibi yeterlilikler açısından söz konusu becerilere ihtiyaç vardır.

Kariyer planlaması açısından da geleceği tasarlamak önemlidir. Bunun için analitik ve yaratıcı düşünme becerisi mutlaka kazandırılmalıdır. Rekabetçi iş yaşamı, yeni arayışlar için sayısız fırsat sunmaktadır. Örneğin artık dünyada bir lisans programından mezun olmak mesleki kariyer açısından yeterli görülmemektedir. Lisansüstü düzeyde eğitim de gelecek yıllarda sıradan bir kariyer olarak görülmeye başlanacaktır. Disiplinler arası bakış açısı ve birden fazla alandaki yetkinliğin bir arada kullanılmasını gerektiren bir kariyer anlayışı şimdiden genel kabul görmektedir. Bir yazılım mühendisi, yapay zeka uygulamalarını bir gemi, uçak veya otomobil üretimine uyarlama yetkinliğine ulaştığı takdirde bir fark or-



taya koyabilir. Bu durum da doğal olarak hem yatay hem dikey bir kariyer planlamasını gerekli kılmaktadır.

Gelecekte yeterliliğin temel göstergesi “belge” değil, bireylerin bilgilerini hayata geçirebilme kapasitesi olacaktır. Nicel başarıdan ziyade nitelik öne çıkacaktır. Tüm bu hususlar dikkate alınarak yukarıda da işaret edildiği gibi eğitimdeki başarının ölçüsünün sayısal verilerle değerlendirilmesi bizleri yanılgıya sürükleyebilir. Örneğin Dünyanın her yerinde örgün eğitim sürecini bitirmiş hemen her öğrenci bir yabancı dil öğrenebilmektedir. Ancak bireyin günlük yaşamında bu dili konuşarak iletişim kuramaması, dil eğitimi aldığına dair bir belgeye (diploma, sertifika) sahip olsa bile, aldığı eğitimi pratikte anlamsız hale getirecektir.

Yukarıda da işaret edilmiş olmakla birlikte, metodolojik düşünme önemli bir yetkinlik haline gelmeye başlamıştır. Olaylara, sorunlara bilimsel yaklaşım, deneme yanılma ya da tecrübelerle dayalı problem çözme değil, sistematik ve bilimsel yakla-

şımınla konuları ele alarak rasyonel ve yaratıcı karar verme becerisi önem kazanmıştır. Eğitimli bireyler, sorunların çözümüne deneme yanılma ile değil, veriye dayalı ve derinliğine düşünerek, olası sonuçları öngörerek bağımsız karar verebilen bireylerdir.

KAYNAKLAR

- Bağcı, H. (2019). Analyzing the digital addiction of university students through diverse variables: example of vocational school. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 6(1), 100-109.
- Es, M. ve Ateş, H. (2004). Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 48, 205-248.
- Hochstadt, S. (1981). Migration and industrialization in Germany, 1815-1977. *Social Science History*, 5(4), 445-468.
- Holzer, J., Lüftenecker, M., Korlat, S., Pelikan, E., Salmela-Aro, K., Spiel, C., & Schober, B. (2021). Higher education in times of COVID-19: University students' basic need satisfaction, self-regulated learning, and well-being. *Aera Open*, 7, 23328584211003164.
- Huff, G., & Angeles, L. (2011). Globalization, industrialization and urbanization in pre-World War II Southeast Asia. *Explorations in Economic History*, 48(1), 20-36.

Janssens, A. (2002). *Family and social change: The household as a process in an industrializing community* (No. 21). Cambridge University Press.

Külahçı, Ş. (1995). Meslekî Ve Teknik Eğitimde Program Geliştirme Ve Meslek Analizi. *Öğretmen Yetiştirme Modül Serisi*.

Li, Y. Y., Sun, Y., Meng, S. Q., Bao, Y. P., Cheng, J. L., Chang, X. W., ... & Shi, J. (2021). Internet Addiction Increases in the General Population During COVID-19: Evidence From China. *The American Journal on Addictions*.

Margolis, E. (Ed.). (2001). *The hidden curriculum in higher education*. Psychology Press.

Medick, H. (1976). The pro to-industrial family economy: The structural function of household and family during the transition from peasant society to industrial capitalism. *Social history*, 1(3), 291-315.

Mori, C., & Davies, I. (2015). Citizenship education in civics textbooks in the Japanese junior high school curriculum. *Asia Pacific Journal of Education*, 35(2), 153-175.

Oosterhoff, B., Palmer, C. A., Wilson, J., & Shook, N. (2020). Adolescents' motivations to engage in social distancing during the COVID-19 pandemic: associations with mental and social health. *Journal of Adolescent Health*, 67(2), 179-185.

Samli, R. (2019). A review of Internet addiction on the basis of different countries (2007-2017). *Substance Abuse and Addiction: Breakthroughs in Research and Practice*, 215-235. IGI global.

Shek, D. T., Zhu, X., & Dou, D. (2019). Influence of family processes on internet addiction among late adolescents in Hong Kong. *Frontiers in psychiatry*, 10, 113.

Shek, D. T., Zhu, X., & Ma, C. (2018). The influence of parental control and parent-child relational qualities on adolescent internet addiction: A 3-year longitudinal study in Hong Kong. *Frontiers in Psychology*, 9, 642.

Smith, J., Guimond, F. A., Bergeron, J., St-Amand, J., Fitzpatrick, C., & Gagnon, M. (2021). Changes in Students' Achievement Motivation in the Context of the COVID-19 Pandemic: A Function of Extraversion/Introversion?. *Education Sciences*, 11(1), Article number 30. <https://doi.org/10.3390/educsci11010030>

Toffler, A. (1981). *Üçüncü dalga*, (çev. Ali Seden) İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Wijaya, T. T., Ying, Z., & Suan, L. (2020). Gender and self regulated learning during COVID-19 Pandemic in Indonesia. *Jurnal Basicedu*, 4(3), 725-732.

Yonezawa, A., Kitamura, Y., Yamamoto, B., & Tokunaga, T. (Eds.). (2018). *Japanese Education in a Global Age: Sociological Reflections and Future Directions* (Vol. 46). Springer.



Prof. Dr. Kemal Varın Numanoğlu

MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürü

İş Piyasası İle Mesleki ve Teknik Eğitim Arasındaki Köprü: Öğretim Programları

Öğrencilere çoklu mesleki becerileri kazandırarak istihdam ve eğitim bağına güçlendiren, sertifikasyona dayalı, uygulama ağırlıklı eğitim programları ile birlikte programlar arasında esnek geçişleri barındıran bir mesleki eğitim stratejisi ülkemizi geleceğe taşıyacaktır.

Ülkelerin kalkınma hedeflerine ulaşabilmesi; çağın gerekliliklerine uygun yetkinliklere sahip nitelikli insan gücünün varlığı ile ilişkilidir. Gerekseim duyulan nicelik ve nitelikte meslek elemanının yetiştirilmesi amacına hizmet eden mesleki ve teknik eğitim, bireylere iş hayatındaki belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri, davranışlar kazandıran dinamik bir eğitim sürecidir. Avrupa Eğitim Vakfı (European Training Foundation [ET], 2005) mesleki ve teknik eğitimi bir işe özgü bilgi ve becerileri kazandırmakla birlikte, bireyin işindeki etkililiğinin sürdürülebilirliğinin devamı için gerekli olan bilgi birikimine sahip olmasını ve öğrendiklerini başka alanlara aktarabilmesini sağlayan eğitim süreci olarak tanımlamaktadır. Bu tanımda ifade edilen “öğrendiklerini başka alanlara aktarabilmesini sağlayan eğitim süreci”, sanayi ve teknolojideki hızlı değişimlerin bir getirisi olarak teknik bilgi ve becerilerin aynı doğrultuda hızlı bir zamanlaşımı süreci ile yüzleşmesine bir çözüm önerisi niteliğindedir.

Yükseköğretim Kurulu (2019) tarafından yayımlanan “Geleceğin Meslekleri” raporunda, geleceğin dünyasında tüm mesleklerin disiplinler arası bir eğitim sürecine tabi olacağı, eğitim programlarının bir alanda uzmanlaşmayı sağlarken diğer taraftan da *disiplinler arası* bilgi birikimleri ile desteklemesi gerektiği, tüm müfredatların öğrencinin; dünyaya bakışını, kendi mesleğini konumlandırmasını, başarıyı anlamlandırmasını sağlayacak derslerle bütünleştirilmesinin gerekliliği üstünde durulmaktadır.

Ulusal İstihdam Stratejisi'ne (2014-2023) göre; gençlerin işgücüne katılımının düşüklüğü, eğitimden işgücü piyasasına geçişte yaşadığı sıkıntılar ve temel becerilerindeki eksiklik sorunu önemini korumaktadır.

Diğer yandan **Millî Eğitim Bakanlığı 2023 Vizyon Belgesi** hedefleri doğrultusunda; öğrencilerin meslek alanlarında disiplinler arası çoklu beceri ve yetkinliklere sahip olmalarının yanı sıra yeni teknolojilere uyum sağlayabilecek farklı

sertifika seçenekleri ile güçlendirilmiş esnek bir eğitim programına ulaşmak için çalışmalar sürdürülmektedir.

TÜRKİYE'DE MESLEKİ EĞİTİM

Ülkemizde ortaöğretim düzeyinde mesleki ve teknik eğitim çeşitli programlar uygulayan Mesleki ve Teknik Anadolu liseleri, çok programlı Anadolu liseleri ve mesleki eğitim merkezlerinde verilmektedir. Mesleki ve teknik ortaöğretim okullarında 47 alan 105 dalda, mesleki eğitim merkezlerinde ise 34 alan 183 meslek dalında eğitim ve öğretim faaliyetleri devam etmektedir. 2020-2021 eğitim ve öğretim yılında resmî 4.226 mesleki ve teknik ortaöğretim okulunda, 138.869 öğretmen ve 1.511.876 öğrenci ile eğitim ve öğretim yapılmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitim verilen bu okullarda; iş ve meslek analizinden kaynağını alan yetkinlik esaslı, kazanımlara dayalı öğretim programları uygulanmaktadır. Bu programlar; eğitim politikaları, eğitim kurumları ve uygulayıcılardan alınan geri bildirimler, gelişen ve değişen

teknolojiler, iş piyasası ihtiyaçları, ulusal ve uluslararası standartlar ile ulusal yeterlilikler, *Avrupa Yeterlilik Çerçevesi, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi, protokoller, araştırma-geliştirme raporları, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve diğer kurum/kuruluş verileri* referans alınarak Bakanlığımız, ilgili kurum/kuruluşlar, sektör, sivil toplum kuruluşları ve üniversite temsilcilerinin katılımları ile güncellenmekte ve ihtiyaç duyulan yeni öğretim programları geliştirilmektedir.

Bu kapsamda; Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde uygulanan çerçeve öğretim programları 2019 yılında UNICEF iş birliğinde yürütülen Temel Beceriler Odağında Program Güncelleme projesi ile güncellenmiştir. Bu proje ile; mesleki ve teknik eğitimde, beceri ve yetkinlik formasyonlarında meydana gelen değişimler ile birlikte emek piyasasında geçerliliğini kısa sürede yitiren mesleki becerilerin yerine; bu sürecin olumsuz etkileri ile baş edebilecek, bir istihdam alanından diğerine adaptasyonu kolaylaştıran temel mesleki be-



YÖK (2019) tarafından yayımlanan “Geleceğin Meslekleri” raporunda, geleceğin dünyasında tüm mesleklerin disiplinler arası bir eğitim sürecine tabi olacağı, eğitim programlarının bir alanda uzmanlaşmayı sağlarken disiplinler arası bilgi birikimleri ile de desteklenmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

cerilerin üstüne kurulu bir öğretim programı tasarımı yapılmıştır.

Program güncelleme çalışmasında; öğrencilerin “istihdam edilebilirlik” düzeyinin artırılması öncelikli amaçlar arasındadır. **Bu doğrultuda güncel iş piyasası verileri ile birlikte gelecek projeksiyonu da göz önünde bulundurularak; 55 alan 203 dal programı bu güncelleme doğrultusunda 47 alan ve 105 dal programı şeklinde revize edilmiştir.** Bu revizyonda öncelikli olarak; Türkiye Yeterlilikler Çerçevesine göre ortaöğretim seviyesini ifade eden 4. seviyenin üstünde yer alan dallar ile istihdam alanı olmayan dallar kapatılmıştır. Ders ortaklığı fazla olan dallar öğrencilerin istihdam alanının genişletilmesi amacıyla birleştirilmiştir. Gerçek iş ortamında edinilmesi öncelikli becerilere sahip alan ve dallar mesleki eğitim merkezleri kapsamına alınmıştır. Bununla birlikte bazı dallar mesleki ve teknik Anadolu liseleri kapsamında ilk defa uygulamaya konulacak sertifikasyon sistemine dâhil edilerek dal yapısından çıkartılmıştır.



BİLİM VE TEKNOLOJİYE UYGUN MÜFREDAT

Alan ve dal revizyonu ile birlikte Mesleki ve teknik eğitim programlarında yer alan mevcut dersler ve ders kazanımları; bilim, sanayi ve teknolojide meydana gelen değişimlere uygun olarak güncellenmiştir. Öğrencileri geleceğin iş dünyasına hazırlamak amacıyla dinamik bir yapıyı ihtiva eden sertifikasyon mesleki ve teknik ortaöğretime entegre edilmiştir. Bu kapsamda geleneksel mesleklerle birlikte; e-ticaret lojistiği, drone taşımacılığı, afet lojistiği, e-ticaret gibi alana özgü geleceğin meslekleri ile ilişkili sertifika programları da bulunmaktadır. Öğrencilerin yeni dünya düzenine ve dijitalleşen mesleklere uyum sağlamaları amacıyla "dijital beceriler" sertifika programının 47 alan 105 dalda eğitim-öğretimlerine devam eden tüm öğrencilere seçmeli meslek dersi kapsamında 11 ve 12. Sınıflar düzeyinde verilmesi planlanmıştır. Bu sertifika ile



Mesleki ve teknik eğitimde, geçerliliğini kısa sürede yitiren mesleki becerilerin yerine; bu sürecin olumsuz etkileri ile baş edebilecek, bir istihdam alanından diğerine adaptasyonu kolaylaştıran temel mesleki becerilerin üstüne kurulu bir öğretim programı tasarımı yapılmıştır.

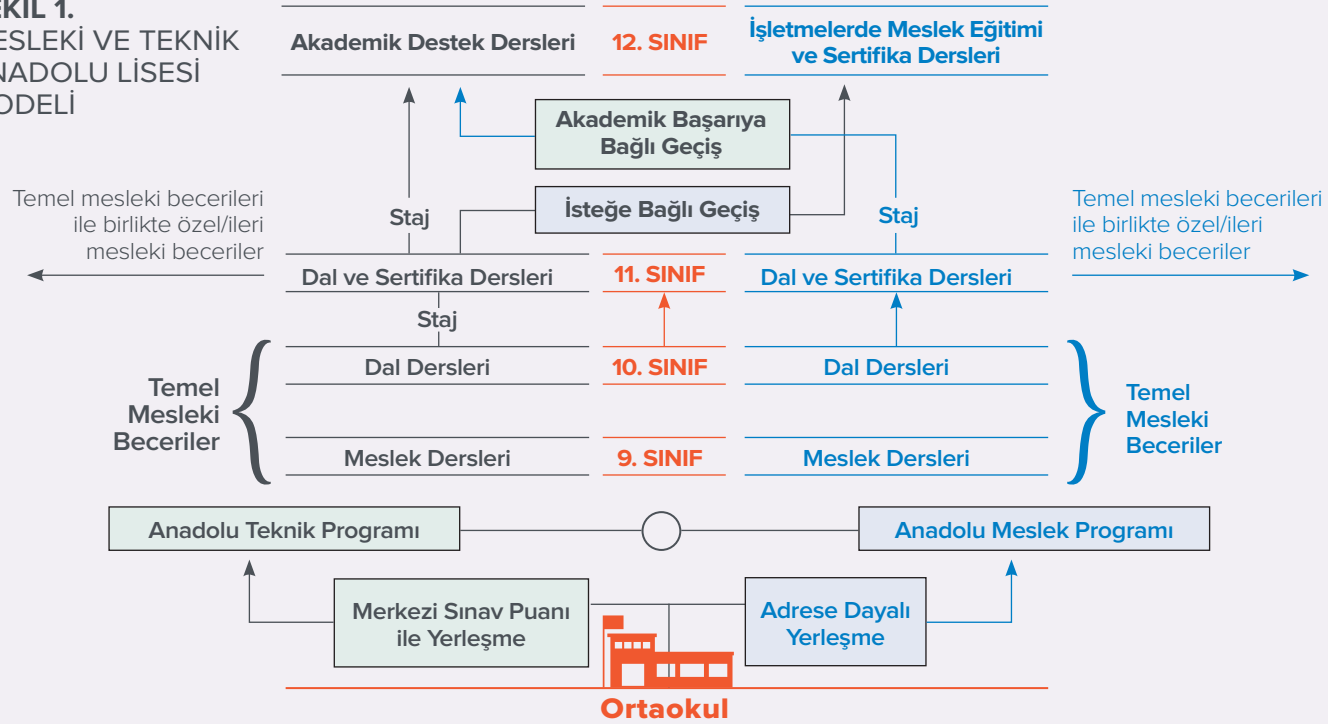
öğrencilere; programlama (blok tabanlı programlama, robotik, oyun programlama), dijital tasarım (hazır web sayfası oluşturma, animasyon hazırlama) ve sosyal medya (e-ticaret, dijital pazarlama, veri analizi ve grafikler) becerilerini kazandırılması hedeflemektedir.

Öğrencilerin anahtar yetkinliklere sahip olmaları amacıyla tüm alanlarda ortak ders olan Mesleki Gelişim dersi öğretim programı beceri temelli program anlayışına uygun olarak güncellenerek "Mesleki Gelişim Atölyesi" ismi ile yeniden yapılandırılmıştır. Bu ders kapsamında; temel okuryazarlık, sosyal ve duygusal beceriler, üst bilişsel beceriler olmak üzere 3 beceri grubu altında; öğrencilerin analitik-eleştirel düşünme, kendini yazılı ve sözlü ifade etme, kişiler arası iletişim, etkili/aktif dinleme, merak-motivasyon, işbirlikçi çalışma, liderlik, öz yönetim, varsayım kurma, empati gibi 21.yy. becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir.



Hedefimiz, iş dünyası ile güçlü bağlara sahip, öğrencilerin hem akademik hem de mesleki becerilerinin gelişimine odaklanan bir mesleki ve teknik ortaöğretim sisteminin oluşmasını sağlamaktır.

ŞEKİL 1. MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ MODELİ



Program güncelleme çalışmasının bir diğer önemli çıktısı; akademik destek dersleridir. 9. ve 10. Sınıfta temel akademik beceri kazandıran derslere 12. sınıfta yükseköğretime geçişi kolaylaştıracak güçlü bir akademik destek paketidir.

Bu amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilen güncelleme çalışmaları tamamlanmış ve Talim ve Terbiye Kurulu tarafından 23/03/2020 tarih ve 9 sayılı karar ile 2751 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan haftalık ders çizelgeleri ile yürürlüğe girmiştir. Güncellenen yeni program yapısı Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1'de görüldüğü gibi mesleki ve teknik Anadolu liselerinde uygulanmakta olan Anadolu teknik programının (ATP) tamamına ortaokul 8. sınıf sonundaki merkezi sınavla, Anadolu meslek programlarına (AMP) ise ya merkezi sınavla ya da ortaöğretim kayıt alanı ile sınavsız yerleştirme yapılmaktadır. Her iki program türünden mezun olanlar eğitimlerine tüm yükseköğretim programlarında devam edebilmektedir. Bununla birlikte, öğretim programındaki akademik ağırlığın daha fazla olması nedeniyle ATP öğrencilerinin yükseköğretime geçişinin daha yoğun olması beklenmektedir. Şekil 1'de görüldüğü gibi, yeni mesleki ve teknik eğitim modelindeki 12. sınıf yapısı ile birlikte ATP'de akademik becerilere daha fazla yer verilmekte, AMP'de

ise uygulamalı mesleki becerilere daha fazla yer verilmektedir. Yenilenen haftalık ders çizelgelerinde, ATP ve AMP'de haftalık dersler tek bir çizelgede gösterilmiştir. Öğrencilerin 9, 10 ve 11. sınıflarda aynı dersleri aynı sürede ve seviyede almaları planlanmıştır. Her iki programda da 9. sınıfta mesleki alan eğitimi, 10. ve 11. sınıfta meslek alanına bağlı olarak dal eğitimi verilmektedir. Mesleki ve teknik Anadolu liselerinde program türüne göre farklılık 12. sınıf seviyesinde sağlanmaktadır.

Her iki program türündeki öğrencilerin bu sınıf düzeyinde aldığı ortak dersler Türk Dili ve Edebiyatı, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Yabancı Dil, T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersleridir. ATP'na devam eden öğrencilerin 12. sınıfta ortak derslerin yanı sıra haftada 31 ders saati akademik destek dersleri olarak mezun olmaları sağlanmıştır. AMP kapsamında ise öğrenciler 12. sınıfta ortak derslerin yanı sıra haftada 24 saat (3 gün) işletmelerde mesleki eğitim ile birlikte 7 ders saatinde seçmeli meslek dersleri ve sertifika dersleri almaktadır.

Sonuç olarak; yapılan revizyon çalışmasının 2023 Eğitim Vizyonu ve 11. Kalkınma Planı olmak üzere üst politika belgelerindeki hedeflerle uyumlu olduğu ve 2014 yılında yürürlüğe giren mesleki ve teknik Anadolu lisesi eğitim programlarında birçok

yapısal değişikliği beraberinde getirdiğini görülmektedir. Bu değişimler iş dünyası ile güçlü bağlara sahip, bireysel ve bölgesel ihtiyaçlara duyarlı, öğrencilerin hem akademik ve genel hem de mesleki becerilerinin gelişimine odaklanan bir mesleki ve teknik ortaöğretim sisteminin oluşmasına destek olacak niteliktedir. Yine bu güncelleme çalışması ile birlikte; öğrencilere çoklu mesleki becerileri kazandırarak istihdam ve eğitim bağına güçlendiren, sertifikasyona dayalı, uygulama ağırlıklı eğitim programları ile birlikte programlar arasında esnek geçişleri barındıran, özellikle üst öğrenime geçmek isteyen öğrenciler için akademik yetkinlikleri güçlendirmeyi amaçlayan bir eğitim yapısı hedeflenmiştir.

KAYNAKLAR

- European Training Foundation 2005, *Live and learn: the ETF magazine*, no. 4, November 2005, European Training Foundation, Turin, viewed 20 May 2021, <<https://www.etf.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/live-and-learn-issue-04-november-2005>>.
- TC Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (2014) Ulusal İstihdam Stratejisi ve Eylem Planları (2014-2023), Ankara: TC Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Yayınları
- YÖK, Geleceğin Meslekleri Çalışmaları (2019) <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/2019/gelecegin-meslekleri-calismalari>



Doç. Dr. Rıdvan Elmas
Afyon Kocatepe Üniversitesi

İnsanın Başkalaşımı ve Değişen Paradigmalara Uygun Bir Yaklaşım: **STEM Eğitimi Yaklaşımı**

Hem insanın hem de medyanın bu kadar hızlı değiştiği bir ortamda, tasarım ve beceri odaklı; aynı zamanda da faydacı (pragmatist) bir eğitim yaklaşımına ihtiyacımız yok mu? Eğitimin, bu değişime nasıl uyum sağlayacağı üzerinde ciddi bir şekilde düşünmeliyiz.



Son yıllarda, özellikle medya üzerinden şekillenen bir değişim ve dönüşüm sürecinin içine girilmiştir. Medyanın toplumun sosyolojisi üzerinde büyük bir etkiye sahip olduğu çağdayız. Günümüzde insanın başkalaşım süreci içinde olduğu söylenebilir. Sanayi devrimi ile makina yapmaya başlayan insan, araçlar ile ilk riskli ilişkisini kurmaya başladı. İnternet teknolojileri, görmenin kutsandığı bir devri başlattı. Artık görmek ve medya üzerinden bilgiye ulaşmak çok kolaydı. İnternet teknolojilerinin durmak bilmeyen gelişimi, sosyal medya ve kullanıcı katılımını teşvik edip ön plana çıkarınca sosyal medya araçlarının sayısı hızla arttı. Artık insan için görmek yetmiyordu, gördüklerini paylaşmalı ve kendisini göstermeliydi. Bu hızlı değişim süreci kuşaklar arasında büyük farklılıkların oluşmasına neden olmuştu. Çocuklar “durum” paylaşıyor, çevrimiçi oyunlar oynuyor ve youtuber oluyorlardı. Bu durum, anne ve babaları zora sokan büyük bir değişimdi. Anne ve babalar bu gelişim ve değişimin önünde duramıyorlardı. Çocuğu internet

erişiminin ve medyanın bulunduğu bir odaya kapatmak çocuğa verilebilecek en büyük ödül haline dönüşmüştü. Çünkü çocuk, odasında medya üzerinden dünyayı tüm çirkinliğiyle tecrübe edebiliyor; sınırların nerede, nasıl konulacağı konusu büyük bir probleme dönüşüyordu. Bu da yetmiyormuş gibi birçok aile tehlikenin farkında bile değildi. Özel hayatlarının mahremiyeti, farklı sosyal medya araçları ile çocukları tarafından ifşa edilirken, anne ve babalar leblebi tozu yedikleri güzel çocukluk anılarını kendi aralarında konuşuyorlardı.

Değişimin ve dönüşümün bu noktada yavaşlayacağını düşünen bireyler için teknoloji hız kesmiyor ne yazık ki. Büyük veri, yapay zekâ, bulut sistemleri, robot işletim sistemlerindeki gelişmeler vb. teknolojiler üzerinden daha çok ivme kazanıyor. Hatta teknoloji sadece sosyolojiyi değiştirmek ile yetinmiyor, bir adım öteye giderek insan biyolojisini de tamamıyla ele geçirmek için son hızla ilerliyor. Bioteknolojideki gelişmeler artık insanın süper insana dönüştürülmesi için yapılacak yönlendirici hamleler üzerine yoğunlaşıyor. Akıllı saat gibi teknolojiler üzerinden insanın tüm zemin (lokasyon) tabanlı sağlık verileri çekilebiliyor.

İnsan, zamanı medya nedeniyle kaybetmişti. Şimdi de zeminle ilişkisi üzerinden kendisini tamamen teslim etti. Bu durum, süper insana doğru giden süreçte, “İnsan, insan olarak kalacak mı?” sorusunu tartışılır hale getirdi. “İnsan, araçları kullanmaya devam mı edecekti, yoksa araçlar insanları mı kullanmaya başlayacaktı, devam mı edecekti?” soruları hakikaten önemli bir sorun haline dönüştü.

Böyle bir değişim ve dönüşüm sonucunda, insanın hayatında ve duygularında meydana gelen değişimlerin, insan hayatının önemli bir parçası olan eğitime nasıl yansıtacağı hususu bir prob-



İnsan, zamanı medya nedeniyle kaybetmişti. Şimdi de zeminle ilişkisi üzerinden kendisini tamamen teslim etti. Bu durum, süper insana doğru giden süreçte, “İnsan, insan olarak kalacak mı?” sorusunu tartışılır hale getirdi.

lem olarak önümüzde durmaktadır. Seneca'nın “Okul için değil, yaşam için öğreniriz.” sözünün tersi bir yönde ilerliyoruz. Öğrencilerimiz okul için öğreniyor, yaşam için değil ne yazık ki! Öyle ki günümüzde, ülkemizde de hibrit ve elektrikli otomobillere yatırım yapılıyor. Piyasanın bu yönde, yani daha çevreci yakıtlara yöneleceğini birlikte gözlemliyoruz. “Peki, şu anda hibrit veya elektrikli otomobil uzmanı ara eleman ve(ya) mühendis yetiştiriyor muyuz?” sorusu bizim için önemli bir gündem konusu olmalıdır.

İnsanın başkalaşımını zorunlu kılan unsurların başında yaşam paradigmasında ve medyadaki önemli değişimler oldukça etkilidir. Bu başkalaşımı aslında kavramsal olarak da açıklamak mümkündür. Örneğin; bir çoğumuz Endüstri 4.0'ı, Toplum 5.0'ı, karanlık fabrikaları, robotlardan cobotlara (yardımlaşarak iş yapan robotlar) geçiş hakkında fikir sahibiyizdir. Peki hem insanın hem de medyanın bu kadar hızlı değiştiği bir ortamda, tasarım ve beceri odaklı; aynı zamanda da faydacı (pragmatist) bir eğitimin, bu değişime nasıl uyum sağlayacağı üzerinde ciddi bir şekilde düşünmeliyiz.

Bu farkındalıkla, son zamanlarda ülkemizde yaygın olarak kullanılan bir eğitim yaklaşımından, STEM eğitimi yaklaşımından, bahsetmek istiyorum. Aslında Amerika Birleşik Devletleri'nin esnek ve merkezîyetçi olmayan yapısının avantajıyla ortaya çıkan bir öğretim programı geliştirme yaklaşımıdır. Ortaya çıkışını, 1900'lü yılların başları olarak ileri sürenler olmakla birlikte, STEM eğitimi yaklaşımı aslında Amerika'daki bilim eğitiminin ağırlık kazanması ve fonlandırılması Rusya'nın, Sputnik uydusunu uzaya göndermesi (4 Ekim 1957) ve Amerika'da

bu olaya tepki gösterilmesi ile başlıyor. Rusların Amerikalıları gözetlediğinden, Amerika'ya uzaydan saldıracağına kadar komple teorileri o zamanın Amerikan medyasının gündem maddeleri haline geliyor. O zamanları anlatan ve güzel bir film olan Ekim Düşü (October Sky, yapım yılı 1999) filmi izlemenizi, o psikolojiyi anlamınıza yardımcı olması açısından öneririm. Bu olay, Amerika için, bilim eğitime önem verilmesi ve bilim odaklı materyalist bir gelişmenin de en temel hareket noktası haline gelmesine neden oluyor. Daha sonra, Amerika'da 1990'larda yine mühendislik ve fen eğitimine olan ilginin azalması nedeniyle STEM eğitimi, özellikle 2000'li yıllardan sonra daha fazla fonlanan projelerin odağını oluşturuyor.

PEKİ, NEDİR STEM?

STEM, aslında bir kısaltmadır ve ilk harfi Türkçe karşılığı fen veya bilim olabilecek İngilizce “science” kelimesini işaret etmektedir. Daha sonra gelen harfler de İngilizce teknoloji, mühendislik ve matematik kavramlarının baş harflerinden oluşmaktadır. Türkçeye alternatif bir kavramsal çeviri yapılmış ve FeTeMM olarak adlandırılmıştır. Alanyazında STEM,

FeTeMM veya alternatif isimler ile birçok çalışmaya ulaşılabilir. Ülkemizde daha çok bir eğitim yaklaşımı şeklinde kullanılmakta ve STEM eğitimi yaklaşımı olarak adlandırılmaktadır. Alanyazında STEM eğitimi yaklaşımının birçok tanımı olmakla birlikte ülkemizdeki doğru uygulamalarına en uygun tanımın aşağıdaki olduğu söylenebilir¹.

“Gerçek yaşamda yer alan problemlerin çözümü için fen bilimleri, teknoloji, mühendislik ve matematik disiplinlerini bütünleştiren, ilgi çekici ve motive edici deneyimler ile gerçek hayat problemlerinin anlaşılmasını kolaylaştıran, sadece ürün odaklı olmayan aynı zamanda süreç ve beceri odaklı olan bir eğitim yaklaşımıdır.”

“Peki, STEM eğitimi yaklaşımı bu değişim ve dönüşüme tam olarak bir çözüm sunar mı?” veya “Gerçekten ülkemizin bu yaklaşıma ne kadar ihtiyacı var?” soruları, üzerinde düşünmemiz gereken hususlardır. Birçok eğitimcinin de tecrübe ettiği gibi, çözüm olarak düşünülen yurt dışı kaynaklı unsurların aslında bizim değer ve hedeflerimize uymadığı bir gerçektir. Doğrudan alınıp uygulanmaya çalışılan yaklaşımların bizi “Dağ fare doğurdu!” noktasına getirdiği açıktır. Bu duruma verilebilecek en güzel örnek Fatih Projesi'dir. Fatih Projesi, eğitime teknoloji adaptasyonu için uygulanan bir projedir ve proje kapsamında yapılan büyük yatırımlara rağmen öğrencilerin başarıları üzerindeki etkisi beklenen düzeyde olmamıştır. STEM eğitimi yaklaşımı kapsamında, ülkemizde iyi mühendislik fakültelerine ilginin azalmadığını; bir başka deyişle, mühendislik gibi sosyal statüsü yüksek bir meslek grubu için aslında öğrencilerin azalan bir tercihinin olmadığını söylemek yerinde olacaktır. Bu bağlamda, STEM eğitimi yaklaşımı yetkin mühendislerin yetiştirilmesi için, bu alanları tercih eden öğrenci gruplarının alana yönelik



STEM Eğitimi Yaklaşımı

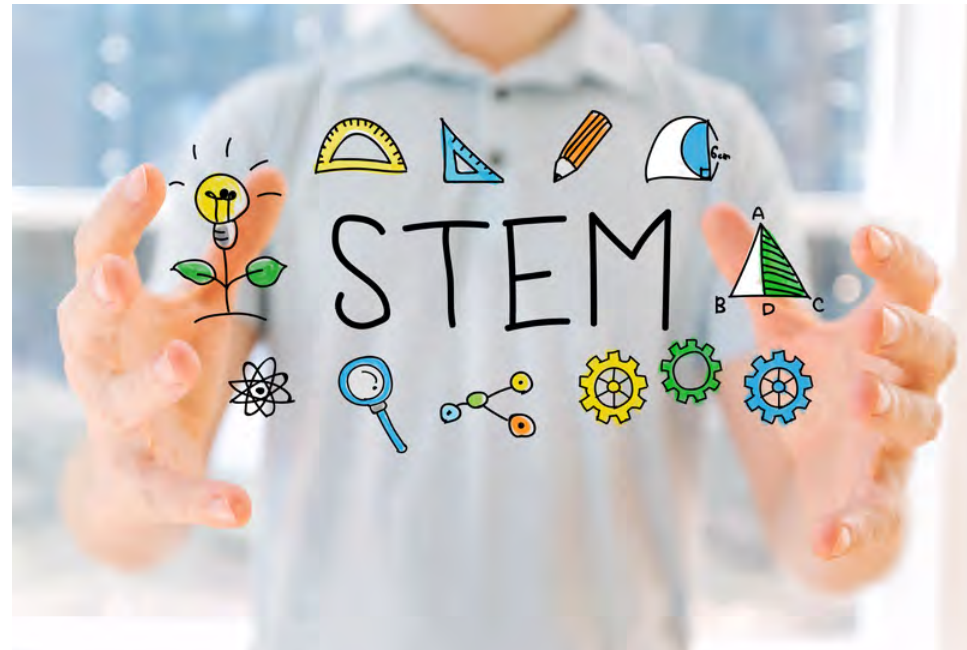
Gerçek yaşamda yer alan problemlerin çözümü için fen bilimleri, teknoloji, mühendislik ve matematik disiplinlerini bütünleştiren, ilgi çekici ve motive edici deneyimler ile gerçek hayat problemlerinin anlaşılmasını kolaylaştıran, sadece ürün odaklı olmayan aynı zamanda süreç ve beceri odaklı olan bir eğitim yaklaşımıdır.

hazırbulunuşluk düzeylerinin artırılarak ilgili fakültelerde eğitim alma hakkı kazanmalarına destek olabilir.

STEM eğitimi yaklaşımı'nın bir diğer olumlu etkisi de bilgi yığınları altında ezilmek istemeyen, ezber bilgiyi reddeden, başkalaşıma uğrayan öğrenciler üzerinde olabilir. Söz konusu öğrenciler, problemlerin çözümüne dönük bilgiye ulaşma yollarını tercih ediyorlar çünkü artık güç; salt bilgi değil, problemin çözümüne dönük doğru bilgiye hızlı bir şekilde ulaşabilmek, geçerli ve güvenilir bilgiye erişmektir. Bilgiye erişimin kolay olduğu bugünlerde bilgi enflasyonu ve kirliliğinden bahsetmek mümkündür. Bu bağlamda STEM eğitim yaklaşımının faydacı (pragmatist) bir yaklaşım olduğu söylenebilir. Yaklaşımın faydacı olma durumunu ayrıntılandırmak yerinde olacaktır. Bireylerin, kendilerine sunulan problemin çözümü kadar bilgiye sahip olması, öğrenmesi yeterlidir. Problemi çözecek kadar bilgi ve beceri ediniliyor; edinilen bilgi ve beceri uygulanarak bilişsel süreçlere dâhil ediliyor. Öğrenilen bilgi ve beceriler de süreç-



İş birliği içinde grup çalışması gibi STEM eğitimi yaklaşımının öne çıkardığı beceriler konusunda istediğimiz düzeyde değiliz. İlerleyen süreçte STEM eğitimi yaklaşımı ve benzeri yenilikçi yaklaşımların öğretim programlarımıza bütünleştirme çalışmalarının daha iyi yapılacağını umuyorum.



lerde kullanıldığı için bireylerde kalıcı bir öğrenmeye veya bir beceriye dönüşebiliyorlar. Bireyler ihtiyacı kadar ama gerçekten öğreniyor çünkü söz konusu öğrenme ve beceri sunulan problemin çözümü için yeterlidir.

Var olan öğretim programlarımızda ne yazık ki tam olarak STEM eğitimi yaklaşımının felsefesini, özelliklerini ve teorik çerçevesi olan mühendislik tasarım sürecini tam olarak yansıtmıyoruz². İş birliği içinde grup çalışması gibi STEM eğitimi yaklaşımının öne çıkardığı beceriler konusunda istediğimiz düzeyde değiliz³. İlerleyen süreçte STEM eğitimi yaklaşımı ve benzeri yenilikçi yaklaşımların öğretim programlarımıza bütünleştirme çalışmalarının daha iyi yapılacağını umuyorum.

Gelecekte, bilgiye ulaşmada sorun yaşanacağını öngörmüyorum ancak problemlere çözüm olacak doğru bilgiye hızlı bir şekilde nasıl ulaşılacağına ilişkin bilgi sahibi olmayı; bunu bir tasarım üzerinde, bir problem çözümünde kullanmayı yine önemli bir beceri olarak değerlendireceğimiz kanaatindeyim. Bu yetkinliğin eğitim sürecinde rolü olan herkese kazandırılması, doğru bir şekilde değerlendirilip uygulanması için, STEM eğitimi yaklaşımı önemli bir fırsat olacaktır.

KAYNAKLAR

¹ Akarsu, M., Akçay, N. O., & Elmas, R. (2020). STEM Eğitimi Yaklaşımının Özellikleri ve Değerlendirilmesi. Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi, 37, 155-175.

² Elmas, R., & Gül, M. (2020) STEM Eğitim Yaklaşımının 2018 Fen Bilimleri Öğretim Programı Kapsamında Uygulanabilirliğinin İncelenmesi. Türkiye Kimya Derneği Dergisi Kısım C: Kimya Eğitimi, 5(2), 224-247.

³ Bodner, G., & Elmas, R. (2020). The Impact of Inquiry-Based, Group-Work Approaches to Instruction on Both Students and Their Peer Leaders. European Journal of Science and Mathematics Education, 8(1), 51-66.



Doç. Dr. Sedef Canbazoğlu Bilici
Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Dijital Çağda Öğretmen Yeterlikleri

Öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesi ile mevcut dijital içerikleri etkin olarak geliştirme ve kullanma yeterliklerine sahip lider öğretmenlerin yetişmesi, teknolojik gelişmelerle yaşanan dijital dönüşüm için son derece önem taşımaktadır. Ancak bu yolla bugünün çocuklarını geleceğe hazırlayabiliriz.



Dijital çağ olarak isimlendirilen günümüzde teknoloji alanında meydana gelen gelişmeler takip edilmesi güç bir hızda ilerlemektedir. Sağlıktan mühendisliğe farklı alanlarda çalışan bireylerin yaşanan teknolojik gelişmelere uyum sağlaması kaçınılmaz hale gelmiştir. Eğitim-öğretim alanında ise yaşanan küresel salgın öncesinde yapılan araştırmalar, öğretmenlerin teknoloji entegrasyonuna yönelik direnç gösterdiklerini vurgulamaktadır (Lim ve Khine, 2006). Ancak pandemi ile birlikte gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamalarıyla teknoloji entegrasyonuna yönelik direnç gösteren öğretmenlerin de diğer mesleklerde olduğu gibi bu sürece uyum sağlamaları zorunlu hale gelmiştir. Öğretmenlerin teknoloji entegrasyonuna yönelik dirençleri, tutumları, bilgi ve becerileri; başka bir ifadeyle öğretmenlere bağlı olan faktörler teknoloji entegrasyonunun önündeki içsel faktörler olarak tanımlanmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerine erişim, zaman yetersizliği, teknik destek eksiklikleri gibi öğretmenlere bağlı olmayan unsurlar ise teknoloji entegrasyonunu etkileyen dışsal faktörler olarak sınıflandırılmaktadır (Ertmer, 1999). Ülkemizde teknoloji entegrasyonunun önündeki dışsal faktörlerin kaldırılmasına yönelik çalışmalara uzun yıllardır önem verilmektedir. Bu bağlamda *Dünya Bankası*, *Avrupa Yatırım Bankası*, *Intel*, *Microsoft* gibi uluslararası kuruluş ve firmalarla protokoller imzalanmış, 1998 yılında **Temel Eğitim Projesi I. faz** ve **2002-2007 yıllarında ise Temel Eğitim Projesi II. faz** faaliyetleri kapsamında okullarda bilgi ve iletişim teknolojileri alt yapısı oluşturma ve internet yaygınlaştırma çalışmaları gerçekleştirilmiştir (Çoban, Saray ve Ulutan, 2017). 2010 yılında uygulanmaya başlanan **Fırsatları Artırma Teknolojiyi İyileştirme**

Hareketi (FATİH) projesi ile bütün okullarda teknoloji altyapısının sağlanması ve tüm öğrencilerin teknolojik imkanlardan eşit bir şekilde yararlanması amaçlanmıştır (Okur, 2018). Son olarak ise 2023 Eğitim Vizyonu **“Öğrenme Süreçlerinde Dijital İçerik ve Beceri Destekli Dönüşüm”** teması kapsamında belirtilen amaçlara ulaşmak için Milli Eğitim Bakanlığına bağlı *Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü* çalışmalar yürütmekte, okullarda teknolojik altyapı çalışmalarına hızla devam etmektedir (MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, 2020). Gerçekleştirilen bu projeler ile eğitim-öğretim sürecinde teknoloji entegrasyonunun önündeki dışsal faktörlerin ortadan kaldırılması için çalışılmaktadır. Ancak bu çalışmalar sadece teknolojik alt yapı oluşturmakla sınırlı olmayıp, projelerde “öğretmen eğitimi” boyutunda verilen uygulamalı eğitimlerle teknoloji entegrasyonunu etkileyen içsel faktörlerin giderilmesini de hedeflenmektedir.



Yapay zeka, karma gerçeklik teknolojileri, üç boyutlu yazıcılar, gibi cihazlar ya da uygulamaların eğitim alanında da kullanılmasına yönelik çalışmalar hızla artsa da teknolojinin sadece bir araç olduğunu unutmamak teknoloji entegrasyonunda önemli bir unsurdur.

TEKNOLOJİK PEDAGOJİK ALAN BİLGİSİ (TPAB)

Öğretmenlerin etkili teknoloji entegrasyonunu sağlayabilmek için gerekli yeterliklere sahip olmaları eğitimde dijital dönüşümü gerçekleştirebilme açısından şüphesiz ki en önemli faktörlerden biridir (Kolburan Geçer ve Bakar-Çörez, 2020). *Yapay zeka, karma gerçeklik teknolojileri, üç boyutlu yazıcılar*, gibi cihazlar ya da uygulamaların eğitim alanında da kullanılmasına yönelik çalışmalar hızla artsa da teknolojinin sadece bir araç olduğunu unutmamak teknoloji entegrasyonunda önemli bir unsurdur. Diğer bir ifadeyle, öğretmenlerin öğretim sürecini planlarken teknolojiyi odağa alma yerine öğretim programları doğrultusunda belirtilen kazanımları, öğrencilerin genel özelliklerini (yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, üstün zekalı olma, öğrenme güçlüğü çekme), ön yeterliklerini (konu ile ilgili bilgileri, olası yanlış kavramları ve anlamakta zorlanabilecekleri kavramlar) ve öğrenme stillerini de dikkate alarak derslerini planlamaları ve kullanılacak teknolojilere karar verebilmeleri önemlidir. Başka bir ifadeyle öğretmenlerin teknolojik pedagojik alan bilgisine sahip olmaları teknoloji ile gerçekleştirilecek olan etkili bir öğretimin temeli olarak görülmektedir.

Teknolojik pedagojik alan bilgisi (TPAB) öğretmenin;

- kavramların gösteriminde ve konunun öğretiminde teknolojinin yapılandırıcı yaklaşım doğrultusunda kullanımı,
- kavramların öğrenilmesini kolaylaştıran veya zorlaştıran etmenlerin neler olduğu,
- teknolojinin öğrencilerin karşılaştığı bazı problemlerin çözümünde kullanımı
- öğrencilerin ön bilgilerinin neler olduğunun belirlenmesi,
- teknolojinin mevcut bilgiler üzerine bilgiyi yapılandırılması ya da eski bilgileri güçlendirmek için nasıl kullanılabilece-



ğine yönelik bilgisidir (Mishra ve Koehler, 2006, s.1029).

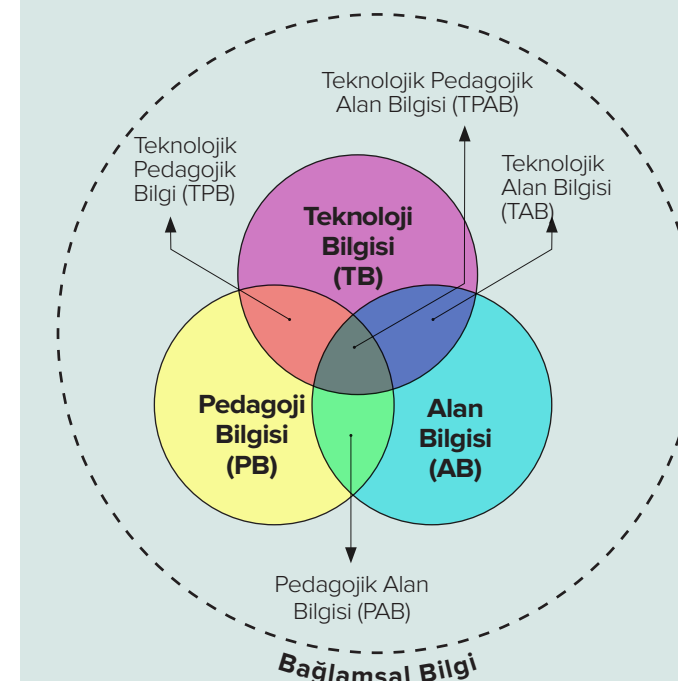
TPAB kuramsal çerçevesi kapsamında teknolojik bilginin, alan bilgisi ile etkileşimi sonucunda ortaya çıkan teknolojik alan bilgisi (TAB); konu alanına uygun teknolojilere karar verebilme, teknolojik bilginin, pedagojik bilgi ile etkileşimi sonucunda ortaya çıkan teknolojik pedagojik bilgi

(TPB) ise teknolojiyi pedagojik yöntemleri dikkate alarak kullanabilme bilgisidir. Örneğin ışığın kırılması ve mercekler konusunun öğretiminde bir fen bilimleri öğretmenin öğrencilerinin ışığın kırılmasını ince ve kalın kenarlı mercekler kullanarak gözlemleyebilecekleri animasyon, simülasyon gibi teknolojilere yönelik bilgi sahibi olması teknolojik

alan bilgisine sahip olduğunun bir göstergesi olabilir. Teknolojik pedagojik bilgiye sahip bir öğretmenin ise simülasyon ya da animasyonları kullanırken öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci, öğrenci-materyal etkileşimini dikkate alma, sınıf yönetimini sağlama, uygun strateji, yöntem ve tekniklere karar verebilme gibi pedagojik unsurları dikkate alması beklenir.

TPAB modelinde vurgulanan bağlamsal bilgi ise öğretmenin çalıştığı okul, okulun bulunduğu bölge, okulda öğrenmeyi etkileyen etmenler, okulun teknolojik alt yapısı ve öğrencilerin teknolojiye erişim imkanları gibi okul, bölge ve topluma ilişkin bilgiyi ifade etmektedir (Grossman, 1988; Mishra, 2019). Özellikle içinde bulunduğumuz pandemi döneminde öğrencilerin ve öğretmenlerin sahip oldukları teknolojik alt yapı ve teknolojiye erişim imkanlarını dikkate alarak süreci planlama teknoloji entegrasyon sürecinde bağlamsal bilgiyi de ön plana çıkarmıştır. Teknolojik pedagojik alan bilgilerini yeterli hisseden öğretmenler pandemi sürecinde hızla geçilen acil uzaktan eğitim sürecine daha kolay uyum sağlamışlardır (Ladendorf, Muehler, Xi ve Hinderliter, 2021). Benzer şekilde aşılmanın hızla artmasıyla pandemi sonrası kullanılacak pedagojik yöntemler için de öğretmenlerin güçlü teknolojik pedagojik alan bilgisine sahip olmaları önem taşımaktadır (Educators Technology, 2021).

ŞEKİL 1. TPAB VE ETKİLEŞİMLİ OLDUĞU BİLGİ TÜRLERİ (Mishra, 2019, S.77)



Şekil 1'de venn şemasında gösterildiği üzere TPAB; pedagojik bilgi (PB), alan bilgisi (AB) ve teknolojik bilgi (TB)'nin birbiri ile etkileşimli olduğu ortak bir kesişim bölgesinde yer almaktadır. TPAB sadece bu üç bilginin birleşimi ile ortaya çıkan bir bilgiden öte, bir öğretmenin konu alanını dikkate alarak uygun pedagojik yöntemler ve teknolojileri etkili bir şekilde harmanlamasını sağlayan bilgisidir.

ÖĞRETMEN YETERLİKLERİ

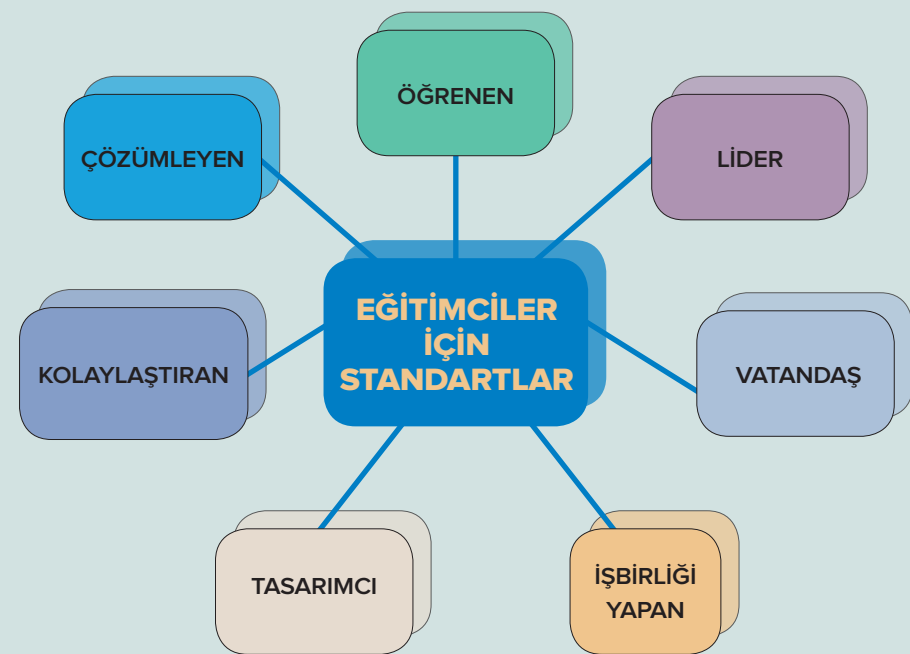
Ülkemizde *Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü* tarafından hazırlanan güncel “*Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*” kapsamında öğretme ve öğrenme sürecinde öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin olarak kullanmaları beklenmektedir (Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü [ÖYEGM], 2017). Bu doğrultuda ÖYEGM tarafından farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerin teknolojik pedagojik alan bilgilerini ve dijital yeterliklerini geliştirme amaçlı hizmetiçi eğitim öğretim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir (ÖYEGM, 2021). Bu çalışmalar şüphesiz ki ulusal boyutta öğretmen eğitiminin çağdaşlaştırılması ve kalitenin yükseltilmesine önemli katkılar sağlamaktadır.

Uluslararası boyutta ise “*Uluslararası Eğitim Teknolojileri Topluluğu (International Society for Technology in Education [ISTE])*” dijital çağda yenilikçi öğretim ortamları oluşturma ve öğretim sürecinde teknoloji kullanımını daha nitelikli hale getirmek amacıyla eğitimciler, öğrenciler, eğitim yöneticileri, teknoloji koçları ve bilgisayar bilimi eğitimcileri için standartlar oluşturmaktadır. Dijital çağ ile birlikte değişen öğretmen ve öğrenci rolleri doğrultusunda bu standartlar güncellenmektedir (ISTE, 2016).

ISTE eğitimciler için “*öğrenen, lider, vatandaş, işbirliği yapan, tasarımcı, kolaylaştırıcı ve çözümleyen*” standartlarını belirleyerek bu standartlar kapsamında eğitimcilerin öğrenme-öğretme sürecinde ihtiyaç duyabileceği dijital çağ becerileri ile pedagojik anlayışları tanımlamıştır. Bu standartlar doğrultusunda eğitimcilerin öğrencilerin öğrenmesini geliştirmek için başkalarından ve başkalarıyla birlikte öğrenerek uygulamalarını sürekli geliştirmeleri (*öğrenen*), öğretme ve öğrenmeyi geliştirmek ve öğrencilerin başarılarını desteklemek için liderlik yapmaları (*lider*), dijital dünyaya olumlu katkıda bulunma



ŞEKİL 2. EĞİTİMCİLER İÇİN STANDARTLAR (ISTE, 2016)



ve dijital dünyada sorumluluk almaları için öğrencilerine ilham olmaları (*vatandaş*), uygulama geliştirme, kaynakları ve fikirleri keşfetme ve paylaşma, problemleri çözme amaçlı öğrencileri ve meslektaşları ile işbirliği yapmaları (*işbirliği yapan*), otantik, öğrenen odaklı etkinlikler ve ortam tasarımları (*tasarımcı*), teknolojiyle öğrenmeyi kolaylaştırmaları (*kolaylaştırıcı*), öğretimi planlama ve öğrencilerin öğrenme hedeflerine ulaşmalarını desteklemek için verileri anlamaları ve kullanmaları (*çözümleyen*) beklenmektedir (ISTE, 2016).

ISTE eğitimci standartlarında belirtilen “meslektaşları ile işbirliği yapma, birlikte çalışmayı” ise sadece öğretmenlerin kendi branşları ile işbirliği yapmaları şeklinde algılamamakta fayda vardır. Çağımızda öğretmenlerin disiplinlerarası yaklaşımları kullanmaları, farklı disiplinlerden meslektaşları ile birlikte disiplinlerin entegrasyonunu interdisipliner ve transdisipliner



Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi (TPAB) modelinde vurgulanan bağlamsal bilgi öğretmenin çalıştığı okul, okulun bulunduğu bölge, okulda öğrenmeyi etkileyen etmenler, okulun teknolojik alt yapısı ve öğrencilerin teknolojiye erişim imkanları gibi okul, bölge ve topluma ilişkin bilgiyi ifade etmektedir.

KAYNAKLAR

- Coban, M., Saray, A., Ulutan, E. (2017). *FATİH projesi eğitimlerinin değerlendirilmesi*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Educators Technology (2021). *The post pandemic pedagogy: The future of the post-covid 19 classroom*. <https://www.educatorstechnology.com/2021/06/the-post-pandemic-pedagogy-future-of.html> adresinden 22 Haziran 2021 tarihinde erişilmiştir.
- Ertmer, P.A. (1999). Addressing first-and second-order barriers to change: Strategies for technology integration. *Educational technology research and development*, 47, 47-61.
- Grossman, P. L. (1988). *A study in contrast: Sources of pedagogical content knowledge for secondary English*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Stanford University, Amerika Birleşik Devletleri.
- International Society for Technology in Education (ISTE) (2016). *ISTE standards*. 21 Haziran 2021 tarihinde <https://www.iste.org/iste-standards> adresinden erişilmiştir.
- Kolburan Geçer, A., Bakar-Çörez, A. (2020). Ortaöğretim öğretmenlerinin BİT kaynaklarından yararlanma durumları ve yaşadıkları sorunlar: Kocaeli örneği. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 10(1), 1-24.
- Ladendorf, K., Muehler, H., Xie, Y., & Hinderliter, H. (2021). Teacher perspectives of self-efficacy and remote learning due to the emergency school closings of 2020. *Educational Media International*, DOI: 10.1080/09523987.2021.1930481.
- Lim, C.P., & Khine, M. (2006). Managing teachers' barriers to ICT Integration in Singapore schools. *Journal of Technology and Teacher Education*, 14(1), 97-125.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (2020). *2019 yılı birim faaliyet raporu*, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2018). *2023 eğitim vizyonu*. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/> adresinden 22 Haziran 2021 tarihinde erişilmiştir.
- Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: a framework for teacher knowledge. *Teachers College Record*, 108(6), 1017-1054.
- Mishra, P. (2019). Considering contextual knowledge: The TPACK diagram gets an upgrade. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 35(2), 76-78.
- Okur, H. A. (2018). *İzleme ve değerlendirme raporu*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü (ÖYEGM) (2017). *Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri*. Ankara.
- Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü (ÖYEGM) (2021). *Hizmetiçi eğitim planları*. http://oygm.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=28 adresinden 22 Haziran 2021 tarihinde erişilmiştir.



Prof. Dr. Sina Ercan

Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı
Türkiye Yükseköğretim Kalite Kurulu Üyesi

Yeni Mesleki Eğilimler ve Yükseköğretimde Dönüşüm

Günümüzde bilgiye ulaşımın kolaylaşması sonucunda ham bilgiye sahip olmaktan ziyade büyük verileri işleyip onları bilgiye çevirebilen ve bilgiyi nasıl kullanacağını bilen çalışanlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Insanlığın sanayi ile ilişkisine bakıldığında buhar makinasının icadını takiben 18. yüzyılın ikinci yarısı ve 19. yüzyıl başlarında üretimin insan gücünden makineleşmeye doğru evrilmesiyle gerçekleşen 1. sanayi devriminin önemli bir dönüm noktası olduğu görülür. Bunu elektrik kullanımının yaygınlaşmasıyla gerçekleşen 2. sanayi devrimi takip etmiştir. Bu dönemden sonra bilgisayar ve dijitalleşme hayatın tüm katmanlarında olduğu gibi sanayi üretimine de farklı bir ivme getirmiştir. Karakteristik özelliğini bu dijitalleşmenin oluşturduğu 3. sanayi devrimi sonrası yaşanan hızlı dönüşüme bağlı olarak iş dünyasında iş yapma şekilleri değişmiş, ham madde tedarikinden üretime, lojistik destekten uluslararası ticaret ve pazar hareketlerine kadar çok farklı ihtiyaçlar ortaya çıkmıştır.

Birçok ülke kendi koşullarına uygun ulusal yeterlilik çerçevelerini oluşturarak kendi yeterliliklerini tanımlayıp sınıflandırmak sureti ile standardize etme ve daha da önemlisi bir sonraki adımda sınır ötesi hareketliliğe imkan tanımaya yönelik olarak sistemler arasında karşılaştırma ve eşleştirme çalışmaları yapmaya başlamıştır. Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi de 2008 yılında **“Hayat Boyu Öğrenme İçin Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ)”**ne ilişkin tavsiye kararını yayımlamıştır. Avrupa Birliği üyeleri ve üyelik sürecindeki diğer ülkelerle birlikte Türkiye de kendi ulusal yeterlilik çerçevesini (TYÇ) geliştirerek 2015 yılında yayımlamış, 2017 yılında da TYÇ'nin AYÇ ile referanslanması gerçekleştirilmiştir.

DİJİTALLEŞME VE OTOMASYONUN MESLEKLERE ETKİSİ

İlerleyen dönemde ülkelerin birer birer meslek tanımlarını ve yeterliliklerini belirlemiş, yükseköğretimi de kapsayan eğitim sistemlerinde verdikleri eğitimlerin seviyelendirilmesini tamamlamışlardır. Böylelikle uluslararası denklik ve tanınma sorunlarını en aza indirmeyi hedeflemişlerdir. Bu çalışmaların sürdüğü dönemde, 3. sanayi devriminden sonra giderek hızlanan dijitalizasyon ve otomasyonun sonucunda 2008 yılından itibaren 4. sanayi devrimi olarak da anılan



Yeni dönemde bir meslekte uzmanlaşıp bu meslekte emekli olan bireylerden ziyade yaşam boyu öğrenme prensibiyle çalışma hayatına uyum sağlamayı başarabilen bireyler öne çıkacaktır.

Endüstri 4.0 kavramı sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır.

Bilişim ve iletişim teknolojilerinin hızla geliştiği Endüstri 4.0 olarak adlandırılan bu dönemde tekrarlayan işlerde otomasyonun ve yapay zekanın da eklenmesiyle otonom sistemlerin giderek yaygınlaştığı görülmektedir. Üretimde insan gücüne dayanan sistemlere göre otonom sistemler önemli bir verimlilik artışı sağlamıştır. Çok çeşitli yazılımların oluşturduğu ağlara bağlı çalışan farklı makine, platform, üretim bandı, stok ve tedarik zincirlerinin yanında, nesnelerin interneti ile aralarında haberleşen farklı bileşenlerin uyum içinde çalışmasıyla bambaşka bir dünyaya adım atılmaktadır.

Bu sürece bağlı olarak bazı mesleklerin kaybolacağı ve işsizliğin artacağı öngörülüyor. Giderek artan bir sıklıkla dile getirilmektedir. Bununla birlikte insanlığı her zaman değişen koşullara hızla adapte olmuş ve tehditleri fırsata çevirmeyi, ya da en azından kendisini bir şekilde gerekli kılmayı bilmiştir. McKinsey tarafından yapılan bir araştırmada sanayi 4.0'ın üretimde sağladığı en yüksek verimlilik artışının insan ve makinelerin uyum içinde çalıştığı platformlarda sağlandığı görülmüştür. Buradan yola çıkarak bazı iş kolları ya da mesleklere ihtiyacın giderek azalacağına kesin gözüyle bakılmakla birlikte yeni koşullara uygun olarak gelişecek kurguda ihtiyaç duyulacak farklı yetkinliklere göre yeni mesleklerin ortaya çıkacağı da ön görülmektedir.

Yeni dönemde yeterlilik tanımları:

Günümüzde bilgiye ulaşımın kolaylaşması sonucunda ham bilgiye sahip olmaktan ziyade büyük verileri işleyip onları bilgiye çevirebilen ve bilgiyi nasıl kullanacağını bilen çalışanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Kaybolmaya yüz tutan mesleklerin başında da statik ve sürekli tekrarlar içeren, dolayısı ile de otomasyona en uygun işler gelmektedir. Bu tip işlerin

yerine çalışanların, güçlü bir adaptasyon becerisi ve sürekli değişen koşullara uyacak esnekliği gösterebilen, sosyal iletişimi güçlü, yaratıcı özellikler taşıması beklenilmektedir. Daha da önemlisi endüstri 4.0 sonrasında iş dünyası giderek yeterliliklere dayalı kendi beklentilerini karşılayan bireylere ihtiyaç duymakta, çalışanların ise bundan sonra profesyonel yaşamlarında değişen gereklilik ve yeni ortaya çıkan pozisyonlara uyum sağlayabilmek amacıyla kendi kişisel gelişimlerine sürekli olarak yatırım yapmaları gerekmektedir. Artık bir meslekte uzmanlaşıp bu meslekten emekli olan bireylerden ziyade yaşam boyu öğrenme prensibiyle çalışma hayatına uyum sağlamayı başarabilen bireyler öne çıkacaktır.

Bir Rus atasözü “Şans, hazırlıkla fırsatın karşılaştığı köşebaşdır” der. Bireyleri yeni döneme hazır kılacak, farklı alanlarda kazanılacak anahtar yetkinlikler, birçok araştırmaya ve geleceğin çalışma koşulları üzerine yayınlanan raporlara konu olmaktadır. Dünya Ekonomik Forumu *geleceğin meslekleri 2020 raporu* 2025 yılında geçerli olması beklenen ilk 10 yeteneği şöyle sıralamaktadır:

- Analitik düşünce ve yaratıcılık
- Aktif öğrenme ve öğrenme stratejileri
- Kompleks problem çözme
- Eleştirel düşünce ve analiz
- Yaratıcılık, orijinallik ve inisiyatif kullanma
- Liderlik ve sosyal etkililik
- Teknoloji kullanımı, izleme ve kontrol
- Teknoloji tasarımı ve programlama
- Dayanıklılık, stresi kaldırma ve esneklik
- Akıl yürütme, problem çözme ve kavrayış yeteneği

Diğer taraftan gelecek dönemde yavaş yavaş önemini kaybedecek meslekler ile giderek önemi artacak ya da yeni ortaya çıkacak mesleklere bazı örnekler Tablo 1'de görülmektedir.



Özellikle Covid sonrasında, günlük yaşam ve iş yapma alışkanlıkları tamamen değiştiği gibi, gençleri geleceğin mesleklerine hazırlayan yükseköğretim alanında da köklü değişiklikler meydana gelmiştir.

YÜKSEKÖĞRETİMDE GÜNCEL YETERLİLİKLERİN KAZANDIRILMASI

Zaten çok hızlı bir değişim sürecinde olduğunu vurguladığımız iş dünyası ve sanayi süreçleri Covid pandemisi nede-

niyle de ciddi bir sınav vermiştir. Günlük yaşam ve iş yapma alışkanlıkları tamamen değiştiği gibi, gençleri geleceğin mesleklerine hazırlayan yükseköğretim alanında da köklü değişiklikler meydana gelmiştir.

Bu süreçte, yükseköğretim dünyası eski kabuğunu ve katı kurallarını bir daha dönmek üzere terk etmek zorunda kalmıştır. Zorunlu kapanma ve izolasyon tedbirleri dahilinde eğitim öğretim de hızlı bir şekilde dijital platformlara taşındı. Yükseköğretim Kurumları bir yandan “yeni normal” olarak adlandırılan örneği yaşanmamış bu koşullara uyum sağlamaya çalışırken, diğer yandan da öğrencilere kazandırmayı taahhüt ettikleri bilgi, beceri, yetkinlik ve değerleri içeren öğrenme çıktılarına ulaşmanın zorlukları ile yüzleşmek durumunda kaldılar. Fakat ulusal yükseköğretim sistemleri ve kurumlarının

TABLO 1.

| Gelecekte Önemi Yitirecek Meslekler | Gelecekte Önem Kazanacak Meslekler | |
|---|---|--|
| Fabrika montaj işçileri | Büyük veri analistleri | İnovasyon profesyonelleri |
| Kayıt tutan ve veri girişi yapan çalışanlar | İnternet, dijital iletişim ve veri güvenliği uzmanları | Otonom robotik sistemler uzmanları ve mühendisleri |
| Sekreterler | Yapay zeka ve makine öğrenimi uzmanları | Uzay teknolojileri uzmanları |
| Banka ve postahane çalışanları | Dijital otomasyon ve dönüşüm uzmanları | Siber savunma ve strateji uzmanları |
| Yazar kasa çalışanları | Gelişen yeni teknolojilerle ilişkili uzmanlıklar | İnsan ve toplum bilimi uzmanları |
| Muhasebeci ve mali analiz yapanlar | Sosyal medya yönetim uzmanları | Yeni teknoloji servis ve çözüm uzmanları |
| Taşımacılık sektöründe sürücüler | İnsan - makine - dijital platformlar etkileşimi uzmanları | E-ticaret strateji uzmanları |
| İnternet, telefon ve kapıdan pazarlama elemanları | Bilgi teknolojileri uzmanı | Doğal kaynaklar ve çevresel riskler yönetimi uzmanları |
| Müşteri hizmeti çalışanları | Teknoloji eğitimi uzmanları | |

böyle bir kriz karşısında teknolojik alt yapı ve bireysel yetkinlikler açısından hazır bulunuşlukları ciddi farklılıklar göstermekteydi. Bazı yükseköğretim kurumlarının tecrübesi olsa da, öğrencilerin teknolojiye erişimi konusunda eşitsizlikler söz konusuydu. Bu yeni eğitim dinamiklerinin iki tarafı olan kurum ve öğrencilerin hazırlıklı ve tecrübeli olduğu durumlarda bile beceri kazandırmaya yönelik uygulamalı eğitimlerin çevrimiçi olarak yapılmasında ciddi kısıtlılıklar mevcuttu. Uzaktan eğitimin bir diğer önemli zorluğu da alışılmış ölçme değerlendirme uygulamalarının çevrimiçi ortamda yeterince güvenli bir şekilde yapılamaması ve öğrenciler ara-

sında da yüksek kaygıya yol açmasıydı. Bir diğer önemli konu da Yükseköğretim Kurumlarının ve öğrencilerin etkileşimli ders anlatımı, materyal paylaşımı, ölçme değerlendirme yapılması, çok farklı teknolojik alt yapılardan benzer etkinlikte ulaşılabilirliğin sağlanması ve daha birçok alana özgü farklı ihtiyaç ve beklentileri karşılayacak etkin, verimli, ekonomik, güvenli ve kullanıcı dostu ideal platformların bulunmaması idi.

İlk başta bir kriz yönetimi şeklinde geçilen bu zorunlu eğitim süreci sonrasında Yükseköğretim Kurumları “Karma eğitim” olarak da adlandırılabileceğimiz daha sistematik, öğrenci beklentilerine daha uygun, sürdürülebilir

ve iyileştirilebilir (düzenli) uygulamaları içerecek şekilde bir sistemi yerleştirmeye gayret ettiler. Tabii yükseköğretimde çıktı odaklılık, kalite süreçleri ve sürdürülebilirliğin yerleştirilmeye çalışıldığı bir dönemde bu zorunlu değişim, bir yandan sürekli değişen ve form değiştiren eğitim şekli ve ortamları ile esnek öğrenmeyi getirirken, bir yandan da Yükseköğretimde kalite güvencesi ve bunun sürdürülebilirliği açısından bir tehdit oluşturuyor gibi görünüyordu. Aslında paydaşların güncel ihtiyaçlarına cevap verebilen bu dönüşüm, temel unsuru sürekli iyileştirme olan kalite güvencesi mantığı ile tam olarak örtüşmektedir.

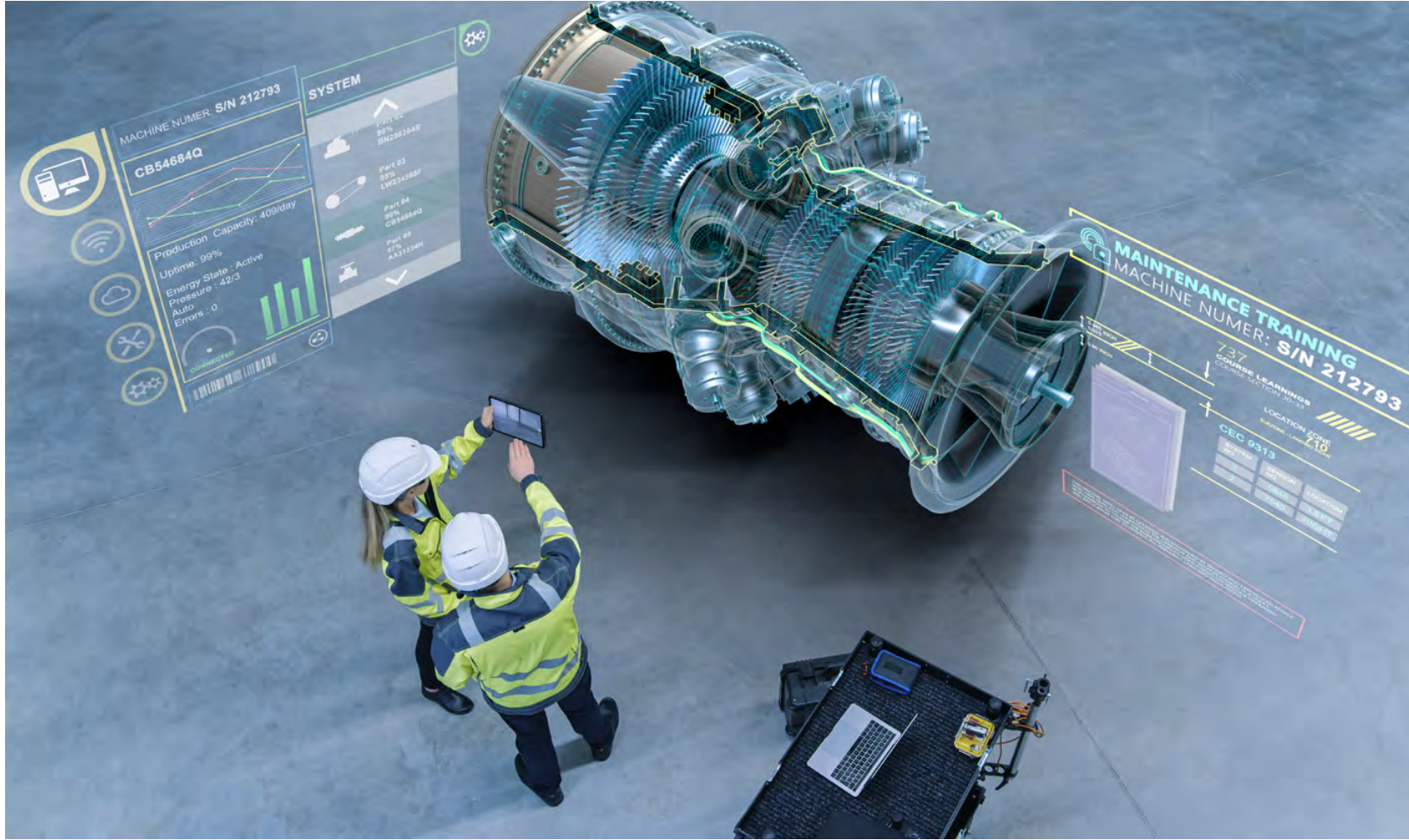


EĞİTİMDE ULUSLARASILAŞMAYA COVID ETKİSİ

Özellikle Covid sürecinden sonra sınıf ve kampüs duvarlarının dışına taşınan yükseköğretimde uluslararasılaşma da büyük önem kazandı. Öğrencilerin hareketliliği, alınan eğitimlerin ülkelerin sınırlarının dışında da tanınması ihtiyacının giderek artmasına neden oldu. Bu durum başta **Avrupa Yükseköğretim Alanı (EHEA)** olmak üzere ulusal yükseköğretim kalite ajanslarının kendi yükseköğretim sistemlerinde yürütmekte oldukları kalite güvencesi süreçlerini tekrar gözden geçirmeye sevk etti. Fiziki dolaşım tekrar başladığında, yaşanan bu zorlu süreçten elde edilen tecrübelerle dijital ve fiziki eğitim ortamlarının avantajlarını birlikte kullanarak ülkeler arasında yaygın kabul görececek daha verimli, etkin ve sürdürülebilir bir yükseköğretim kalite güvencesi sisteminin oluşturulması beklenmektedir. Bu sistemin temelleri, dijital ortamlara geçiş yapan uzaktan eğitimin yanında, esnek öğrenme, mikro yeterlilikler (Toplumsal, kültürel, kişisel ya da iş dünyasının ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, çıktıları belli olan, öğrenene belli bilgi, beceri ve yetkinlik kazandıran sınırlı kapsamda eğitim modülleri), dijital sertifikalar, önceki öğrenmelerin tanınması gibi önemli açılımları da içermektedir.

MİKRO YETERLİLİKLERİN ÖNEMİ

Mikro yeterliliklerin önemi, Dünya Ekonomik Forumu'nun "modası geçmiş ve iş dünyasının geleceğe dönük beklentilerini karşılamaktan uzak" olarak tanımladığı geleneksel öğrenme modeli üzerinde yıkıcı dönüşüm oluşturabilecek bir araç olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır. Öğrenenler artık geleneksel diploma programları peşinde koşmak yerine, kendilerini çalışma hayatında meydana gelen profesyonel ve teknik değişikliklere hızla adapte ederek mevcut yetkinliklerini geliştir-



Esnek öğrenme ortamlarında mikro yeterlilikler ne kadar önemli ise, önceki öğrenmelerin tanınması da o kadar önemli bir hal almıştır.



Öğrenenler artık geleneksel diploma programları peşinde koşmak yerine, kendilerini çalışma hayatında meydana gelen profesyonel ve teknik değişikliklere hızla adapte ederek mevcut yetkinliklerini geliştirmelerine yardımcı olacak ya da yeni yetkinlikler kazanabilecekleri fırsatlara yönelmektedirler.

son dönemde yaşanan değişikliklerle bireylerin çalışma hayatları boyunca yeni öğrenmelerle uzmanlık alanlarını değiştirdikleri sıkça görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında esnek öğrenme ortamlarında mikro yeterlilikler ne kadar önemli ise, daha önceki öğrenmelerin tanınması da o kadar önemli bir hal almıştır. Mikro yeterlilikler ve önceki öğrenmeler, farklı ülkelerdeki yükseköğretim sistemlerinde ön hazırlık, ön lisans, lisans ya da lisanüstü seviyelerde yer alabilmektedir. Mikro yeterlilikler, geleneksel yükseköğretim programlarından tamamen bağımsız dijital pasaport ya da sertifikalar şeklinde de toplanabilmektedir.

Yükseköğretim sistemlerinin bu hızlı değişen yapısında önümüzde duran en önemli ödev, hareketliliği, tanınmayı ve bu eğitimlerin akreditasyonunu sağlayacak kalite süreçlerinin güvence altına alınması olacaktır. Özellikle esnek öğrenmenin bir parçası olan ve iş dünyasının ihtiyaçlarını karşılayacak yeterliliklere sahip mezunların yetişmesini sağlayacak mikro yeterliliklerle, bir şekilde tanınarak bireylerin öz geçmişlerinde hak ettiği yeri alması beklenen önceki öğrenmelerin,

gerek ortak bir tanımının yapılması ve gerekse kalite güvencesinin sağlanması **Avrupa Yükseköğretim Kalite Güvencesi Birliği (ENQA)** gibi çatı kuruluşlara üye ulusal kalite ajanslarının yapacağı ortak çalışmalarla başarılacaktır.

Sonuç olarak bu hedeflere ulaşılması, ancak yükseköğretim kurumlarının hızlı ve planlı bir dönüşümü ile çıktı ve yeterlilik odaklı eğitim, öğretim ve araştırma süreçlerinin kalite güvencesini sağladıkları, entegre kampüs bilgi yönetim sistemlerini kurdukları, tekrarlayan akademik ve idari süreçlerde iç ve dış paydaş memnuniyeti ve performans artışı sağlayacak Robotik Süreç Otomasyonlarından (RPM) faydalandıkları, uluslararasılaşmayı öncelleyen ve her türlü hareketliliği destekleyen, rekabet gücü yüksek bir yapıya bürünmeyle mümkün olacaktır.

KAYNAKLAR

1. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/01/20160102-3.htm>
2. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi - Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi Referanslama Raporu. https://www.myk.gov.tr/images/articles/TYC/Tyc_bilgi_merkezi/Tanitim_materyalleri/TRR.pdf
3. Sanayi 4.0 Alanı Meslek Haritası Raporu. Mesleki Yeterlilikler Kurumu, Meslek Standartları Dairesi Başkanlığı. 31 Mayıs, 2018.
4. Esmâ Doğan. Sanayi 4.0 Bağlamında Mesleki Becerilerin İncelenmesi. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Mesleki Yeterlilik Kurumu Meslek Standartları Dairesi Başkanlığı.
5. World Economic Forum; "The Future of Jobs Report 2018", 2018.
6. McKinsey Global Institute; "Jobs Lost, Jobs Gained: Workforce transitions in time of automation", McKinsey & Company, 2017.
7. Comparative analysis of the ESG 2015 and ESG 2005. https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/EQUIP_comparative-analysis-ESG-2015-ESG-2005.pdf
8. Yükseköğretim Kurumları 2020 Yılı Uzaktan/Karma Eğitim Faaliyetleri Kalite Güvencesi Durum Raporu. <https://yokak.gov.tr/yuksekogretim-kurumlari-2020-yili-uzaktankarma-egitim-faaliyetleri-kalite-guvencesi-durum-raporu-ya-192>



Dr. Betül Tonbuloğlu

Yıldız Teknik Üniversitesi Öğretim Gör.

Dijitalleşme Bağlamında Değişen Yeterlilikler ve Eğitim

Bilgiye ulaşmak için kullanılan yöntemlerin, araçların, erişim hızının farklılaşması öğretim süreci üzerinde etkiye sahip olduğundan öğrenme ortamlarının yanı sıra ders programının ve kullanılan yöntem-araçların da öğrencilerin değişen ihtiyaçları göz önünde bulundurulması gerekmektedir.



Günümüzde teknoloji alanında küresel ölçekte değişikliklere sebep olan gelişmeler yaşanmakta ve imkanlar edinilmektedir. Bu imkân ve değişimlerin, toplumsal anlamdaki ihtiyaçlar gözetilerek sağlık, eğitim, sanayi gibi birçok alanda büyük bir dijital dönüşüme yol açtığı belirtilmektedir (Karabacak & Sezgin, 2019). Mutlak gücün sahip olunan bilgiye bağlı olduğu günümüz bilgi çağında (Bozkurt vd.,2021) yaşanan bu dijital dönüşüm, tüm alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da ihtiyaç duyulan yeterlilikleri ve düzeylerini etkilemekte, dünyadaki ve yaşanan toplumdaki beklentiler farklılaşmaktadır.

Ülkelerin dijital rekabet gücüne göre sıralandığı IMD Dünya Dijital Yeterlilik Sıralaması raporunda (IMD World Competitiveness Center, 2020; Şekil 1) ülke sıralamalarının yapılması için esas alınan 3 temel faktör olan “bilgi”, “teknoloji” ve “geleceğe hazır olma” faktörleri de yaşanan dijital dönüşümün önemini gös-



Eğitim 4.0 kavramında gerçek yaşam senaryolarıyla bağlantılı bir eğitim tasarımı vurgulanmakta; eğitim ortamlarında dijital okuryazarlığın, problem çözme ve eleştirel düşünme gibi becerilerin ön plana çıktığı görülmektedir



DOSYA

DEĞİŞEN YETERLİLİKLER VE EĞİTİM

termektedir. Raporda 2019 yılına kıyasla en büyük iyileştirmelerin yaşandığı ülkelerden biri olarak gösterilen ülkemizde “geleceğe hazır olma” konusundaki gelişmelerin olumlu olduğu, bununla birlikte “bilgi” ve “teknoloji” faktörlerine giren bazı konularda gelişim gösterilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

EĞİTİM 4.0 VE YANSIMALARI

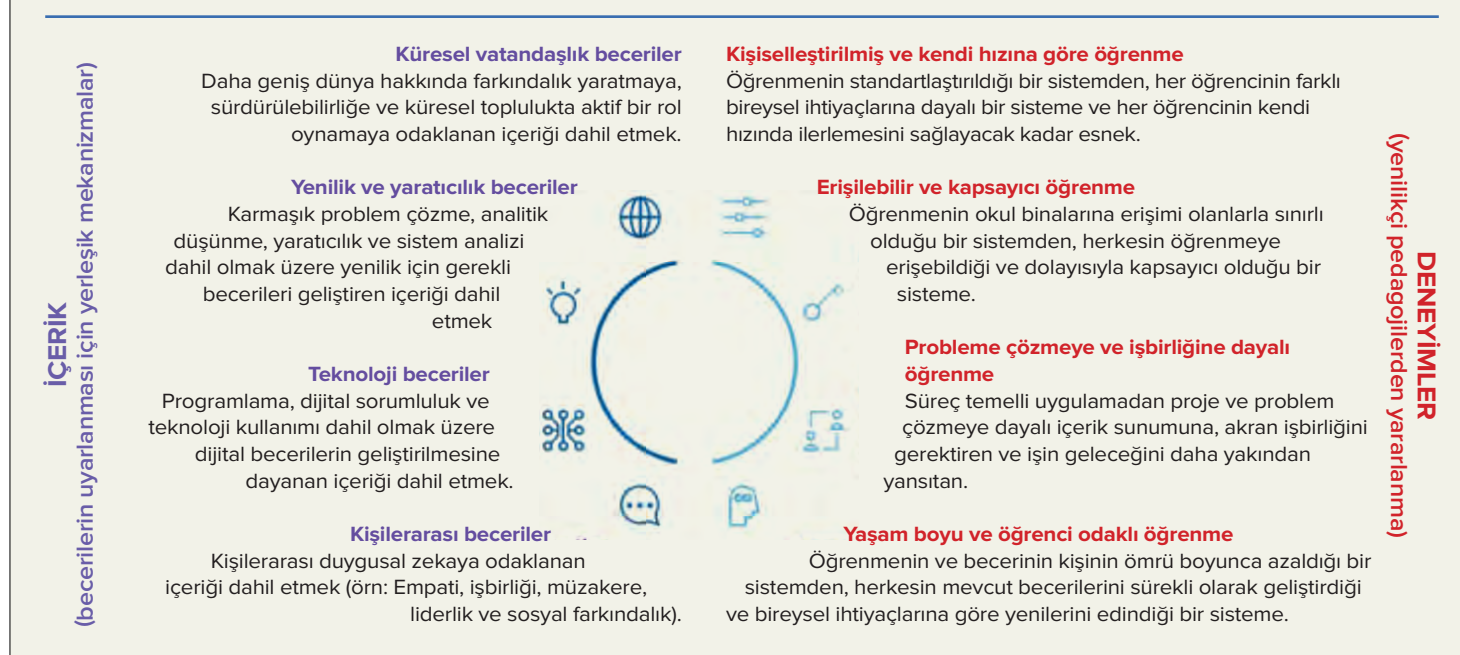
Yaşanan dijital dönüşümün eğitimdeki yansımaları, endüstrinin gelişimiyle doğrudan ilişkilidir. Eğitim 4.0, endüstri 4.0’ın eğitime olan etkisiyle açıklanan; bilgi üretimi ve aktarımı süreçlerini iyileştirmek için gelişen teknolojilerle akıllı ve sürdürülebilir altyapıların uygulandığı, (i) yeterlilikler, (ii) öğrenme yöntemleri, (iii) bilgi ve iletişim teknolojileri ve (iv) altyapı olmak üzere dört temel bileşenin bulunduğu mevcut dönem olarak tanımlanmaktadır (Hussin, 2018). Teknoloji alanındaki ilerlemeler ve endüstrinin gelişimi ile, öğretmenin ihtiyaç duyulan temel bilgileri



belirleyerek yaymaktan sorumlu olduğu ve merkezde bulunduğu Eğitim 1.0’dan öğretmenin rolünün referanslardan biri olma yönüne doğru evrildiği Eğitim 2.0’a geçilmiştir. Öğretmenlerin işbirlikçi olarak çalışmaya başladığı ve bilgisayar ile multimedya araçlarının eğitim ortamlarına

destekleyici olarak daha çok dahil edildiği Eğitim 3.0’a ve son olarak öğretmenin mentör, referans ve işbirlikçi rolünü üstlendiği, dijital dönüşümlerin, sanallaştırma süreçlerinin ve yenilikçi pedagojik teknolojilerin kullanıldığı Eğitim 4.0’a geçiş yaşanmıştır (Miranda & Molina, 2020).

ŞEKİL 2: EĞİTİM 4.0 ÇERÇEVESİ (WEF, 2020A; AKTARAN: BOZKURT VD., 2021)



Eğitmenlerin günümüzde sahip olmaları gereken dijital yeterliliklerin düzeyinin de arttığı görülmekte, dijital araçların kullanımından çok bunların eğitim ortamına nasıl entegre edileceğiyle ilgili yeterliliklerinin geliştirilmesi gerekliliğinin üzerinde durulmaktadır.

Eğitim 4.0 kavramında gerçek yaşam senaryolarıyla bağlantılı bir eğitim tasarımı vurgulanmakta; eğitim ortamlarında dijital okuryazarlığın, problem çözme ve eleştirel düşünme gibi becerilerin ön plana çıktığı görülmektedir (Ramírez-Montoya vd.,2021). Yeterliliklerin bu dönemin temel bileşenlerinden biri olarak sayılması ve 21. yüzyıl becerilerine dikkat çekilerek bu becerilerin eğitimin paydaşlarında bulunması beklentisi, konunun önemine işaret etmektedir.

Eğitim 4.0 ile birlikte öğrenme ortamlarına, öğrenme biçimine, öğrenme yöntemlerine, kullanılan araçlara ve ihtiyaç duyulan yeterliliklere ilişkin algımızda birçok değişiklik yaşanmıştır. Fisk (2017), eğitim 4.0 ile ilgili dokuz eğilimi açıklarken zaman ve mekân esnekliğiyle uzaktan ve harmanlanmış öğrenmeye, kişiselleştirilmiş öğrenmeye, öğrencilerin nasıl öğrenmek istediklerine karar verme özgürlüklerine, proje tabanlı öğrenmeye, saha deneyimine, veri yorumlama becerisine, süreç ve proje değerlendirmesine, öğrencilerin müfredatın tasarlanması ve güncellenmesindeki rolüne ve öğretmenlerin mentörlük rolünün belirginleşeceğine vurgu yapmaktadır. Tüm bu eğilimler öğrenme sorumluluğunun öğretmenden öğrenciye doğru kaydı-

melerinin iyileştirilmesi ve iyi tutumlara sahip olmaları önemlidir (Ramírez-Montoya vd., 2021; Serdyukov, 2017).

Öğrenme ortamları teknolojinin sunduğu imkanlar doğrultusunda düzenlendiğinde öğretim rolleri önemli ölçüde değişmektedir. Bu nedenle eğitimcilerin gelişen teknolojiden en fazla fayda sağlayacak şekilde yararlanmaları ve sürekli öğrenmeye açık olmaları, sunulan eğitimi iyileştirme çabasını sürekli göstermeleri gerekmektedir. Öğretmenler yeni gereksinimleri karşılayabilecek şekilde yetiştirilmeli ve geliştirilmeli; kişisel, sosyal, mesleki ve teknolojik yeterlilikleri dengeli şekilde barındırabilmelidir (Ramírez-Montoya ve diğerleri, 2021).. Öğretmen yeterliliklerini sıralarken öğretmenlerin düşünmeyi teşvik eden, öğrenmeyi kolaylaştıran ve bilgiyi öğrencilerin gerçekliğine yaklaşan rehberler olarak konumlandırılması gerektiğini vurgulamış; öğrencilerin liderlik, iletişim, eleştirel düşünme, yaratıcılık becerilerini geliştirebilen, empati gücü ve organizasyon kabiliyeti yüksek, sosyal zekası gelişmiş, etik konulara hassasiyet gösteren, dijital olarak yetkin, takım halinde çalışan, girişimci, işbirlikçi ve sürekli öğrenen bir kişiliğe sahip olmaları gerektiğini belirtmiştir (Şekil 3).

21. yy. becerilerinin kazanılmasına yönelik son yıllarda gerek müfredatta gerekse eğitim yaklaşımlarında köklü değişikliklere gidilmiş, öğrencilere bu becerilerin kazandırılmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Peredrienko ve diğerleri (2020), yenilik, problem çözme, yaratıcılık, eleştirel düşünme, araştırma ve girişimcilik özelliklerinin öğretmenlerde güçlü olması gerektiğini ve bu özelliklerin öğrencilerinde teşvik edilmesinin önemini belirtmiştir. Öğretmenin öğrencideki yeterlikleri geliştirmek için uygun bir atmosfer yaratması beklenmekte, ayrıca öğretim stillerini, motivasyonlarını, becerilerini, yeterliliklerini, öz değerlendirmelerini, öz yeterliliklerini, yaratıcılıklarını,

ŞEKİL 3: YENİ GEREKSİNİMLERİ KARŞILAMAK İÇİN ÖĞRETMENLERİN TAŞIMASI BEKLENEN NİTELİKLER
(RAMÍREZ-MONTOYA VD.,2021).

Kolaylaştırıcı

Bilgiyi öğrencilerin gerçekliğine yaklaştıran rehberler

Temel Beceriler

Liderlik
İletişim
Kritik düşünme
Yaratıcılık
Serbest zaman etkinlikleri



Duygusal Beceriler

Empati
Organizasyon
Etik bağlılık
Sosyal zeka

Teknoloji Yönetimi

Dijital dönüşüm
Araştırma
Yenilik
Girişimcilik

sorumluluklarını, öğretme özerkliğini, yenilikçiliği, idari baskılardan uzak kalabilmeyi desteklemeleri, çalışma koşullarını ve destekleyici politikaları geliştirmeleri önem teşkil etmektedir (Serdyukov, 2017).

Eğitmenlerin günümüzde sahip olmaları gereken dijital yeterliliklerin düzeyinin de arttığı görülmekte, dijital araçların kullanımından çok bunların eğitim ortamına nasıl entegre edileceğiyle ilgili yeterliliklerinin geliştirilmesi gerekliliğinin üzerinde durulmaktadır. Dijital yeterliliklerin önemi, bilişim teknolojilerinin öğretim süreçlerinde, ölçme- değerlendirme faaliyetlerinde ve ders programının yapılandırılmasında nasıl kullanılabileceğini göstermesi açısından vurgulanmaktadır (Kivunja, 2013; Bozkurt, 2021). Eğitimcilerin Dijital Yeterliliğinin kapsamının daha iyi anlaşılması için hazırlanan Avrupa Çerçevesi (Redecker, 2017), eğitimcilerin mesleki ve pedagojik yeterlilikleriyle birlikte öğrenen yeterliliklerini de incelemesi, öğrenenlerin dijital yeterliliklerini desteklemek ve öğrenenleri güçlendirmek

inçin izlenebilecek stratejileri kapsamına dahil etmesi açısından etkili görülmektedir. Bu çerçevede sürekli mesleki gelişime, öz-yönetimli ve işbirlikli öğrenmeye, dijital kaynakların kullanım stratejilerine ve dijital yeterliliklerin desteklenmesine yapılan vurgu dikkat çekicidir (Şekil 4).

Redecker'in (2017) eğitimcilerin teknolojik yetkinlikleriyle birlikte mesleki ve pedagojik yetkinlikleri ile konuya özel yeterliliklerini ve öğrenen yeterliliklerini birlikte ele alması, "teknoloji- pedagoji- alan bilgisi" birlikteliğini ifade eden TPAB (TPACK) olarak isimlendirilen çerçeveye de uyumludur. Eğitim ortamlarına teknolojinin entegrasyonu konusunda sıkça görülen davranışlardan olan;

- Teknoloji aracılığıyla öğretme yerine teknolojiyi öğretmeye çalışılması,
- 'Teknoloji- pedagoji- alan bilgisi' birlikteliğinin göz önüne alınmaması,
- Teknoloji entegrasyonunun karışık yapısının ve içinde bulunulan bağlamın gözardı edilerek genel bir çözüm arayışına gidilmesi

hataları (Mishra & Koehler, 2006), eğitimin yeni ihtiyaçlara yanıt verebilecek potansiyele erişmesinin önünde engeller oluşturmaktadır. Sadece eğitim ortamlarına teknolojinin dahil edilmesi ve bu teknolojinin kullanımının paydaşlarca öğrenilmesi yeterli değildir. Teknoloji uygulamaları amaçlı, sistematik araştırmaya ve sağlam bir pedagojiye dayanan sağlam bir teorik temele ihtiyaç duyar (Serdyukov, 2017). Bu nedenle teknolojinin pedagojiden ve alan bilgisinden bağımsız konumlandırılması ve kullanımının sağlam bir teorik temele dayandırılmaması, eğitim ortamlarında farklı karışıklıklara yol açacak ve öğrenme amaçlarına ulaşma anlamında katkısı sınırlı olacaktır.

ÖĞRENCİ YETERLİLİKLERİ

Eğitimdeki dijital dönüşümden doğrudan ve en çok etkilenen paydaşlardan olan öğrenciler, aslında eğitimin nasıl ve niçin kurgulanacağına da belirleyicisidirler. Eğitimdeki yeniliklerin birincil odak noktası, öğretme ve öğrenme teorisi ve prati-

ğinin yanı sıra öğrenci, veli, toplum ve kültür üzerinde olmalıdır. (Serdyukov, 2017).

Kozinski (2017), dijital yerli olarak adlandırılan Z kuşağı öğrencilerini kendi öğrenme kararlarını vermek isteyen, etkileşimli ortamlardan ve problem çözümünden hoşlanan, her yerde ve her zaman öğrenmeye açık olan, işbirlikçi çalışma becerisi yüksek, dijital araçlara düşkün bir nesil olarak tanımlamıştır. Z nesli için öğrenmenin her yerde ve her zaman sınırsız şekilde gerçekleştirilebilmesi, yeni bilgilere erişimlerinin kolaylaşması ve dijital araçlar aracılığıyla ihtiyaç duydukları anda öğrenme süreçlerine entegre olabilmek önemlidir. Hussin (2018) de Z neslinin öğrenme sürecine doğrudan dahil olabilecekleri daha uygulamalı bir öğrenme şeklini benimsediğini belirtmiştir. Z neslinin teknolojik yetkinlik düzeyleri ve önceki nesillerden farklı öğrenme profilleri göz önünde bulundurulduğunda, kendileri gibi teknolojik açıdan yetkin öğretmenlere ve yeni öğrenme biçimlerine duydukları ihtiyacı anlamak mümkündür

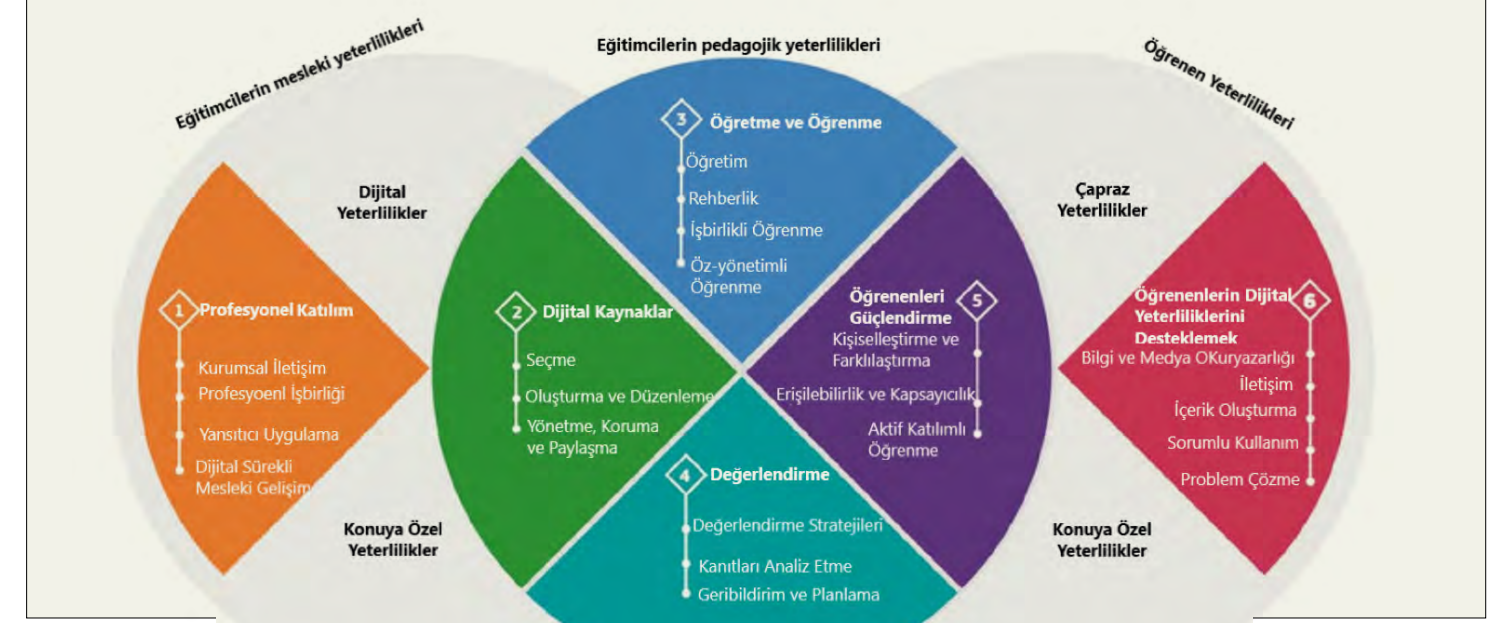
(Hernandez-de-Menendez vd., 2020). Dolayısıyla öğrencilerin beklenen becerileri geliştirebilmelerinin sağlanması ve nitelikli bir eğitimin sunulabilmesi için eğitimin tüm paydaşlarının yeterliliklerinin yeniden gözden geçirilmesi, yeni yöntem ve kaynakların geliştirilmesi gerekmektedir.

Dünya Ekonomik Forumu'nun Geleceğin Meslekleri araştırması incelendiğinde, yükselen oranda talep gören mesleklerin dijitalleşmenin önemine ve geleceğine işaret ettiği görülmekte, öğrencilerin dijital yetkinliklerini ve düşünme becerilerini geliştirmenin önemi anlaşılmaktadır (Şekil 5). Rapordan da anlaşılacağı üzere yakın gelecekte makinelerin gerçekleştirebileceği işlerin yoğunlukta olduğu mesleklerin göreceği talebin düşeceği, bunların yerini makine ve veri kontrolünü yapabilmeyi sağlayacak mesleklere bırakacağı öngörülmektedir (WEF, 2020b). Dolayısıyla öğrencilerin büyük veri, yapay zekâ, makine öğrenimi, dijital pazarlama, yazılım ve bilgi güvenliği gibi alanlarda gösterecekleri dijital yetkinliklerle birlikte organizasyon,

risk ve stres yönetimi gibi yeterliliklerin daha önemli hale geleceği anlaşılmaktadır.

Z kuşağı öğrencilerinin Dördüncü Sanayi Devrimi'ndeki gelişmelere hazır olması için analitik düşünme ve yenilik, aktif öğrenme, karmaşık problem çözme, eleştirel düşünme ve analiz, yaratıcılık, özgünlük ve inisiyatif, liderlik, teknoloji kullanımı, izlenmesi ve kontrolü, teknoloji tasarımı ve programlama, esneklik, stres toleransı, akıl yürütme ve problem çözme, duygusal zekâ, sorun giderme ve kullanıcı deneyimi, servis oryantasyonu, sistem analizi ve değerlendirmesi, ikna ve müzakere gibi becerileri taşıması beklenmektedir (WEF, 2020b; Şekil 6). Bu beceriler incelendiğinde, eleştirel düşünme, analiz ve problem çözme gibi becerilerin önceki yıllarda da gündemin en üstünde yer aldığı, farklı olarak aktif öğrenme, dayanıklılık, stres toleransı ve esneklik gibi öz-yönetim becerilerinin bu raporda öne çıktığı görülmektedir. Covid-19 salgınıyla birlikte acil uzaktan öğretime geçilmesiyle öz-yönetim becerilerinin ne kadar önemli

ŞEKİL 4: EĞİTİMCİLERİN DİJİTAL YETERLİLİĞİ İÇİN AVRUPA ÇERÇEVESİ (REDECKER, 2017)



olduğu bir kez daha görülmüş, ayrıca Ferrel ve Ryan'ın (2020) belirttiği gibi eğitim alanında iki önemli beceri olan kendini uyarlayabilme ve değişim becerileri salgınla daha önemli hale gelmiştir.

Yeni öğrenme vizyonu, öğrenenleri sadece ihtiyaç duyulan beceri ve bilgileri öğrenmeye değil, aynı zamanda bu

beceri ve bilgileri öğrenmek için uygun kaynakları belirlemeye de teşvik etmektedir (Fisk, 2017). Bu noktada öğrencilerin değişikliklere uyum sağlamasına olanak tanıyan, düşünme fırsatları sunan ve duyarlılıklarına özen gösteren akıllı öğrenme ortamları oluşturmanın önemi daha iyi anlaşılmaktadır (Spector, 2016).

Bilgiye ulaşmak için kullanılan yöntemlerin, araçların, erişim hızının farklılaşması öğretim süreci üzerinde etkiye sahip olduğundan (Alakoç, 2003) öğrenme ortamlarının yanı sıra ders programının ve kullanılan yöntem- araçların da öğrencilerin değişen ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yapılandırılması gerekmektedir. Dijital dönüşüme uygun eğitim müfredatı tasarlarken gerçek dünyayla bağlantı kurulmasına olanak tanıyan esnek ders tasarımlarının oluşturulması (Ramírez-Montoya vd., 2021), farklı yöntem ve araçlarla sunulan eğitimin zenginleştirilmesi önemlidir.

ŞEKİL 6: 2025'E KADAR SAHİP OLUNMASI BEKLENEN BECERİLER (WEF- WORLD ECONOMIC FORUM, 2020B).

2025'E KADAR SAHİP OLUNMASI BEKLENEN BECERİLER

| | |
|----|--|
| 1 | Analitik düşünme ve yenilik |
| 2 | Aktif öğrenme ve öğrenme stratejileri |
| 3 | Karmaşık problem çözme |
| 4 | Eleştirel düşünme ve analiz |
| 5 | Yaratıcılık, özgünlük ve inisiyatif |
| 6 | Liderlik ve sosyal etki |
| 7 | Teknoloji kullanımı, izlenmesi ve kontrolü |
| 8 | Teknoloji tasarımı ve programlama |
| 9 | Dayanıklılık, stres toleransı ve esneklik |
| 10 | Akıl yürütme ve problem çözme |
| 11 | Duygusal zekâ |
| 12 | Sorun giderme ve kullanıcı deneyimi |
| 13 | Servis oryantasyonu |
| 14 | Sistem analizi ve değerlendirme |
| 15 | İkna ve müzakere |

SONUÇ

Dijital bilgi çağında değişen toplum yapısı ve gelişen teknoloji eğitimin yapısını da etkilemekte, öğrenen ve öğreten rollerinde ve beklenen yeterliliklerde değişimler yaşanmaktadır. Gelecekte temel okur-yazarlık becerilerinden ziyade nasıl öğreneceğini bilmenin daha önemli hale geleceğini savunan çalışmalar (Gibson, 2011; Toffler, 1970) göz önüne alındığında, öğrenmeyi öğrenmenin önemi bir kez daha anlaşılmaktadır. Dijitalleşmenin salgın süreciyle daha da hız kazanmasıyla birlikte her kademedeki uzaktan ve harmanlanmış öğrenme faaliyetlerinin yaygınlaşması ve pedagojik yaklaşımlarda, öğrenme modellerinde değişimlerin yaşanması, öz-yönetim, bireysel öğrenebilme, dijital yeterlilikler ve değişim kabiliyeti gibi yeterliliklerin daha ön plana çıkmasını sağlamıştır. Öğretmenlerin bilgi sunmaktan öte bilgi edinme yolları hakkında yol göstermeleri ve mentörlük rolleri baskın hale gelmekte, öğrenenlerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin yanı sıra aktif öğrenme, dayanıklılık, esneklik, yönetim ve organizasyon gibi becerilerinin, iletişim kabiliyetlerinin ve sosyal yönlerinin geliştirilmesi önem kazanmaktadır. Öğretmenlerin ve eğitimin diğer paydaşlarının, öğrencilerde geliştirilmesi beklenen becerileri teşvik etmek için uygun öğrenme ortamları oluşturma, farklı yöntem ve araçlar sunma, esnek ders tasarımları oluşturma ve uygun kaynaklara yönlendirme, öğrenmeyi profesyonel bir temel üzerinde yapılandırma, bunun için de kendi yeterliliklerini geliştirerek sürekli bir öğrenme çabası içinde bulunma sorumlulukları vardır. Eğitimcilerin gelişen teknoloji-den maksimum fayda sağlayacak şekilde yararlanmaları ve dijital araçların eğitim ortamına entegrasyonu ile ilgili yeterliliklerini geliştirmeleri, öğretim süreçlerinde, ölçme- değerlendirme faaliyetlerinde ve ders programının yapılandırılmasında

teknolojiyi amaçlı, sistematik ve sağlam bir pedagojiye dayalı şekilde kullanabilmeleri önemlidir.

KAYNAKLAR

- Alakoç, Z. (2003). Matematik öğretiminde teknolojik modern öğretim yaklaşımları. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 43-49
- Bozkurt, A., Hamutoğlu, N. B., Kaban, A. L., Taşçı, G., & Aykul, M. (2021). Dijital bilgi çağı: Dijital toplum, dijital dönüşüm, dijital eğitim ve dijital yeterlilikler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 35-63.
- Ferrel, M. N., & Ryan, J. J. (2020). The impact of COVID-19 on medical education. *Cureus*, 12(3). <https://doi.org/10.7759/cureus.7492>
- Fisk, P. (2017). Education 4.0... the future of learning will be dramatically different, in school and throughout life. Erişim adresi: <http://www.thegeniusworks.com/2017/01/future-education-young-everyone-taught-together>
- Gibson, R. (2011). Rethinking the future: rethinking business, principles, competition, control & complexity, leadership, markets and the world. Hachette UK.
- Gültekin, M. (2020). Değişen toplumda eğitim ve öğretmen nitelikleri. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 654-700.
- Karabacak, Z. İ., & Sezgin, A. A. (2019). Türkiye'de dijital dönüşüm ve dijital okuryazarlık. *Türk İdare Dergisi*, 1(488), 319-343.
- Hernandez-de-Menendez, M., Díaz, C. A. E., & Morales-Menendez, R. (2020). Educational experiences with Generation Z. *International Journal on Interactive Design and Manufacturing (IJIDeM)*, 14(3), 847-859.
- Hussin, A. A. (2018). Education 4.0 made simple: Ideas for teaching. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 6(3), 92-98.
- IMD World Competitiveness Center (2020). IMD World Digital Competitiveness Ranking 2020. Erişim Adresi: <https://www.imd.org/wcc/world-competitiveness-center-rankings-2020/world-digital-competitiveness-rankings-2020/>
- Kivunja, C. (2013). Embedding digital pedagogy in pre-service higher education to better prepare teachers for the digital generation. *International Journal of Higher Education*, 2(4), 131-142. <https://doi.org/10.5430/ijhe.v2n4p131>

Miranda, J.; Molina, A. (2020). Designing hybrid learning programs in higher education by applying education 4.0: The innovation challenge bootcamp as case study. In *Proceedings of the 2020 IEEE Learning With MOOCs (LWMOOCs)*, Antigua Guatemala, Guatemala, 29 September-2 October 2020; pp. 31-36.

Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: a framework for teacher knowledge. *Teachers College Record*, 108(6), 1017-1054.

Peredrienko, T., Belkina, O., & Yaroslavova, E. (2020). New language learning environment: Employers'-learners' expectations and the role of teacher 4.0. *International Journal of Instruction*, 13(3), 105-118.

Ramírez-Montoya, M. S., Loaiza-Aguirre, M. I., Zúñiga-Ojeda, A., & Portuoguez-Castro, M. (2021). Characterization of the teaching profile within the framework of education 4.0. *Future Internet*, 13(4), 91.

Redecker, C. (2017). European framework for the digital competence of educators: DigCompEdu. European Commission. Y. Punie (Ed.), JRC science for policy report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Serdyukov, P. (2017). Innovation in education: What works, what doesn't, and what to do about it? *Journal of Research in Innovative Teaching and Learning*, 10(1), 4-33. Erişim Adresi: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JRIT-10-2016-0007/full/html>

Spector, J.M. (2016). Smart learning environments: Concepts and issues. In *Proceedings of the conference Society for Information Technology and Teacher Education (SITE) 2016*, Savannah, GA, USA, 21-26 March 2016. Erişim Adresi: https://www.researchgate.net/publication/301612985_Smart_Learning_Environments_Concepts_and_Issues

Toffler, A. (1970). *Future shock*. Sydney. Pan.

WEF (World Economic Forum). (2020a). Platform for shaping the future of the new economy and society. *Schools of the future: Defining new models of education for the fourth industrial revolution*. Erişim Adresi: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Schools_of_the_Future_Report_2019.pdf

WEF (World Economic Forum). (2020b). *The future of jobs report*. Erişim Adresi: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf



Prof. Dr. Oğuz Borat
İstanbul Ticaret Üniversitesi
Mühendislik Fakültesi

Mesleki Yeterlilik Kurumu: Kalite Güvenceli Belgelendirme

Bütün dünyada toplumun ve iş dünyasının istediği özelliklere sahip insan kaynağının hazırlanması için ilk, orta ve yükseköğretim seviyesinde faaliyet gösteren çeşitli kamu ve özel kuruluşlar mevcuttur. Bu kuruluşlar eğitimden geçenlere bir yeterlilik belgesi (diploma veya sertifika) vermektedir. Ancak iş dünyasında bu eğitim yapısına girmemiş, fakat belirli seviyede yeterli bilgi, beceri ve yetkinliğe

sahip çok sayıda işgücü mevcuttur. **Alaylı** adı verilen bu kişilerin belgelemek, iş dünyasının beklentilerini meslek standartlarına dönüştürmek ve kişinin nerede öğrendiğine bakmadan bilgi, beceri ve yetkinliğini ölçüp değerlendirilmek için Mesleki Yeterlilik Kurumu oluşturulmuştur. Kurumun yapısı, görevleri, yetki ve sorumlulukları bu çalışmada incelenmiştir.

Türkiye’de bireylerin bilgi ve beceri kazanımlarını gösteren belgeler farklı kamu ve özel kuruluşlar tarafından verilmektedir. Diploma, sertifika, ehliyet vb. isimlerle anılan bu belgelerin Ulusal Yeterlilikler İçine alınması ve uluslararası tanınırlığının sağlanması çalışmalarına 2005 yılında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yükseköğretim Kurulunda (YÖK) başlanmıştır.

Bu arada örgün eğitime (formal education) girmeden yaygın eğitimle, iş başında veya serbest öğrenme (informal learning) ile yetişmiş ve halk arasında “**alaylı**” olarak anılan çok sayıda iş gücü bulunmaktadır. Bilgi, be-

ceri ve yetkinliğini gösteren bir beğeye sahip olmayan bir kişinin bir işe başvurması veya firma değiştirmesi kolay olmamaktadır; ayrıca toplumdaki diplomalıların yanında kendisini daha korumasız hissetmektedir. Böyle bir kişinin resmen kabul edilen bir yeterlilik belgesine (qualifications) sahip olmasıyla bireyin toplumdaki statüsünü yükselteceği, özgüveninin ve yaşama sevincinin artacağı, istediği bir işe daha kolay başvurabileceği, hatta iş ve işveren sendikalarının bireyle daha kolay iletişim kurabileceği aşikardır.

Bu çerçevede MEB’de yürütülen **Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi** bünyesinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB), MEB, YÖK, kamu ve özel kuruluşlar, iş ve işçi sendikaları, konuyla ilgili STK’ların katıldığı toplantılar 2004 tarihinde yapılmıştır;



Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK), 21 Eylül 2006 TBMM kararıyla oluşturulan MYK; eğitim, öğretim ve gençlik alanında AB müktesebatı ve standartları ile Türkiye’nin AB’ye uyum sürecinin bir parçasını oluşturmaktadır.

AB yeterlilik esaslarıyla uyumlu **Ulusal Yeterlilik Sistemini (UYS)** kurmak ve işletmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine kanun teklifi hazırlanmıştır. **Böylece Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK)**, 21 Eylül 2006 tarihli 5544 sayılı Kanun ile kurulmuştur, (MYK Kanunu, 2006a). Diğer bir ifadeyle MYK, ilgili kurum, kuruluş, sektör ve STK'ların çalışmasıyla aşağıdan yukarıya doğru bir hareketle oluşturulan bir kurumdur.

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ); Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) ile uyumlu olacak şekilde tasarlanan; ilk, orta ve yükseköğretim dâhil, meslekî, genel ve akademik eğitim ve öğretim programları ve diğer öğrenme yollarıyla kazanılan tüm yeterlilik esaslarını gösteren ulusal yeterlilikler çerçevesini ifade etmektedir. TYÇ'nin oluşturulması eğitim, öğretim ve gençlik alanında Avrupa Birliği (AB) müktesebatı ve standartlar ile uyum ve Türkiye'nin AB'ye uyum sürecinin bir parçasını oluşturmaktadır. Bu kapsamda 5544 sayılı Kanunda, MYK'nın TYÇ ile ilgili görevleri bildirilmiştir (MYK, 2006b). Türkiye'deki herhangi bir yeterliliğin Ulusal Yeterlilik olarak kabul edilmesi, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bu yeterliliği tanıdığı ve garanti verdiği anlamına gelmektedir ve TYÇ'ye girme şartı da kalite güvencesinin sağlanması ile olacağı açıklanmıştır (ÇSGB, 2011).

2. MYK'NIN YAPISI, GÖREVLERİ VE KALİTE GÜVENCESİ

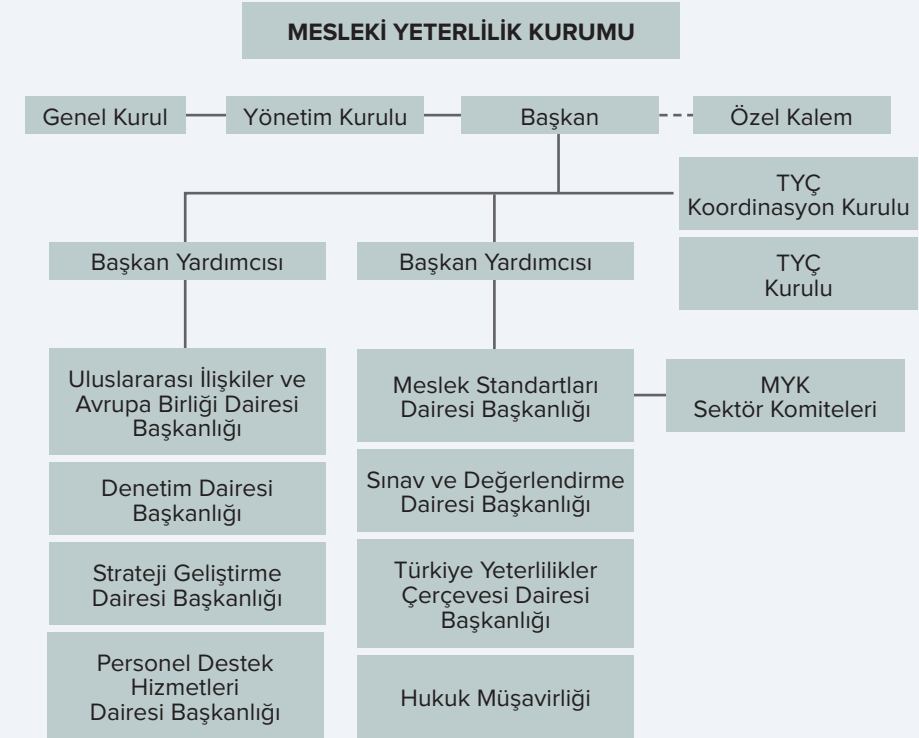
MYK, kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçelidir; idare hukuku açısından ÇSGB ilgili (bağlı değil) kuruluşudur, Şekil 1.

MYK'nın kanunla belirlenen başlıca görevleri şunlardır:

- 1) Ulusal Meslek Standartlarını (UMS) ve Ulusal Yeterlilikleri belirlemek;
- 2) Ölçme, değerlendirme ve belgelendirme sistemini kurmak ve işletmek;

ŞEKİL 1. MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU TEŞKİLAT ŞEMASI

<https://www.Myk.Gov.Tr/index.Php/tr/teskilat>; erişim 28.06.2021.



ŞEKİL 2. ULUSAL MESLEK STANDARDI HAZIRLAMA SÜRECİ



Meslek standartları, bir mesleğin sahada çalışan profesyonelleri tarafından hazırlanmakta ve ulusal boyutta gözden geçirilip benimsenirse ulusal meslek standardı haline dönüşebilmektedir.



- 3) Eğitim ve öğretim kurumlarının akreditasyonunu sağlamak;
- 4) Ulusal Yeterlilik Çerçevesini (UYÇ) oluşturmak ve geliştirmek, (KHK, 2011);
- 5) Mesleki ve teknik eğitime ilişkin tüm yeterliliklerin kalite güvencesini sağlamak;
- 6) Ulusal Koordinasyon Noktası olarak görev yapmak;
- 7) UYÇ'de yer alan yeterlilik seviyeleri ile AYÇ seviyelerinin referanslanmasını hazırlamak;
- 8) Bütün çalışmalarda ilgili tüm paydaşların sürece katılımını sağlamak.

Hayat Boyu Öğrenme (HBÖ) Strateji Belgesi ve Eylem Planında MYK 'ya HBÖ 'yi desteklemek ve teşvik etmek görevleri verilmiştir, (MEB/TTK, 2010). Ulusal yeterliliklere göre sınav, ölçme ve değerlendirme faaliyetleri yapmak isteyen kuruluşlar MYK 'ya başvurmakta ve gerekli şartları sağlayanlar yetkilendirilmektedir.

3. ULUSAL MESLEK STANDARDI (UMS), EĞİTİM SEKTÖRÜ, ÖNCEKİ ÖĞRENMENİN TANINMASI VE SEKTÖR KOMİTELERİ

Standardı hazırlanacak meslekler, iş piyasasının ve eğitim kurumlarının öncelikli ihtiyaçları ve sektör komitelerinin önerileri dikkate alınarak MYK Yönetim Kurulunca belirlenmektedir. UMS, bir mesleğin başarı ile icra edilebilmesi için MYK tarafından kabul edilen gerekli bilgi, beceri, tavır ve tutumların neler olduğunu gösteren asgari normdur. UMS'nin hazırlanma süreci ve adımları Şekil 2 ve 3 de verilmiştir.

Eğitim Sektöründe Ulusal Meslek Standartlarının Kullanılması

Meslek standartları, bir mesleğin sahada çalışan profesyonelleri tarafından hazırlanmakta ve ulusal boyutta gözden geçirilip benimsenirse ulusal meslek standardı haline dönüşebilmektedir. İş dünyasında

ilgili sektörler tarafından hazırlanan Ulusal Meslek Standartları (UMS) çeşitli şekillerde kullanılabilmektedir: 1) Mesleki ve profesyonel yeterliliklerde kapsam ve içeriği belirlenmek, 2) Eğitim ve öğretim programlarında bilgi, beceri ve yetkinliklere dayalı öğrenme çıktılarını tanımlamak, 3) Şirketin veya kurumun çeşitli seviyelere ait yetkinlik temellerini oluşturmak, 4) Çeşitli mesleki yeterliliklerin esaslarını ve birbirlerinden farklılıklarını netleştirmek, 5) Sanayi ve hizmet sektöründe iş yapma ruhsatı vermek, 6) Beceri düzeyleri ve işletme verimliliği değerlendirmek ve artırmak.

UMS örgün ve yaygın eğitim sistemindeki programların bilgi, beceri ve yetkinliklerini kapsayan daha ziyade yetkinlik temelli olarak hazırlanan öğrenme çıktılarını hazırlamak için kullanılmaktadır. Tabii her meslek için bir eğitim programının hazırlanması çok pahalı bir eğitim sistemine yol açmaktadır. Bu yüzden ISCED standartla-



Ulusal Yeterlilik Sisteminde işgücü piyasasının talebi doğrultusunda bir meslek dalında yetişmiş çalışanın belirli bir öğrenme süreci sonunda benzer yetkinlikler gerektiren bir başka meslek dalına geçişinin sağlanabilmesi mümkün olacaktır.

rında da görüldüğü gibi bir eğitim standardı altındaki eğitim programı birden fazla meslek standardını kapsayacak şekilde tasarlanmaktadır, (ISCED 2013).

Önceki Öğrenmenin Tanınması

Ulusal Meslek Standartlarının ve bunlara dayanarak hazırlanan Ulusal Yeterliliklerin en önemli yönlerinden biri, herhangi bir şekilde kazanılan bilgi, beceri ve yetkinliğin ölçme ve değerlendirme sistemi ile belgelenmesidir.

Sektör Komiteleri

İmalat ve hizmet alanlarındaki sektörler 27 sektör komitesi ile temsil edilmektedir. Sektör Komiteleri iş dünyası (işçi-işveren sendikaları), bakanlıklar ve eğitim alanları temsilcilerinden oluşur. Sektör Komitesi ilgi alanında, MYK tarafından görevlendirilen kurum ve kuruluşlarca veya oluşturulan çalışma gruplarıncı hazırlanan meslek standartlarının Ulusal Meslek Standardı (UMS), yeterliliklerin de Ulusal Yeterlilik (UY) olarak kabul edilebilmesi için inceleme yapar, önerilerde bulunur ve MYK Yönetim Kuruluna sunulmak üzere görüş oluşturur.

4. MYK'YA KURULUŞLARIN BAŞVURUSU, GÖREVLENDİRME, YENİDEN DEĞERLENDİRME VE GÜNCELLEME YAPILMASI

Meslek standardı hazırlamak için başvuran kuruluş(lar) öncelikle ilgili sektöre ilişkin “Meslek Haritası”nı çıkartmalıdır. Sektöre ilişkin meslek haritası çıkartılırken sektörün ana bölümleri (alt sektörler) gruplar halinde sınıflandırılmakta ve her grup al-

tında yer alan meslekler, sınırları ve seviyeleri belirlenmektedir. Meslek haritasının amacı sektörün genel analizini yapmak, bu yolla alt-sektörlere, mesleklere, çalışan sayılarına, sektördeki anahtar eğilimlere, istihdam özelliklerine ve önceliklere ilişkin genel bir resim sağlamaktır. Meslek haritası birden fazla sektörde geçerli olan (yatay) mesleklerin de resmini ortaya çıkartmada yararlı olmaktadır. Böylece Ulu-

sal Yeterlilik Sisteminde işgücü piyasasının talebi doğrultusunda bir meslek dalında yetişmiş çalışanın belirli bir öğrenme süreci sonunda benzer yetkinlikler gerektiren bir başka meslek dalına geçişinin sağlanabilmesi mümkün olacaktır.

Meslek haritası oluşturulduktan sonra ilgili sektör/alanda Kuruluş(lar) “Meslek Standardı Hazırlama Başvuru Formu”nu doldurup ıslak imzalı olarak MYK’a ileterek başvuru işlemi gerçekleştirirler. Meslek standardı hazırlama başvuruları şu ölçütler doğrultusunda değerlendirilir: 1) Sektörünü temsil etme yeteneği, 2) Meslek standardı hazırlama sürecine ilgili sosyal tarafların etkin olarak katılımına ilişkin ortaklık/işbirliği kanıtları, 3) Hazırlanacak standartların kapsamı ve yapılan işin hacmi ile doğru orantılı olarak meslek standardı geliştirme sürecini yönetmek için sayı ve uzmanlık itibarıyla gerekli insan kaynağı, 4) Meslek standardı geliştirmek için gereken altyapı imkânları.

Başvuran kuruluş için yapılan değerlendirmeler sonrasında MYK Yönetim Kurulunun görevlendirme kararı vermesi halinde işbirliği protokolü imzalanarak meslek standardı hazırlama çalışmaları başlatılır.

Yapılan değerlendirmeler sonrasında MYK Yönetim Kurulunun görevlendirme kararı vermesi halinde işbirliği protokolü imzalanarak meslek standardı hazırlama çalışmaları başlatılır, Şekil 3.

Yapılan sınavlarda başarılı olanlar bireysel olarak Mesleki Yeterlilik Belgesi verilmektedir.

Yeniden Değerlendirme ve Güncelleme Yapılması

Resmi Gazete’de yayımlanmasının üzerinden beş yıl geçen ulusal meslek standartlarının yeniden değerlendirilmesi için öncelikle ulusal meslek standardını geliştiren kurum ve kuruluşlara çağrıda bulunulur. Bu kurum ve kuruluşların yeniden değerlendirme talebini kabul etmemesi durumunda, meslek standardı hazırlama kriterlerini taşıyan kurum ve kuruluşlarla veya oluşturulan çalışma gruplarıyla ulusal meslek standardı yeniden değerlendirilir.

Kuruluşların güncelleme talebi değerlendirilir, güncellemeye gerek görülmediği durumlarda, karar gerekçeleriyle birlikte talepte bulunan kuruluşa bildirilir. Taleplerin değerlendirilmesi sonucunda güncelleme yapılmasına karar verilen ulusal meslek

standartları ile ilgili güncelleme çalışmaları gerçekleştirilir. Yapılan çalışmalar sonucunda meslek standartlarındaki güncellemeler mesleğin seviyesi, kapsam ve sınırlarını önemli düzeyde etkileyen değişiklikleri içeriyorsa, güncellemeler ilgili tarafların görüşüne sunulur.

5. HAZIRLANMIŞ ULUSAL MESLEK STANDARTLARI VE ULUSAL YETERLİLİKLER

Ulusal Meslek Standartları

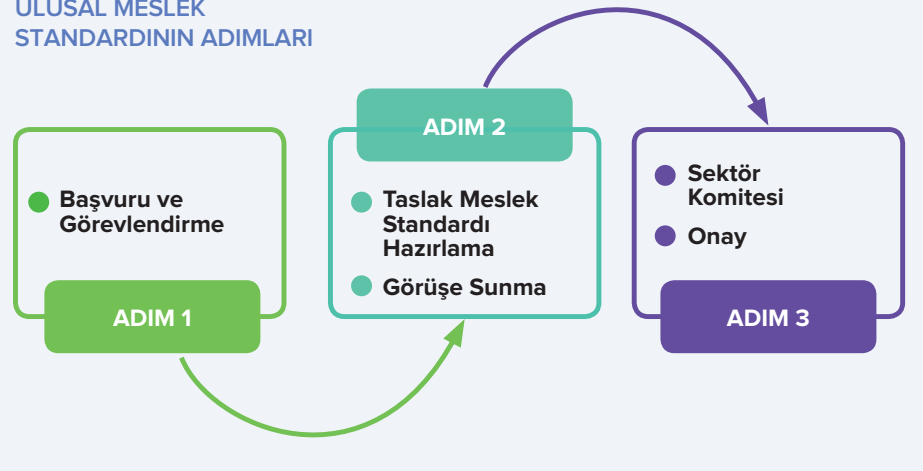
MYK tarafından çeşitli kuruluşlara hazırlanan, çeşitli inceleme kademeler sonunda kabul edilen 859 UMS Türkçe, İngilizce ve Arapça olarak “Standart Kodu, Standart Adı, Seviye, Revizyon, Sektör, Hazırlayan Kuruluşlar, Resmi Gazete Tarihi ve Sayısı ve UMS’nin PDF formundaki tüm içeriği” şeklinde Kurum web sayfasında sunulmuştur. Halen üzerinde çalışılan birçok meslek standardı da bulunmaktadır.

Ulusal Yeterlilikler

MYK tarafından çeşitli kuruluşlara hazırlanan, çeşitli inceleme kademeler sonunda kabul edilen 526 Ulusal Yeterlilikler Türkçe, İngilizce, Almanca, Rusça, Fransızca, İspanyolca olarak “Yeterlilik Kodu, Yeterlilik Adı, Seviye, Sektör, Revizyon, Yetkilendirilmiş Belgelendirme Kuruluşları, Ulusal Yeterlilik Onay Tarihi ve Sayısı, PDF dosyası, Açıklama” şeklinde Kurum web sayfasında sunulmuştur. Halen birçok yeterlilik üzerinde çalışılmaktadır.

Bu kısımda verilen web sayfalarında, herbiri 12-15 ayda hazırlanmış, bir kısmı tekrar revize edilmiş ve ilgili sektörlerin hazırladığı, daha sonra sektör komitelerince gözden geçirilmiş olan çok sayıda pdf dosyası mevcuttur. Bunlar öncelikle 1) Belirli seviyede bir meslek sahibi olmak isteyen kişiyi, 2) Kuruluşların insan kaynakları ile ilgili yetkilileri, 3) İşçi ve işveren sendikalarını, 4) Meleki eğitim proramı tasarımı yapan eğitimcileri, 5) İlgili sektör, meslek odaları ve STK’ları ilgilendirmektedir.

ŞEKİL 3.
ULUSAL MESLEK
STANDARTININ ADIMLARI



6. ULUSAL MESLEKİ YETERLİLİK SİSTEMİ'NDE KALİTE GÜVENCESİ

MYK, kalite güvence sistemini HBÖ için AYÇ Tavsiye Kararında tanımlanan “Avrupa Yeterlilikler Çerçevesine Referanslanmış Ulusal Yeterlilik Çerçevesi veya Sistemlerindeki Yeterlilikler için Kalite Güvence İlkeleri”ne uygun biçimde tasarlamıştır ve faaliyetlerine ilişkin tüm süreçlerde bu sistemi uygulamaktadır, Şekil 4.

MEB, 22 milyon öğrenci ve 1 milyonun üzerinde öğretmeni barındıran büyük bir kurumsal yapıya sahiptir; değişik yıllarda hazırlanan tebliğ ve yönergeler ile kalite güvencesi çalışmalarını ele almıştır: 2020 tarihinde MEB Kalite Güvencesi Belgesi yayımlanmıştır.

Yükseköğretim Kalite Kurulu; 23 Temmuz 2015 tarih ve 29423 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği” kapsamında oluşturulmuş daha sonra 1 Temmuz 2017 tarihli 7033 sayılı “Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretim Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’na eklenen Ek Madde 35 hükümlerine göre yeniden düzenlenmiştir.

Sonuç olarak halen Türkiye’de eğitim, ölçme ve değerlendirme (sınav), belgelendirme ve kalite güvencesi çalışmalarının kurumsal dağılımı belirlenmiş durumdadır, Tablo 1.

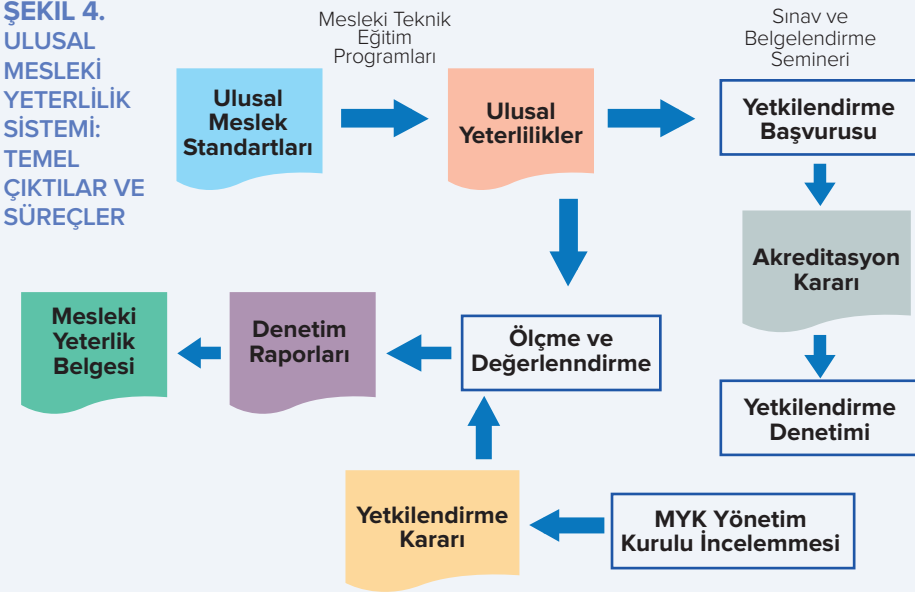
Türkiye’de 2-8 Yeterlilik seviyeleri arasındaki kurumların verdiği çeşitli belgeler Şekil 5 de görülmektedir.

7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

MYK, çok mütevazı kadrosu ile iş dünyasının imalat ve hizmet alanlarında çalışan sektörlerini, işçi ve işveren sendikalarını, kamu kurumlarını, eğitim kurumlarını paydaş olarak değerlendirmektedir; paydaşları koordine ederek, onlarla birlikte yeterlilikleri tanımlayan ve tanıyan uluslararası düzeyde kalite güvencesi sağlanmış



ŞEKİL 4. ULUSAL MESLEKİ YETERLİLİK SİSTEMİ: TEMEL ÇIKTILAR VE SÜREÇLER



TABLO 1. TÜRKİYE’DE EĞİTİM-ÖĞRETİM, ÖLÇME-DEĞERLENDİRME (SINAV), BELGELENDİRME VE KALİTE GÜVENCESİNDEN SORUMLU KURUMLAR

| Kurum | Eğitim | Sınav | Belge | Kalite |
|-------------|--------|-------|-------|--------|
| MEB | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ |
| YÖK-YÖKAK | ✓ | ✓ | ✓ | ✓ |
| MYK | | ✓ | ✓ | ✓ |
| Özel Eğitim | ✓ | | | |

ŞEKİL 5. TÜRKİYE YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİNDE MEB, YÖK VE MYK TARAFINDAN VERİLEN DİPLOMA, SERTİFİKA, BELGE TÜRLERİ OLARAK GÖSTERİLEN YETERLİLİKLERİN SEKİZ SEVİYEYE DAĞILIMI

| Seviye | M E B | Y ü k s e k ö ğ r e t i m K u r u m l a r ı | M Y K |
|--------|-------------------------------------|--|--------------------------------------|
| 8 | | Doktora Diploması (Doktora, Sanatta Yeterlilik/ Doktora ve Tıpta Uzmanlık) | 8. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi |
| 7 | | Yüksek Lisans Diploması (Tezli veya Tezsiz) | 7. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi |
| 6 | | Lisans Diploması | 6. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi |
| 5 | | Ön Lisans Diploması (Akademik veya Mesleki) | 5. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi |
| 4 | Lise Diploması | Mesleki ve Teknik Eğitim Lise Diploması | Ustalık Belgesi |
| | | | Kalfalık Belgesi |
| 3 | Ortaokul Öğrenim Belgesi | | 3. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi |
| | İlkokul Öğrenim Belgesi | | 2. Seviye Mesleki Yeterlilik Belgesi |
| 2 | Mesleki Yeterlilik Belgesi | | |
| 1 | Okur – yazarlık, öğrenme başlangıcı | | |

Ulusal Yeterlilik Sistemini kurmakta ve işletmektedir. Bu çerçevede eğitimin istihdamla uyumunu güvence altına alarak nitelikli insan kaynağının oluşmasına öncülük ederek, uluslararası ölçekte tanınan, etkin ve saygın bir kurum olmaya başlamıştır.

KAYNAKLAR

ÇSGB (2011). Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname, Resmi Gazete 02.11.2011-28103.

ISCED (2013) International Standard Classification of Education: Fields of Education and

Training 2013. Detailed Field Descriptions. ISCED-F 2013. ISCED Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F 2013)

MYK (2006a). Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu, Kabul Tarihi: 21/9/2006. Resmi Gazete 7/10/2006-26312. Cumartesi, Ekim 7, 2006.

MYK (2006b). Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu, Madde 2 - (1) d, Madde 23/A - (1), Madde 23/A - (2). Resmi Gazete 7/10/2006-26312. Kanun No.: 5544, 2006.

MYK (2016). Türkiye Yeterlilikler Çerçevesine Dair Tebliğ ve Eki Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi. Resmî Gazetenin Tarihi: 2/1/2016, No: 29581. https://myk.gov.tr/images/artic-les/editor/130116/TYC_tebliğ_2.pdf; erişim 28.06.2021.



Doç. Dr. Kerim Karabacak
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Bir İnşa Süreci Olarak Eğitim: Yapılandırıcılık

Yapılandırıcılık her insanın kendi bilgisini inşa etmesi anlamına gelmektedir. Başka bir ifade ile yapılandırıcılık bireyin kendi bilgilerini tıpkı inşaatı devam eden bir bina gibi oluşturmasıdır.

2005 yılının bahar aylarıydı sanırım. Özel bir ilköğretim okulunun yöneticisi olduğum o dönemde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bir yazı okullara ulaştı. Yazıda 2005-2006 eğitim, öğretim yılından itibaren ilköğretim okullarında uygulanacak öğretim programlarına ilişkin açıklamalara yer verilmişti. Aynı zamanda doktora öğrencisi olduğum o dönemde yazıda yer alan açıklamaları ve Tebliğler Dergisi'nde yayınlanan programları incelemeye başladım. Bir önceki programlar ile karşılaştırıldığında köklü değişikliklerin yapıldığı görülüyordu. En belirgin olanları ise kazanım ifadeleri, yapılandırıcılık, çoklu zekâ ve proje çalışmalarıydı.



2005-2006 eğitim öğretim yılının başlangıcına kadar öğretmenlerimiz ile yeni programlara ilişkin birçok toplantı gerçekleştirdik. Toplantılarda sürekli olarak yeni programa ilişkin açıklamalar gündeme geliyor ve programlar üzerine görüşler ortaya konuyordu. Hatta toplantılarımızdan birinde 35 yıllık mesleki deneyime sahip bir öğretmenimiz yapılandırıcılık için “eski köye yeni adet” demişti. Öğretmenimizin bu ifadesi bir doktora öğrencisi olarak üzerinde çalıştığım konulardan birisi olan yapılandırıcılık ile ilgili şu soruları aklıma getirdi:

- “Eski köye yeni adet” ifadesini öğretmenimiz acaba yapılandırıcılığı tam olarak anlamamış olmasından dolayı mı dile getirdi?
- Türkiye’de 40’tan daha fazla öğrencisi olan sınıflarda uygulanabilir mi?
- Bir eğitim-öğretim yılı içerisinde bir derse ait öğretim programı tamamlanabilir mi? (Örneğin 6. Sınıf Matematik programında yer alan kazanımlar bir eğitim-öğretim yılı içerisinde öğrencilere kazandırılabilir mi?)



Yapılandırıcılıkta bilgi özeldir. Kişisel bir anlama sahiptir. Bilgi, öğrenenlerin kendileri tarafından yaratılır, yorumlanır ve yeniden organize edilerek yapılandırılır. Ancak yapılandırma süreci çevreden bağımsız değildir. Bilgi yapılandırılırken sosyal ve bireysel özellikler devrededir.

Bu yazımızda ikinci ve üçüncü soruları görmezden gelerek ilk soru üzerine odaklanmak istiyorum. Aslında soruyu daha basit bir şekilde ifade etmek gerekirse “yapılandırıcılık nedir, biliyor muyuz?” şeklinde özetlemek en doğru ifade şekli olacaktır. Eğer böyle ise bunun çözümü gayet basit, yapılandırıcılık üzerine hizmet içi eğitimler düzenlenebilir...

Program geliştirme alanında doktora yapan birisi olduğum için doğal olarak yaptığım ilk iş diğer öğretmenlerimiz ile de görüşmeler gerçekleştirerek ihtiyaç olup olmadığını, var ise hangi konularda ihtiyaç olduğunu belirlemek oldu. Öğretmen görüşmelerinde fark ettim ki öğretmenlerimiz yapılandırıcılık hakkında birtakım bilgilere sahipler. Ancak uygularken hata yapmamak için daha derinlemesine bilgi sahibi olmak istiyorlar. Bunun üzerine bir doktora öğrencisinin sahip olduğu yeterliklerle sınırlı olacak şekilde bir program hazırladık ve uyguladık. Bu yazımızın konusu olan yapılandırıcılığı sizlere açıklarken de hazırlamış olduğumuz hizmet içi eğitim programının içeriği üzerinden hareket etmek istedim. Ancak günümüzdeki rolümü de dikkate almam gerekliliğini de düşünerek biraz akademik bir boyut katmak zorunda olduğum hissi ile yapılandırıcılığı şu şekilde açıklayabilirim:

İngilizce “constructivism” olarak ifade edilen yapılandırıcılık, Türkçe’de çok farklı kelimelerde anlam bulmaktadır. Bu bağlamda kavramsal olarak içeriği tamamen aynı olsa da kelime olarak ortak bir görüş söz konusu değildir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Türkçe karşılığı “yapılandırıcılık” şeklinde ifade edildiği için bu kelimeyi kullanmak en doğrusu olacaktır. Ancak bunun yanı sıra oluşturmacılık, oluşturmacı yaklaşım, oluşumcu yaklaşım, inşacılık, kurmacılık, bütünleştiricilik, bütünleştirici öğrenme, yapılandırma, zihinde yapılandırma, yapılandırıcı öğrenme, yapısalıcı öğrenme, konstruktivizm gibi Türkçe kelimelerin de yapılan-

dırmacılık ile aynı anlamda kullanıldığını unutmamak gerekir.

Araştırmalar incelendiğinde yapılandırıcılığın, temelleri milattan öncesine dayandığını ortaya koyan görüşler olduğu gibi 18. yüzyılda yer alan önemli isimlerden, Giambattista Vico, J.J Rousseau, Immanuel Kant’ın görüşlerine de dayandırıldığı görülmektedir. Hans Vaihinger, John Dewey, Lev Vygotsky ve Jean Piaget’de yapılandırıcılık üzerine odaklanmış önemli isimlerdendir. 1970’li yıllarda kavramsal olarak ifade edilmeye başlanan yapılandırıcılık 1990’lı yıllardan itibaren de dünyada ve Türkiye’de üzerine odaklanılan bir konu haline gelmiştir. Bu odaklanmanın sonucu olarak da 2004 yılında hazırlanan ve 2005-2006 eğitim öğretim yılında uygulanmaya başlanan okullarımızdaki programların da temelinde yer almıştır.

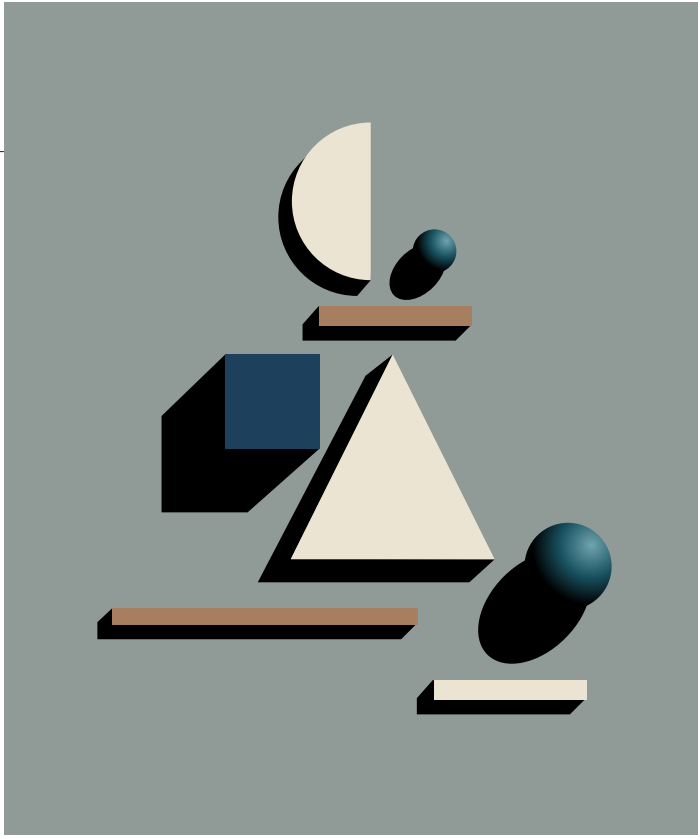
Etrafımıza baktığımızda insanların fiziksel olarak bir birinden farklı özelliklere sahip olduklarını görürüz. Acaba insanlar arasındaki görünen farklılıklar sadece fiziksel midir? Elbette değil! İnsanların fiziksel yapılarını gözümüzle görebildiğimiz için bunu hemen fark edebiliriz. Ancak fiziksel olduğu kadar insanların, bilgileri, duyguları, düşünceleri, tutumları, ilgileri, ihtiyaçları ve yaşantıları da farklıdır. Sosyal bir varlık olması nedeni ile insan, içinde yaşadığı topluma göre bilgi, duygu, düşünce, tutum, yaşantı ve ihtiyaçlarını bireysel olarak düzenler.

İnsan zihninde yapılar bulunmaktadır. Örneğin matematik bilgisini içeren bir matematik yapısı, tarih bilgisini içeren bir tarih yapısı gibi... Bu durumu etrafımızda gördüğümüz inşaat halindeki binalar ile ilişkilendirerek daha somut bir hale getirebiliriz. İnsan zihnindeki matematik, tarih ve benzeri yapıları, daha temeli yeni atılan bir inşaatlar, birinci katı veya beşinci katı devam eden inşaatlar gibi düşünün... Bir insanın zihninde yer alan Matematik yapısı birinci katı devam eden bir inşaat düze-

yinde, başka birinin ise ikinci katı devam eden bir inşaat düzeyinde olabilir. Sadece bir insanı ele aldığımızda ise o insanın zihnindeki Matematik yapısı birinci katı oluşturulan bir inşaat, Tarih yapısı üçüncü katı oluşturulan bir inşaat düzeyinde olabilir. Bu durumu yapılandırmacılık ile ilişkilendirdiğimizde ise her insanın kendi bilgisini inşa etmesi anlamı ortaya çıkmaktadır. Başka bir ifade ile yapılandırmacılık bireyin kendi bilgisini tıpkı inşaatı devam eden bir bina gibi oluşturması anlamına gelmektedir.

Yapılandırmacılıkta bilgi öznelidir. Kişisel bir anlama sahiptir. Bilgi, öğrenenlerin kendileri tarafından yaratılır, yorumlanır ve yeniden organize edilerek yapılandırılır. Ancak yapılandırma süreci çevreden bağımsız değildir. Bilgi yapılandırılırken sosyal ve bireysel özellikler devrededir. Yani öğrenenler bilgiyi görüş ve deneyimlerine (önceki öğrenmelerine) dayalı olarak yapılandırır. Bu nedenle geçmiş yaşantılar, deneyimler ve hazırbulunmuşluk düzeyi önemlidir. Bilgiyi anlamlı bir şekilde keşfetme vardır. Farklı bakış açıları ile bilgiyi anlamlandıracak zihinsel etkinlikler oldukça önemlidir. Daha fazla bilgi sahibi olmak isteyenlere fırsatlar verir. Başka bir ifade ile sınırlandırma yoktur. Öğretmenin nasıl öğreteceği değil öğrencinin nasıl öğreneceği önemlidir. Bu nedenle planlama öğrencinin nasıl öğreneceği dikkate alınarak gerçekleştirilir.

Yapılandırmacılıkta öğrencinin sahip olması gereken nitelikler, “kazanımlar” olarak ifade edilir. Bu nedenle 2005-2006 eğitim öğretim yılında uygulanmaya başlanan programlarda hedef ve hedef davranışlar yerini kazanımlara bırakmıştır. **Kazanımlar hedef davranışlar ile kar-**



Yapılandırmacılıkta öğrencinin sahip olması gereken nitelikler, “kazanımlar” olarak ifade edilir. Bu nedenle 2005-2006 eğitim öğretim yılında uygulanmaya başlanan programlarda hedef ve hedef davranışlar yerini kazanımlara bırakmıştır.

şılaştırıldığında daha geneldir. Kazanımlarda sınıflandırma yoktur, esneklik. Kazanımlar, öğrenmenin sonuna (ürüne) değil, öğrenme sürecine yönelik olmalı, öğretmen ve öğrenci birlikte belirlenmelidir.

Öğrencilere olan katkıları ele alındığında ise yapılandırmacılık, öğrencilerin öğrenme isteğini ve doğal olarak öğrenme-

ye güdülenmelerini sağlar. Bilgiyi daha iyi anlamlandırmalarını ve özümsemelerini sağlar. Öğrenciler kendi öğrenmelerine yön verdiği için onlara girişimci bir ruh kazandırır. Okula olan ilgilerini artırır ve kendilerini ifade etme fırsatı verir. Öğrenci ve öğretmen arasında etkileşimi artırır. Öğrencilere kendi düzeylerinde ve hızlarında öğrenme fırsatları verir. Öğrenme merakı uyandırır. Eleştirel düşünmeyi geliştirir. Öğrenciler kendi öğrenmelerini kontrol ederler. Öğrenci öğrenmelerini öğretmeni ile birlikte yönlendirir. Öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirir.

Yapılandırmacılıkta değerlendirme kriterlerini öğretmen ve öğrenci birlikte belirler. Belirlenmiş olan bu değerlendirme kriterlerine göre öğrenci ve öğretmen değerlendirmeyi birlikte yapar. Değerlendirme öğrencinin performansı ile ilgili olarak karar verme sürecidir. Öğrencinin grup çalışmalarındaki performansı da göz önünde bulundurulur. Değerlendirme, öğrencilerin ortaya koydukları çalışmalara (ödev, proje), port folyolara, sınıf içinde gösterilen performanslara, rubriklere, kontrol listelerine ve öğrenciler ile yapılan görüşmelerle gerçekleştirilir.

Yapılandırmacı öğretmenlerin sahip olması gereken bir takım özellik vardır. Öncelikli olarak öğrencilerini çok iyi tanımalıdırlar. Onların sahip oldukları bilgi, beceri ve tutumlar hakkında yeterli bilgileri olmalıdır. Öğrencileri bir birey olarak tanımalı, görüşlerine önem vermelidirler. Onlara rahat bir öğrenme ortamı yaratmalı, yerinde sorular sorarak düşüncelerini, farklı bakış açıları kazanmalarını sağlamalıdırlar. Öğrencilerine de soru sorma fırsatları vermeli, onların gerçekleştirmiş oldukları güzel çar-

ışmaları fark ederek, ödüllendirmek sureti ile moral ve motivasyonlarını arttırmalıdırlar. Sadece öğretmen-öğrenci arasında bir iletişim yerine öğrenciden öğrenciye yönelik iletişime fırsat vermelidirler. Grupla çalışma yöntem ve tekniklerini iyi bilmeli ve uygulamalıdırlar.

MODELLER

Yapılandırmacılık ile ilgili olarak ele almak istediğim bir başka konu ise modellerdir. Günümüzde “4E, 5E ve 7E” olarak adlandırılan üç farklı model ortaya konmuştur. İlk kez karşılaşanların rakamlara ve “E” lere bir anlam veremeyeceği düşüncesi ile özellikle bu konuya değinmek istedim. Buradaki rakamlar İngilizce “E” ile başlayan kelimeler ile ifade edilen aşamaları ifade etmektedir. Örneğin 5E modelindeki yapılandırma aşamaları; 1. Enter/Engage,(girme), 2. Explore (keşfetme), 3. Explain (açıklama), 4. Elaborate (derinleştirme), 5. Evaluate (değerlendirme) şeklindedir. Beş tane “E” harfi ile başlayan İngilizce kelimedenden meydana gelen aşamaları içermesi nedeni ile 5E modeli denilmiştir. Bilgiyi yapılandırma sürecini daha iyi anlamak için 5E Modeli’nin aşamalarının ayrıntılarını incelemek doğru olacaktır.

- Enter/Engage,(girme); öğrencilerin konuya ilişkin eski bilgilerinin tanımlanmasının ve bildiklerinin farkına varmalarının sağlandığı aşamadır.

- Explore (keşfetme); öğrencilerin birlikte veya bireysel olarak çalıştığı ve bir sorunu çözmek için araştırmalar yaparak düşündüğü ve görüşler ürettiği aşamadır. Bu aşama öğrencilerin en aktif oldukları aşamadır.



Yapılandırmacı öğretmenlerin sahip olması gereken bir takım özellik vardır. Öncelikli olarak öğrencilerini çok iyi tanımalıdırlar. Onların sahip oldukları bilgi, beceri ve tutumlar hakkında yeterli bilgileri olmalıdır. Öğrencileri bir birey olarak tanımalı, görüşlerine önem vermelidirler.



Yapılandırmacılıkla ilgili ilk düşünceler Giambattista Vico (1668-1744) tarafından 18. yüzyılda ortaya atılmıştır. Vico, insanların anlayabildiklerinin kendi kendilerine yapılandırıdıkları olduğunu iddia etmiş ve “Bir şeyi bilen onu açıklayabilendir.” demiştir.

- Explain (açıklama); öğretmenin, öğrencilerin sahip oldukları eski bilgileri yenileri ile değiştirmelerine yardımcı olduğu aşamadır. Öğretmen gerekli durumlarda öğrencilere açıklamalarda bulunur, onlara keşfedici sorular yönelir. Öğretmenin en aktif ve merkezde olduğu aşamadır.

- Elaborate (derinleştirme); öğrencilerin kazandıkları bilgileri yeni durumlara uyguladıkları aşamadır. Yeni durumlara uygulamaları ile daha önce sahip olmadıkları bilgilere ulaşırlar.

- Evaluate (değerlendirme); Öğretmenin öğrencileri izleyerek, onlara sorular sorarak, öğrenciler ile birlikte veya öğrencilerin kendilerindeki gelişmeleri dikkate alarak gerçekleştirilen değerlendirmenin yapıldığı aşamadır.

Örnek olarak 5E modelini burada açıklamaya çalıştık; ama 4E ve 7E modelleri de içeriğinde bazı farklılıkları barındırmak ile birlikte temelde yapılandırma sürecini ortaya koyan diğer modellerdir.

Bu yazımızda sizlere yapısalcılık hakkında bilgi vermeye çalıştım. Uygulanabilirliği hakkında eleştirilere maruz kalan yapılandırmacılığın “eski köye yeni bir adet mi? yoksa çok hızlı bir şekilde gelişmelerin yaşandığı dünyamızda eğitim alanında ihtiyaç duyulan çağdaş bir yaklaşım mı?” sorularının cevapları üzerinde düşünmemiz gerekiyor?

KAYNAKLAR

Demirel, Ö. (2005). *Eğitim sözlüğü II*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Gruender, C. D. (1996). Constructivism and learning: A philosophical appraisal. *Educational Technology*, 36, 21-29.

Şimşek, N. (2004). Yapılandırmacı öğrenme ve öğretime eleştirel bir yaklaşım. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 3(5), 115-139

Young, R. A. ve Collin, A. (2004). Constructivism and social constructionism in the career field. *Journal of Vocational Behavior*, 64, 373-388.

Yurdakul, B. (2005). Yapılandırmacılık. (Ed. Ö. Demirel) *Eğitimde yeni yönelimler içinde* (sayfa, 39-60). Ankara: Pegem Yayıncılık.



Azerbaycan misafirperver, güzel insanların yurdu, yer altı ve yer üstü kaynakları bakımından zengin, Türkiye ile ilişkiler söz konusu olduğunda "Bir millet, iki devlet" idealine bağlı kardeş ülke.

📍 Selçuk Baş

Türkiye Maarif Vakfı Azerbaycan Ülke Temsilcisi

Kafkasların incisi

AZERBAJYAN

ÜLKELER VE KÜLTÜRLER AZERBAIJAN

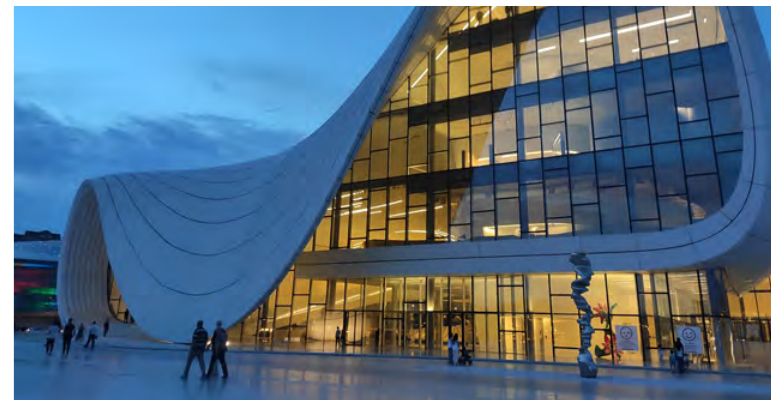
İki kıtanın kesişme noktasında, Güney Kafkasya'da yer alan Azerbaycan, tarihsel olarak kültürlerin, dinlerin, ticaret yollarının kesişme noktasında yer almış, çok zengin bir kültürel mirasa sahip eşsiz bir ülkedir.

Azerbaycan, kadim tarihi ve büyüleyici doğası ile eski zamanlardan beri "Ateşler Ülkesi" olarak anılmaktadır. Bu tesadüfi değildir. Antik çağlardan beri Abşeron Yarımadası'ndaki hidrokarbon kaynakları yeryüzüne kendiliğinden çıkarak yanmaya başlayan ateş ülkeye bu ismin verilmesine neden olmuştur. Yüzyıllardır yanan, hiç sönmeyen yerler vardır. "Yanardağ" denilen yerde torpağın kendiliğinden yanması hala turistlerin büyük ilgisini çekiyor.

Azerbaycan zengin bir doğaya, çok çeşitli bir rölyefe sahiptir. Bu rölyef dağ sistemlerinden oluşur. Kuzeyde Büyük Kafkasya, batı ve güneybatıda Küçük Kafkas Dağları, güneydoğuda Taliş Dağları ve aralarındaki geniş Kür-Araz havzası Azerbaycan'ın topoğrafyasını oluşturan ana sistemlerdir.

İKLİM

Coğrafi konum ve ülkedeki yükseklik farklılıkları nedeniyle Azerbaycan'da oldukça çeşitli iklim tipleri görülür. Bu durum ülkenin bitki örtüsünün de inanılmaz çeşitlilikte olmasını sağlamıştır. Azerbaycan'ın yüksek bölgelerinde orman tipi bitki ör-



tüsü hakimken daha alçak topraklarda bozkırlar görülür. Ülkenin yaklaşık dörtte biri ormanlık alanlardan oluşur Dünya'daki 11 iklim tipinden 9'u Azerbaycan'da görülmektedir. Elverişli iklim koşulları, güzel doğası, şifalı maden suları, Azerbaycan'da turizmin gelişimi için önemli bir potansiyel oluşturmaktadır.

EKONOMİ

1991 yılında SSCB'nin dağılması sonrasında ekonomik anlamda önemli reformlar yaşayan Azerbaycan, gelişmekte olan ülkeler arasındadır. Yer altı kaynakları bakımından oldukça zengin topraklara sahip olan ülkede, petrol ve doğal gaz önemli geçim kaynakları arasında bulunur. Demir, çinko ve bakır gibi rezervlere sahip olan ülke, bu avantajı sayesinde sanayi konusunda da önemli bir gelişme kaydetmiştir. Ayrıca turizm sektörü de Azerbaycan ekonomisinde önemli bir yer tutar.

ÖNEMLİ ŞEHİRLERİ

Azerbaycan'a gidenlerin mutlaka uğraması gereken iki önemli şehir vardır. Bunlardan biri elbette başkent Bakü, diğeri ise Azerbaycan'ın önemli kültür ve turizm şehri Gence'dir.



Azerbaycan Cumhuriyeti
Başkent: Bakü
Yönetim şekli: Üniter, Cumhurbaşkanlığı Sistemi

Resmi dili: Azerbaycanca
Yüzölçümü: 86.600 km²
Para birimi: Azerbaycan Manatı
Nüfus: 10,19 milyon (2020)



BİRBİRİNDEN NEFİS TATLAR

Azerbaycan mutfağı Türk mutfağını oldukça andıran lezzetlere sahiptir. Oldukça lezzetli hamur işlerinin yanı sıra çeşitli çorbalar ve tatlılar da Azerbaycan'daki yemek kültürünün önemli unsurları arasında bulunur. **Düşbere** adı verilen Azerbaycan mantısı, **Qutab** ismindeki Azerbaycan gözlemesi ve ülkemizde **Hinkal** olarak da bilinen **Xingel (Gürcü mantısı)** mutlaka tatmanız gereken lezzetlerden birkaçıdır. Azerbaycan mutfağı da tıpkı Türkiye gibi kebab kültürünün hakim olduğu mutfaklar arasındadır. Ülkenin en meşhur kebabı ise **Lüle kebabı**dır. Eğer kebabtan hoşlanıyorsanız Azerbaycan'ın kendine has bu lezzetini mutlaka denemelisiniz. Yoğurt ve çeşitli yeşillikler kullanılarak yapılan **Dovğa çorbası**, Azerbaycan kültürünün vazgeçilmez unsuru olan çayın eşlikçisi **Mürebbe reçeli** ve **Düşeş** ismi verilen **armut gazozu** da Azerbaycan'ın



GEZİ REHBERİ

Azerbaycan'da görülmesi gereken çok sayıda tarihi eser ve doğal güzellik bulunmaktadır. Ülke sahip olduğu zenginliklerle turizm açısından çok büyük bir potansiyel barındırmaktadır. Azerbaycan gezisi sırasında görmeden dönülmemesi gerek yerlerin bir listesini yapmak gerçekten çok zor. Sayısız destinasyon içerisinde en önemlilerini buraya almaya çalıştık.

İçeri Şehir (İçeri Şehir)

Bakü'nün kalbi konumunda, etrafı surlarla kaplı, birçok eski ev ve tarihi yapıyı bünyesinde barındıran, UNESCO Dünya Miras Listesi'nde bulunan halk arasında Köhne Şehir olarak da isimlendirilen Eski Bakü. Bir nevi sizi tarihte bir yolculuğa çıkaran açık hava müzesi gibi. Bu eski şehirde hala geleneksel mahalle kültürünü yaşatan insanlarla ve çevreyle karşılaşmanız mümkün. Daracık sokaklarda gezilebilir, müzeleri ziyaret edebilir ve yerel restoran/kafelerde son derece zengin bir mutfak kültürünün ürünlerini tadabilirsiniz. İçeri Şehir'deki en önemli tarihi yapılar ise; 12'nci yüzyıldan bu yana ayakta olan Gız Galası ve Şirvanşahlar Sarayı'dır.

Yaşıl Bazar (Yeşil Pazar)

Bakü'de devamlı açık olan dükkanlardan ve ortasında her gün kurulan köylü pazarından oluşan rengarenk lezzetlerin adresi. Pazara her gün ülkenin dört bir yanından toplanan ürünler geliyor ve yerel halkın yanı sıra turistler tarafından hızla tüketiliyor. Hazar Denizi'nden getirilen Beluga havyanı pazarın en meşhur ürünü. Mersin balığından elde edilen Beluga'yı en uygun fiyata Yeşil Bazar'da bulabilirsiniz.



Bakü, İçeri Şehir

Kohne Şehir olarak da isimlendirilen Eski Bakü, sizi tarihte yolculuğa çıkaran bir açık hava müzesi gibi.

Şirvanşahlar Sarayı

İçeri Şehir'de bulunan, 15'inci yüzyıldan günümüze dek ayakta kalan, Şirvanşah Devleti'ne ait saray. Mimari açıdan oldukça görkemlidir. 1964 yılından bu yana müze olarak hizmet veren komplekste, cami, türbe ve hamam da bulunuyor.



Şirvanşahlar Sarayı



Bakü Eski Şehir



Bakü, İçeri Şehir



Gobustan Milli Parkı



Gobustan Milli Parkı

Fevareler Meydanı

Her caddenin sonunda buraya çıktığı düşünülürse Bakü'nün buluşma noktası diyebiliriz Fevareler Meydanı'na... Araç trafiğine kapalı Nizami Caddesi, tarihi binaları, kafeleri, restoranlarıyla Bakü'nün en güzel caddelerinden biri. Cadde, özellikle akşam ışıklandırması ile muhteşem bir görseellik sunuyor.

Şehitler Hiyabanı

1918 yılında Bakü Muharebesi'nde şehit olmuş, Azerbaycan ve Türk askerlerin defnedildiği yer. "Bir millet, iki devlet" sözünün ne anlama geldiğini görebileceğiniz en güzel mekân. İçinde sürekli canlı tutulan dev bir anıt, sürekli dalgalanan iki ülke bayrağı ve yanan bir meşale ile anlamlı bir ziyaret sizi bekliyor.

Gobustan Milli Parkı

Bakü'ye sadece bir saatlik mesafede bulunan, içerisinde tarih öncesi çağlardan günümüze değin çok sayıda medeniyet eserlerinin sergilendiği bir açık hava müzesidir. Kayalar üzerine çizilen resim ve şekillerden binlerce yıl öncesine ait insan yaşamına dair izleri görebileceğiniz, arkeolojik anlamda da dünyanın en önemli yerlerinden biri. Dünya mirası listesinde yer alan Gobustan Milli Parkı'na, Bakü'den kalkan günü birlik turlarla da ulaşabilirsiniz.



Mud Volcanos

Mud Volcanos (Çamur Volkanları)

Doğal birer anıt gibi yükselen bu volkanlar adeta minyatür birer yanardağ. Tepelerinde oluşan havuzlarda çamur kaynamakta. Dünyada bulunan çamur volkanlarının üçte biri Azerbaycan'da bulunuyor ve kozmetik sektörünün en aranan hammaddelerinden birini sağlıyor.

Ateşgâh

Dünyada bulunan 3 Mecusi tapınağından birisi olan yapının tarihi yaklaşık 4000 yıl öncesine dayanıyor. Ortasında sürekli yanan bir ateş ve çevresinde Mecusilerin ibadet mekânı olarak kullandıkları hücreleri görebilirsiniz. Ateşgâh ziyaretinde Zerdüştlük ile ilgili birçok bilgi edinebilir, çevrede bulunan hediyelik eşya dükkanlarından alışveriş yapabilirsiniz.

Yanardağ

Azerbaycan'ın neden "Ateşler Ülkesi" adını aldığını merak ediyorsanız burayı ziyaret edebilirsiniz. Yeraltından sızan doğalgazın yüz yıllardır yanması ile oluşmuş bir doğa harikası. Alevlerin asla sönmediği, adeta sürekli yanan ocak görünümünde bir yer. Müze olarak hizmete açılan Yanardağ'a Bakü'den yarım saatte ulaşabilirsiniz.

Bunların yanında gondollarla Venedik'te olduğunuz hissi yaşayabileceğiniz Mini Venice (Mini Venedik), Şirvanşahlar döneminden kalan ve süslemeleriyle dikkat çeken Bibiheybet Camii'ni de ziyaret edebilirsiniz.

Bakü, müzeler açısından da son derece zengin bir şehir. Azerbaycan Devlet Sanat Müzesi, Minyatür Kitap Müzesi, Azerbaycan Ulusal Tarih Müzesi, Azerbaycan Halı Müzesi, Azerbaycan Ulusal Güzel Sanatlar Müzesi, Nizami Azerbaycan Edebiyatı Müzesi, Azerbaycan Devlet Tarih Müzesi gibi onlarca müzeyi ziyaret edebilirsiniz.

Osmanlı'nın 'Son Zaferi'nden Şuşa Beyannamesi'ne: Türkiye-Azerbaycan İlişkilerinin Seyri Üzerine

Türkiye-Azerbaycan ilişkilerinin özü ve mayasını Bahtiyar Vahapzade, **"Bir ananın iki oğlu"** dizeleri ile çok veciz bir dille ortaya koymaktadır. Türkiye Azerbaycan ilişkisi, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün **"Azerbaycan'ın sevinci sevincimizdir, kederi ise kederimizdir"** ve Azerbaycan'ın umum milli lideri Haydar Aliyev'in **"iki devlet tek millet"** ifadelerinin kesişmesi ile anlam bulan bir kardeşlik ilişkisidir. Hiç kuşkusuz 20. yüzyıla damgasını vuran hadiseler bu kardeşliğin güçlenmesinin önünde çeşitli engelleri de beraberinde getirirse de doğudan batıya kuzeyden güneye bütün cephelerde yedi düvele karşı savaşan Osmanlı imparatorluğu Azerbaycan için son kez imdada yetişmiştir. Bakü'nün kurtuluşu Kut-ul Amare zaferinden sonra Osmanlı'nın en son zaferidir. Bu zafer Azerbaycan'ın bağımsızlığının da anahtarı olmuştur. Hesapların yeniden yapıldığı ve haritaların yeniden çizildiği dönemde Kızıl Ordunun Kafkasya'yı işgaliyle Kafkas halkları darmadağın edilmiş, Azerbaycan'ın bağımsızlık süreci ise kısa sürmüştür ve toprak bütünlüğü de zedelenmiştir. Bu dönemde Türkiye'nin Kafkasya ve Orta Asya ile bağı koparılmış, Türk yurtlarına açılan kapısı kapatılmış, sadece **Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti** ile bağı korunabilmiştir. Türkiye, Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya'daki Türk topluluklarının birbirleriyle bağı koparılmıştır. 1950'li yıllardan sonra sadece Bulgaristan'da Türkçe basılan bazı sol görüşlü yazarların kitapları komünist ideolojinin bir enstrümanı ve endoktrinasyon amaçlı olarak Kafkasya ile Azerbaycan'a ulaştırılmıştır. Ancak kardeşlik ruhu şairlerin ve ozanların eserleriyle dilden dile kulaktan kulağa, kalpten kalbe taşınarak korunmuştur.

1990 yıllara kadar SSCB sınırlarında kapalı bir sistem içerisinde varlığını sürdüren Türk Cumhuriyetleriyle irtibatımız sınırlı düzeyde olabilmiştir. SSCB'nin 1991'de **Glasnost** ve **Perestrojka** olarak kavramsallaştırılan ve açılım politikaları olarak bilinen yeni dönemde baskı altındaki toplumların bağımsızlık yolu da açılmıştır. Azerbaycan 18 Ekim 1991'de Bağımsızlık Bildirisinin halkoylamasıyla kabulü ile 1920'de yitirdiği bağımsız devlete yeniden kavuşmuş sonra da BDT'nin bir üyesi olmuştur. Ancak gerek Kafkaslar gerekse Hazar havzası üzerine hesapları



Doç. Dr. Cahit Bağcı
T.C. Bakü Büyükelçisi

olan küresel güçler, Azerbaycan'daki bazı iç siyasi çalkantılardan da yararlanarak ülkenin içe kapanmasını amaçlamışlar, Ermenistan'ı cesaretlendirerek Karabağ'ın işgaline yol vermişlerdir. Azerbaycan 1993'te topraklarının yaklaşık %20'sinin Ermeniler tarafından işgalini önleyememiştir. **Haydar Aliyev** devlet tecrübesi, stratejik aklı, feraseti ve uzak görüşlülüğü ile bir taraftan ülkeyi bölünmekten kurtaran ve istikrara kavuşturan siyasi hamleleri yapmış, diğer taraftan da devletin yeniden yapılanmasını sağlamıştır. En önemlisi ise 'Asrın Anlaşması' olarak tanımlanan petrol çıkarım ve dağıtım anlaşmaları yaparak çıkarları örtüştürmüş, en önemlisi petrolde Avrupa'ya 'arz güvenliği' ve 'fiyat istikrarını' sağlamıştır. Türkiye ile Azerbaycan arasındaki münasebetler bu dönemde yeniden tesis edilmiş pek çok alanda anlaşmalar imzalanarak ilişkilerin gelişmesi için son derece önemli adımlar atılmıştır.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 'Ermeni güçlerinin Azerbaycan'ın işgal altındaki tüm topraklarını çekilmesi' yönündeki dört ayrı kararına (822, 853, 874 ve 884) rağmen yaklaşık 30 yıl işgal devam etmiş, Ermenistan'a herhangi bir yaptırım uygulanmamıştır. Türkiye ve Azerbaycan'ın 1. Karabağ savaşında şehit olan yaklaşık 30 bin insan ile yurtlarından olan yaklaşık 1 milyon kişinin hukukunu savunan mücadelesine

rağmen uluslararası toplumun kayıtsızlığı ve adaletsizliği nedeniyle bu husus hiçbir diplomasi mecrasında gerçek bir ana gündem olamamıştır. Rahmetli Haydar Aliyev'in hayata gözlerini yumduğunda oğlu ve Azerbaycan'ın yeni lideri Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'e ve milletine tek bir vasiyeti olduğuna inanılmaktadır. O vasiyet ise işgal altındaki Azerbaycan topraklarının, Karabağ'ın özgürlüğüne kavuşturulmasıdır.

Aradan geçen yaklaşık otuz yılda Azerbaycan gelişmiş ve büyümüş, ekonomisini petrol ve doğal gaz dışı sektörlerde çeşitlendirmiş, Doğu ile de Batı ile de güçlü ekonomik ve ticari ilişkiler kurmuştur. Türkiye ile yapılan anlaşmalar sadece karşılıklı olarak ticaretin ve yatırımların artırılması ile sınırlı kalmamış çok sayıda askeri iş birliği anlaşmaları yapılmış, bu yolla askeri eğitimler, ortak tatbikatlar, muharebe ve muhabere alanında stratejik iş birlikleri tesis edilmiştir. Bu anlaşmaların ve iş birliklerinin önemi Ermenistan'ın 12 Temmuz 2020'de Karabağ dışında Azerbaycan için son derece stratejik önemi olan bir hedefe, Tovuz'a saldırısı ile daha iyi anlaşılabilir. Bu saldırı yeni bir dönemin fitilini ateşlemiştir. Otuz yıldır işgal edilen topraklarda mayın döşeyip siper ve mevzi kazan, tank, top, füze ve roket bataryaları ile hava savunma sistemleri kuran Ermenistan'ın bu saldırısında Tümgeneral Polat Haşimov ile on iki asker şehit olmuştur. Bu saldırı Azerbaycan kamuoyunda Haydar Aliyev'in vasiyetinin gereğini yapmanın zamanının geliştiği olarak görülmüştür. Tovuz, Azerbaycan'ı siyasi ve ekonomik açıdan batıya açan kapıdır ve ülkenin en önemli uluslararası petrol ve doğalgaz hatları ile karayolları oradan geçmektedir. Nitekim Bakü-Tiflis-Ceyhan petrol hattı, TANAP'ın başlangıcı olan Güney Kafkasya doğalgaz hattı, Bakü-Tiflis-Kars demiryolu hattı ve Bakü-Gürcistan karayolu gibi önemli projelerin geçiş güzergahı olan ve **orta koridor** olarak bilinen stratejik öneme sahip bir hattır. Bu bakımdan Tovuz'a saldırı, Azerbaycan'ın can damarına saldırı olduğu gibi, projelerde payı olan diğer devletlerin de çıkarlarına saldırmak anlamına da gelmektedir. Nitekim ilk ve en sert açıklama Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan tarafından yapılmış ve bu saldırıyı "Ermenistan'ın çapını aşan" bir olay olarak



değerlendirmiştir. Stratejistler ise bu saldırının Türkiye'nin farklı coğrafyalarda artan etkinliğini hedeflediğinde hem fıkirdiler ve bu durumu yeni bir bölgesel çatışmanın fitilini ateşlenmek olarak tarif etmişlerdir. Ermenistan'ın Karabağ dışında bir hedefe saldırısı, Azerbaycan'ı 'Vatan Muharebesi'ne giden yol haritasını ve bir harekât planını hazırlamaya sevk etmiştir. Türkiye'nin saldırının yapıldığı ilk dakikadan itibaren verdiği siyasi ve manevi destek Azerbaycan'a büyük bir moral ve motivasyon olmuştur. Azerbaycan ordusu meşru müdafaa hakkını 27 Eylül 2020 sabahı başlattığı karşı taarruz ile kullanmış ve **'vur'** emri ile hareket geçmiştir. Son yüzyılda ilk kez bir toplum savaşın başlamasına sevinmiştir. Atalarının toprakları işgal edilen, mezarları ve kutsal mekanları tahrip edilen Azerbaycan'da binlerce genç asker alma bürolarının önünde zafer ve şehadet özlemiyle silah altına alınmayı beklemiştir.

Türkiye'nin bölgenin geleceği için son derece stratejik öneme sahip bu olayı okuma ve Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın yönetme biçimi krizin bölgesel bir çatışmaya dönüşmesini önlemiş, Ermenistan'ı kıskırtanların bölgede yeni bir karışıklık, kaos planlarını boşa çıkarmıştır. Tovuz tacizi ve saldırısı ile başlayan 2. Karabağ Savaşı hiç öngörülemeyen bir şekil almıştır. Azerbaycan ordusu, birden çok cephede harekât başlatarak işgal altındaki Karabağ'ın köy kasaba ve şehirlerini arka arkaya özgürlüğüne kavuşturmuştur. Türkiye'nin açık siyasi desteğini arkasına alan Azerbaycan büyük bir askeri başarı elde ederek Ermenistan'ın hava savunma sistemini yerle bir etmiştir. Karabağ cephesinde Azerbaycan ordusuna imha edilen Ermenistan askeri teknolojileri Bakü'de Harbi Ganimetler Müzesi (Zafer Parkı)'nde sergilenmektedir.

İşgal altındaki Karabağ 44 gün gibi kısa sürede kurtarılmış 10 Kasım 2020 tarihinde Moskova'da bir ateşkes anlaşması imzalanmıştır. Azerbaycan bu savaşta toplam 2906 şehit vermiştir. 8000'den fazla yaralı ve gazi vardır. Azerbaycanlı bir

şairin deyiimi ile 'bir gözü ağlamakta bir gözü gülmektedir. Bir gözü şehitler için ağlarken diğer gözü zafer sevinci ile gülmektedir. Zafer Azerbaycan kadar Türkiye'de de sevinç ve coşkuya dönüşmüştür. Azerbaycan'da balkonlar ay yıldızlı Türk bayrakları ile Türkiye'de ise üç renkli Azerbaycan bayrakları ile donatılmıştır.

Zafer 10 Aralık 2020'de Sayın Aliyev'in 'Gardaşım' dediğinde herkesin kimi kastettiğini çok iyi bildiği Erdoğan'ın katılımı ile Bakü'de yüzbinlerin zafer coşkusu ve geçit törenleri ile gururla kutlanmıştır. Aliyev'in zafer sonrası ilk talimatı Karabağ'ın derinliklerine ve Güney Kafkasların eteklerinden zirvelerine uzanan bir **Zafer Yolu**'nun yapımına başlanması olmuştur ve bu yolun yapımı Türk şirketlerine verilmiştir. Hiç kuşkusuz bu kararda da 'zaferin yolu Türkiye ile açılmıştır' anlamında derin ve sembolik anlamlar gizlidir. Bu kararın Fuzuli havaalanının yapılması ve 'Kafkasların kalbi, Karabağ'ın incisi ve Azerbaycan'ın tâci, kadim şehir Şuşa'nın 5 Ocak 2021'de 'Azerbaycan'ın kültür başkenti ilan edilmesi kararları takip etmiştir. Karabağ, Türkiye-Azerbaycan kardeşliğinin, iki devlet tek millet oluşun ete kemiğe bürünmüş halini ifade etmektedir. Türkiye Karabağ'ın imar ve inkişafında ve yaraların sarılmasında her türlü desteği vermeye hazır olduğunu açıklamıştır. Azerbaycan ise şanlı zaferi taçlandırmak ve Karabağ'ı yeniden ayağa kaldırmak için büyük bir kararlılık sergilemektedir.

Türkiye-Azerbaycan ilişkilerine dönemsel olarak bakıldığında 1920'ye kadarki dönem, 1920-1991 arası, 1991-2020 arası, 12 Temmuz 2020 sonrası (2. Vatan Muharebesi, Karabağ Zaferi ve Şuşa Beyannamesi) olarak ele alınabilir. İlişkilerin dördüncü dönemi aslında beraberinde pek çok jeopolitik ve jeostratejik döneme de işaret etmektedir. Toprak bütünlüğünü sağlamış bir Azerbaycan bölgesinde daha güçlü bir devlet anlamına gelmektedir. Türkiye'nin başlatmış olduğu üçlü mekanizmaların çoğunun içerisinde yer alan

Bölgesel barış, huzur, istikrar ve refah için en önemli araçlardan birisi olan Şuşa Beyannamesi, Azerbaycan Cumhuriyeti adına **Aliyev** ile Türkiye Cumhuriyeti adına **Erdoğan** arasında 15 Haziran 2021 günü Şuşa'da imzalandı.

Azerbaycan'ın stratejik ortaklık ve müttefiklik düzeyinde ilişkiler kurması hiç kuşkusuz, gerek Türk birliğinin tesis edilmesinde ve gerekse çıkar ilişkileri zeminde güçlenmeyi de ifade etmektedir. Her ne kadar savaş bitmiş ve ateşkes anlaşması imzalanmış olsa da Ermenistan tarafından Karabağ'a döşenen ve yaklaşık bir milyona yakın olduğu tahmin edilen mayınların haritalarının verilmemesi, Ermeni esirler konusu, sınır ihtilafı ve işgal altındaki topraklarda yaşayan Ermenilerin çekilme sürecinin tamamlanmamış olması, BMGK Kararlarına rağmen işgalden bugüne uluslararası arena ve diplomaside 'Dağlık Karabağ Sorunu' olarak tanımlama çabalarının halen devam ettirilmekte olduğunu göstermektedir. Ermenilerin uluslararası örgütler ve diasporalar aracılığıyla Azerbaycan ve Türkiye'ye yönelik suçlamaları artarak devam etmekte adeta iki ülke tek düşman olarak tanımlanmakta ve konumlandırılmaktadır.

Bu yönüyle Türkiye ve Azerbaycan'ın uluslararası platformlarda, diplomasi ve siyasi arenada yapacağı çok yönlü iş birlikleri ihtiyaç duyulduğu açıktır. Bir taraftan iki ülke ilişkilerinin her alanda geliştirilmesi yönündeki irade beyanının sağlam temellere oturtulması, diğer taraftan Azerbaycan toprağı Karabağ'ın Ermenistan-Azerbaycan arasında kronik bir 'Dağlık (yukarı) Karabağ' sorunu olarak yaşatılmak istenmesi yönündeki çabalar iki ülkenin ortak bir stratejiyle hareket etmesini zorunlu hale getirmektedir. Karabağ Zaferi sonrası Türkiye-Azerbaycan arasındaki siyasi, askeri, ekonomik ve ticari anlaşmalara yeni anlaşmaların eklenmesi ve eğitim-kültür alanındaki yeni iş birlikleri, ilişkinin seviyesi ve dozunu tarif etmektedir. *Son dönemde Ankara ve Bakü'nün özellikle farklı alanlarda Türk dilli ülkeler platformuna dönüşmesi, Türkiye'nin 'Yeniden Asya' vizyonu ile de bağı bakımından yeni bir dönemin çerçevesini ortaya koymaktadır.* Türkiye ve Azerbaycan'ın Hazar Havzası ve Türk dünyası ile buluşmasını ve kucaklaşmasını sağlayacak olan Zengezur Koridoru'nun açılması konusundaki çabaları, geleceği şekillendirmeye, Türk birliğini tesise ve kenetlenmeyi sağlamaya yöneliktir. Bu proje bölgesel barış, huzur, istikrar ve refah için en önemli araçlardan birisidir.

Bunu temin ve garanti edecek olan Azerbaycan Cumhuriyeti adına Aliyev ile Türkiye Cumhuriyeti adına Erdoğan arasında 15 Haziran 2021 günü Şuşa'da atılan tarihi imzadır. Şuşa'da imza altına alınan Beyanname, 'Türkiye Cumhuriyeti ve Azerbaycan Cumhuriyeti arasında bağımsızlık, egemenlik, toprak bütünlüğü, uluslararası düzeyde tanınmış sınırların dokunulmazlığı, devletlerin iç işlerine karışmama ilkelilerine dayanarak müttefiklik ilişkilerinin kurulmasının siyasi ve hukuki mekanizmalarını' belirlemektedir. Atılan imzalar Türkiye-Azerbaycan dostluğu ve kardeşliğinin ebediliğini sağlama andıdır.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Kardeşim dediği Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'le birlikte Karabağ Zaferi töreninde geçit resmini selamlıyor

Azerbaycan'da Türkiye Maarif Vakfı

Türkiye ve Azerbaycan, ortak tarihi ve kültürel mirasa sahip iki ayrı devlet olarak varlığını sürdürse de bu iki ülkenin halkları birbirini hiçbir zaman ayrı bir millet olarak görmemiş, kardeş bilmiştir.

Türkiye, 30 Ağustos 1991 tarihinde bağımsızlığını ilan eden Azerbaycan Cumhuriyeti'ni 9 Kasım 1991'de tanıyan ilk devlet olmuştur. Türkiye'nin Azerbaycan'la ilişkileri çok boyutlu ve stratejik düzeydedir. Yoğun şekilde devam eden karşılıklı üst düzey ziyaretler, ilişkilerin arkasındaki en önemli itici güçtür. İki ülke devlet

yetkililerinin göreve geldikten veya sembolik önemi haiz gelişmelerin ardından diğer ülkeyi öncelikli olarak ziyaret etmeleri şeklinde bir gelenek yerleşmiştir.

İkili ilişkilerin daha da güçlendirilmesi amacıyla 2010 yılında Cumhurbaşkanları düzeyinde Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi (YDSK) mekanizması tesis edilmiştir.

Azerbaycan ile tesis edilen üçlü ve dörtlü mekanizmaların toplantıları, bölgesel istikrar, barış ve refaha katkı sağlayan önemli mekanizmalardır.

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki tek kara bağlantısını oluşturan Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti, ülkemizin Azerbaycan'la ikili ilişkileri açısından ayrı bir yer tutmakta olup, Azerbaycan halkı ile doğrudan bağlantı noktamızı oluşturmaktadır.

Azerbaycan'ın Yukarı Karabağ'da elde ettiği zafer ve Türkiye'nin 44 gün süren bu savaşta Azeri kardeşlerine verdiği destek, iki ülke arasındaki ilişkileri farklı bir boyuta taşımıştır. Pek çok alanda iki ülke arasındaki askeri, politik, ekonomik ilişkileri güçlendiren adımlar atılmıştır. Eğitim alanında da Türkiye Maarif Vakfı'nın ülkede faaliyetlerine izin veren bir protokol imzalanmıştır.

EĞİTİM İŞ BİRLİĞİ PROTOKOLÜ

20 Mayıs 2021 tarihinde Türkiye Maarif Vakfı ile Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim



Türkiye Maarif Vakfı ile Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı arasında iş birliği protokolü Bakü'de imzalandı.

Bakanlığı arasında imzalanan "Eğitim İşbirliği Protokolü" ile Azerbaycan'da Türkiye Maarif Vakfı tarafından eğitim kurumları ihdas edebilmesinin de yolu açılmış oldu.

Protokol imza töreninde konuşan Türkiye Maarif Vakfı Başkanı Prof. Dr. Birol Akgün: "Türk dünyası olarak, aynı soydan, kültürden, tarihten ve coğrafyadan gelen ülkeler olan Azerbaycan ve Türkiye'nin eğitim alanında iş birliği yapması, Azerbaycanlı gençlerin Türk üniversitelerinde eğitim alması, Türkiye'nin Maarif Okulları kalitesini Azerbaycan'a getirmesi, eğitim, kısaca bilim ve kültürde ortak hareket etmesinden daha doğal ne olabilir?" değerlendirmesinde bulundu.

Türkiye Maarif Vakfı ile Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı arasında iş birliği protokolü Bakü'de imzalandı.

Eğitim Bakanlığında gerçekleştirilen törende, Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanı Emin Emrullayev ve Türkiye Maarif Vakfı Başkanı Prof. Dr. Birol Akgün'ün yanı sıra Türkiye Cumhuriyeti Bakü Büyükelçisi Doç. Dr. Cahit Bağcı, Azerbaycan Bakan Yardımcısı Muhtar Memmedov ve Türkiye Maarif Vakfı Mütevelli Heyeti Üyesi Prof. Dr. Cihad Demirli hazır bulundu.



Eğitim iş birliği protokolü imza töreninde resmi heyet toplu halde.

Bahse konu protokol Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti arasında 31 Ekim 2017 tarihinde imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti arasında Eğitim Alanında İş Birliği Anlaşması" hükümlerine ve 25 Nisan 2018 tarihli "VII. Yüksek Düzeyli Stratejik İş Birliği Konseyine dair Türkiye Cumhuriyeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Arasında Protokol" hükümlerine dayanarak oluşturuldu.





Prof. Dr. Bayram Çetin,
Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dekanı

Eğitim Raporları Hakkında

Eğitim raporlarının doğru yorumlanmadığı durumlarda eleştirilerin eğitimimizi daha iyiye götürme gibi bir amaca hizmet etmesi mümkün olmaz. Raporların doğru okunmadığı ve doğru çıkarımlar yapılmadığı durumlar, iyi uygulamalarda bozulmaya, verimsiz uygulamalarda ise ısrara neden olabilir.



Ulusal ve uluslararası eğitim araştırmaları raporları Türkiye'de sık sık gündem olmaktadır. Bu raporlar, bir ülkenin eğitime ilişkin göstergelerindeki değişimin yönü konusunda bilgi elde etmek, elde edilen bilgilere göre planlama yapmak ve politika oluşturmak gibi amaçlara hizmet etmektedir. Bu raporlar öğrenci başarısı, öğrencilerin demografik özellikleri, öğrencilerin okul ve derslerle ilgili duygusal yönelimleri, öğretmen özellikleri, sınıftaki öğretim uygulamalarına ilişkin bilgiler, sınıf ve okul özellikleri, okul yöneticisi özellikleri gibi birçok özelliği konu alabilmektedir.

ULUSLARARASI İZLEME RAPORLARI

Uluslararası eğitim araştırmalarından en çok gündem olanı Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından geliştirilen ve uluslararası ölçekte uygulanan bir izleme çalışmasıdır. Her üç yılda bir uygulanan PISA'nın temel amacı 15 yaş grubu öğrencilerin okulda edindikleri bilgi ve becerileri günlük yaşamda kullanma becerilerini değerlendirmektir. Bir diğeri 4. ve 8. sınıf öğrencilerine odaklanan Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması TIMSS, Uluslararası Eğitim Başarılarını Değerlendirme Kuruluşu- IEA tarafından geliştirilen ve uygulanan bir değerlendirme çalışmasıdır. TIMSS ilgili sınıflardaki öğrencilerin okul programlardaki başarıları hakkında bilgi toplamayı amaçlamaktadır. IEA tarafından yapılan bir diğer eğitim araştırması ise Uluslararası Okuma Becerilerindeki Gelişim Çalışması PIRLS'tir.

Uluslararası çalışmaların yanında ulusal düzeyde yapılan değerlendirme çalışmaları da vardır. Bunlardan biri iki yıllık periyotlarla 4 ve 8. sınıf düzeylerinde öğrencilerin derslerde öğrendikleri bilgilerin gerçek yaşam durumlarına uygun problemlerle ölçüldüğü, dört temel ders kapsamında (Matematik, Fen Bilimleri, Türkçe ve Sosyal Bilgiler) yapılan ABİDE araştırmasıdır.



Özellikle uluslararası testler tüm ülkelerin özellikleri dikkate alınarak geliştirilemez. Bir kültür temelinde geliştirilir. Bu ölçme araçları kültürel yanlılık içerebilir. Kültürel yanlılığa yönelik tedbirler alınsa da bu her zaman açıkça görülemeyebilir.

Bunun yanında Ulusal düzeyde yapılan liselere yerleştirme amacıyla yapılan sınav ile üniversitelere öğrenci seçmek amacıyla yapılan YKS sınavlarında da raporlar hazırlanmaktadır.

Öğrenci başarısı ile doğrudan ilgilenmeyen ancak Uluslararası düzeyde öğrenme-öğretme ile ilgilenen TALIS araştırması da yine OECD tarafından yapılan bir araştırmadır. TALIS öğretmenler ve okul yöneticilerinden örneklem olarak öğrencilerin öğrenme ortamları olan okul iklimi ve sınıflardaki öğretim uygulamalarının yanında öğretmen nitelikleri ile de ilgilenmektedir. Bunun yanında küçük ölçekli veya ikincil kaynaklardan toplanan bilgilerle oluşturulan eğitim raporlarını da belirtmek gerekebilir.

RAPORLARDA GÖZLEMLenen HATALAR

Bu tür çalışmalarda toplanan verilere dayalı oluşturulan sonuçların da bazı hatalar içermesi kaçınılmazdır. Bu hataları üç grupta inceleyebiliriz.

1. Temsil hataları
2. Ölçme hataları
3. Yorumlama hataları

Temsil Hataları

Yukarıda büyük bir kitleyi temsil eden daha küçük bir örneklem seçilerek eğitim araştırmalarının yapıldığı belirtilmişti. Ülkemizde herhangi bir yaş veya sınıf düzeyindeki öğrenci grubu yaklaşık olarak 1.200.000'dir. Seçilecek örneklemin bu büyük grubun özelliklerini temsil edecek büyüklükte seçilmesi önemlidir. Örneğin PISA ülkemizde 2018 yılında 6890 öğrenciye uygulanmıştır. Örneklem sayısı olarak 6890, küçümsenemeyecek bir temsil kabiliyetine sahip olabilir. Ancak PISA öğrencileri temel örneklem birimi olarak almaktadır. PISA'nın temel örneklem birimi okuldur. Türkiye'den PISA 2018 uygulamasına 189 okul katılmıştır. Türkiye'de orta-öğretimde aynı okulda okuyan öğrenciler akademik yönden birbirine çok yakındır. Öğrencilerin akademik düzey bakımından değişkenlik gösterdiği ülkelerde bu durumun çok büyük önemi olmayabilir ancak ülkemizde birbirine başarı yönünden çok yakın olan öğrencileri içeren okullardan 189 okul örneklem olarak seçildiğinde temsil kabiliyeti çok düşük olabilmektedir. Temsil kabiliyetinin düştüğü durumlarda da sonuçlar gerçekte olduğundan çok farklı olabilmektedir.

Temsil hataları uluslararası değerlendirmelerde ülkelerin gerçek düzeyi hakkında yanıltıcı sonuçlara yol açabilmektedir. Kısa aralıklarla yapılan değerlendirmelerde birbirinden çok farklı sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Türkiye'nin 2015 yılında PISA sonuçlarındaki düşüş ve 2018 yılındaki yükseliş dikkate alındığında bir temsil problemi olduğu görülmektedir. OECD 2018 raporunun birinci cildinde Türkiye ile ilgili bu durumu "Tüm yılların sonuçları dikkate alındığında, PISA 2015 sonuçlarının anormal olduğu ve ne 2012-2015 arasındaki düşüşün ne de 2015-2018 arasındaki toparlanmanın uzun vadeli yönüyle yansıtmadığı açıktır." (OECD, 2019) şeklinde ifade etmektedir.

PISA değerlendirmelerine alternatif kabul edilebilecek uluslararası değerlendirme çalışmalarından biri de TIMSS'tir. 2015 yılında Türkiye'nin PISA sonuçlarında düşme olduğu halde aynı yıl raporu yayımlanan TIMSS için böyle bir durum ortaya çıkmamıştır. Türkiye'de ulusal olarak uygulanan ve Uluslararası değerlendirme uygulamalarına göre çok daha büyük örneklem kullanan ABİDE araştırması bu amaçla işlevseldir. Uluslararası değerlendirme çalışmalarına bir alternatif olarak değil ülkenin kendi eğitim durumunu inceleyip politika oluşturmada kullanılacak özelliklere sahiptir. ABİDE 2016 ve 2018 yıllarında uygulanmış ve bu uygulamalar arasında PISA ve TIMSS raporlarındaki Türkiye'nin uzun vadeli yükseliş trendine benzer bir eğilim görülmüştür.

Ölçme Hataları

Öğrencilerin akademik başarılarının ya da okul iklimi, derslere yönelik tutumları vb. birçok özelliklerinin ölçüldüğü değerlendirme çalışmalarında kullanılan ölçme araç ve yöntemleri ölçme hataları içerir. Özellikle uluslararası uygulanan testler tüm ülkelerin özellikleri dikkate alınarak geliştirilemez. Herhangi bir kültür temelinde geliştirilir. Bu ölçme araçları kültürel yanlılık içerebilir. Kültürel yanlılığa yönelik tedbirler alınsa da bu her zaman açıkça görülemez. Özellikle PISA uygulamasında soruların niteliği incelendiğinde, okuma kısmında geniş okuma metinleri içerir, metinler sadece edebi değildir. Bilgi veren metinler daha çoktur. Fen bilimleri alanında günlük yaşam öğeleri ön plana çıkmaktadır. Her ülkenin kullandığı ders kitaplarının niteliği farklıdır. En basitinden, kullandığı ders kitaplarının niteliği ve öğretmenlerin ders uygulamaları PISA değerlendirmesinde kullanılan soruların niteliği ile örtüşen ülkelere bir yanlılık sağlayacaktır.

PISA testleri İngilizce olarak geliştirildikten sonra diğer dillere çevrilmiştir. Yapılan çeviriler her zaman tam doğru



Daha düşük puanlarla girilen öğrencilere sahip olan okulların eğitim kalitesinin daha kötü olduğu iddia edilemez. En fazla bu okulların diğer liselerden daha başarılı okullar olmadığı söylenebilir.

çeviri olmayabilmektedir. Çeviri hatasının bulunduğu testler de önemli bir ölçme hatası içerir.

Bunların yanında bilgisayar ve internet bağlantısı gibi teknik sorunlar, bazı ülkelerde ölçme hatalarına yol açabilir.

Yorumlama Hataları

Eğitim raporlarının bulgularını yorumlamak için ölçütlere ihtiyaç vardır. Bu ölçüt uluslararası değerlendirme çalışmalarında genel olarak aritmetik ortalama olarak alınır. PISA'da OECD ortalaması, TIMSS'de ülkeler ortalaması ölçüt olarak alınmaktadır. Bu ortalama ölçütü bağlı bir ölçüttür. Diğer ülkelerin performanslarına bağlı bir ölçüt. Uluslararası değerlendirme çalışmalarında kullanılan bağlı ölçütlerden biri de ülkeler sıralamasıdır. Bir diğer ölçüt ise yeterlik düzeyleridir. Yeterlik düzeyleri diğer ülkelerin performanslarına bağlı bir ölçüt değildir.



Ulusal değerlendirme çalışmalarında da yeterlik düzeyleri önemli bir ölçüttür.

Bu ölçütlerin hepsi mutlaka önemli ölçütlerdir. Ama her ülke için en önemli ölçüt önceki yıllardaki başarısıdır. Uzun süreli değişim eğrisi performansın yönüne ve hızına ilişkin daha doğru bilgi verir. "PISA: Türkiye tüm alanlarda OECD ortalamasının altında" (Deutsche Welle Türkçe) gibi bir yorum, farklı yıllardaki uygulamalarda puanları OECD ortalamasına çok yakın olan bir ülkenin performansını ifade ederken kullanılabilir. Ancak OECD ortalaması ile 2015 uygulamasında Fen alanında 68 puan, Matematik alanında 70 puan, Okuma alanında 65 puan fark var iken bu farkı Fen alanında 21 puana, Matematik alanında 35 puana, Okuma alanında 21 puana düşürmüş bir ülke için uygun bir yorum olmaz. PISA değerlendirmelerinde yaklaşık 40 puanın bir eğitim yılına denk geldiği kabul edilir. Üç yıllık periyotta yaklaşık bir yıllık başarı ilerlemesine vurgu yapan cümleler manşetlere daha çok uygun olurdu. OECD 2018 raporundaki Türkiye ile ilgili ifadeler yorum olarak kullanılsaydı yorumlarda Türkiye'nin 2003 yılından beri 15 yaş grubundaki okullaşma oranını iki katından fazla artırdığı halde yukarı yönlü başarı trendini yakaladığına yönelik ifadeler kullanılırdı.

Eğitim raporlarının sonuçlarına dair bir diğer yorumlama hatası okul türleri arasındaki başarı farklarına yönelik yapılan yanlış karşılaştırmalardır. Türkiye'de liselere yerleştirme merkezi sınav puanlarına ve son uygulamayla merkezi sınavın yanında okul başarısına göre yapılmaktadır. Daha



Her ülkenin kullandığı ders kitaplarının niteliği farklıdır. En basitinden, kullandığı ders kitaplarının niteliği ve öğretmenlerin ders uygulamaları PISA değerlendirmesinde kullanılan soruların niteliği ile örtüşen ülkelere bir yanlılık sağlayacaktır.

düşük puanlarla girilen öğrencilere sahip olan okulların eğitim kalitesinin daha kötü olduğu iddia edilemez. En fazla bu okulların diğer liselerden daha başarılı okullar olmadığı söylenebilir. Hangi lise türünün öğrencilerin başarısını artırmaya daha fazla katkı sağladığını görmek için sadece sonuçlara bakmak yeterli değildir. PISA 2018 sonuçlarına dair "İmam hatipler yine başarısız" gibi bir manşet doğru bir değerlendirmeyi yansıtmamaktadır. Hangi lise türünün öğrencilerin başarısını artırmaya daha fazla katkı sağladığını görmek için özel düzenlenmiş çalışmalar yapmaya ihtiyaç vardır.

SINAV BAŞARISI KALİTENİN ÖLÇÜTÜ OLABİLİR Mİ?

Sıkça yapılan hatalardan biri de öğrenci seçme sınavlarıyla eğitim kalitesini özdeşleştiren yorumlardır. Seçme ve yerleştirme

amacıyla yapılan sınavlarda çok tercih edilen bölümlere yerleşmek isteyen öğrenciler arasında büyük bir yarış vardır. Sınava giren 2,5 milyondan fazla öğrencinin çok azı çok tercih edilen bölümlere (belki %10'u) yerleştirilebilecektir. Bu büyük yarışta öğrencileri eleyebilmek için çok zor sorular sorulur. Çok zor soruları yapamamak kötü bir eğitim alındığını göstermez. Bu sınavlarda öğrencilerin çoğu soruların çoğunu doğru yapsa sınav işlevini yerine getiremez.

Türkiye'de üniversitelere giriş sınavı olan YKS (Yükseköğretim Kurumları Sınavı) 2019 sonuçlarından sonra, "15 bin adayın YKS'de 'sıfır çekmesi' sonrası eleştiri: Temel beceri eğitimi eksik" gibi bir manşet, bir yorumdan çok algı oluşturmaya yönelik olabilir. Türkiye'de her yıl liselerden yaklaşık 1 milyon 2 yüz bin öğrenci mezun olur. Oysa YKS sınavına 2,5 milyondan fazla öğrenci girer. Bu 15 bin adayın ne zaman liseden mezun olduğuna, lise eğitiminden sonra ne kadar zaman geçtiğine dair bilgiler elimizde yoktur. Dolayısıyla böyle bir yorumun nesnel ölçütleri yoktur. YKS sınavlarında sorular tanımlanmış becerilere göre düzenlenmemektedir. Sadece ortaöğretim müfredatı üst çatı olarak kullanılır. Bu üst çatı altında çok büyük bir genişlik içinde sorular hazırlanmaktadır. Zorluk derecesi de yüksek olan bu sınavların sonuçlarına bakarak eğitim kalitesi hakkında yorum yapmak doğru değildir.

SONUÇ

Eğitim raporlarının doğru yorumlanmadığı durumlarda eleştirilerin eğitimimizi daha iyiye götürme gibi bir amaca hizmet etmesi mümkün olmaz. Raporların amacı daha iyiye yönlendirmek, eksiklikleri görmek, bu eksikliklere dayalı olarak gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamaktır. Raporların doğru okunmadığı ve doğru çıkarımlar yapılmadığı durumlar, iyi uygulamalarda bozulmaya, verimsiz uygulamalarda ise ısrara neden olabilir.

HALUK BAYRAKTAR:

“EĞİTİM İMKÂN VE FIRSAT VARSA DEĞER KAZANIR”

Teknoloji alanında ilerlememizin, iyi eğitimin öğrencilerin önüne çıkarılan iyi fırsatlarla harmanlanarak gerçekleşebileceğini düşünüyorum. Artık gençlerimiz, teknolojiye daha çok yatırım yapan bir Türkiye sayesinde potansiyellerini değerlendirebiliyorlar.

● Bekir Bilgili



Ükemiz son yıllarda sanayi ve teknolojiye çok ileri hamleler gerçekleştiriyor. Başta savunma sanayii olmak üzere dünyanın dikkatle takip ettiği büyük bir atılım söz konusu. Bu gelişme ülkemizin geleceği açısından son derece olumlu. Bir taraftan da gençlerin teknoloji ve bilime ilgisini çekmeye, onları bu alanda çalışmaya teşvik eden etkinlikler gerçekleştiriliyor. Festivaller, kurslar ve yarışmalar düzenleniyor. T3 Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Haluk Bayraktar, gerek içerisinde yer aldığı STK faaliyetleriyle gerekse iş yaşamında Türkiye'nin teknoloji hamlesinin

öncü isimlerinden biri. Bayraktar'la, hem kişisel tecrübeleri hem de çalışmalarını hakkında uzun bir söyleşi yaptık.

Hem Baykar Savunma'daki pozisyonunuz hem de içerisinde yer aldığınız sivil toplum faaliyetleri düşünüldüğünde Türkiye'nin son yıllardaki teknoloji hamlesinde öne çıkan isimlerden birisiniz. Şöyle bir soruyla başlamak istiyorum. "Milli Teknoloji Hamlesi" nedir? Kısa ve uzun vadeli hedefleri nelerdir?

Milli Teknoloji Hamlesi, ülkemizin kalkınması ve gelecek nesillerimize daha güçlü ve müreffeh bir Türkiye emanet edebilme-

miz için olmazsa olmaz bir dava diyebilirim. Milli Teknoloji Hamlesi, temelde bilimsel ve teknolojik gelişmelerdeki tekelleşmeye karşı bir duruş ve güçlü bir itirazdır. Özellikle dünyanın geleceğine yönelik tahminler yürütmeye çalıştığımız zaman, dev teknoloji şirketlerinin ne kadar güçlü olacaklarını ve ülkelerin egemenliklerinin ürettikleri teknolojilerle orantılı olabileceğini görmeniz çok da zor değil. Teknolojiyi yalnızca savunma ve havacılık alanında değil yaşamımızın tamamını kapsayacak şekilde her alanda yerli ve milli imkânlarla geliştirmeliyiz.

Milli Teknoloji Hamlesi yalnızca bugünü değil geleceği de şekillendirmek



Devletimizin ve bazı firmaların yürüttüğü tersine beyin göçü projeleri ile çok yoğun bir geri dönüşün olduğunu görüyoruz. Milli Teknoloji Hamlesini başarıya ulaştırmak hedefiyle bu insanlarımızın da üzerinde çalışabileceği çok fazla proje Türkiye'de filizleniyor.

MİLLİ TEKNOLOJİ ÜLKENİN GÜVENLİĞİDİR

Yani teknolojik alandaki gelişme ülke güvenliği ile doğrudan alakalı diyorsunuz...

Bunun günümüzdeki en büyük örneklerinden biri hâlihazırda içinde bulunduğumuz pandemide dünyanın birçok ülkesinin kendisi üretmediği için tedarik edemediği yoğun bakım solunum cihazlarının eksikliği yüzünden COVID-19 sebebiyle birçok vatandaşın hayatını kaybetmesidir. Bu cihazları üreten ülkeler pandeminin başlangıcında öncelikli olarak kendi ihtiyaçlarını giderebilmek için bu ürünlerin ve bu ürünleri oluşturan kritik bileşenlerinin hatta basit sarf malzemelerinin bile yurt dışına satışlarına yasak getirdi. Kimi ülkeler ise başka ülkelere teslim edilecek olan yoğun bakım solunum cihazlarına el koydu. Dev teknoloji şirketleri ise bu cihazları üretmek için harekete geçti ancak birçoğu bunu başaramadı. Türkiye ise bir süredir güçlü bir şekilde yürütmekte olduğu Milli Teknoloji Hamlesi vizyonu ile kendi yoğun bakım solunum cihazlarını 14 gün gibi kısa bir sürede seri üretime hazır hale getirmeyi başardı. Henüz pandemi ortada yokken bu cihazlar Sanayi Bakanlığı'nın destekleriyle hayat bulan bir girişim olan Biosys tarafından geliştirilmişti. Geliştirme faaliyetlerinin yürütüldüğü dönemde böyle bir cihazın zaten yurt dışından temin edilemediği ve yerli imkânlarla geliştirilmesine gerek olmadığı düşünülseydi belki ülkemizde

de yoğun bakım solunum cihazı yetersizliği yüzünden birçok vatandaşımız hayatını kaybedecekti. Ancak ilk COVID-19 vakasının ülkemizde görülmesiyle beraber ortaya konulan irade ile 14 gün gibi kısa bir sürede bu cihazlar seri üretime hazır hale getirildi ve hastanelerimize teslim edildi.

İşte bu yakın zamanlı örnekten de anlayabileceğimiz üzere kendi teknolojilerimize sahip olmamız artık zaruridir. *Yalnızca günü kurtaracak teknolojileri geliştirmekle kalmayıp kendi yerli ve milli teknolojilerimizi gelecekte insanlığa ve ülkemize hizmet edecek şekilde ortaya koymalıyız.* Geleceğe hazırlanmanın en önemli adımlarından birisi de çocuklarımıza ve gençlerimize teknolojiyi aşımak, teknoloji tüketen değil üreten kişiler olmalı için onları teşvik etmektir. 7'den 77'ye adeta bir dip dalgası gibi ortaya çıkan Milli Teknoloji Hamlesi toplumun tüm kesimi tarafından benimsendiği zaman başarıya ulaşacaktır.

Geldiğimiz noktada ülkemizin mevcut potansiyelini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ülkemiz yıllardır herkesin de söylediği gibi çok büyük bir potansiyele sahip. Gerek jeopolitik yapısı gerekse genç nüfusu ile büyük bir potansiyeli bünyesinde barındırıyor. Önemli olan bu potansiyeli en etkin şekilde kullanabilmektir. Nitelikli iş gücü ile yüksek teknoloji üreten bir ülke olma yolunda emin adımlarla ilerliyoruz. Hangi sektörde olursa olsun araştırıp geliştiren ve üretime odaklanan bir Türkiye için elimizden gelenin en iyisini yapmalıyız. Bu potansiyeli en etkin şekilde kullanabileceğimize dair şüphem yok.

YEDEK PARÇA ÜRETİMİNDEN SİHA'YA BİR BAŞARI ÖYKÜSÜ

Teknoloji, özellikle havacılık sanayiine yönelme konusunda ilginç bir serüveniniz var. Bize bu süreci biraz anlatır mısınız?



Daha küçük yaşlarda Deneyap Teknoloji Atölyeleri'nde eğitim görmeye başlayarak yazılım ve robotik kodlama gibi dersler alarak temeli atılan çocuklarımız, lise ve üniversitede aldıkları eğitimlerle ülkemizin geleceğine adeta ışık tutacak projeler geliştiriyorlar.

Nasıl başladınız, otomobil parçaları üretmek için kurulan bir işletme bugünlere nasıl geldi?

Otomotiv sektöründe 1980'li yıllarda ithal ikame politikası vardı. O kapsamda sektördeki ana şirketler yerleşmeye tabiydi. Baykar işte bu dönemde, 1986 yılında kuruldu. Bayrampaşa'da hassas talaşlı imalat parçalarının üretimini yaparak faaliyete başladı. İlk olarak traktör parçaları üretti. Şirketi İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Mühendisliği'nden mezunu olan yüksek makina mühendisi babamız Özdemir Bayraktar kurdu. Uzel Traktör, Tofaş ve Otomarsan gibi önde gelen şirketlere parçalar üretiliyordu. Babamız 1987 yılında Türk Hava Kurumundan pilot-

luk sertifikası aldı. Havacılığa, pilotluktan dolayı her zaman merakı vardı. Çizim yapmayı çok sevdi. Daha sonra ben ODTÜ'yü bitirdim. Amerika'da Columbia Üniversitesine gittim. Teknik müdürümüz Selçuk Bayraktar, İstanbul Teknik Üniversitesi Elektronik Bölümünü bitirdi. O da oradan Amerika'ya

burslu UPENN'e gitti. Burada GRASP laboratuvarında çalıştı. Böylece ailenin ikinci nesli olarak insansız sistemler alanına yöneldik. Selçuk Bayraktar, UPENN'de ilk formasyon uçuş deneyini başarıyla tamamlayınca, direkt MIT'ye çağrıldı. Amerika'da robotik alanında gösterdiği başarılar onu öne çıkardı. MIT'de de dik duvara otomatik inebilen helikopter üzerine çalıştı. MIT'nin ardından Georgia Tech'e geçti. Bu iki okul da havacılıkta oldukça ileri okullar. Dünyada savunma sanayi insansız sistemlere doğru ilerliyordu. Türkiye'de hava sanayine yönelik Cumhuriyet'in ilk yıllarında belirli adımlar atılmıştı. Ancak bu adımlar kesintiye uğratılmıştı. Odukları geride kalmıştı. Bu gelişimi yakalamak için bu alana girmeye karar verdik.

BÜYÜK İŞLER İNANÇ VE AZİMLE BAŞARILIR

Motivasyon ve fırsatların önemine sık sık vurgu yapıyorsunuz. Sizce teknoloji çalışmalarına yönelme konusunda gençler geçmiştekinen nazaran daha iyi şartlara sahipler mi? Bugünkü durumu geçmiş tecrübelerinizle kıyaslarsanız neler söylersiniz? Kesinlikle... Geçmişe baktığımızda şu anda gençlerimizin daha şanslı olduklarını söyleyebiliriz. Özellikle Milli Teknoloji Hamlesi odaklı yapılan tüm çalışmalar gençlerimizi teknoloji üretmeye teşvik etme maksadını taşıdığından, önlerine geçmişe göre daha çok fırsat çıkıyor. Bir şeyi başarmak için fırsatların önünüze altın tepsiyle sunulmasını bekleyemezsiniz. *Çoğunlukla kendi fırsatlarınızı ve şansınızı oluşturmalısınız. Büyük iş-*

257.448
BAŞVURU

DENEYAP
T Ü R K İ Y E

7137
ÖĞRENCİ



ler, inançla ve çok çalışmayla ortaya çıkıyor. Bu nedenle gençlerimiz yalnızca önlerine konulan fırsatları beklemekle kalmayıp, çok azimli ve çalışkan olmak zorundalar. Bizim insansız sistemleri geliştirmek için büyük gayret gösterdiğimiz dönemlerde yaşadıklarımız ve tarihimizin birçok farklı noktasında görebildiğimiz bir takım engellemeler ve yıldırma politikaları, bugün gençlerimizin önüne bir engel olarak çıkmıyor ve asla da çıkmamalı.

Gençlerimiz TEKNOFEST gibi dünyanın en büyük havacılık, uzay ve teknoloji festivalinde onlarca farklı kategoride kendi projeleriyle yarışma ve bu sayede tecrübe elde etme şansına sahipler. Devletimizin ortaya koyduğu irade ile TÜBİTAK ve benzeri kurumlarımızın gençlerimizin önünü açmak için büyük çabaları var. Bunun yanı sıra Baykar olarak staj programımıza çok önem veriyoruz. Öğrencilerimizi gerek Baykar'ın gerekse ülkemizin geleceğinin birer teminatı olarak görüyor ve onlara yatırım yapıyoruz. Geçtiğimiz yıl pandemiye rağmen gerekli

tedbirleri olarak yaz döneminde 800'den fazla stajyerin yürüttüğümüz projelerde görev almasını sağladık.

Sonuç olarak Hezarfen'in, Lagari'nin, Vecihi Hürkuş'un ve Şakir Zümre gibi buldukları döneme damga vurabilecek isimlerin nasıl engellendiğini ve durdurulduğunu düşündüğümüzde aynı durumun tekrar ortaya çıkmaması için azami çaba sarf etmeliyiz. Gençlerimiz, geleceğimizin teminatı olarak bizler için adeta birer hazine ve Milli Teknoloji Hamlesi'ni ileriye taşıyacak

olanlar da yine onlar. Ellerindeki fırsatları en etkin şekilde değerlendirdikleri ve çok çalıştıkları sürece dünyanın en ileri teknolojilerini geliştirebileceklerine olan güvenim sonsuz.

GENÇLERE TEKNOLOJİYLE BULUŞMA İMKANI

Teknoloji alanında ilerleme sağlamanın ön koşullarından biri de iyi bir eğitim almak ve bunu hayata geçirebilecek fırsatların olması. Türkiye artık gençlere bu noktada imkân ve fırsatlar sunabilecek bir noktada diyebilir miyiz?

Sizin de söylediğiniz gibi teknoloji geliştirilmenin ön koşullarından birisi iyi bir eğitim almak. Ancak aldığımız eğitimi pekiştirecek çalışmalar gerçekleştirmezseniz başarılı işler ortaya koyabilmeniz oldukça zor. Yıllardır ülkemizdeki teknolojik gelişmenin önündeki en büyük engellerden birisi iyi eğitim almış gençlerimizin mezun olduktan sonra ne yapacaklarını bilememeleriydi. Aldıkları eğitimin gereği olan çalışmaların ülke-

mizde yapamayan genç beyinler yurt dışına gidiyorlardı. Üniversitelerde eğitim gören gençlerimiz ise aldıkları eğitimi pratiğe dökmeden mezun oluyorlar ve meslek hayatlarında fark yaratacak çalışmalar yürütmüyorlardı. Bugün özellikle **TEKNOFEST** ile bu durumun önüne geçmeye başladığımızı inanıyorum. Lise ve üniversitede öğrenim gören gençlerimiz artık her yıl kendi takımlarını kurarak farklı dallardaki teknoloji yarışmalarına katılıyorlar. Bu yarışmalara kendi ürettikleri ürünlerle katılarak derece elde etmek için kıyasıya yarışıyorlar. Ve bu takımlarımızın sayısı her geçen gün adeta katlanarak artıyor. Üniversitede gördükleri eğitimi işte bu şekilde pekiştirebiliyorlar. Olması gereken de tam olarak buydu. Artık, daha üniversiteden mezun olmadan roket fırlatan, insansız su altı aracı yapan veya uçan araba tasarlayan gençlerimiz var.

Teknoloji alanında ilerlememizin, iyi eğitimin öğrencilerin önüne çıkarılan iyi fırsatlarla harmanlanarak gerçekleşebileceğini düşünüyorum. Daha küçük yaşlarda Dene yap Teknoloji Atölyeleri'nde eğitim görmeye başlayarak yazılım ve robotik kodlama gibi dersler olarak temeli atılan çocuklarımız, lise ve üniversitede aldıkları eğitimlerle ülkemizin geleceğine adeta ışık tutacak projeler geliştiriyorlar. Bu sebeple sorunuza cevap olarak kısaca şunu diyebilirim. Gençlerimiz aldıkları eğitimleri kendilerine alan açılması sayesinde pratiğe döküyor ve elde tutulur somut projeler geliştiriyorlar. Aldıkları eğitimleri bu şekilde pekiştirerek mezun olan gençlerimiz, günümüzde teknolojiye daha çok yatırım yapan bir Türkiye sayesinde kendi alanlarında çalışabiliyor ve ülkemize katma değerli ürünlerle fayda sağlayabiliyorlar.

GENÇLERİ BİLİM VE TEKNOLOJİYLE BULUŞTURUYORUZ

Tecrübelerinizi özellikle yeni nesille paylaşmak konusunda büyük gayret gösteriyorsunuz. Bunun için T3 Vakfı ile DENEYAP atölyeleri gibi gençlerin uygulamalı



teknoloji eğitimi aldığı ortamlar hazırlıyorsunuz? Bu eğitimler neden önemlidir?

T3 Vakfı olarak ülkemizin müreffeh bir geleceğe ulaşabilmesi ve küresel adaletin sağlanabilmesi gayesiyle Türkiye'nin bilim ve teknoloji alanlarında yetişmiş insan kapasitesini artırmaya yönelik çalışmalar gerçekleştiriyoruz. Bu anlamda teknoloji üreten bir Türkiye için Milli Teknoloji Hamlesi'nin mimarları olacak gençler yetiştirmek temel hedefimiz. Bu hedef doğrultusunda farklı alanlarda birçok projemiz mevcut.

Vakfımızın ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın öncülüğünde, Türkiye'nin önemli kurum ve firmalarının destekleriyle 3 yıldır **TEKNOFEST Havacılık, Uzay ve Teknoloji Festivali'**ni gerçekleştiriyoruz.



Nitelikli iş gücü ile yüksek teknoloji üreten bir ülke olma yolunda emin adımlarla ilerliyoruz. Hangi sektörde olursa olsun araştırıp geliştiren ve üretime odaklanan bir Türkiye için elimizden gelenin en iyisi yapmalıyız.

TEKNOFEST kapsamında birbirinden farklı teknoloji yarışmalarına, hava gösterilerine, atölyelere ve etkinliklere ev sahipliği yaparak yediden yetmiş herkesin bilim ve teknolojiye karşı ilgi ve merakını artırmayı hedefliyoruz. **T3 Girişim Merkezi** ile girişimcilğe yönelik eğitim programları gerçekleştiriyor; T3 Girişim Merkezi'ne başvurup destek almaya hak kazanan girişimlere ofis, yatırım, mentor, prototip atölyesi ve teknik uzman gibi destekler sağlıyoruz. Bilim Türkiye projesi kapsamında T3 Vakfı olarak konsept, eğitim içeriği ve eğitmen eğitimleri konularında destek sağladığımız bilim merkezlerinde planetarium, uygulamalı atölyeler ve sergi alanlarımızla 6-14 yaş grubundaki çocuklarımızı bilimle buluşturuyoruz. **Bilim Türkiye** çevrim içi atölyelerimizle ise Türkiye'nin dört bir yanındaki çocuklarımıza astronomi, matematik, tasarım, teknoloji ve doğa bilimleri alanlarında atölye eğitimleri veriyoruz.

Milli Teknoloji Burs Programı kapsamında lisans ve lisansüstü öğrencilerinden oluşan bursiyerlerimize burs desteği sağlıyor, onların kişisel ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunacak programlar düzenliyoruz. Teknolojinin spesifik alanlarında uzmanlaşmayı hedefleyen ve proje geliştiren takımlara **Teknolojinin Milli Takımları Destek Programı**'mız kapsamında ulaşım, malzeme ve danışmanlık desteği sağlıyoruz.

TEKNOFEST
Yarışmalara başvuran
takım sayısı

39.684
2021

16.034
2020

10.288
2019



T3 Vakfı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı ve TÜBİTAK ile iş birliği içinde yürüttüğümüz **Dene yap Teknoloji Atölyelerinde** ise yazılı ve uygulama sınavını geçerek eğitim almaya hak kazanan ortaokul ve lise grubu öğrencilerimize 11 farklı konu başlığında uygulamalı teknoloji eğitimleri veriyoruz. 36 ay süren ücretsiz bu eğitim programı kapsamında öğrencilerimiz temel teknoloji alanlarında yetkinleşmeye başlıyor, proje üretme kabiliyeti ediniyor, takımlar halinde proje üretmeyi tecrübe ediyor ve ulusal ve uluslararası teknoloji ya-

ışmalarına katılıyorlar. Edirne'den Hakkâri'ye 31 farklı ilde yer alan ve tüm Türkiye'ye yaymayı hedeflediğimiz bu atölyelerde Milli Teknoloji Hamlesi'ni hayata geçirecek olan geleceğin araştırmacı, yazılımcı, mühendis ve girişimcilerini, geleceğin teknoloji üreten neslini yetiştirmek ana gayemiz. Bu doğrultuda ülkemizin dört bir yanındaki potansiyel sahibi gençlere ücretsiz uygulamalı teknoloji eğitimi imkânı sunuyoruz.

Dene yap Teknoloji Atölyelerinde öğrencilerimiz, Tasarım ve Üretim, Robotik ve Kodlama, Elektronik Programlama ve Nesnelerin İnterneti, İleri Robotik, Siber Güvenlik, Enerji Teknolojileri, Mobil Uygulama, Havacılık ve Uzay Teknolojileri, Yazılım Teknolojileri, Nanoteknoloji ve Malzeme Bilimi ve Yapay Zekâ olmak üzere üniversite düzeyinde birçok teknoloji eğitimiyle henüz ortaokul ve lise sıralarındayken tanışıyor. Öğrencilerimiz atölyelerde edindikleri yetkinlikler sayesinde eğitim hayatlarına ilgi duydukları teknoloji alanlarında, Türkiye ortalamasına göre çok erken yaşlarda yön vermeye başlıyor. Bugüne kadar atölyelerimize 257.448 başvuru aldık eğitim almaya hak kazanan 7137 öğrencimize ise eğitim vermeye devam ediyoruz.



Dene yap Teknoloji Atölyelerinde eğitim almaya hak kazanan ortaokul ve lise grubu öğrencilerimize 11 farklı konu başlığında uygulamalı teknoloji eğitimleri veriyoruz.

SAVUNMA SANAYİNDE ÇOK BÜYÜK BİR İVME YAKALADIK Havacılık ve savunma sanayiinde bugün Türkiye hangi noktada?

Ülke olarak emin adımlarla hedeflerimize ilerliyoruz. 2000'li yılların başında siyasi iradenin yön verdiği millileşme vizyonunun meyvelerini yavaş yavaş topluyoruz. O dönem savunma sektöründe %15'lerde olan yerlilik oranı bugün %70'lere ulaşmış durumda. Birçok kritik platform ve sistemi milli olarak üretiyoruz. Ancak bir bu kadar önemli olan bu sistemlere hayat veren alt bileşenler için de çok güçlü bir üretim ekosistemi oluşturduk. Bayraktar **AKINCI TİHA, MİLGEM, T129 ATAK Taarruz Helikopteri ve Hisar Hava Savunma Sistemleri** gibi daha saymadığım birçok önemli projede üretim ekosistemimizin gücünü sahaya yansıtıyoruz. Bu gelişmeler dünyada dikkat çekiyor. Örneğin *İngiltere Savunma Bakanı Ben Wallace*, Türk İHA ve SİHA'larının sahada büyük etki yarattığını vurguluyor. Francis Fukuyama gibi dünya siyasetini etkileyen bir bilim adamı, SİHA'ların 2020'de Türkiye'nin bölgesel güç olarak yükselmesine önemli katkı yaptığını yazıyor. Türkiye'nin SİHA kullanımının,

kara gücünün doğasını, mevcut güç yapılanmasını sarsacak şekilde değiştireceğini belirtiyor. Bu gelişmeleri istatistiksel olarak destekleyen araştırmalar da mevcut. Stockholm Barış Araştırmaları Enstitüsü SIPRI, son beş yılda Türkiye'nin silah ithalatının bir önceki beş yıllık döneme göre yüzde 59 oranında düştüğünü bildirdi. SIPRI ayrıca Türkiye'nin silah üretimini artırdığını ve ithalata bağımlılığını azalttığını vurguladı. Bunlar ülkemiz için çok önemli gelişmeler. İyi bir noktaya geldik ama yakaladığımız ivmeyi daha da büyüterek ilerlemeye devam etmeliyiz.

Önemli faaliyetlerinizden biri de saha EXPO. Bize biraz anlatabilir misiniz? SAHA EXPO nedir? Hedefleri nelerdir?

Türkiye'nin ve Avrupa'nın en büyük 2. sanayi kümelenmesi olan SAHA İstanbul'un (Savunma Havacılık ve Uzay Kümelenmesi Derneği) gerçekleştirdiği önemli projelerden biri Saha EXPO. SAHA İstanbul bugün 17'si üniversite olmak üzere 630 üyesi ile 51 farklı üretim sektöründe faaliyet gösteren firmaları çatısı altında buluşturuyor. SAHA EXPO Savunma, Havacılık, Uzay ve Sanayi Fuarı'nı ise kısaca yerli ve milli olarak faaliyet gösteren savunma ve havacılık firmalarımızın iş birliği ve tanıtım platformu olarak tanımlayabiliriz. Normalde SAHA EXPO 2020'yi 25-28 Mart tarihlerinde İstanbul Fuar Merkezi'nde dünyanın 39 ülkesinden profesyonel ziyaretçilerin katılımıyla yapmayı planlamıştık. Ancak dünyayı etkisi altına alan Coronavirus salgını nedeniyle katılımcıların sağlığını tehlikeye atmamak için fiziksel olarak yapacağımız fuarı Kasım 2021'e erteledik. Ardından bir ilke imza atarak fuarı sanal dünyaya taşımaya karar verdik. Bunun için üyemiz ASELSAN'ın şirketi olan BİTES, sanal fuar uygulaması XperExpo'yu geliştirdi. Böylece dünyanın ilk 3 boyutlu sanal savunma sanayi fuarı SAHA EXPO'yu gerçekleştirdik. 9 Kasım 2020'de sanal ortamda kapılarını açan



SAHA EXPO bünyesinde 300'den fazla firma ve kuruluş ürünlerini 3 boyutlu olarak sergiledi. Fuar, 9 Nisan 2021'e kadar 24 saat esasıyla hizmet verdi. SAHA EXPO katılımcıları, dünyanın her yerindeki potansiyel müşterilerine ücretsiz ve sınırsız davetiye gönderdi. Davet ettikleri kişiler, stantlardaki üç boyutlu ürünleri ve katalogları inceledi, ürün tanıtım videolarını izledi ve birçok çevrimiçi toplantı yapıldı. Böylelikle salgın döneminde sektörün bir-biri ile iletişiminin kesilmemesi için önemli bir rol üstlenen SAHA EXPO sayesinde yeni iş birlikleri için kapı aralandı. SAHA EXPO 2021'i ise 10-13 Kasım 2021 tarihleri arasında İstanbul Fuar Merkezi'nde düzenlemeyi hedefliyoruz.

ARTIK TÜRKİYE NİTELİKLİ BEYİNLERE FIRSAT VERİYOR
Geçmişte ülkemizin en önemli meselelerinden biri de "beyin göçü" olarak adlandırılan, nitelikli ve iyi eğitilmiş insanların yurtdışına gitmesiydi. Siz, bu sürecin tersine de işleyebileceğini gösteren örnek-

lerden birisiniz. Türkiye şu anda nitelikli gençlerini ülkede tutabilmek için gerekli alt yapıyı oluşturabildi mi? Bu konuda yapılması gereken işler var mı?

Geçmişte birçok değerli bilim insanımız ve değerli mühendislerimiz ülkemizde çalışmak istedikleri alanda iş yapamayacaklarını düşünerek ve tecrübe ederek yurt dışına gidiyorlardı. Sizin de bahsettiğiniz gibi beyin göçünün engellenebileceğine dair en önemli örneklerden biri Baykar. Şirketimizin Teknoloji Lideri olan ve aynı zamanda T3 Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı olan Selçuk Bayraktar, 2005 yılında TAI Tesislerinde gerçekleştirdiğimiz demo uçuşunun kapanış konuşmasında kendisiyle alakalı gibi gözüke de aslında ülkemiz ile alakalı çok önemli bir konuya değinmişti. Amerika'da gerçekleştirdiği çalışmaları heyete anlatan Selçuk Bayraktar, demo uçuşunu yaptığımız projeyi işaret ederek, "Bu proje olmasaydı ben Türkiye'de nerede çalışacaktım?" şeklinde bir ifade kullanmıştı. Bu denli yeni bir teknoloji üzerinde bu denli ciddi çalışmalarını ortaya koymuş bir Türk mühendisinin o dönemde Türkiye'de istihdam edilebileceği ortamın olmadığını ifade etmek isterim. Hemen yanı başımızdaki örnekten de anladığımız üzere birçok bilim insanımız ve mühendisimiz özellikle uzman oldukları alanlarda ülkemizde herhangi bir çalışma olmadığı için yurt dışına gittiler. Selçuk Bayraktar ise

ülkemizde kalmayı tercih ederek ve bize bir yol açarak bugün gördüğümüz başarılı işlere imza attı. Bu başarılar yurtdışında bulunan nitelikli iş gücüne sahip vatandaşlarımıza da örnek oldu. Devletimizin ve bazı firmaların yürüttüğü tersine beyin göçü projeleri ile çok yoğun bir geri dönüşün olduğunu kamuoyunda hep birlikte takip ediyoruz. Artık ülkemiz teknoloji geliştiren ve üreten bir ülke olma hedefi ile Milli Teknoloji Hamlesini başarıya ulaştırmak için çalıştığımızdan bu insanlarımız da üzerinde çalışabileceği çok fazla proje Türkiye'de filizleniyor. Değerli beyinler de vatanlarına gelerek ülkelerine hizmet ediyorlar. Temenni ederim ki yurt dışında bulunan daha fazla bilim insanımız ve mühendisimiz ülkemize dönerek buradaki büyük projelerde görev alırlar.

Gençlerin özellikle teknoloji geliştirmeye bu denli istekli olması her ülkede görülebilecek bir potansiyel değil. Baykar olarak onları desteklemeyi görevimiz biliyoruz.

Ülkemizi yakın ve uzun gelecekte yeni neslin ihtiyaç ve beklentilerini de göz önüne alarak nerede görüyorsunuz?

Gençlerimiz son zamanlarda özellikle bilim ve teknolojiye her zamankinden çok daha fazla ilgi duyuyorlar. Bu ülkemizin geleceği için büyük bir önem arz ediyor. Önemli olan kısa vadede bu gençleri en iyi şekilde desteklemek ve özgüvenlerinin kırılmasını engellemek. Büyükleri olarak bizler onlara sahip çıktıkça onlar geleceğimizi şekillendirecekler. Gençlerin özellikle teknoloji geliştirmeye bu denli istekli olması her ülkede görülebilecek bir potansiyel değil. Baykar olarak bizler ve bizim gibi teknoloji üreten ülkemizin katma değerli tüm şirketleri bu genç kardeşlerimizi desteklemeyi ve onları adım atmaya teşvik etmeyi ana görevlerinden biri olarak görmeli. Ebeveynler çocuklarının iyiliğini düşündükleri için tabiri caizse sağlamcı bir bakış açısıyla uzun yıllardır onlara hep memur olmaları gerektiğini tembihlerlerdi. Şimdi ise çocuğunu roket yapmaya, insansız hava aracı yapıp uçurmaya teşvik eden aileler görüyoruz ve inanım bu örnekler az değil. Babasıyla market uçak yapan kız çocukları, şehirlerarası otobüsün bagajına roketlerini koyarak roket yarışmasına giden gençler gerçekten bu ülkenin en büyük şansları. Bu noktada ailelerin büyük desteği olduğunu çok kez gördük. 7'den 77'ye adeta bir dip dalga olması gerek dediğimiz şey tam olarak da bu. Gençlerin heyecanına ortak olan ve onları daha da heyecanlandıran ebeveynler sayesinde ülkemizin geleceğini daha da parlak görüyoruz. Yeni nesillere daha müreffeh ve güçlü bir ülke bırakmak hepimizin hedefi. Aileler çocuklarının en iyi şartlarda yaşayabilmesi için hayatları boyunca ellerinden geleni yapıyorlar. Bu noktada onlara daha güzel bir ülke bırakmak için çalışmanın yanı sıra artık onların da ülkelerini çok daha da güzelleştirebilmesi için teşvik ediyorlar. Yeni neslin isteklerine kulak vererek onları desteklediğimiz sürece yapamayacakları hiçbir şeyin olmadığını düşünüyorum.

Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu Bilime, Türk Diline ve Kültürüne Adanmış Bir Ömür

Oktay Sinanoğlu hem bilim adamı kimliğiyle hem de Türk diline ve kültürüne verdiği önemle devraldığı mirası hakkıyla taşımıştır. 19 Nisan 2015 tarihinde hayata gözlerini yuman Oktay Sinanoğlu, geçmişte Türkçenin yabancı dillerin istilasından kurtarılması ve geliştirilmesi için çalışan pek çok bilim insanı, sanatçı ve devlet adamından devraldığı meşaleyi gelecek kuşağın eğitimcilerine ve aydınlarına teslim etmiştir.

Hatice Sena Kardaş

Oktay Sinanoğlu, akademik yaşamındaki başarılarının yanı sıra Türk diline ve kültürüne verdiği önem ve bu yolda yaptığı çalışmalarla da tanınmıştır. Bilindiği üzere Türkçe, hem geniş bir coğrafyada konuşulan bir dil olması hem de Türk milletinin tarih boyunca pek çok farklı millet ve kavimle karşılaşarak onlarla etkileşime girmesi sebebiyle başka dillerin tesiri altında kalmıştır. Bu sebeptendir ki geçmişten günümüze kadar Türkçenin korunması ve Türkçe bilincinin oluşturulması amacıyla pek çok adım atılmıştır. 1076 yılında Kaşgarlı Mahmûd'un Türk dilinin zenginliğini

göstermek için kaleme aldığı *Divânü Lügati't-Türk* isimli eseriyle ıslahatını gösteren Türkçe bilinci, Karamanoğlu Mehmed'in 1277 tarihinde Türkçeyi resmî yazışma dili ilân etmesiyle hız kazanmış, Yunus Em-



Descartes'ı bilen ama, Gazâlî'yi hiç duymamış bir Türk genci düşünülemez.



©barisozcelin

re'nin bugün sehl-i mümteni dediğimiz diliyle ince ince işlenmiş, Âşık Paşa ve Gülşehrî'nin eserleriyle Türkçe ile eser verme şuuru hayli kuvvetlenmiştir. Bu şuûr, yüzyıllar boyu âlimler, sanatçılar ve devlet adamları vasıtasıyla elden elde bir meşale gibi taşınarak günümüze kadar ulaşmıştır. Bu meşalenin en önemli taşıyıcılarından biri de hiç şüphesiz ki Oktay Sinanoğlu'dur. Bahsettiğimiz tarihî seyr içerisinde bir elinde ilmini, diğer elinde Türk dili ve kültürünü tutması yönüyle oldukça önemli bir yere sahiptir. Sinanoğlu, katıldığı konferans ve programlarda her fırsatta Türk dilinin zenginliğinden bahsetmiştir. Türkçeye olan saygı ve sevgisi o kadar kuvvetlidir ki Türkiye'de geçirdiği 43 yıl boyunca katıldığı programlardaki her konuşmasını Türkçe yapmıştır. Oktay Sinanoğlu'nun şu sözleri dilimize verdiği önem açısından dikkate şâyandır: **"Doğal olarak Türklerle Türkçe konuşulur; başka türlü bir garâbet düşünülebilir mi?"** Katıldığı çeşitli programların yanı sıra çeşitli dergilerde bu konu hakkındaki fikirlerini açıklamakla beraber kendi çalışma alanı olan moleküler biyoloji, kuantum mekaniği, fizik, kimya ve matematik gibi alanların yanı sıra Türkçenin korunması ve geliştirilmesi adına düşüncelerini açıklayan pek çok kitap kaleme almıştır. Bu eserlerden en önemlisi 2001 yılında yayımlanan *Bye Bye Türkçe: Bir New-York Rüyası* isimli kitabıdır. Bu eserinde de Türkçenin zengin bir dil olduğunu ve Türkiye'de eğitim dilinin tamamıyla Türkçe olması gerektiğini vurgulamış ve bilim dili olarak Türkçenin önemine işaret etmiştir.

YABANCI DİLDE EĞİTİMİN KARŞISINDA OKTAY SİNANOĞLU

Oktay Sinanoğlu, *Bye Bye Türkçe*'de üniversitelerde diğer dillerin öğretilmesiyle birlikte eğitim dilinin Türkçe olması gerektiğinin altını çizmiş, yabancı dilde eğitimin kültürel soykırıma sebep olacağını vurgulamıştır. Aynı zamanda Türkçenin İngilizcenin etkisi altına girmesiyle bera-

Dünyanın En Genç Profesörü Unvanına Giden Yol...

25 Şubat 1935 tarihinde İtalya'nın Bari kentinde doğan Oktay Sinanoğlu, II. Dünya Savaşı başladıktan sonra ailesiyle birlikte Türkiye'ye dönmüştür. 1953'te TED Ankara Yenışehir Lisesini birincilikle bitirmiştir. Aynı yıl ABD'ye giden Sinanoğlu, 1956 yılında Berkeley'deki California Üniversitesi kimya mühendisliğinden birincilikle mezun olmuştur. 1957'de Massachusetts Teknoloji Enstitüsünden Yüksek Kimya Mühendisi unvanını almıştır ve aynı yıl Alfred Sloan Ödülü'ne layık görülmüştür. 1959 yılında California Üniversitesinde doktorasını tamamlamıştır. Ardından Yale Üniversitesinde öğretim üyesi olarak ders vermeye başlayan Oktay Sinanoğlu, 26 yaşında yaklaşık 50 yıldır çözülmemeyen bir matematik kuramı oluşturarak profesörlük unvanı kazanmıştır. Sinanoğlu, bu başarısıyla birlikte aynı zamanda "Batı'da yetişen son üç yüz yıl içindeki en genç profesör" unvanının da sahibi olmuştur. Akademik kariyer basamaklarını hızla tırmanan Sinanoğlu akademik yaşamı boyunca moleküler biyoloji ve kimya alanında yaptığı çalışmalarla TÜBİTAK Bilim Ödülü, Alexander von Humbolt Bilim Ödülü, Sedat Simavi Bilim Ödülü gibi birçok önemli ödül kazanmasının yanı sıra iki kez Nobel'e aday gösterilmiştir.



Türkçe giderse, Türkiye gider. Yabancı dilde eğitim ile Türkiye gider.

ber İngilizce kelime ve kavramların dilimize yerleşmesine şiddetle karşı çıkmıştır. Çünkü her insan, dünyayı kendi dilinin kelimeleriyle algılar; olayları, içerisinde yaşadığı toplumun kavramları çerçevesinde yorumlar. Bu sebeple kelimeler, düşünce dünyamızın inşasında çok önemli bir yere sahiptir. Yabancı dilde eğitim, öğrencilerin kendi düşünce dünyalarını başka bir dilin kelimeleriyle inşa etmelerine ve o dilin kelimeleriyle düşünmelerine sebep olmaktadır. Bu durumda kişiler kendi dilinin kelime ve kavramlarından ve bu kelimelerin inşa ettiği düşünce dünyasından uzaklaşmaya başlamaktadırlar.

Birçok üniversiteden akademik teklifler almasına rağmen Yale Üniversitesi'ni seçer. Burada henüz 26 yaşında Profesör unvanını alarak son 300 yılda bilim dünyasının gördüğü en genç Profesör olmayı başarır.





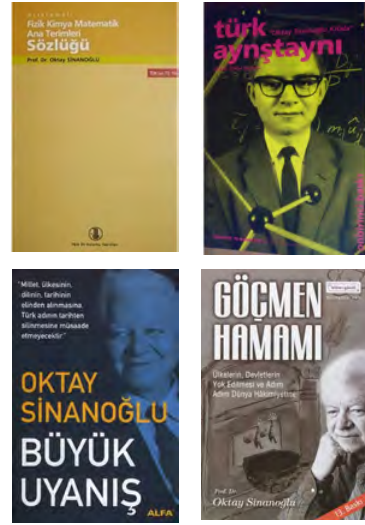
Bu durumda kişi kendi dili ve kültürünü unutmakta ve gelecek nesillere aktaramamaktadır. Sonuç olarak kişinin kendi ana dili kendisinden yaklaşık bir iki kuşak sonra unutulmaya yüz tutmaktadır. Sinanoğlu, kitabında tüm bu tehlikelerin altını çizerek ana dili bütünüyle Türkçe olan millî üniversiteler kurmak gibi pek çok çözüm önerisi sunmuştur.

BİLİM DİLİ TÜRKÇE

Oktay Sinanoğlu'nun Türkçe hassasiyetini bir başka boyuta taşıyan düşüncelerinden biri de Türkçenin bugünün ihtiyaçlarına cevap veremeyecek zayıf bir dil olduğu düşüncesinin aksine gerçek bir bilim dili olabileceğine olan inancıydı. Sinanoğlu, Türk dilinin cebirsel yapısı sebebiyle bilimsel kavram üretmek için oldukça elverişli bir dil olduğunu iddia etmiştir:

"(...) Türk dili, öbür dillerde pek az rastlanan bir yapıya sahiptir. Batılı dillerin hayranlıkla söyledikleri gibi kuralları, adeta bir matematikçi tarafından düzenlenmiş gibi, kesin ve seçik, kendi kendini içinden türetebilen her yeni konuya yetişebilen, her Türk'ün kolayca anlayabileceği yeni türeyen sözcükleri ile işlendikçe zenginleşen bir dildir."

Bu iddiasını *Fiziksel Kimya Terimleri Sözlüğü* ve *Fizik, Kimya, Matematik Ana*



Türkçe düşünen bir filozof

Oktay Sinanoğlu eserleriyle de Türkçe diliyle bilim ve felsefe yapılabileceğinin en sağlam örneklerini vermiştir.



Terimleri Sözlüğü çalışmalarını yaparak ve bu çalışmalarında bazı İngilizce bilimsel terimlere karşılık olarak Türkçe terimler geliştirerek ispat etmiştir. Türkçe aynı zamanda bilim ve teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan ihtiyaçlara cevap verebilecek yeni kelime ve kavramlar üretmek için de elverişli bir dildir. Bu özelliğiyle sürekli değişen ve dönüşen çağa ayak uydurabilmemiz için büyük bir öneme sahiptir:

"Dil, süre giden bir iştir. Çünkü kavramlar sürekli gelişir, durur, değişir, yenileri doğar. Dil de kavramlarla birlikte gelişir, içindeki türetim yeteneğine göre işlenir durur. Ne mutlu ki, Türk dili bu türetim, gelişim yapı ve kurallarına en çok sahip olan bir dildir."

SON SÖZ

Oktay Sinanoğlu hem bilim adamı kimliğiyle hem de Türk diline ve kültürüne verdiği önemle devraldığı meşaleyi hakkıyla taşımıştır. 19 Nisan 2015 tarihinde hayata gözlerini yuman Oktay Sinanoğlu geçmişte Türkçenin yabancı dillerin istilasından kurtarılması ve geliştirilmesi için çalışan pek çok bilim insanı, sanatçı ve devlet adamından devraldığı meşaleyi gelecek kuşağın eğitimcilerine ve aydınlarına teslim etmiştir. Yazımızı Oktay Sinanoğlu'nun bu meşaleyi Türk bilim insanlarına, aydınlarına ve eğitimcilerine devrettiğinin kanıtı olan cümleleriyle sonlandıralım:

"Biz Türk aydınları, Türk bilimcileri, insanlığa eşit haklarla eş omurla katılacağız. Eğitimimiz yabancı kültür ve amaçlara hizmet eden, yalnız taklitçiliğe ve uyduruculuğa yol açan bir eğitim düzeni olmayacaktır. Türk aydını, kendi eğitimine, kendi dil, kültür ve onuruna, kendi bağımsızlığına sahip çıkmasını bilecektir."

KAYNAK

Sinanoğlu, O. (2006). *Bye Bye Türkçe: Bir Nev-York Rüyası*. İstanbul: Alfa Yay.

Eğitimde Çığır Açan Kurum İnas Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi

1914'te açılan İnas Sanayi-i Nefise Mektebi Âlisi Türk kadınının sanat alanında da var olma mücadelesinin sembol eğitim kurumu olmuştur.

Araş. Gör. Gülden GÜNAYDIN

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa



İnas Darülfünunu (Kadın Üniversitesi), Zeynep Hanım Konağı'nın sağ bölümünde 24 Ekim 1914'te öğretime başladı.

Sanat, daha önceleri kraliyetin merkezi otoritesini güçlendirme olarak siyasi işleviyle, sanayi devrim sonrası ise milliyetçiliği temel alan bir kültür üretimi amacıyla gücünü ortaya çıkarmış, kültürün önemli bir parçası olarak hayal gücünün de yaratıcılığı ile kişinin kendini ifadesinde önemli bir role sahip olmuştur. Sanatın çeşitli işlevleri incelendiğinde mimari ve tasarımlarda fiziksel işlevi, kolektif yaşamın yönlerini ele alarak toplumsal konularda sosyal değişimi teşvik etmede sosyal işlevi olduğu görülmektedir. Sanatın kişisel işlevi ele alındığında öznel ve belirsiz olmasıyla sınırları olmayan sanat, bazen bir düşünceyi harekete geçirebilme, bazen düzen ve huzur ya da kaos oluşturabilme, bazen ise hiçbir özel etki amacı olmayan özelliği ile ön plana çıkmaktadır.¹ Toplum ilişkilerinde sanat, ortak davranışların oluşturulmasını

da, yeni bakış açıları kazandırmakta etkin bir araç olmaktadır. İnsan ruhunun eğitilmesinde kilit taşı olan sanat, aynı zamanda etkili bir eğitim aracı olarak eğitim kurumlarında ve eğitim programlarının geliştirilmesinde vazgeçilmez bir öneme sahiptir. (Özbek, 2010).

SANAT EĞİTİMİ VE KADIN

Avrupa'da sanat eğitimi, 6. ve 7. yüzyıllarda erkeklere yönelik olarak usta-çırak geleneğiyle loncalarda sürdürülmüştür. 15. ve 16. Yüzyıllara gelindiğinde, loncalar gerilemeye başlamış, yeni bir

sanat eğitimi ortaya çıkmış, İtalya ve Fransa'da sanat akademileri kurulmaya başlanmıştır. Önde gelen kurumlardan Royal Academy of Arts 1768'te, École des Beaux-Arts, önceleri *Académie Royale de Peinture et de Sculpture* adıyla 1648'te, soylu ve iyi eğitilmiş erkeklere sanat eğitimi vermek amacıyla kurulmuştur. Kadınlarda ise orta çağda sanat eğitimi, manastırlarda el yazması çoğaltmak ve resimlendirmekle sınırlıyken Rönesans ve sonrasında sanat eğitimi yaygınlaşmış, daha geniş kitlelerin ilgisini çekmiştir (Bell, 1963; Dilmaç 2011). Ancak,



Ömer Adil Kızlar Atölyesi



Mihri hanım ön sırada, İnas Sanayi-i Nefise Mektebi öğrenci ve öğretmenleriyle, 1919

kadınların sanat akademilerine kabulü İngiltere'de Royal Academy of Arts'a bir kadın öğrencinin 1860'ta kazara kabulüyle başlamış olup 1860-1870 yılları arasında 34 kadın öğrenci daha bu okula kabul edilmiştir. Paris'te École des Beaux-Arts'a kadın öğrencilerin kabulü ilk olarak 1897 yılında gerçekleşmiştir (Tunç, 2018).

Avrupa'da Sanayi Devrimi, 19. yüzyılda her alanda gelişmeleri beraberinde getirirken, Osmanlı İmparatorluğu da devlet ve toplumsal yapıyı yenileme yoluna girmiştir. 19. yüzyılın koşullarında Tanzimat ve Islahat fermanlarının getirdiği düzenlemeler yetersiz kalmış, aydın kesimler öncülüğündeki değişime yönelik olan inanç ve istek Meşrutiyet Devri ile daha çok önem kazanmıştır. II. Meşrutiyet Döneminin getirdiği fikir özgürlüğü, Türkçülük akımının etkisiyle Türklere bugünlere süregelen kadın-erkek eşitliğinin varlığı sosyo-kültürel yapı içindeki kadının toplumsal konumunun farklılaşmasına vesile olmuştur. Cumhuriyet'i hazırlayan fikir hareketleri açısından önemli olan bu dönemde (İnalçık, 2008) toplumsal yaşamın değişmesi ve modernleşmesi ile, kadınlar iyi bir eş ve anne görevlerinin yanı sıra konumları, hakları, çalışma hayatına katılım, cemiyetleşme gibi konularda taleplerde bulunarak toplumsal yaşamda var olmaya çalışmıştır (Çakır, 2016). İkinci Meşrutiyet dönemindeki kadının toplumsal hayatta söz hakkı kazanma çalışmalarının kaynaklarından biri de Sultan II. Abdülhamit Han döneminde eğitimde hız kazanan sayısal artıştır.

OSMANLI'DA KADINLARA YÖNELİK EĞİTİM KURUMLARI

1848'de Dârülmualimîn adıyla açılan İmparatorluğun ilk öğretmen okulu erkek öğrenciler içinse de 1870 yılında açılan kız öğretmen okulu Dârülmualimât, kız

İttihat ve Terakki Cemiyeti kurucularından, eski Viyana Sefiri, İstanbul belediye başkanı Ali Rıza Bey'in annesi Naile Hanım'ın giysileri, oturuşu, tespihi dönemin izlerini taşır. Her ne kadar evin ayrıntılarına yer verilmiş olsa da, bu resmin baskın duygusu, otoriter ve güçlü bir kadın figürü olarak Naile hanım'ın yüzünde ölümsüzleşiyor...



Sultan II. Abdülhamit döneminde kızların eğitiminde önemli bir husus olan el becerilerini geliştirmek ve üretimlerinden ekonomik kazanç sağlama amacıyla kurulmuş olan Kız Sanayi Mekteplerinin sayısı, 1884 yılında Dersaadet Kız Sanayi Mektebi ve 1890'da Üsküdar Nehrî Kız Sanayi Mektebi'nin açılmasıyla üçe yükselmiştir."

çocuklarına yükseköğrenim fırsatı sağlamış, öğretmen olma yolunu açmıştır. II. Meşrutiyet döneminde Dârülmualimât'ların sayısı 423'e ulaşmış ve taşrada da bu okullardan açılmaya başlanmıştır. Kadınların/kızların eğitimleri için harcanan çabalarda Sultan II. Abdülhamit'in tahta çıkışı itibarıyla eğitime verdiği kıymet ve önem dikkat çekmektedir. Sultan II. Abdülhamit, 23 Aralık 1876'da herkesin eğitim ve öğretim hakkı olduğunu güvenceye alan ilk Osmanlı anayasası Kânun-i Esâsî'yi kabul etmiştir. Sultan II. Abdülhamit döneminde kızların eğitiminde önemli bir husus olan el becerilerini geliştirmek ve üretimlerinden ekonomik kazanç sağlama amacıyla kurulmuş olan Kız Sanayi Mekteplerinin sayısı, 1884 yılında Dersaadet Kız Sanayi Mektebi ve 1890'da Üsküdar Nehrî Kız Sanayi Mektebi'nin açılmasıyla üçe yükselmiştir (Çolak, 2013). 1887 senesinde İstanbul'da

Müslüman kızların devam edebileceği 9, erkekler için 21 rüştiye bulunurken, 1907-1908 senelerinde sadece kızlar için 15'i devlete bağlı, 1'i özel olmak üzere 16, erkekler için 18'i devlet, 7'si özel olmak üzere 25 rüştiye bulunmaktadır (Yücel, 2016). Dârümuallimât ve Kız Sanayi Mektepleri'nde yenilenme çalışmalarının yoğun olduğu dönem, aynı zamanda devletin kız öğrencilere yurtdışında eğitim desteği sağladığı II. Meşrutiyet Dönemi'ne denk gelmektedir.

Sultan II. Abdülhamit, ilk güzel sanatlar eğitim kurumu olan Sanayi-i Nefise Mektebi'nin kuruluşu (1882) için de istişarelerde bulunmuş, Osman Hamdi Bey'i okula müdür olarak tayin etmiştir (Soylu, 2019). Osman Hamdi Bey, Osmanlı İmparatorluğunun sanat eğitimi veren bir kurumdan yoksunluğu ve böyle bir kurumun gerekliliğinden söz ederek 1881 yılında Sultan II. Abdülhamid ve Ticaret Nezaretinin iznini alarak, müdürü olduğu Arkeoloji Müzesi'nin karşısına Sanayi-i Nefise Mektebi'nin inşasını 1882 yılında başlatmıştır (Dilmaç, 2011). Kurulan ilk sanat okulu kız öğrenci kabul etmemiştir. Bu durum, yüzyıllar boyunca resim ve heykel ile uğraşmanın günah olduğuna dair inanç (Dilmaç, 2011) ve dahası kadınların sanatla uğraşmalarının tepki görmesi ihtimalinin varlığından kaynaklı olabilir. Oysaki dönemin zorlu koşulları altında her kurumun yıprandığı o yıllarda Sultan II. Abdülhamit Han, devletin kalkınması için kız çocuklarının eğitiminin yaygınlaştırılmasına ehemmiyet vermiştir.

Sultan II. Abdülhamit döneminde yetişen Osmanlı aydınları, "Batıcılık, İslamcılık ve Türkçülük" üst başlığı altında farklı dünya görüşlerini savunsalar da Osmanlı kadınının iyi bir eğitim alması gerektiği hususunda müşterektiler." (Tunç, 2018). O yılların koşul ve kabulleri göz önüne alındığında "kız okullarına resim öğretmeni yetiştirmek amacı" ile İnas Sanayi-i Nefise Mektebi 1914'te kurulmuş olup, Royal Academy of Arts'a ilk



kadın öğrencinin kabulünden yaklaşık 54 ve École des Beaux-Arts'ın ilk kadın öğrenci kabul etmeye başlamasından 17 yıl sonra, Osmanlı kadınlarına akademi düzeyinde güzel sanatlar eğitimi veren bir kurumda eğitim imkânı sağlanmıştır. 1913 yılında Dârümuallimât'da resim öğretmenliği ve çağdaş resim çalışmaları yapmış ilk Türk kadın sanatçı olan Mihri Müşfik Hanım, İnas Sanayi-i Nefise Mektebinin ilk olarak 13 Ekim 1914 günü, o dönem Darülfünun binası olarak kullanılan Beyazıt'taki Zeynep Hanım Konağ'ında (Şekil 1) kız çocuklarına güzel sanatlar eğitimi sunan bir akademi olarak kurulmasında özverili bir rol almış, o dönemin sanat ortamında kızların sanat eğitimi görebilmelerine öğretmen ve sanatçı kimliğiyle önem vermiş, bu yolda büyük gayret göstermiştir.

Mektebin kuruluş yönetmeliğinin beşinci maddesine göre, eğitim programında pratik eğitimin yanında öğrencilere menâzır (perspektif), sînâât-ı nefise tarihi (güzel sanatlar tarihi) ve teşrih (anatomiy) derslerinin verildiği belirtilmektedir. Öğrenciler perspektif dersinde ressam adaylarının bilmeleri ve uymaları gereken matematik, geometri ve teknik bilgileri öğrenirken, güzel sanatlar tarihi dersinde Keldani, Asur, Mısır, Yunan, Roma, Bizans, Arap, Selçuklu ve Osmanlı

dönemleri ile Rönesans dönemi Avrupa devletleri sanatları üzerine bilgiler verilmiştir. Anatomi dersinde ise insan uzuvları etraflıca tanıtılırken, insan suretinin çiziminde dikkat edilmesi gerekenler öğretilmiştir (Ürekli, 2003). Ayrıca haftanın bazı günleri öğrenciler öğretmenleri ile saray ve müzeleri ziyaret etmişlerdir. İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'nde Mihri Hanım'dan sonra müdürlük görevinde bulunan Ömer Adil'in Kızlar Atölyesi tablosu, mektebin çalışma ortamının tasvir edilmesi açısından belge niteliğindedir (Şekil 2). Okulun ikinci senesinde heykel atölyesi açılmış, Sanayi-i Nefise Mektebi mezunu Avrupa'da tahsil görmüş olan Heykeltraş İhsan Bey tayin edilmiştir. Canlı modellerle çizim yapmak uzun süre sınırlandırmalara tâbi tutulmuş, zaman zaman Arkeoloji Müzesinden getirilen torsolor kullanılmıştır.

İnas Sanayi-i Nefise Mektebi kuruluş yönetmeliğinin ilk maddesinde "kız okullarına resim öğretmeni yetiştirmek amacı" ile kurulmuş olduğu belirtilse de Osmanlı kadınlarının sanatçı kimliğiyle anılması açısından bu kurum çok önemli bir adım olmuştur. Yönetmeliğin ikinci maddesinde ise, okulda eğitimin ücretsiz olacağı, öğrencilerin sadece araç-gereçleri tedarik etmeleri gerekeceği vurgulanmaktadır. Bu durumun sadece yüksek zümre ailelerinden gelen kadınların değil aynı zamanda taşrada yetişmiş olan kadınların da sanat eğitimi alabilme imkanını yaygınlaştırmayı hedeflediğinin altını çizmek gerekir. Bir yandan mektep her ne kadar ücretsiz de olsa da kaydolan öğrencilerin arka planında aile konaklarında özel Batı tarzı eğitim alan ya da Fransız okulları başta olmak üzere yabancı okullarda eğitim aldıkları gerçeği bulunmaktadır (Tunç, 2018). Bu durum, o zamanki yıllarda sosyal hayattaki zümre ayrımını işaret etse dahi güzel sanatlar alanında da genç kızlara örnek olabilecek başarılı kadın-

II. Abdülhamit kadınların eğitimine büyük önem veriyordu. Saltanatı döneminde pek çok şehirde İnas Rüştiyeleri açtı.



Saye-i Maarif-vaye-i Hazret-i Padişahide Yanya'da İnşa Olunup Resm-i Küşadi Geçen Haftaki Nüşamıza Derç Edilmiş Olan Hamidiye İnas Mekteb-i Rüştiyesi'nin Talebatı



Saye-i Maarif-vaye-i Hazret-i Padişahide Yanya'da Müceddeden İnşa Olunan İnas Rüşdiye Mektebinin Resm-i Küşadi

ların yetiştirilmesi ve teşvik edilmeleri açısından önem arz etmektedir. İnas Sanayi-i Nefise Mektebi, Sait Arel (1897-1986), Muide Esat, Belkıs Mustafa Hanım (1896-1925), Nazire Osman, Güzin Duran (1898-1981) ve Nazlı Ecevit (1900-1985) gibi önemli sanatçıların yetişmesine ve sanat ortamının oluşmasına katkıda bulunmuştur (Ürekli, 2003). "Cumhuriyet döneminde kız ve erkek öğrencilerin ayrı binalarda eğitim görmesine son verilmiş, tek bir çatı altında eğitimin sürdürülmesinin daha faydalı olduğu düşünülmüştür" (Ürekli,2003). İnas Sanayi-i Nefise Mektebi Âlisi Türk kadınının sanat alanında da var olma mücadelesinin önünü açmak adına tarihi bir rol üstlenmiştir.

¹ Van Gogh Alive- The Experience, Müzesi. Sanatın İşlevleri (2021,22 Mayıs) <https://www.vangoghgenova.it/what-are-the-functions-of-art.html> URL'den alındı.

KAYNAKLAR

- Çakır, S. (2016). Osmanlı Kadın Hareketi, Metis Kadın Araştırmaları, İstanbul.
- Çolak, G. (2013). Avrupa'da Osmanlı Kızları. İstanbul: Hayamola Yayınları.
- Dilmaç, O. (2011). "Türkiye ve Avrupa'da Kadınların Sanat Eğitiminin Karşılaştırmalı Tarihçesi", Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, sayı 34, s. 99-117.
- İnalçık, H. (2008). "II. Meşrutiyet: Anayasa Rejimi Geliyor, Cumhuriyet Yolu Açılıyor", Doğu-Batı Düşünce Dergisi: II. Meşrutiyet 100.Yıl, S. 45, s. 11-16.
- Özbek, Y. (2010). Toplumsal Uzlaşmada Sanatın İşlevi. Sanat Dergisi.
- Soylu, R. (2019). "II. Abdülhamid ve Sanayi-i Nefise Mektebi'nin Kuruluşu", Sosyal Bilimler Dergisi
- Tunç, U. (2018). "Osmanlı Modernleşmesinde Eğitim, Sanat ve Kadın: İnas Sanayi-i Nefise Mektebi- Âlisi Örneği". Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi. İstanbul.
- Ürekli, F. (2003). "Güzel Sanatlar Eğitiminde Osmanlı Hanımlarına Açılan Bir Pencere: İnas Sanayi-i Nefise Mektebi", Tarih ve Toplum, IXL/231, Mart, ss. 50-60.
- Yücel, M. (2016). Türkiye'de Yabancı Okullar ve Azınlık Okulları (1925-1926). Doktora Tezi. T.C. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi



Hilfe İcazetname



İcâzetname

Arapcadaki izin verme, müsaade etme, onaylama anlamındaki "cevaz" kökünden if'âlet kalıbında türetilen icâzet ve Farsçada; mektup, belge anlamına gelen "nâme" kelimelerinin bir araya getirilmesi ile oluşturulan bu terim eski dönemlerde hocanın; öğrencisine hangi kitapları okuttuğunu ve hangi dersleri verdiğini gösteren bir belgedir. İcâzetnâmeyle, bir kişinin ilmi manada ne tür bir bilgiye sahip olduğu, öğrenim seviyesinin ne olduğu, ilim alanındaki yeterliliği ve bu alanda ne kadar yetenekli olduğu anlaşılmaktaydı. Tabii icâzetnamenin hangi hocadan alındığı da son derece önemliydi.

Günümüzde bu kelimenin yerini Fransızca diplôme "her türlü resmi

evrak berat, ruhsat" kelimesinden oluşturulan diploma almıştır. Fransızca olan bu kelime de Eski Yunancadaki "ikiye katlanmış şey, özellikle parşömen; katlanmış evrak, dosya, berat" sözcüğünden alıntıdır. Eski Yunanca diplôo "ikiye katlamak" fiilinden +ma sonekiyle türetilmiştir. Diplomalarn günümüzde genellikle iki sayfa şeklinde olmasının hikâyesi buradan gelmektedir. Diplomat kelimesinin de diplomadan türediğini söylemeyi unutmayalım. Fransızca sözcük, Yeni Latince diplomaticus "resmi evraklı", berat veya tasdikname sahibi" sözcüğünden türetilmiştir. Ve "diploma sahibi, bir belgesi olan ve atanmış kişi" anlamına gelmektedir. "Diploma"dan türeyen "diplomasi" de "belgelere dayalı uluslararası ilişkiler ve imtiyazlar" anlamında kullanılmaktadır.



Atlas

Yunan mitolojisinde Atlas, Lapetos ile Klymene'nin on üç çocuğundan en güçlü olanıdır. Atlas; Zeus'un babasına karşı açtığı savaşta Titanların tarafında yer alır. Savaş esnasında Titanlara komutanlık eden Atlas; Zeus'un dikkatini çeker. Babasının Tartaros'a hapsettiği Kykloplar ve Hekatonkheirler'in yardımı ile Titanları yenmeyi başaran Zeus; tüm Titanları yeraltının en derin yeri olan Tartaros'a hapseder. Ancak Atlas için başka bir ceza düşünür. Atlas'ı sonsuza kadar gök kubbeyi yerden yukarıda taşıma cezasına çarptırır. Bu ceza uyarınca Atlas, dünyanın en batı ucunda (muhtemelen Kuzeybatı Afrika'daki Atlas Dağları'nda) dikilip gök kubbeyi omuzları üstünde taşıyacak, onu bir an olsun sırtından düşürmeyecektir.

Mitolojideki bu durum pek çok literatüre ilham kaynağı olmuştur. Bu mitolojik dayanakla tipta, kafatasını taşıyan ilk omura da atlas adı verilmiştir.

Coğrafyada da Atlantik, "Atlas'ın Denizi"; Atlantis de "Atlas'ın Adası" anlamındadır.

İnsanoğlu da bu durumu coğrafi bilgiye ilham kaynağı olarak görmüş ve "Toplu bilgi vermek için bir araya getirilmiş coğrafya haritaları derlemesi" anlamında kullandığımız "Atlas" kelimesini işte mitolojideki bu Atlas karakterinden oluşturmuştur. Aslında Atlas'ın gök kubbeyi omuzlarında taşıması genellikle bir küreyi taşıması şeklinde tasvir edilir. Bu yüzden de dünya ile karıştırılır. Ama bu yanlış bile bizim için bir coğrafya malzemesi olup çıkmıştır.

İspekter

Eğitim öğretim sürecinde Bakanlığın eğitim politikalarının kanun ve tüzüklere uygun olarak verilip verilmediğini incelemek üzere görevlendirilen memurlar vardır. Bu göreve ne ad verildiğini hepimiz biliyoruz aslında. Hatta bu bilginizin içinde biraz telaş bir korku bile var. Evet, "müfettiş" ten bahsediyoruz. Cumhuriyetin ilk yıllarında müfettiş yerine, İngilizcedeki "inspector" kelimesinden küçük bir ses değişimiyle –"inspector" Türkçede söylenmesi zor olduğu için- ispekter adı kullanılmıştır. İnsan merak etmiyor değil; acaba ünlü romancımız Reşat Nuri Güntekin "ispekter" olarak mı çağrılmaktaydı.



İnsan merak etmiyor değil; acaba ünlü romancımız Reşat Nuri Güntekin "ispekter" olarak mı çağrılmaktaydı.

Tekemmül Dersleri

Öğretmenlerin pedagojik bilgi ve tutumlarını geliştirmeleri için günümüzde verilen "hizmet içi eğitim" faaliyetlerine Osmanlı döneminde "tekemmül dersi" denilmekteymiş. Tekemmül, Arapçadaki olgunluk anlamında kullanılan "kemâl" kökünden türetilmiştir. Tefeül kalıbında oluşturulan bu kelime de "kemale erme, olgunlaşma" anlamına gelir. Demek ki Osmanlılardan beri öğretmenlerin niteliğini artırmaya yönelik faaliyetler varmış.



İstanbul tarihi, ist.

Agrafi

Bir gün bir şeyler yazmaya niyetlendiniz düşündüklerinizi yazıya aktaracaksınız. O da ne, hiçbir şey yazamıyorsunuz. Yazmak istedikleriniz zihninizde ve siz bunu kâğıda aktaramıyorsunuz. Eyvah durum çok tehlikeli... Heyecana bağlı bir durum veyahut sinir sisteminizdeki bir bozukluk yüzünden yazı yazamıyorsunuz. Yani agrafi oldunuz. Yazı yitimi ile karşı karşıyasınız. Bu kelime Yunanca "graphos" yazı kelimesine "a" olumsuzluk öneki getirilerek oluşturulmuştur. "Yazısız" yani yazı yazamama.

Agrafi sonradan oluşan nörolojik bir rahatsızlıktır. Kişinin yazı ile iletişim kurmasını ve sözcükleri hecelemesini engeller. Bu durumun çok sayıda nedeni olduğu düşünülmektedir. Fakat bilim insanları bu rahatsızlığın kaynağını tam olarak belirleyebilmiş değildir. Bu hastalık yazı yazma kabiliyetinin yanında pek çok beyin işlevini de etkilemektedir. Bilindiği gibi yazı yazma sadece bir motor hareketi değildir. Düşünme, görme, görsel ve konumsal hesap yapma gibi pek çok işlevin ortak sonucudur. Bu da agrafinin temel kökenini bulmayı çok zorlaştırmaktadır.



YAZ TATİLİNDE ÇOCUKLARINIZLA İZLEYEBİLECEĞİNİZ FİLMLER

Film izlemek eğlencenin yanı sıra çocuklarınızın hayal dünyasını geliştirmek açısından da son derece yararlı bir aktivitedir. Öyle filmler vardır ki, siz farkında olmasanız da hayata bakışınızı değiştirebilir. Çocuklukta izlenen filmlerse hayat boyu unutulmaz izler bırakır. Uzun tatil dönemlerinde çocuklarınızla iyi vakit geçirmenin en güzel yollarından biridir onlarla birlikte film izlemek. Bu yaz tatilinde ailece izleyebileceğiniz, insana dokunan, ortak değerleri hatırlatan filmleri sizin için listeledik.

Minşa Gültür



YERDEKİ YILDIZLAR

(Taare Zameen Par)

Yönetmen: Amir Khan

Oyuncular: Aamir Khan, Darsheel Safary, Tisca Chopra, Vipin Sharma

Ülke: Hindistan

Tür: Aile, Dram

IMDB: 8,4



Yerdeki Yıldızlar, akranlarından farklı, problemlili bir çocuk ve onun hayatını onun dünyasına girerek değiştiren bir öğretmenin hikayesini anlatıyor. 8 yaşındaki Ishaan Awasthi, hiç kimse tarafından takdir edilmeyen bir çocuktur. Okulda dersleri kötüdür, üstelik arkadaşları ile de sık sık kavga eder. Arkadaşları, öğretmenleri ve ailesi tarafından dışlanan Ishaan,

ailesi tarafından disipline sokulması için yatılı okula gönderilir. Burada da durum pek farklı değildir. Ta ki resim öğretmeni Ram Shankar ile yakınlaşana kadar. Ishaan'ın çok mutsuz ve yalnız bir çocuk olduğunu fark eden Ram, bunun nedenini araştırmaya başlar. Onun aslında çok özel bir çocuk olduğunu anlayan öğretmen, sabır ve özenle Ishaan'ın kendisini bulmasına yardımcı olur.



KABAKÇIĞIN HAYATI

(Ma vie de Courgette)

Yönetmen: Claude Barras

Oyuncular: Gaspard Schlatte, Sixtine Murat, Paulin Jaccoud, Michel Vuillermoz, Raul Ribera

Ülke: Fransa, İsviçre

Tür: Animasyon, Aile, Dram

IMDB: 7,8

Kabakçığın Hayatı, Claude Barras'ın yaptığı ilk uzun metrajlı animasyon filmi. İsviçre ve Fransa ortak yapımı olan bu film, Fransız yazar Gilles Paris'in Autobiographie d'une Courgette (2002) adlı romanından uyarlanmıştır. Filmin ana karakteri olan çocuklar, yüzlerinde veya bedenlerinde geçmiş travmalarının, yaşadıkları büyük acıların izlerini taşıyor. Olumsuz ebeveyn davranışları, "yalnız çocuk" gerçeği, akran zorbalığı, fiziksel ve ruhsal şiddete maruz kalmış çocukların yaşadıkları izleyiciye ajitasyona varmayan bir duygusallıkla aktarılıyor. Temanın ağırlığına karşın Kabakçığın Hayatı umut dolu bir film. Çocukların dostluğu ve sevgiyi bulmalarını ve onların seslerini duyan yetişkinleri de araya ekleyerek içimizi ısıtacak bir hikaye çıkarmayı başarmış. Alelade bir animasyon filmi izledikten sonra cevaplamamız gerekenden daha fazla soruyla karşılaşacaksınız. Yetişkinler için zor ama faydalı bir sınav...



ÖZGÜRLÜĞÜN SESİ BİLAL

Bilal: A New Breed of Hero

Yönetmen: Ayman Jamal, Khurram H. Alavi

Oyuncular: Adewale Akinnuoye-Agbaje, China Anne McClain, Ian McShane

Ülke: BAE

Tür: Animasyon, Aksiyon, Macera

IMDB: 7,9



Dünyanın en güçlü yapım şirketlerinden Barajoun'un 30 Milyon dolar bütçesi ve Walt Disney ve Pixar'dan toparlayarak oluşturduğu 250 kişilik Hollywood'un dev animasyon ekibi ile 3 yıllık bir sürede tamamlanan Özgürlüğün Sesi Bilal, İslam'ın ilk müezzini Bilal-i Habeşi'nin çocukluk yıllarına odaklanıyor. Bilal-i Habeşi'nin çocukluğu ile başlayan ve ömür boyu sürecek olan özgürlük ve inanç mücadelesi muhteşem bir hikaye ve teknik ile izleyiciye aktarılıyor. Habeşistan'da yaşayan küçük bir çocuğun en büyük hayali dünyanın gelmiş geçmiş en güçlü imparatoru olmaktır. Hayallerini nasıl gerçekleştireceğine dair düşler kuran Bilal ve kız kardeşi köle tacirleri tarafından kaçırıldığında bu düşler yerini korkuya bırakır. Açgözlülüğün ve adaletsizliğin hüküm sürdüğü bir dünyada yaşamak zorunda bırakılan Bilal, zaman geçtikçe boyun eğmeyi reddeder. Adaletsizlerin karşısında sesini yükseltmeye karar veren Bilal, İslam'la karşılaştığında özgürlüğe giden yolu da bulmuş olur. Diyanet İşleri Başkanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tavsiye edilen film, Bilal'in tarihte hatırladığımız yerini büyük bir mücadele ve kararlılıkla nasıl kazandığını gerçeklikten kopmadan anlatabilmeyi başarıyor. İçin zor ama faydalı bir sınav...



SÖZCÜKLERİN GÜCÜ

Akeelah and The Bee

Yönetmen: Doug Atchisoni

Oyuncular: Laurence Fishburne, Angela Bassett, Brittany Curran, Keke Palmer, , Lee Thompson Young

Ülke: ABD

Tür: Dram, Aile

IMDB: 8,4

Yetenekli ama özgüveni eksik olan, utangaç bir öğrencinin başarı hikayesi. İsmi Akeelah olan küçük kızımız okul başarısını yeterince destekleyecek bir aile ortamından mahrumdur. Babasını küçük yaşta kaybetmiştir. Birden fazla çocukla yaşam mücadelesi veren annesi de Akeelah'la yeterince ilgilenememektedir. Çoğu derste başarılı olamayan Akeelah, dil bilgisinde ise inanılmaz derecede kabiliyetlidir. Maddi sıkıntıda olan okulun müdürü kahramanımızın bu kabiliyetinden yararlanmak ister. Müdür, ulusal bir yarışmada okulun temsil edilmesi ve başarılı olunması halinde okul adına büyük bir kazanç sağlanacağını ummaktadır. Okul müdürü arkadaşı olan bir öğretim görevlisine bütçe ayırır ve böylece Akeelah için özel hoca tutulmuş olur. Fakat Akeelah toplum önünde küçük düşmekten çok korkmaktadır ve özel hocasının rahatsız olacağı şekilde de terbiye yönünden eksiktir. Zaten başlarda yarışmaya katılmayı da istemez ama sonra bu yarışmayı kazanmak onun için en değerli şey haline gelir. Daha sonra yarışmayı kazanmaktan daha değerli şeyler olduğunu da anlayacağı bir süreç onu beklemektedir.



TERS YÜZ

Insight-out

Yönetmen: Pete Docter, Ronnie Del Carmen

Oyuncular: Amy Poehler, Bill Hader, Lewis Black, Mindy Kaling

Ülke: ABD

Tür: Aile, Animasyon, Komedi

IMDB: 8,1

Ters Yüz, küçük bir çocuğun hikayesini anlatıyor. Küçük Riley için hayat, babasının San Francisco'da yeni bir işe başlamasıyla baştan aşağıya değişir. Orta-Batı'daki

yaşamını geride bırakan Riley'i şimdi yeni bir ev, okul ve arkadaşlar beklemektedir. Peki içindeki duyguları bu durum hakkında ona ne söyler? Neşe (Amy Poehler), Korku (Bill Hader), Öfke (Lewis Black), Nefret (Mindy Kaling) ve Üzüntü (Phyllis Smith)... Riley'in zihninin içinde yaşayan, ona günlük hayatında tavsiyeler veren duygularıdır. İçinde sürekli çatışan duyguları yeni hayata alışırken ufak bir kaosa neden olacaktır. Neşe, Riley'nin en önemli duygusudur ve onu hep pozitif tutmaya çalışır ama diğer duygular Riley'in bu yeni hayatına uyum sağlama konusunda biraz şaşkıncıdır... Orijinal fikri ve yönetmenliği Pete Docter'a ait olan bu eğlenceli animasyonun senaristi Michael Arndt. Disney ve Pixar'ın ortak yapımı filmin orijinal seslendirme kadrosunda ise Amy Poehler, Bill Hader, Mindy Kaling, Phyllis Smith ve Lewis Black gibi isimler yer alıyor.



CENNETİN RENGİ Rang-e khoda

Yönetmen: Majid Majidi

Oyuncular: Farahnaz Safari, Hossein Mahjoub, Mohsen Ramezani, Salameh Feyzi

Ülke: İran

Tür: Dram

IMDB: 8,2

Muhammed, Tahran'daki bir körler okulunda yatılı olarak okuyan görme engelli bir çocuktur. Yaz tatili geldiğinde Muhammed için okulundan ayrılıp tatil için babasıyla köyüne gitme zamanı gelmiştir. Ama babası görme engelli oğlundan utanmaktadır. Muhammed'in annesi ölmüştür ve babası yeni bir evlilik planlamaktadır. Engelli oğlunun evlilik planlarını bozacağından endişelenen baba onun sorumluluğundan kurtulmak için çareler arar. Muhammed ise yazı iki neşeli kız kardeşi ve yaşlı ninesiyile geçirmek istemektedir. Ama babası Muhammed'i bir marangozun yanına bırakarak evinden uzaklaştırır. Muhammed derin bir hayal kırıklığı yaşar.

Ancak Muhammed çok zeki bir çocuktur. Okuldaki öğretmenini Allah'ın onu böyle sevdiğini, onun yüce ve her yerde olduğunu söylemiştir. Bu yüzden Muhammed çok çalışkan bir öğrenci olmakla kalmamış, parmaklarıyla her şeye dokunarak bir gün Allah'ı bulacağına inanmıştır. Bu sayede duyguları çok gelişmiştir. Bencil babası bu güzel çocuğu kendisinden uzaklaştırdıkça olaylar hiç de beklediği gibi gelişmez. Film kör bir çocuğun Allah'ı arama serüvenini dokunaklı bir dille, sembolleri başarıyla kullanarak anlatıyor ve izleyenlerde uzun süre silinmeyecek derin izler bırakıyor.



RAFADAN TAYFA 2 - GÖBEKLİTEPE

Yönetmen: İsmail Fidan

Oyuncular: Şirin Giobbi, Levent Kol, Yağmur Sergen

Ülke: Türkiye

Tür: Aile, Animasyon, Macera, Komedi

IMDB: 5,8



2018 yılında gösterime giren ve toplamda 1,8 milyon seyirci tarafından izlenen Rafadan Tayfa Dehiz Macerası'nın devam filmi Rafadan Tayfa Göbeklitepe, Rafadan Tayfa ekibinin maceralarını tarihi Göbeklitepe'ye taşıyor.

Göbeklitepe'nin keşfi ve devamında yapılan kazılar, tüm dünyada büyük bir heyecana neden olur. Akin, gözlerin Göbeklitepe'ye çevildiği günlerde Şanlıurfa'da arkadaşı Veysi'den gizemli bir paket alır. Akin, paketin içerisinden çıkan bakır siniye anlam veremezken Veysi'den gelen bir telefon durumu daha da karmaşık bir hale getirir. Panik içerisindeki Veysi, birilerinin peşinde olduğunu söylediği sırada telefon kesilir. Tayfa'nın ilginç motiflerle süslenmiş sininin Göbeklitepe'yle ilgili olduğunu anlaması çok uzun sürmez. Göbeklitepe'nin kaşifi Başkan Amca, Kuşçu Baba'nın yakın bir arkadaşısıdır. Çocuklar hep birlikte hem siniyi Başkan Amca'ya göstermek hem de Veysi'yi bulmak için İstanbul'dan Şanlıurfa'ya uzanan bir yolculuğa çıkarlar. Bir kuyruklu yıldız olan Halley'in dünyamızı ziyaret ettiği bir dönemde çocuklar, yolculuklarının fantastik bir maceraya dönüşeceğinden habersizlerdir. Ve bir de davetsiz misafirleri vardır; Patron Kazım Amca...



SOUL

Yönetmen: Pete Docter

Oyuncular: Jamie Foxx, Tina Fey, Ahmir-Khalib Thompson, Phylicia Rashad

Ülke: ABD

Tür: Animasyon, Müzik, Fantastik

IMDB: 8,1

Soul, Up ve Inside Out gibi nefis animasyonların Oscar ödüllü yönetmeni Pete Docter imzasını taşıyor. Pixar dünyasından çıkan, yine sonunda bizi Coco'daki gibi sağlam ağılatan ve tabii arada da güldüren bir film Soul. Anlattığı hikayenin güzelliğinin yanı sıra gerçekçiliğiyle de takdiri hak eden bir yapım var karşımızda.



Filmin konusuna gelince... Jamie Foxx tarafından seslendirilen Joe, orta okulda öğretmenlik yapan bir müzisyen. Yıllar boyunca, gönül verdiği piyanoyu çalarak hayatını geçindirmek istemiş ama bir türlü istediği olumlu tepkileri alamamış insanlardan. Filmimizin başında yarı zamanlı görev yaptığı okulunda artık kadrolu, kalıcı öğretmenlik teklif ediliyor Joe'ya. New York sokaklarında gezinen Joe, birdenbire kendini sokak ortasındaki kanalizasyona düşerken bulur. Ancak burası aslında farklı bir dünyaya açılyordur. Şimdi ise Dünya'ya nasıl geri döneceğini bulması gerekmektedir.



TOGO

Yönetmen: Ericson Core

Oyuncular: Willem Dafoe, Julianne Nicholson, Christopher Heyerdahl

Ülke: ABD

Tür: Biyografi, Dram, Macera

IMDB: 8,1



Konusu yaşanmış bir olaya dayanan Togo kasabayı etkisi altına alan salgının tedavi edilmesi için zorlu bir yolculuğa çıkan bir adam ve liderlik için mücadele eden köpeği Togo'nun hikâyesini konu ediniyor.

Ölümcül bir salgın, Alaska'nın Nome kasabasını etkisi altına almıştır. Burada yaşayan halk ve çocukları ölümden kurtarmak için tek tedavi yolu olan antitoksin

serumunun 600 mil ötede-ki bir başka kasabadan getirilmesi gerekir. Ancak gerçek hayatta olduğu gibi bu hikâyenin içerisinde de bir şeyleri başarmak için aşılmaları gereken engeller vardır. Bu engeller, -70 dereceye varan soğuk hava koşulları ve kar fırtınasıdır. Kasaba halkı, bu görev için köpek eğitmeni olan Leonhard Seppala'dan yardım ister. Yardım etmeyi kabul eden Leonhard Seppala, cılız görünümlü, yaşlı bir Sibirya kurdu olan dostu Togo önderliğinde köpekleriyle birlikte yola koyulur. Serumun bulunduğu kasabaya adım adım yaklaşan Seppala ve Togo, yolculukları sırasında inanılmaz bir mücadele vereceklerdir.

Hayvan ve insan arasındaki iletişimi merkeze alan Walt Disney yapımı Togo, çocuklarınıza hayvan sevgisini kazandırmak için onlarla birlikte izleyebileceğiniz en etkili ve duygusal yönü güçlü filmlerden biri.



RÜZGARI DİZGİNLEYEN ÇOCUK

The Boy Who Harnessed The Wind

Yönetmen: Chiwetel Ejiofor

Oyuncular: Maxwell Simba, Chiwetel Ejiofor, Aïssa Maïga

Ülke: Malavi, İngiltere

Tür: Dram

IMDB: 7,3



Film, maddi imkansızlıklar sonucu okuldan atılan 13 yaşındaki bir çocuğun hikayesini konu ediyor. William Kamkwamba, Malavi'de yaşayan 13 yaşındaki bir çocuktur. Zeki bir çocuk olan William, ailesinin yaşadığı maddi zorluklar yüzünden çok sevdiği okulundan atılır. Fakat bu William'ın çalışma isteğine engel olmaz. William, kimse- nin haberi olmadan geceleri okulun kütüphanesine gitmeye başlar. Özellikle fizik ve elektrikle ilgili konulara ilgisi olan William, kütüphanede okul yönetiminden gizli günlerce çalışarak büyük çabasıyla elektrik üretmeye başlar. Özellikle fizik ve elektrikle ilgili konulara ilgisi olan William, kütüphanede okul yönetiminden gizli günlerce çalışarak büyük çabasıyla elektrik üretmeye başlar. Özellikle fizik ve elektrikle ilgili konulara ilgisi olan William, kütüphanede okul yönetiminden gizli günlerce çalışarak büyük çabasıyla elektrik üretmeye başlar.

William Kamkwamba ve Bryan Mealer'ın aynı adlı çok satan kitabından uyarlanan filmin yönetmen koltuğunda Chiwetel Ejiofor oturuyor. Film Afrika ülkelerinde eğitimde fırsat eşitsizliğinin yol açtığı kayıplara dikkat çekmesi açısından da önemli mesajlar içeriyor. Her şeye rağmen yılmadan öğrenmeye devam eden William'ın hikayesi, içimizde bir yerlerde saklanan güçlü yanımızı bulmamıza yardımcı olabilecek türden.

Bizim Yûnus: Gelün Tanşuk İdelüm

*“Ko ölmek endişesin âşık ölmez bâkîdir
Ölmek senin nen ola çün cânın ilâhîdir”*

diyen Yûnus Emre'nin vefatının 700. sene-i devriyesi UNESCO tarafından yapılacak anma ve kutlama yıl dönümleri arasına alınmıştır. Buna istinaden 2021 yılı T.C. Cumhurbaşkanlığı tarafından “Bizim Yûnus” ve “Dünya Dili Türkçe” ifadeleriyle 2021 Yûnus Emre ve Türkçe Yılı olarak ilan edilmiştir. Bu noktalardan hareketle Yûnus'un “biz”liğini hatırlamaya ve Türkçeyi dünyanın “biz dili” etmekte vasıta kılmaya yönelik olarak her anlamda meselenin özüne inmek gerekecektir.

Furkan Güleç

B elgelerin yetersiz oluşundan dolayı Yûnus Emre'nin tarihî kişiliği ancak menkabeler içinden seçilebilir. Yûnus'un destansı hayatıyla ilgili en geniş bilgi Firdavsî'nin “Velâyetname-i Hacı Bektaş-ı Velî”sinde ve XVIII. yüzyıl tezkirecilerimizden İbrâhim Hâs'ın “Tezkire” adlı eserinde kayıtlıdır. Özetle; Yûnus, bir kıtlık vakti dara düşünce yardım istemek üzere Hacı Bektaş-ı Velî'nin huzuruna gelir. Hediye olarak getirdiği yiyeşlerin karşılığında buğday talebindedir. Hacı Bektaş, kendisine buğday yerine nefes teklif eder fakat Yûnus evlad ü iyalden dem vurarak teklifi geri çevirir. Getirdiği her bir alç tanesine mukabil önce iki, sonra on nefes olmak üzere teklifler yinelenir. Her defasında Yûnus teklifleri reddedip buğday talebini tekrar eder. Nihayetinde istediğini alır ve yola revan olur. Yolda akli başına gelir, neyi elinin tersi ile ittiğini anlar, pişman olur ve huzura varır, Hacı Bektaş'tan

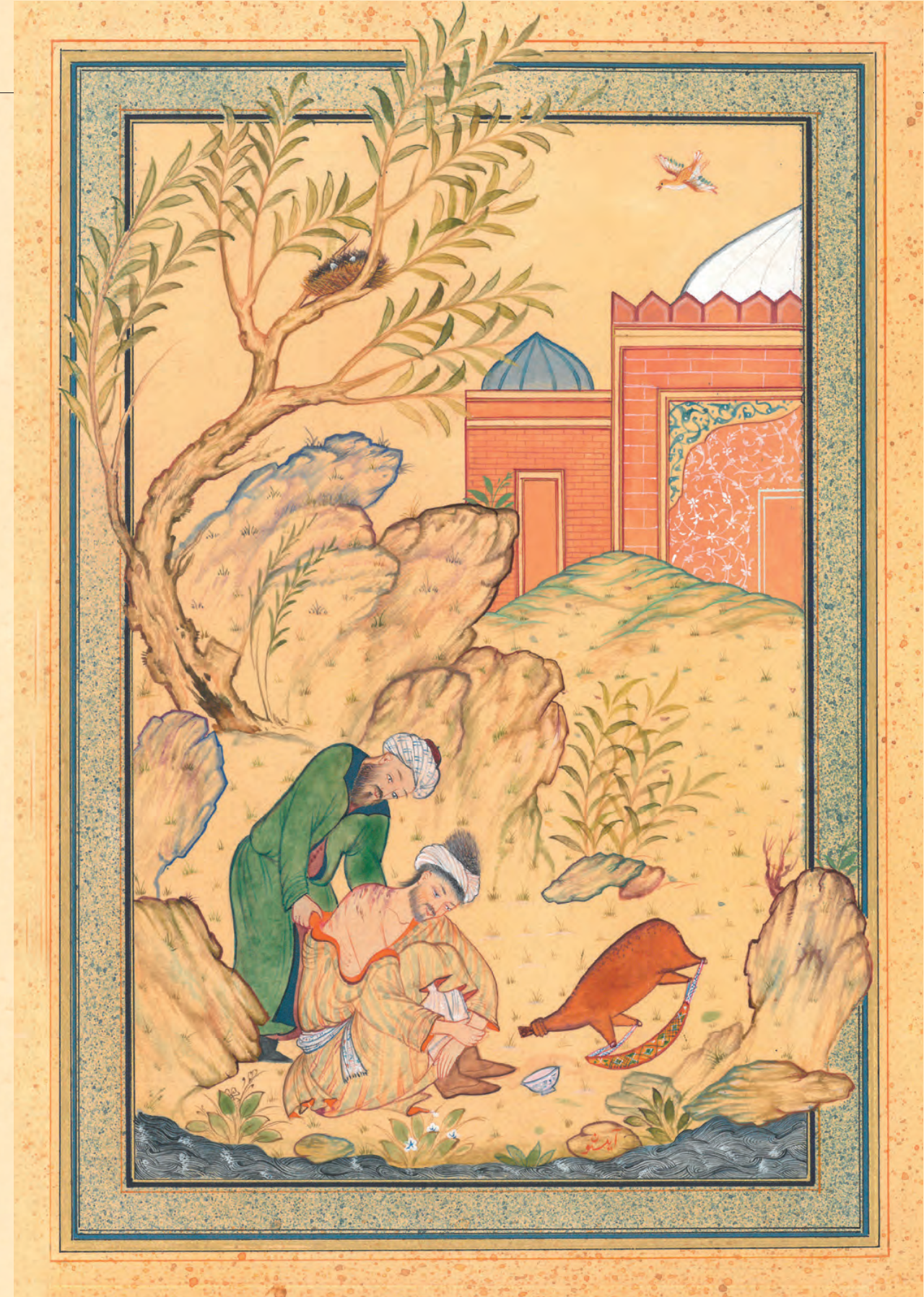


nasibini ister. “O şimdiden sonra olmaz. Biz, o kilidin anahtarını Tabduk Emre'ye verdik, varsın nasibini ondan alsın” buyruğu tebliğ edilince de varır Tabduk Emre'ye intisap eder. Kendisine verilen hizmetleri yapar. Otuz yıl dergaha odun taşır, bir gün o kapıdan içeri eğri odun sokmaz. Bunun sebebi kendisinden sual olununca “Doğru olmayan, bu kapıya lâyük değildir.” diye cevap verir. Otuz sene hizmetten sonra manevî merhaleleri tamamlayamadım zannıyla tekkeyi terk eder. Yolda rastladığı yedi er ve onlarla yaşadığı olağanüstü hâller sayesinde gafletten uyanıp geri döner.

BİZİM YÛNUS

Azîz Mahmûd Hüdâyî'nin “Vâkıât”ta derlediği rivayetlerde ise günümüze tevarüs eden “Bizim Yûnus” tabirine şöyle rastlanır:

“Yûnus hemen geri döndü ve doğru Ana Bacı'ya sığındı. “Aman, beni bağışlat!” dedi. Ana Bacı dedi ki: “Tabduk sa-



Dergaha sakalık eden Yunus'un sırtı kırbadan yara bere içinde kalır, yarasını Abakay dervişe gösterir. Abakay Derviş Tapduk Emre'ye durumu arzeder. Tapduk Emre, Yunus'un yaralarını başkasına göstermesine içerler, Yunus'a yol verir.

Minyatür:
Aysun Mirzeoğlu

Vatikan'ın internet üzerinden paylaştığı dijital yazıtlarda, büyük Türk düşünürü, tasavvuf ve halk şairi Yunus Emre'nin daha önce gün yüzüne çıkmamış, içinde 200'e yakın şiir bulunan yeni divanı ortaya çıktı.

bah namazına abdest almak için çıkar. Kapı eşiğine yat. Üstüne basınca “Kim bu?” diye sorar. Ben “Yünus!” derim. “Hangi Yünus?” derse bil ki gönlünden çıkmışsın. “Bizim Yünus mu?” derse ayaklarına kapan, kendini bağışlat. “Yünus, Ana Bacı'nın dediği gibi eşiğe yattı. Tapduk Emre'nin gözleri görmezmiş. Ana Bacı koluna girer abdest almaya götürürmüş. O sabah gene götürürken ayağı Yünus'a değdi. “Bu kim?” diye sordu. Ana Bacı, “Yünus” dedi. Tapduk, “Bizim Yünus mu?” deyince Yünus, Tapduk'un ayaklarına kapıp suçunu bağışlattı.

CEVABI ZOR BİR SORU

Özetle değindiğimiz rivayetlerden ibaret olan hayat hikâyesi, Yünus'un şahsında bize de çok temel mesajlar verir. “Âyinesi iştir kişinin” kabilinden, onun gördüğü odun hizmetinde bile doğruluğu esas tutması, çevresinde eğrilerle beraber bulunmakla birlikte muhitine bu eğriliği sokmamakta gösterdiği hassasiyet çok net ve herkesin üzerinde düşünmesi gereken bir mesajdır. Bu tefekkürden sonra, en dar dairede evine ekmek getirenin ekmeğini nasıl kazandığından tutun da dünya çapında işler dava edenin o işlerin keyfiyeti noktasında cevap vermesi icap eden bir soru silsilesinin başında durmuş oluruz.

“BİZ” KİMİZ?

Kullandığı arı, duru Türkçe ile bizi biz yapan “Bizim Yünus”un mayasını dünyaya çalabilecek miyiz veya Türkçe bir maya böyle bir dünyada tutacak mı? Bu soruların doğru cevabı için kim olduğumuzu yeniden hatırlamaya önce ve en çok da bizim ihtiyacımız yok mu? Bakın Yünus kendini bilmeyi nasıl da güzellemiştir:

“Andan yigrek ne vardur kişi bile kendözin
Kendözin bilen kişi kamulardan ol güzin”



YÜNUSÇA

“Bu vücudun ser-mâyesi od u su toprak u yildür
Her biri aslına gider gâfil olmak nendür senün”

Kendi özün nedir? Anasır-ı erbaaya karışan ten libası mı yoksa o hicap sıyrıldığında geriye kalan can mı? Yünus cismin faniliği şöyle deyiverir:

“Ten fanidür can ölmez, gidenler gene gelmez
Ölür ise ten ölür canlar ölesi değil”

O vakit cismi ateşe, suya, toprağa ve yele verdik. Hayvandan ve nebattan farklı olmadık. Bir canımız kaldı ki o da ölecek bir şey değil. Demek kendi özümüz; bizi çiçek, böcek gibi zeval bulmaktan koruyan öz, candır. Peki bu can nereden gelmiştir? Kimin tezgahında dokunmuştur? Niçin ölesi değildir?

“Ko ölmek endişesin âşik ölmez bâkîdir
Ölmek senin nen ola çün cânun ilâhîdir”
Aradığımız bu öz ilâhîdir. Dolayısıyla

can taşıyan herkes cisminde bu ilâhî özü barındırır. Hâl böyle olunca bu bilişe eren nazar varlığa başka bir nazarla bakar:

“Tehî görme kimseyi hiç kimse boş değil
Eksiklik ile nazar, erenlere hoş değil”

“Nazar eyle itüri bâzâr eyle götüri
Yaradılâm hoş gör Yaradandan ötüri”
Artık varsa bir eksiklik bakılanda değil, bakandadır. Zira bakan göremese de baktığı ilâhî bir öz taşımakla Allah ile intisaplıdır. Bu intisap en dar daireden en geniş daireye kadar bilinir olunca evrende bir-biriyle irtibatlı olmayan hiçbir şey kalmaz:

“Erenler bunda kalmadı vardı yoluna turmadı
Hakk'ı girçek sevenlere cümle âlem kardeş gelür”

Biz kimiz, hatırladık mı? Kendi özümüzü, bildik mi? Bildik de bu öz nereden bulduk mu? Bulduk da bulduğumuzu yaradılarda gördük mü? İşte bu nazar, bizi biz yapar.

Biz kendi özümüzü böylece bildik ve Yünus'un tabiri ile “kamudan güzin” olduk farz edelim, bu bilişe dünyanın ihtiyacı yok mu? Modernizmin kıskacında bunalan insan biricik hissetmeyi arzulamıyor mu? Veya soruyu şu şekilde değiştirelim: Yünus'un yaşadığı devrin içtimaî buhranları ile günümüz arasında benzerlik mi var? Asla! Çeşitli ayrılıklar, çatışmalar, savaşlar, göçler ve maddî-manevî buhranlar içerisindeki dünyanın, özünü bulmaya, metafiziğin izini sürmeye; müşahade ettiği sanatı, sanatkârını inkâr yoluna sapmadan anlamlandırmaya her zamankinden daha çok ihtiyacı var.

“Tevhîd imiş cümle âlem tevhîdi bilendir Âdem
Bu tevhîdi inkâr eden öz cânuna düşman imiş”

İçinde bulunduğumuz dünya kendi kendini imhâ eden, öz canına kasteden

nesiller yetiştirmemiş mi? Öyle ise Türkistan'dan hikmetle tevarüs edip gelen ve Anadolu toprağında edeple yemiş veren bu ağacın irfan meyvesini her kıtanın kendi toprağında yeşerecek bir fidan gibi dünyanın dört bir yanına ulaştırma-ya çalışmak lazım değil mi?

NEREDEN BAŞLAMALI?

“Gelün taşuk idelüm işi kolay tutalum
Sevelüm sevelelüm dünyâ kimseye kalmaz”

“Senlik-benlik” davası gütmekten “biz”e varacak olan karşılıklı tanışmak ki en kolayından bir selam vermek ile başlar. İnsan bilmediğinin düşmanıdır. Tanır, bilir ve sever. Bu sevmek halktan Hakk'a gider. Diğer türlü -ki Yünusçadır- Hakk'tan halka iner. Bu zaviyeden bakıldığında “yitmiş iki millete birliğile bakmayan ... hakikâde ‘âsîdür”

“Ben gelmedüm da'vîyiçün benüm işüm seviyiçün

Dostun evi gönüllerdür gönüller yapmaga geldüm”

Yünus tavrı, vatana giden seferde bir menzil olan dünya misafirhanesini imar etmek davası değil gönüllerin imarını sevgi harcı ile yapmanın çabasıdır.

“Bu dünyeye gelen kişi âhir yine gitse gerek
Müsâfirdür vatanına birgün sefer itse gerek”

Mesele, fani dünyada baki neticeler verecek bir dil (lisan ve gönül) inşa etmekten ibarettir. Buna talip olanlara Yünus'un tavsiyesi her zaman olduğu gibi hoş görmektir:

“Seyr ü seferi hoş gör 'ummân bulasın birgün”

Öyle ise Yünus yoldaşımız olsun...
“Durmuş marifet söyler erene
Yünus Emrem
Yol eriyle yoldadır yolsuza yoldaş değil”

*Ben gelmedim da'vü için benim işim sevi için
Dostun evi gönüllerdir gönüller yapmaga geldim.*

UNESCO 2021
*Yunus Emre
ve
Türkçe Yılı*



YÜKSELİYORUZ.

DÜNYANIN LOJİSTİK MERKEZİ İSTANBUL'DA BULUNAN YENİ EVİMİZ SMARTIST İLE
ŞİMDİ ÇOK DAHA BÜYÜK VE TEKNOLOJİK BİR TESİSE SAHİBİZ.
BUNUNLA BİRLİKTE ÇEVREYE DUYARLI VE MÜŞTERİ ODAKLI OLMAYA DEVAM EDİYOR,
DÜNYANIN EN BÜYÜK HAVA KARGO MARKASI OLMA HEDEFİMİZE DOĞRU
HEP BİRLİKTE YÜKSELİYORUZ.



TURKISH CARGO

Filmimizi
izlemek için
QR kodunu
okutun.



Senin desteđin olmasa,
Kızılay da olmaz.

KIZILAY #SENSİZOLMAZ



Desteđinin verdiği gle,
her gün ihtiyaç sahiplerinin yanındayız.
Biz iyiliğini, senin adına yaymak için varız.